

Berkeley
University of California

ที่ปรึกษา

โชติ โสภณพนิช

มูลนิธินโยบายสาธารณะไทย และ ประธานกรรมการบริหาร บริษัท กรีนสปอต จำกัด
ศาสตราจารย์ เดวิด โดวัล มหาวิทยาลัยแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย วิทยาเขตเบอร์กลีย์
รองศาสตราจารย์ เลอสม สถาปัตตานนท์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ศิริวรรณ ศิลาพัชรนันท์

Louise Mozingo

กองบรรณาธิการ

พิศมัย ชนบดี

กนกวลี สุธีธร

พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์

อังสนา บุญโยภาส

นิรมล กุลศรีสมบัติ

ออกแบบปกและรูปเล่ม

ตรีชาติ เล่าแก้วหนู

วันวิสาข์ มหิทธิหาญ

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

ศิริวรรณ ศิลาพัชรนันท์ และ Louise Mozingo

แผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตา จังหวัดกระบี่. กรุงเทพฯ.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย วิทยาเขตเบอร์กลีย์

และมูลนิธินโยบายสาธารณะไทย, 2551. 198 หน้า : ภาพประกอบ

1. เกาะลันตา จังหวัดกระบี่

2. ไทย – การท่องเที่ยว ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ISBN 978 - 974 - 05 - 8285 - 4

ผู้พิมพ์และเจ้าของลิขสิทธิ์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กทม. 10330

โทร. 0-2218-4328 โทรสาร 0-2218-4302

<http://www.arch.chula.ac.th>

กุมภาพันธ์ 2551

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการเรื่อง “แผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตา จังหวัดกระบี่” เป็นความร่วมมือด้านวิชาการระหว่าง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย วิทยาเขตเบอร์กลีย์ ภายใต้การสนับสนุนจากมูลนิธินโยบายสาธารณะไทย โดยคุณโชติ โสภณพิช ประธานกรรมการมูลนิธิ และประธานกรรมการบริหาร บริษัท กรีนสปอต จำกัด

ในการดำเนินการศึกษาวิจัยตลอดระยะเวลา 1 ปี ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2550 คณะวิจัยได้รับการอนุเคราะห์ข้อมูลตลอดจนความช่วยเหลือด้านต่างๆ จากทุกภาคส่วน ได้แก่

- นายคิระ ศิริเสาวลักษณ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดกระบี่
- นายบุญฤทธิ์ งานสม อธิบดีนายอำเภอเกาะลันตา
- นายภิรมย์ รุ่งเรือง นายอำเภอเกาะลันตา
- นายวันชัย กุลวิจิตรรังสี นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเกาะลันตาใหญ่
- นายสมหวัง ก๊กใหญ่ นายก อบต. ศาลาด่าน
- นายทินกร ก๊กใหญ่ รองนายก อบต. ศาลาด่าน
- นายหิรัญ ดินแดง ปลัด อบต. เกาะลันตาใหญ่
- นายสุนทร เขาวีจิกคำ นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวเกาะลันตา
- นายอมฤต ศิริพรจุฑากุล นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่
- ดร.นพวรรณ โชติบัณฑิตี เดอะนารีมา บังกะโล รีสอร์ท
- ผู้แทนกองสิ่งแวดล้อมชุมชน กองส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ผู้แทนกองสำรวจและออกแบบ กรมทางหลวงชนบท
- ผู้แทนกรมโยธาธิการและผังเมือง
- กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจเอกชน
- เครือข่ายชุมชนพื้นฟูเกาะลันตา และชาวเกาะลันตาทุกท่าน

ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนส่งผลให้งานวิจัยเชิงปฏิบัติการซึ่งดำเนินการต่อเนื่องมาเป็นเวลา 3 ปี ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี คณะวิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลจากการศึกษาวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะลันตาต่อไปในอนาคต

บทคัดย่อ

หลังจากเกิดเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยขึ้นในพื้นที่ 6 จังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างประเมินค่ามิได้ต่อทั้งชีวิตและทรัพย์สินรวมถึงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย วิทยาเขตเบอร์กลีย์ ตระหนักถึงความสำคัญของการฟื้นฟูการท่องเที่ยวในพื้นที่ประสบภัยธรรมชาติ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น จึงเกิดความร่วมมือทางวิชาการภายใต้การสนับสนุนของมูลนิธินโยบายสาธารณะไทย โดยใช้จังหวัดกระบี่เป็นกรณีศึกษาในปี พ.ศ. 2548 เรื่อง “แผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดกระบี่” และ ในปี พ.ศ. 2549 เรื่อง “แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตาใหญ่ จังหวัดกระบี่” และในปี พ.ศ. 2550 ดำเนินการศึกษาวิจัยภายใต้หัวข้อ “แผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตา จังหวัดกระบี่”

ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 คณาจารย์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย วิทยาเขตเบอร์กลีย์ และผู้แทนจากมูลนิธินโยบายสาธารณะไทยเดินทางไปยังเกาะลันตา จังหวัดกระบี่เพื่อพบปะผู้นำท้องถิ่นและหน่วยงานราชการต่างๆ เพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อเตรียมแผนงานและกำหนดกรอบการศึกษาวิจัย หลังจากนั้นคณะวิจัยจึงสำรวจพื้นที่โดยมีประเด็นหลักในการศึกษา 3 เรื่อง คือ 1) สภาพแวดล้อม 2) ท่องเที่ยวและชุมชน และ 3) คมนาคมขนส่ง หลังจากนั้นจึงร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาและปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญจากหลากหลายสาขา จนได้ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาประเด็นปัญหาต่างๆ เพื่อให้เกาะลันตาไปสู่การเป็นต้นแบบในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หลังจากนั้นจึงนำเสนอข้อเสนอแนะให้กับประชาชนชาวเกาะลันตา เพื่อรับฟังความคิดเห็นและนำมาปรับปรุงในรายงานการศึกษาวิจัย

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขประเด็นปัญหาสำคัญทั้งสามกลุ่ม ถูกนำเสนอในรูปแบบของแผนนโยบาย มาตรการ กฎหมาย และโครงการ ภายใต้กรอบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยอาศัยเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนตามแผนนั้นก็คือ “โหนด” หรือกลุ่มชุมชน (Cluster) โดยแบ่งพื้นที่เกาะลันตาทั้งหมดออกเป็น 7 กลุ่มชุมชนตามพื้นที่ลุ่มน้ำและระบบนิเวศของมนุษย์

หลังจากดำเนินการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นเวลา 3 ปี จนสามารถถล่มร่อง

แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชนชาวลันตา ดังนั้น
ในขั้นตอนต่อไป คือการนำแผนไปปฏิบัติ โดยการสนับสนุนจากมูลนิธินโยบายสาธารณะไทย
หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นในเกาะลันตาและคณะผู้วิจัยคัดเลือกโครงการขนาดย่อม 3
โครงการมาดำเนินการต่อไปในอนาคต ได้แก่ โครงการออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณหาด
คอกวาง โครงการแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมบ้านศรีรายา และการเฝ้าระวังสิ่งแวดล้อมโดย
ชุมชน ซึ่งคาดว่าจะมีผลต่อเกาะลันตาไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอนาคต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Abstract

In the aftermath of a devastating quake disaster hitting 6 coastal provinces on the Andaman Sea on December 26, 2004 and causing extensive damage to life, property and tourism. Chulalongkorn University and University of California at Berkeley, aware of the prime importance of the efforts to rehabilitate tourism in the severely affected areas in order to raise the quality of life along with the conservation of environmental resources and local cultural heritage, have joined hands in technical cooperation under the support of the Thai Public Policy Foundation. To attain this goal, Krabi province was chosen for a case study in 2005, entitled "Implementation Plan for Sustainable Development for Ko Lanta, Krabi Province", then in 2006, a research project entitled "A Master Plan for Sustainable Tourism Development in Lanta Yai Island, Krabi Province" and followed by a research project in 2007 entitled "Implementation Plan for Sustainable Tourism Development, Ko Lanta, Krabi Province" were formulated.

In 2007, Chulalongkorn University members and their counterparts from the University of California at Berkeley and the Thai Public Policy Foundation conducted a field trip to Ko Lanta, Krabi province to meet with local leaders and various government authorities to collect preliminary data for the preparation of the implementation plan and the framework of the research. Subsequently, the research team made a fieldtrip focusing on 3 themes : 1) environment 2) tourism and community and 3) transportation. They then analyzed the state of problems and consulted experts in respective fields. This was followed by recommendations on how various problems should be addressed with a view to making Ko Lanta a model for sustainable tourism development. Eventually, they proposed these recommendations to the local residents of Ko Lanta in order to elicit feedback which are incorporated in the preparation of the complete final report. Recommendations on the three themes are presented as policies, measures, laws and

projects within the framework of sustainable tourism development using “Mo” (cluster) as an important driving mechanism for the implementation plan. These are altogether seven clusters of villages living along canals (watersheds) in their respective ecological systems.

The three-year research has crystallized into sustainable tourism development outlines accepted by local residents of Ko Lanta. In the following phase, this plan shall be implemented with the support of the Thai Public Policy Foundation and the local administrations of Ko Lanta and 3 projects are proposed by the research team for implementation in the future. They are 1) The landscaping design project for Khor Kwang beach , 2) cultural heritage atlas of Ban Sriraya and 3) the monitoring project by the local community for the environment (community watch). These projects are expected to have direct impacts on the future sustainable tourism in Ko Lanta.

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
สารบัญ	ฉ
สารบัญเนื้อหา	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
สารบัญแผนภูมิ	ณ
สารบัญแผนที่	ด
บรรณานุกรม	171

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญเนื้อหา

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 การวิจัยในปีที่ 1 (พ.ศ. 2548) : แผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดกระบี่	1
1.2 การวิจัยในปีที่ 2 (พ.ศ. 2549) : แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตาใหญ่ จังหวัดกระบี่	4
1.3 การวิจัยในปีที่ 3 (พ.ศ. 2550) : แผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตา จังหวัดกระบี่	9
1.4 กระบวนการศึกษา	13
1.4.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน	13
1.4.2 ออกสำรวจภาคสนาม	14
1.4.3 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล	14
1.4.4 การจัดทำรายงานและการนำเสนอผลงาน	14
1.5 การสำรวจแผนและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะลันตา	14
1.5.1 แผนและนโยบายระดับชาติ : ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเป็นรายได้หลักของประเทศ	15
1.5.2 แผนระดับกลุ่มจังหวัด : การท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดเป็นฐานเศรษฐกิจใหม่ของประเทศ	16
1.5.3 แผนระดับจังหวัด : กระบี่ในฐานะศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลและแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ	17
1.5.4 แผนระดับท้องถิ่น : ส่งเสริมการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	17
บทที่ 2 ข้อค้นพบและสภาพปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยว	19
2.1 สภาพแวดล้อม	19
2.1.1 ความสำคัญของพื้นที่ลุ่มน้ำกับสภาพแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำ	21

สารบัญเนื้อหา (ต่อ)

	หน้า
2.1.2 ปัญหาสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ	26
2.2 การท่องเที่ยวและชุมชน	43
2.2.1 ชุมชนภายในเกาะลันตา	44
2.2.2 ชุมชนมุสลิมกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม	51
2.2.3 ชุมชนเกาะลันตาภายใต้วิสัยทัศน์การพัฒนาโดยรัฐ	56
2.2.4 ชุมชนและการควบคุมทิศทางการพัฒนา	60
2.3 การคมนาคมและการขนส่งในเกาะลันตา	64
2.3.1 ข้อมูลพื้นฐานการคมนาคมขนส่ง	65
2.3.2 ข้อมูลพื้นฐานด้านโครงข่ายคมนาคม การเข้าถึงเกาะลันตา การคมนาคม ภายในเกาะลันตา	65
2.3.3 นโยบาย แผนงานและโครงการพัฒนาด้านโครงข่าย คมนาคมขนส่งและประเด็นการศึกษาการคมนาคมขนส่ง	65
2.3.4 สภาพปัญหาที่พบจากการสำรวจของผู้คณะศึกษา	69
2.3.5 ข้อค้นพบและสภาพปัญหาการคมนาคมขนส่ง	71
2.3.6 การพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งที่ส่งผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม	78
บทที่ 3 วิสัยทัศน์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืนในเกาะลันตา จังหวัดกระบี่	79
3.1 วิสัยทัศน์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	79
3.2 เป้าหมายของแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	80
3.2.1 การสร้างสมดุลระหว่างชุมชน การท่องเที่ยว และ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ	80
3.2.2 การดำรงไว้ซึ่งความมีชีวิตชีวาของเกาะลันตา	81
3.2.3 ความร่วมมือกันระหว่างชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน	82

สารบัญเนื้อหา (ต่อ)

	หน้า
3.3 ยุทธศาสตร์เพื่อการวางแผนปฏิบัติการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตา จังหวัดกระบี่	84
3.3.1 ยุทธศาสตร์เชิงนโยบาย	84
3.3.2 ยุทธศาสตร์เชิงกายภาพ	99
บทที่ 4 แผนปฏิบัติการและโครงการเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	111
4.1 แผนปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหาและสร้างการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	111
4.2 โครงการเพื่อแก้ปัญหาและเสนอแนะการสร้างการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	127
4.3 สรุปสถานการณ์ ประเด็นปัญหา และข้อเสนอแนะในแต่ละโหมว	137
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	145
5.1 บทสรุปสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา	147
5.1.1 ด้านสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ	147
5.1.2 ด้านชุมชนกับการท่องเที่ยวบนเกาะลันตา	149
5.1.3 ด้านคมนาคมขนส่ง	150
5.2 บทสรุปข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตา	151
5.2.1 ยุทธศาสตร์เชิงนโยบาย	151
5.2.2 ยุทธศาสตร์เชิงกายภาพ	157
5.2.3 แผนปฏิบัติการและโครงการเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	159
5.2.4 ตัวอย่างโครงการเสนอแนะ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ	163

สารบัญเนื้อหา (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก 1 รายชื่อคณะวิจัย	173
ภาคผนวก 2 อธิบายคำศัพท์	175
ภาคผนวก 3 ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	179
ภาคผนวก 4 การคมนาคมขนส่ง	190
ภาคผนวก 5 การดำเนินงานและกำหนดการเดินทางสำรวจพื้นที่ใน การศึกษาวิจัย	194
ภาคผนวก 6 การจัดเสนอผลงานเพื่อรับฟังความคิดเห็น	195

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

			หน้า
ตารางที่	2.1	การเปรียบเทียบพื้นที่จำนวนประชากรและงบประมาณ บริหารงานในหน่วยการปกครองต่างๆ บนเกาะลันตา	57
ตารางที่	3.1	รายละเอียดของแต่ละ “โหมว”	107
ตารางที่	4.1	โหมวที่ 1 ชุมชนพานิชยกรรม	113
ตารางที่	4.2	โหมวที่ 2 ชุมชนบริการการท่องเที่ยวตอนบน	115
ตารางที่	4.3	โหมวที่ 3 ชุมชนบริการการท่องเที่ยวตอนล่าง	117
ตารางที่	4.4	โหมวที่ 4 ชุมชนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	119
ตารางที่	4.5	โหมวที่ 5 ชุมชนเกษตรและหัตถกรรม	124
ตารางที่	4.6	โหมวที่ 6 ชุมชนป่าชายเลน และประมงเพาะเลี้ยง	123
ตารางที่	4.7	โหมวที่ 7 ชุมชนเก่าและประมงชายฝั่ง	125
ตารางที่	4.8	สรุปสถานการณ์ ประเด็นปัญหา และข้อเสนอแนะในแต่ละ โหมว	138

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

			หน้า
ภาพที่ 1.1	ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่		3
ภาพที่ 1.2	กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แบบที่ 3		4
ภาพที่ 1.3	ตำแหน่งที่ตั้งเกาะลันตา		6
ภาพที่ 1.4	แผนภาพกระบวนการศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในเกาะลันตา		52
ภาพที่ 2.1	อุทยานแห่งชาติเกาะลันตาใหญ่		20
ภาพที่ 2.2	เกาะลันตาน้อย		20
ภาพที่ 2.3	ศาลาด่าน		20
ภาพที่ 2.4	นักท่องเที่ยวในเกาะลันตา		20
ภาพที่ 2.5	บ่อน้ำบาดาลเพื่อใช้ในชุมชน บ้านคลองหิน อบต.เกาะลันตาใหญ่		21
ภาพที่ 2.6	พื้นที่ลุ่มน้ำบริเวณหาดพระแอะ		26
ภาพที่ 2.7	รถเก็บขยะชนิดมีเครื่องอัดขยะและถังขยะในพื้นที่เทศบาลเกาะลัน ตาใหญ่		28
ภาพที่ 2.8	ถังขยะและจุดรวบรวม		28
ภาพที่ 2.9	ที่ทิ้งขยะศาลาด่าน		28
ภาพที่ 2.10	การเผาขยะแบบ ในพื้นที่เกาะลันตาน้อย		28
ภาพที่ 2.11	ที่ทิ้งขยะและเตาเผาของโรงพยาบาลเกาะลันตาใหญ่		28
ภาพที่ 2.12	ที่ทิ้งขยะเทศบาลเกาะลันตาใหญ่		28
ภาพที่ 2.13	พื้นที่ทิ้งขยะศาลาด่าน		31
ภาพที่ 2.14	กองขยะริมถนนบริเวณพื้นที่ทิ้งขยะ		31
ภาพที่ 2.15	การลักลอบทิ้งขยะในเขตเกาะลันตาน้อย		32
ภาพที่ 2.16	ตัวอย่างการคัดแยกขยะ		34
ภาพที่ 2.17	พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากภัยน้ำท่วม บริเวณคลองสองปาก พ.ศ. 2546		34

สารบัญญภาพ (ต่อ)

			หน้า
ภาพที่	2.18	ผังแสดงตำแหน่งพื้นที่ลุ่มน้ำคลองสองปาก	36
ภาพที่	2.19	การคาดผิวริมชายน้ำ	36
ภาพที่	2.20	เศษขยะและตะกอนจากการก่อสร้างถูกปล่อยลงแหล่งน้ำ	36
ภาพที่	2.21	การก่อสร้างอาคารรุกล้ำริมทางน้ำ	36
ภาพที่	2.22	การสร้างแนวเขื่อนกันทางน้ำ	36
ภาพที่	2.23	การนำดินถมลงในพื้นที่ก่อสร้าง	36
ภาพที่	2.24	สภาพสวนสาธารณะพระแอะ	37
ภาพที่	2.25	การใช้วัสดุเพื่อลดการพังทลายของริมตลิ่งแต่ในขณะเดียวกันก็ เป็นการลดพื้นที่อยู่อาศัย ของสัตว์น้ำริมตลิ่ง	37
ภาพที่	2.26	พื้นที่ป่าสงวนแหลมโตนดเป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์	38
ภาพที่	2.27	พื้นที่ป่าชายเลนทุ่งห้วยเพ็ง	38
ภาพที่	2.28	การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ในเกาะลันตาใหญ่	40
ภาพที่	2.29	การปรับพื้นที่เพื่อทำสวนยางพาราในเกาะลันตาใหญ่	41
ภาพที่	2.30	การปรับพื้นที่ริมถนน ด้านฝั่งตะวันออกของเกาะลันตาใหญ่ ยังมี การพังทลายของหน้าดินอาจเป็นอันตรายต่อผู้สัญจรไปมา	41
ภาพที่	2.31	พื้นที่ที่มีการถางป่าเตรียมพื้นที่สำหรับก่อสร้างบริเวณหาดคลอง หิน	41
ภาพที่	2.32	การตัดถนนในพื้นที่ป่าสงวนแหลมโตนด	41
ภาพที่	2.33	การขุดและถมหน้าดินบริเวณบ้านคลองหิน เดิมเป็นพื้นที่เพื่อทำ ระบบน้ำบาดาลชุมชน โครงการแล้วเสร็จตั้งแต่ พ.ศ.2548 แต่ ปัจจุบันพื้นที่ยังคงมีการเตรียมงานปรับพื้นที่เป็นบริเวณกว้าง	41
ภาพที่	2.34	แผนพัฒนาจังหวัดกระบี่เฉพาะพื้นที่ เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ (CMC Plan)	42
ภาพที่	2.35	ป้ายชื่อชายที่ดินที่พบเห็นมากบนเกาะมีทั้งภาษาไทยและอังกฤษ	43
ภาพที่	2.36	กลุ่มประชาชนและกลุ่มนักท่องเที่ยวภายในเกาะลันตา	44

สารบัญญภาพ (ต่อ)

			หน้า
ภาพที่	2.37	ชุมชนต่างๆ ภายในเกาะลันตาน้อย	45
ภาพที่	2.38	ชุมชนต่างๆ ภายในเกาะลันตาใหญ่	46
ภาพที่	2.39	การประกอบอาชีพของประชาชนภายในเกาะลันตา	48
ภาพที่	2.40	การประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เสริมของชุมชนภายในเกาะลันตา	49
ภาพที่	2.41	การเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคม การเข้าถึงเกาะลันตา	67
ภาพที่	2.42	การกีดขวางเกิดจากพฤติกรรมของร้านค้า	73
ภาพที่	2.43	ทางเท้าที่มีสิ่งกีดขวางซึ่งเกิดจากการก่อสร้าง	73
ภาพที่	2.44	สภาพของเส้นทางคมนาคมปัจจุบันที่ทำการสำรวจ	74
ภาพที่	2.45	ทางเชื่อมศาลาด่าน-สังกาอู๋ บ้านโล๊ะดูหยง-ทุ่งห้วยเพ็ง เป็นทาง หักศอก	74
ภาพที่	2.46	ไหล่ทางทรุดตัวจากรถบรรทุก	74
ภาพที่	2.47	จุดเสี่ยงภัยอุบัติเหตุภายในเกาะลันตาใหญ่	75
ภาพที่	2.48	โครงข่ายเส้นทางเชื่อมจากถนนในชุมชนสู่ชายหาด	77
ภาพที่	2.49	รถที่รอลงแพขนานยนต์ในช่วงต้นฤดูการท่องเที่ยว	78
ภาพที่	2.50	ควันไอเสียจากรถขนานยนต์และคราบน้ำมัน	78
ภาพที่	3.1	การรวมตัวกันของกลุ่มชุมชน	87
ภาพที่	3.2	ข้อเสนอในการจัดการขยะร่วมกันในเกาะลันตาใหญ่และลันตา น้อย	91
ภาพที่	3.3	อุปกรณ์การจับเก็บและรวบรวมขยะที่ได้มาตรฐาน	92
ภาพที่	3.4	ระบบการกำจัดขยะด้วยวิธีชีวภาพ (MBT)	93
ภาพที่	3.5	แนวทางการจัดการขยะในเกาะลันตา	93
ภาพที่	3.6	การปรับปรุงรูปแบบการเก็บภาษี	95
ภาพที่	3.7	ความสัมพันธ์ของการควบคุมการใช้ที่ดินกับการแก้ปัญหา สิ่งแวดล้อม	96
ภาพที่	3.8	การเชื่อมโยงลันตากับพื้นที่ภายนอก	97
ภาพที่	3.9	ขอบเขตการปกครองส่วนท้องถิ่น	104

สารบัญญภาพ (ต่อ)

			หน้า
ภาพที่ 4.1	โทมวที่ 1	ชุมชนพาณิชยกรรม	114
ภาพที่ 4.2	โทมวที่ 2	ชุมชนบริการการท่องเที่ยวตอนบน	116
ภาพที่ 4.3	โทมวที่ 3	ชุมชนบริการการท่องเที่ยวตอนล่าง	118
ภาพที่ 4.4	โทมวที่ 4	ชุมชนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	120
ภาพที่ 4.5	โทมวที่ 5	ชุมชนเกษตรและหัตถกรรม	122
ภาพที่ 4.6	โทมวที่ 6	ชุมชนป่าชายเลน และประมงเพาะเลี้ยง	124
ภาพที่ 4.7	โทมวที่ 7	ชุมชนเก่าและประมงชายฝั่ง	126

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแนภูมิ

			หน้า
แผนภูมิที่	2.1	ปริมาณขยะในพื้นที่เกาะลันตา	27
แผนภูมิที่	2.2	การเปรียบเทียบจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา ที่ทางโรงแรมแจ้งกับทางอำเภอ กับจำนวนนักท่องเที่ยวจากการคาดการณ์ของสำนักงานประสานงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดกระบี่	33
แผนภูมิที่	2.3	ระดับความสัมพันธ์ของกลุ่มต่างๆ กับการท่องเที่ยวเกาะลันตา	59
แผนภูมิที่	2.4	รูปแบบจำลองผลกระทบจากการพัฒนาที่ไม่มีการควบคุม	63
แผนภูมิที่	2.5	อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นระหว่างรถจักรยานยนต์กับรถยนต์ในปี 2549	76
แผนภูมิที่	3.1	รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีการควบคุม	81
แผนภูมิที่	3.2	ความเชื่อมโยงในการกระจายข่าวสารในเกาะลันตา	90

ศูนย์วิทยพัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแนที่

			หน้า
แนที่	2.1	แหล่งทรัพยากรของเกาะลันตา	23
แนที่	2.2	ความเชื่อมโยงระบบการจัดการชยะบนพื้นที่เกาะลันตาในปัจจุบัน	30
แนที่	2.3	ตำแหน่งที่ตั้งชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวภายในเกาะลันตา	47
แนที่	2.4	ขอบเขตพื้นที่การปกครองของส่วนปกครองท้องถิ่น	50
แนที่	2.5	การเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมการเข้าถึงเกาะลันตา	68
แนที่	3.1	องค์ประกอบทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ	105
แนที่	3.2	องค์ประกอบทางด้านชุมชน	106
แนที่	3.3	โหมวในเกาะลันตาจังหวัดกระบี่	110
แนที่	4.1	การแบ่งการควบคุมรักษาพื้นที่ลุ่มน้ำในเกาะลันตา	129
แนที่	4.2	ข้อเสนอด้านเส้นทางคมนาคม	132
แนที่	4.3	ข้อเสนอด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินในเกาะลันตา	134

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

แผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ เป็นโครงการวิจัยร่วมกันระหว่างจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย วิทยาเขตเบอร์กลีย์ โดยได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธินโยบายสาธารณะไทย ซึ่งได้ดำเนินกิจกรรมทางวิชาการอย่างต่อเนื่องต่อเนื่องเป็นปีที่สาม แผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนี้ มุ่งเน้นให้เกิดการสร้างสมดุลร่วมกันระหว่างการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ การพัฒนาการท่องเที่ยว การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพื่อที่จะสามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนา และการจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำที่สอดคล้องกับชุมชน โดยการแบ่งกลุ่ม หรือ “โหมว” การวางแผนปฏิบัติการ เป็นการวิจัยที่ต่อเนื่องมาจากการวิจัยร่วมกันใน พ.ศ. 2548 และในพ.ศ. 2549 ซึ่งการวิจัยทั้งสองครั้ง มีสาระสำคัญดังนี้

1.1 การวิจัยในปีที่ 1 (พ.ศ.2548) : แผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดกระบี่

ความสนใจในการศึกษาวิจัยในปีนี้ มุ่งเน้นการวางแผนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวระยะยาวให้กับจังหวัดกระบี่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยสึนามิ และจากการสำรวจเรื่องความช่วยเหลือที่มีต่อเกาะลันตา คณะวิจัยพบว่า ความช่วยเหลือที่จังหวัดกระบี่ได้รับนั้นเป็นความช่วยเหลือในระยะสั้นที่เน้นการฟื้นฟูสถานที่ท่องเที่ยวเป็นสำคัญ แต่หากจะให้จังหวัดกระบี่ฟื้นฟูได้อย่างสมบูรณ์และยั่งยืนนั้น คณะวิจัยมีความเห็นว่าจำเป็นต้องมีการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะยาว

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลของคณะวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวในจังหวัดกระบี่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเป็นอย่างสูง อาทิ หาดทรายที่ขาวสะอาด แนวปะการังที่งดงาม มีป่าชายเลนจำนวนมากที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ และมีวัฒนธรรมดั้งเดิม การขยายตัวอย่างรวดเร็วของการท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดการพัฒนาในหลายด้านเพื่ออำนวยความสะดวกและรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีมากขึ้น เช่น การสร้างถนน การสร้างโรงแรมที่พัก ตลอดจนระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นนี้ยังได้สร้างรายได้จำนวนมากให้กับจังหวัดกระบี่ ขณะเดียวกันการท่องเที่ยวก็ได้สร้างความเสื่อมโทรมให้กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ การ

พัฒนาที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และพื้นที่อยู่อาศัย การกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกัน และผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อวัฒนธรรมของชุมชน

สภาพการณ์ดังกล่าวข้างต้น คณะวิจัยจึงได้เสนอแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะยาว¹ ที่ให้ความสำคัญกับการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปอย่างเหมาะสม คือ การอนุรักษ์ธรรมชาติ และการสนับสนุนให้คนในท้องถิ่นสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว รวมทั้งกระจายรายได้ที่เหมาะสมต่อทั้งผู้ประกอบการในภาคธุรกิจการท่องเที่ยวและแรงงานในชุมชน การเสนอแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดกระบี่ของคณะผู้วิจัย มีกรอบคิดเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แนวโน้มตลาดการท่องเที่ยว การบริหารราชการแผ่นดินในระดับต่างๆ การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม และผลจากการพัฒนาเชิงพื้นที่

คณะผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นการวิจัยออกเป็น 4 ประเด็นสำคัญ นั่นคือ การพัฒนาทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การพัฒนาของชุมชน และระบบสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการ คณะผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากการสำรวจพื้นที่ การสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ที่ได้รับผลจากการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คนในชุมชน และนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีการศึกษาจากเอกสารและแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับต่างๆ รวมทั้งการวิเคราะห์สถานการณ์² ของจังหวัดกระบี่ โดยแบ่งเป็นปัจจัยภายในเพื่อค้นหาจุดแข็งและจุดอ่อนในการพัฒนา และปัจจัยภายนอกเพื่อหาโอกาสในการพัฒนาและหาแนวทางป้องกันการคุกคามที่มาจากจากการพัฒนาการท่องเที่ยว รวมทั้งยังคำนึงถึงสถานการณ์การท่องเที่ยวของโลกด้วย

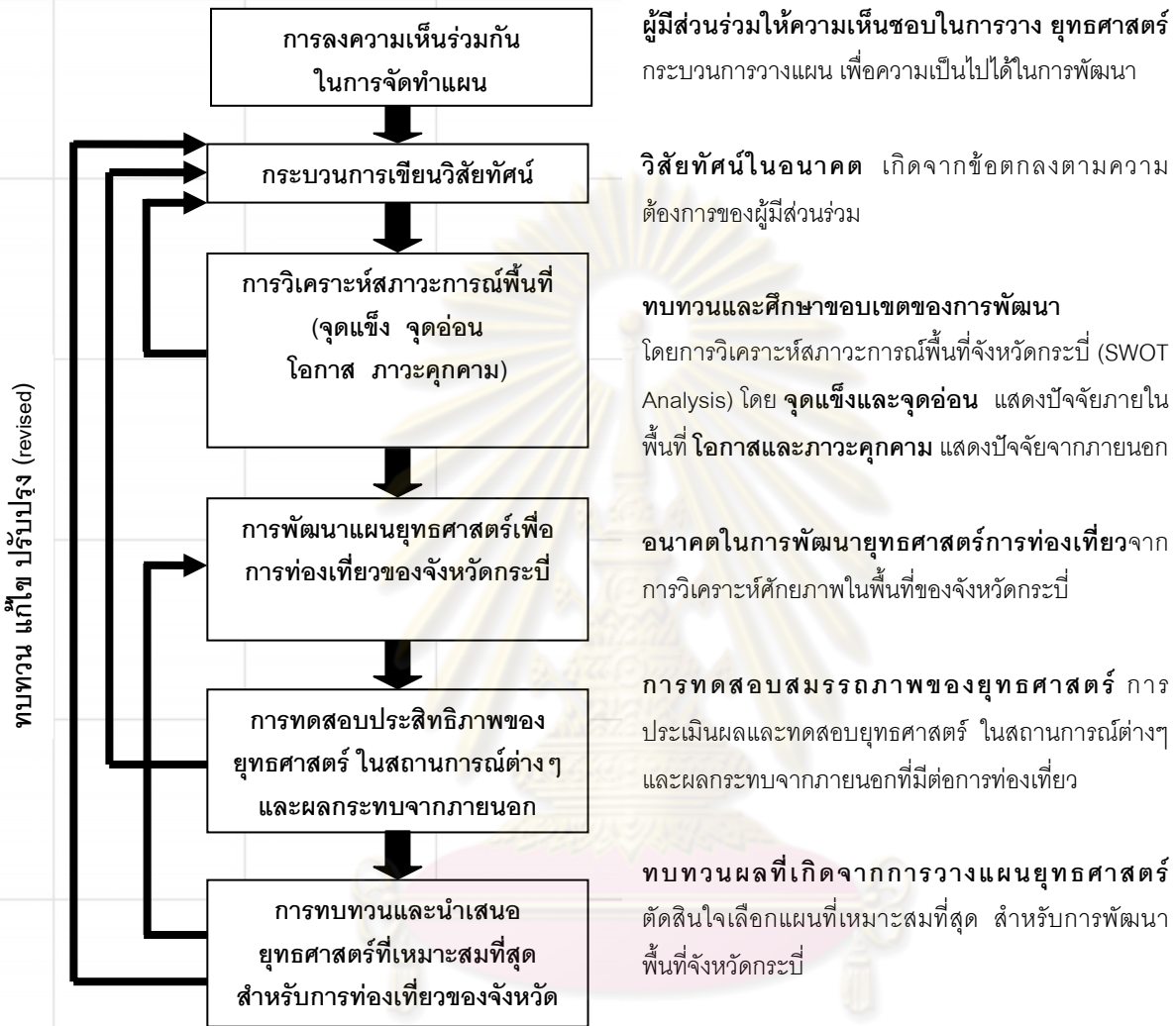
ศูนย์วิทยพัทยาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ ดูรายละเอียดใน *การวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดกระบี่*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย วิทยาเขตเบอร์กลีย์ และมูลนิธินโยบายสาธารณะไทย. 2549. หน้า 2

² *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 46- 60

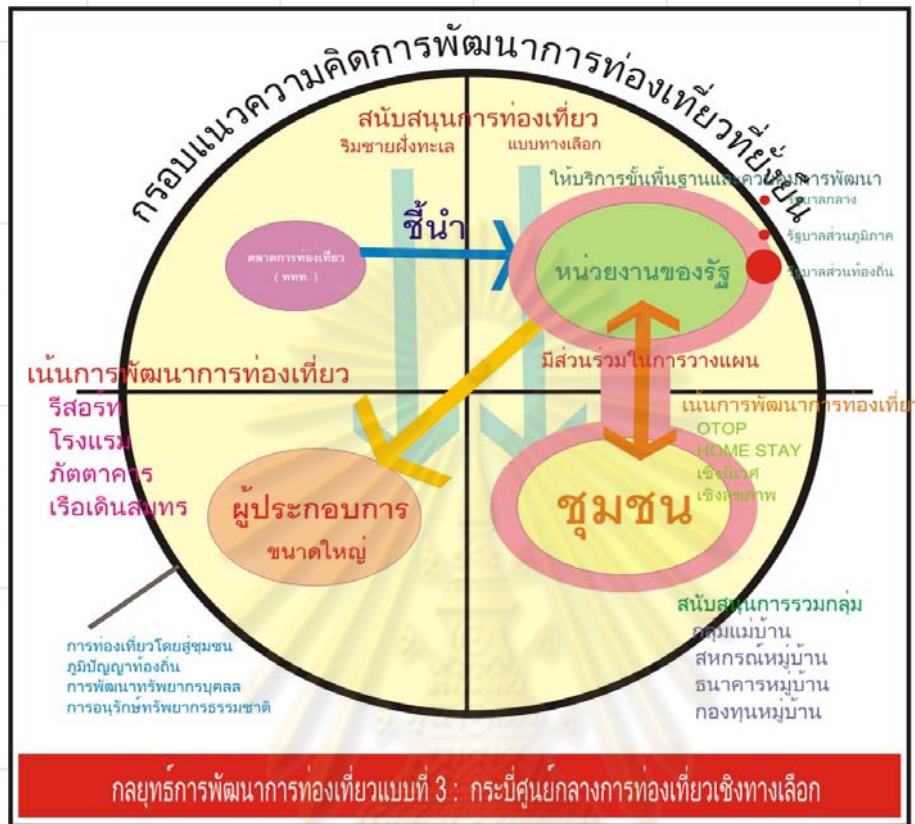

แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่

ภาพที่ 1.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลของคณะผู้วิจัย ได้เสนอแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่ 3 แผน คือ 1) กระบี่สถานที่พักตากอากาศทางทะเลที่มีชื่อเสียงทั่วโลก 2) กระบี่ศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย 3) กระบี่ศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงทางเลือก เพื่อให้ประชาชนในจังหวัดกระบี่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแผนยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

ภาพที่ 1.2 กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แบบที่ 3

เมื่อพิจารณาแผนยุทธศาสตร์ทั้ง 3 แผน ในปีต่อมาคณะวิจัยได้เลือกแผนยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงทางเลือก (แผนยุทธศาสตร์ที่3) เป็นแนวทางในการวางแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในเกาะลันตาใหญ่

1.2 การวิจัยในปีที่ 2 (พ.ศ. 2549) : แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตาใหญ่ จังหวัดกระบี่

การดำเนินงานวิจัยใน พ.ศ.2549 มีความที่ต่อเนื่องจากแผนยุทธศาสตร์ในการวิจัยปีที่หนึ่ง ซึ่งที่ประชุมสัมมนาผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่ ได้ลงมติเลือกแผนยุทธศาสตร์กระบี่ศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงทางเลือกเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของจังหวัดกระบี่ โดยเลือกเกาะลันตาใหญ่ ในอำเภอเกาะลันตาซึ่งเป็นพื้นที่

ในความรับผิดชอบขององค์กรบริหารส่วนตำบลศาลาด่าน องค์กรบริหารส่วนตำบลเกาะลันตาใหญ่ และเทศบาลตำบลเกาะลันตาใหญ่

เกาะลันตาใหญ่เป็นพื้นที่ที่จังหวัดกระบี่กำหนดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ทดแทนเกาะพีพีที่ได้รับความเสียหายรุนแรงจากเหตุธรณีพิบัติภัยสึนามิ ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ.2547 ขณะนี้มีการเปลี่ยนแปลงจากการเป็นพื้นที่เกษตร ป่าไม้และกิจกรรมการท่องเที่ยวขนาดเล็กมาเป็นพื้นที่ที่รองรับธุรกิจการท่องเที่ยวขนาดใหญ่ที่เน้นความสวยงามของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและความสะดวกสบายของนักท่องเที่ยว การเปลี่ยนแปลงในเรื่องของปริมาณนักท่องเที่ยวและจำนวนสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว นั้น ส่งผลกระทบต่อชายหาดและคุณภาพของน้ำทะเลมากกว่าการท่องเที่ยวแบบเดิมที่เป็นขนาดเล็ก จำนวนนักท่องเที่ยวที่มากขึ้น ทำให้ปริมาณน้ำเสียที่ไหลลงทะเลมากขึ้น การขยายตัวของการท่องเที่ยวขนาดใหญ่ที่เน้นความสวยงามของหาดทรายและน้ำทะเล ยังก่อให้เกิดการปิดกั้นทางเข้าชายหาดของสถานประกอบการต่างๆ ส่งผลให้คนในพื้นที่ไม่สามารถเข้าถึงชายหาดเพื่อทำการประมงหรือใช้เป็นสถานที่พักผ่อนได้ เช่น หมู่เกาะในอุทยานแห่งชาตินพรัตน์ธารา และหมู่เกาะในบริเวณตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะลันตา

ด้วยเหตุนี้ เกาะลันตาใหญ่จึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมและมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องมีการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หากขาดการควบคุมทิศทางการพัฒนา อาจจะทำให้เกิดความเสียหายต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและความเป็นอยู่ของคนในชุมชน และวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน คณะผู้วิจัยมีความมุ่งหวังที่จะทำให้การวางแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะลันตา นี้ จะสามารถเป็นต้นแบบให้กับพื้นที่อื่นๆในแง่ของความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยวและความร่วมมือในการพัฒนาจากภาคส่วนต่างๆในพื้นที่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาในเกาะลันตาใหญ่ จากการศึกษาพบว่า มีจำนวนนักท่องเที่ยว และจำนวนห้องพักบนเกาะลันตาใหญ่เพิ่มในอัตราที่สูง เนื่องจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีผลกระทบต่อชุมชนและธรรมชาติ⁴ และก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ได้แก่ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการคมนาคมขนส่ง ปัญหาอาคารและสิ่งปลูกสร้าง ปัญหาการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว และผลกระทบที่มีต่อชุมชนในเกาะลันตาใหญ่

- ปัญหาสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัญหาแหล่งน้ำ การท่องเที่ยวทำให้เกิดปริมาณน้ำเสียเพิ่มขึ้นและส่งผลกระทบต่อพื้นที่ลุ่มน้ำ การจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำมีความจำเป็นเร่งด่วนเนื่องจากมีผลกระทบโดยตรงต่อเกาะลันตาใหญ่ และสัมพันธ์กับปัญหาขยะ การตัดไม้ทำลายป่า และการก่อสร้างกีดขวางทางน้ำ ซึ่งมีสาเหตุจากการไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียก่อนที่จะปล่อยทิ้ง นอกจากนี้เกาะลันตาใหญ่ยังมีปัญหาเรื่องน้ำดื่ม คนบนเกาะต้องเสียเงินซื้อน้ำดื่มเนื่องจากผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อพื้นที่ลุ่มน้ำ ทำให้คุณภาพน้ำตามธรรมชาติที่มีอยู่บนเกาะไม่มีความสะอาดพอ รวมทั้งยังมีปัญหาในเรื่องน้ำทิ้งขาดแคลนน้ำใช้อย่างมากในฤดูแล้ง และปัญหาน้ำท่วมที่เกิดขึ้นในฤดูฝน ปัญหาขยะที่มีปริมาณเพิ่มสูงมากในฤดูการท่องเที่ยวจนไม่สามารถที่จัดเก็บและกำจัดได้หมด และไม่มีมีการแยกขยะ รวมทั้งการกำจัดขยะที่ไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลกระทบต่อพื้นที่ลุ่มน้ำ ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า เพื่อสร้างที่พักรองรับนักท่องเที่ยว และเพื่อเกษตรกรรม รวมทั้งการตัดไม้โกงกางในป่าชายเลน ที่ส่งผลเสียต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและระบบนิเวศของเกาะลันตา เช่น คุณภาพของน้ำทะเลและทรัพยากรทางน้ำที่มีจำนวนลดลงอย่างรวดเร็ว เป็นต้น

- ปัญหาการคมนาคมขนส่ง แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การเข้าถึงเกาะลันตาใหญ่ และการคมนาคมภายในเกาะลันตาใหญ่ การเข้าถึงเกาะเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจมากจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะเรื่องการสร้างสะพาน ซึ่งแต่ละฝ่ายมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องของการวิเคราะห์ถึงข้อดีและข้อเสียที่จะมาพร้อมกับการสร้างสะพาน ซึ่งในรายงานวิจัยปีที่สองนี้ได้เสนอการวิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดจากการสร้างสะพาน กล่าวคือ การมีสะพานจะทำให้ผู้คนและการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ เข้าถึงเกาะลันตาใหญ่ได้อย่างสะดวกยิ่งขึ้น จนไม่สามารถที่จะควบคุมทิศทางการท่องเที่ยวและการพัฒนาในด้านต่างๆที่จะเกิดขึ้นได้ ส่วนการคมนาคมภายในเกาะลันตาใหญ่มีปัญหาเรื่องความปลอดภัย เนื่องจากองค์ประกอบที่มีอยู่มีสภาพที่ไม่เหมาะสม เช่น ความเสียหายของ

³ ดูรายละเอียดได้ใน รายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการเรื่อง แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตาใหญ่ จังหวัดกระบี่ จัดทำโดย สถาบันพัฒนาภาคและเมือง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง มหาวิทยาลัยแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย วิทยาเขตเบอร์กลีย์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2550 .หน้า 16-18

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 55-87

ถนน และขาดองค์ประกอบที่ควรมี เช่น ป้ายบอกทาง ไฟส่องสว่างไม่เพียงพอ และไม่มีทางเท้าทำให้ผู้ที่เดินเท้าต้องใช้เส้นทางร่วมกับรถยนต์ ซึ่งเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย ทั้งฝั่งตะวันตกพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสถานที่ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว และที่ทางตะวันออกซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของชุมชน

- ปัญหาอาคารและสิ่งปลูกสร้าง การที่สิ่งปลูกสร้างมีจำนวนเพิ่มขึ้นมาก และอาคารจำนวนมากก่อสร้างโดยไม่สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศของเกาะ และไม่ได้คำนึงถึงผลที่จะเกิดกับธรรมชาติ เช่น การใช้วัสดุปูพื้นที่ทำให้น้ำไม่สามารถซึมลงไปในดินได้ การก่อสร้างที่กีดขวางเส้นทางน้ำ และบดบังทัศนียภาพ และการสร้างอาคารที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายควบคุมอาคาร

- ปัญหาการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว แม้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดการจ้างงานและโอกาสลงทุนในภาคธุรกิจการท่องเที่ยวให้แก่ชุมชน แต่ขณะเดียวกันการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นที่มีการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม เนื่องจากผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นนักลงทุนจากภายนอกเกาะลันตาใหญ่ ทำให้รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จึงไม่ได้ตกอยู่กับคนในท้องถิ่น

- ผลกระทบที่มีต่อชุมชนบนเกาะลันตาใหญ่ การท่องเที่ยวที่ขยายตัวในอัตราที่สูงและรวดเร็วขึ้น ส่งผลกระทบต่อประชากรส่วนใหญ่บนเกาะที่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม กล่าวคือ การทำงานในภาคการท่องเที่ยวส่งผลให้ประชาชนไม่สามารถปฏิบัติตามหลักการของศาสนาอย่างเคร่งครัด เช่น ไม่สามารถทำละหมาดได้ครบตามที่ศาสนากำหนดไว้ รวมทั้งทำให้ต้องละเมิดข้อห้ามบางประการ เช่น การเป็นพนักงานเสิร์ฟอาหารรวมทั้งเครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์ เป็นต้น

จากสภาพปัญหาที่พบคณะวิจัยจึงเสนอแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตาใหญ่ที่อยู่บนพื้นฐานการร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น กลุ่มข้าราชการ กลุ่มชุมชน กลุ่มธุรกิจเอกชน⁵ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่พึงประสงค์ กล่าวคือ ให้ความสำคัญกับการคำนึงถึงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศ การสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในครัวเรือน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อประโยชน์ต่อคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว และการส่งเสริมการรวมกลุ่มทางสังคมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมในท้องถิ่น

⁵ เรื่องเดียวกัน หน้า 153-158

1.3 การวิจัยในปีที่ 3 (พ.ศ. 2550): แผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

การวิจัยดังกล่าวเกิดขึ้นจากการวิเคราะห์ของคณะผู้วิจัยว่า แผนยุทธศาสตร์และแผนแม่บทเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวที่กำหนดยังไม่เพียงพอต่อการทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนเกาะลันตาใหญ่ได้ เนื่องจากปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวที่ค้นพบในการวิจัยทั้งสองครั้งที่ผ่านมาไม่ได้ลดลง และยังมีแนวโน้มที่ปัญหาเดิมนั้นจะรุนแรงมากขึ้น รวมทั้งแผนยุทธศาสตร์และแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ผ่านมายังไม่ได้ครอบคลุมไปถึงเกาะลันตาน้อย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่สำคัญในการเชื่อมระหว่างนักท่องเที่ยวกับเกาะลันตาใหญ่ ด้วยเหตุนี้ทางคณะผู้วิจัยมีความเห็นว่ายังมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติม รวมทั้งต้องเสนอแนะทางเลือกหรือแนวทางการพัฒนาแบบอื่นๆ ที่สอดคล้องต่อสภาพการณ์และปัญหาในปัจจุบัน การกำหนดกลุ่มศึกษาเป็นแนวทางสำคัญร่วมกับการกำหนดกลุ่ม “โหมว” ซึ่งได้จากการนำข้อมูลชุมชนและพื้นที่ลุ่มน้ำเป็นหลัก ในปีนี้คณะผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มการศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1) กลุ่มชุมชนและการท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยว

2) กลุ่มสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม การควบคุมและป้องกันการพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม

3) กลุ่มคมนาคมขนส่ง ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยว รวมถึงการปรับปรุงเส้นทาง การเข้าถึงเกาะลันตาใหญ่และเกาะลันตาน้อยให้มีประสิทธิภาพ และเป็นมิตรต่อสภาพแวดล้อม คณะผู้วิจัยดำเนินงานโดยอาศัยกรอบคิดในการวิจัย คือ การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชน

การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน (empowerment) เป็นประเด็นที่คณะผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญร่วมกันว่าจะก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ เนื่องจากชุมชนเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการพัฒนาต่างๆ ที่รองรับการท่องเที่ยว และพบว่า คนในชุมชนไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือกำหนดทิศทางการพัฒนาได้เต็มที่ เนื่องจากการพัฒนาที่เข้ามาในเกาะลันตาใหญ่นั้นเกือบทั้งหมดเป็นนโยบายหรือแผนงานจากส่วนกลางหรือจากจังหวัด อีกทั้งในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและงบประมาณในการดูแลจัดการในพื้นที่ แต่อำนาจหน้าที่ตามขอบเขตกฎหมายที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีนั้นส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการจัดการบริการสาธารณะขั้นพื้นฐาน ขณะที่การพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะลันตาที่มีอยู่นั้น เป็นนโยบายระดับจังหวัดที่เกินขอบเขต

อำนาจหน้าที่ งบประมาณและกำลังความสามารถที่เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเกาะลันตาใหญ่และลันตาน้อยจะดูแลรับผิดชอบได้

ด้วยเหตุนี้คนในชุมชนซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่และเป็นเจ้าของเกาะลันตาที่แท้จริงจึงจำเป็นต้องรวมตัวกัน โดยการสร้างความรู้สึกรักและภูมิใจร่วมกันในเรื่องของคุณค่า⁶ ในวิถีชีวิต หลักศาสนาและวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน การจัดให้มีการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล ประสบการณ์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวและผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวซึ่งกันและกันระหว่างชุมชน เพื่อให้ทุกชุมชนบนเกาะลันตาใหญ่และเกาะลันตาน้อยเข้าใจตรงกันถึงสภาพปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยว รวมทั้งได้รู้ถึงจุดแข็งและข้อจำกัดของแต่ละชุมชน นำไปสู่ความร่วมมือระหว่างกันในการวางแผนชุมชนที่เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นการวางแผนชุมชนจึงเป็นวิธีการในการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อกำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์ของประชาชนที่มีต่อชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการพิจารณากลั่นกรองข้อเสนอแนะและลำดับความสำคัญของปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา การวางแผนชุมชนมีเป้าหมายเพื่อให้ชุมชนเข้าใจในประเด็นปัญหาต่างๆ และมีวิสัยทัศน์ที่ตรงกันในการดำเนินงาน⁷

การมีส่วนร่วมของประชาชน (public participation) ในความเข้าใจของคนโดยทั่วไปหมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมในที่ประชุมหรือการสัมมนาที่รับฟังความคิดเห็นจากประชาชน หรือให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตอบแบบสอบถาม หรือการจัดประชาพิจารณ์เพื่อให้ข้อมูลต่อประชาชน และให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมดังกล่าวเป็นการแสดงให้เห็นถึงรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย มากกว่าจะมุ่งเน้นที่สาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริง

การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริง หมายถึง การที่ประชาชนมีบทบาทอย่างแท้จริงในชุมชน การให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเพียงอย่างเดียว โดยที่มิได้นำไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาจึงมิได้สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องทำให้ประชาชนสามารถรับผิดชอบและจัดการกับวิถีชีวิตของตนเองได้ โดยไม่ขัดต่อความเชื่อหรือหลักการทางศาสนา นโยบายหรือแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญกับหลักศาสนาและวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ประชาชนสามารถที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกับรัฐได้อย่างแท้จริง⁸

⁶ เมืองทอง เขมมณี.รศ.นพ. การให้อำนาจ Empowerment ใน <http://advisor.anamai.moph.go.th>

⁷ ดิลลิตี บุรีกุล. 2548. *การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ*. สถาบันพระปกเกล้า. หน้า 23

⁸ กรอบคิดนี้ได้มาจาก Sherry R. Arnstein. *A Ladder of Citizen Participation*. AIP Journal 1969. pp.216-224 และบทความ "การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนแบบแท้และเทียม" ของเพ็ญ นักร้องนอก ใน เนชั่นสุดสัปดาห์ ปีที่ 15 ฉบับที่ 784 วันศุกร์ที่ 8 มิถุนายน 2550. หน้า 24.

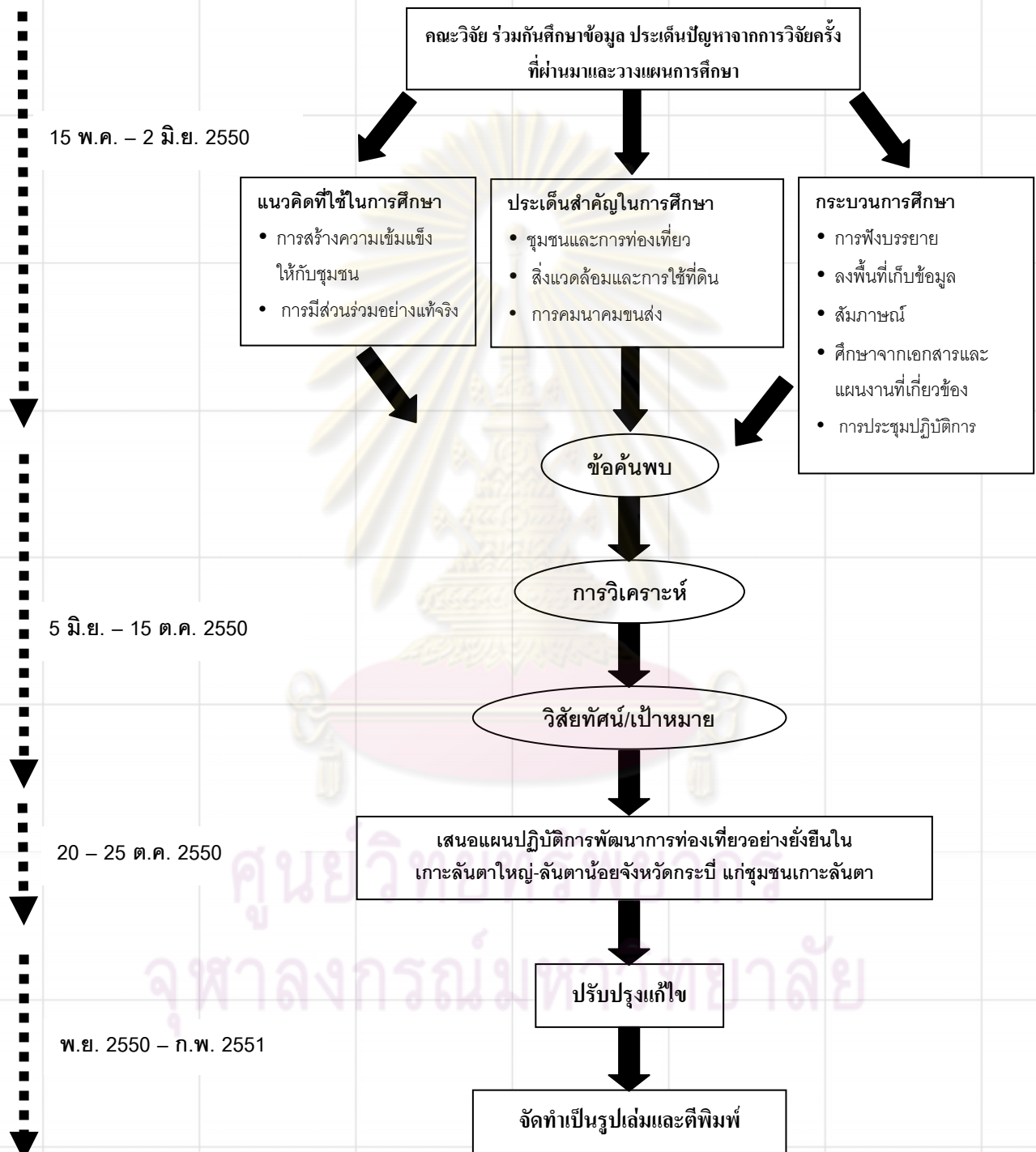

จากการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกาะลันตาช่วงปลายเดือนพฤษภาคมพ.ศ.2550 พบว่า สภาพปัญหาบนเกาะลันตาใหญ่เป็นประเด็นที่พบมาตั้งแต่พ.ศ.2548 และพ.ศ.2549 ซึ่งได้แก่ ปัญหาการจัดการขยะ การตัดไม้ทำลายป่า การขาดระบบจัดการน้ำเสีย ความไม่ปลอดภัยในการเดินทาง การก่อสร้างอาคารที่ไม่สอดคล้องกับธรรมชาติ การขูด และขนย้ายหน้าดิน การกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อวัฒนธรรมของชุมชน ปัญหาเหล่านี้ยังไม่ได้รับการแก้ไข และยังคงเกิดปัญหาเพิ่มมากขึ้นตามการขยายตัวของการท่องเที่ยว ปัญหาที่สำคัญที่เกิดในเกาะลันตาใหญ่ อาทิ ผลกระทบจากการทิ้งขยะยังส่งผลถึงเกาะลันตาน้อยอีกด้วย ดังนั้นในการวิจัยการวางแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตาในพ.ศ.2550 จึงต้องรวมทั้งเกาะลันตาใหญ่และเกาะลันตาน้อยเป็นพื้นที่เดียวกัน เนื่องจากพื้นที่ทั้งสองนี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและต่างได้รับผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน

นอกจากนี้ คณะวิจัยยังค้นพบปัญหาอื่นที่สำคัญคือ การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการก่อสร้างอาคาร การรักษาสีสิ่งแวดล้อม การใช้ที่ดินในพื้นที่เกาะลันตาน้อยและเกาะลันตาใหญ่ยังไม่มีประสิทธิภาพ ชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการวางแผน ที่สำคัญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวยังไม่เห็นถึงความสำคัญของธรรมชาติซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญต่อการดำรงอยู่ของคนลันตา กล่าวคือ ยังไม่มีความเข้าใจว่าพื้นที่ลุ่มน้ำสำคัญอย่างไรต่อทุกชีวิตบนเกาะ และมองไม่เห็นว่าเป็นปัญหาขยะนั้นไม่ใช่เพียงแค่เรื่องภาพที่ไม่น่าดู หรือเรื่องกลิ่น แต่ปัญหาที่แท้จริงคือการเสื่อมของคุณภาพน้ำและคุณภาพดินบนเกาะที่จะมีผลต่อเนื่องไปถึงสุขภาพของคนบนเกาะด้วย และปัญหาการเข้าถึงเกาะลันตา

จากสภาพปัญหาเดิมที่มีความรุนแรงขึ้นและสภาพปัญหาที่พบในปัจจุบันทำให้คณะวิจัยมีความเห็นว่ามีความสำคัญประการหนึ่งที่อยู่เบื้องหลังสภาพปัญหาทั้งหมด กล่าวคือ การที่คนในชุมชนไม่สามารถที่จะควบคุมทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ เนื่องมาจากชุมชนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยว รวมทั้งการที่ทุกฝ่ายที่ได้รับผลจากการท่องเที่ยวยังไม่เห็นหรือไม่เข้าใจปัญหาร่วมกัน จึงไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาตามแผนยุทธศาสตร์และแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของการวิจัยปีที่หนึ่งและปีที่สองได้ ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า การวางแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตาในพ.ศ.2550 จะมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ด้วยการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และให้ชุมชนสามารถที่จะควบคุมและกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีเป้าหมายหลัก คือ การสร้างความสมดุลระหว่างการรักษาทัศนียภาพที่สวยงาม

ความสำเร็จของระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติ ผลประโยชน์ที่ได้จากการท่องเที่ยว และ
วิถีชีวิตตลอดจนการรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนบนเกาะลันตา

ภาพที่ 1.4 แผนภาพกระบวนการศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตา

1.4 กระบวนการศึกษา

การศึกษาเริ่มตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 มีขั้นตอนการทำงานต่าง ๆ ดังนี้

1.4.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน

คณะผู้วิจัยร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์การศึกษาวิจัย และวิธีการเก็บข้อมูล เพื่อเตรียมการออกสำรวจภาคสนาม โดยมีการแบ่งกลุ่มการศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

- กลุ่มการใช้ที่ดินและสิ่งแวดล้อม
- กลุ่มชุมชนและการท่องเที่ยว
- กลุ่มการคมนาคมขนส่ง

นอกเหนือจากการออกสำรวจภาคสนามร่วมกันเป็นกลุ่ม ทางคณะผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการบรรยายพิเศษ ได้แก่

1) การบรรยาย เรื่อง “การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น” กรณีศึกษา หมู่บ้านคีรีวงค์ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดย ดร.นิรมล กุลศรีสมบัติ จากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) การบรรยาย เรื่อง “ชาวเลและชาวมุสลิมในเกาะลันตา” โดย ดร.นฤมล อรุโณทัย จากสถาบันวิจัยทางสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3) การบรรยาย เรื่อง “การจัดการขยะบรรจุในประเทศไทย” โดย นาวาเอกมนตรี ชูนามชัย จากสถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

4) การบรรยาย เรื่อง “Indegenous Livelihood Restoration and Sustainable Ecology for Lanta Island” โดย คุณ อีร์วัฒน์ ตัน ที่ปรึกษาการบริหารโครงการ United Nations Development Programme (UNDP)

5) การบรรยาย เรื่อง “Solid Waste Management” โดย Mr. Werner Kossmann ที่ปรึกษาโครงการ Solid Waste Management จังหวัดพิษณุโลก จาก สำนักงานให้ความร่วมมือทางวิชาการของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน (German Technical Cooperation: GTZ)

1.4.2 ออกสำรวจภาคสนาม

ในวันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ.2550 ถึง 4 มิถุนายน พ.ศ.2550 คณะผู้วิจัย ออกสำรวจภาคสนาม สำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสังเกตการณ์ บันทึกภาพถ่าย และสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว อาทิเช่น ชาวบ้านในชุมชน ผู้ประกอบการท่องเที่ยว ช่างราชการในท้องที่ นักท่องเที่ยว

- ในวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ.2550 คณะผู้วิจัยจัดการประชุมประชาชนแทน ตัวแทนจาก United Nations Development Programme (UNDP) เพื่อสอบถามความคิดเห็น ความต้องการและในแนวทางการพัฒนา ที่มีต่อการท่องเที่ยวในเกาะลันตา

- ในวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ.2550 คณะผู้วิจัยนำเสนอความเป็นมาของ โครงการในปีที่ผ่านมา จุดประสงค์รวมทั้งความคืบหน้าของการศึกษาวิจัย ต่อผู้ว่าราชการ จังหวัดกระบี่ และหน่วยราชการ

1.4.3 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

ต่อมาคณะผู้วิจัยจัดให้มีการทำงานกลุ่ม สรุปข้อมูลที่มีเป้าหมายการทำงานของแต่ละกลุ่มและร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ของแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ นอกจากนี้ยังจัดให้มีการแลกเปลี่ยนและนำเสนอข้อมูลระหว่างกลุ่ม และมีการจัดการนำเสนอผลงานการศึกษาขั้นต้น ในวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2550 ณ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.4.4 การจัดทำรายงานและการนำเสนอผลงาน

หลังจากการทำงานร่วมกันในเบื้องต้น นิสิตทั้ง 2 สถาบันได้ดำเนินการร่าง แผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตา ขึ้นทั้งในภาคภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ต่อมาในวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2550 คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปยังเกาะลันตาเพื่อนำเสนอผลการศึกษาวิจัยและรับฟังความเห็นของหน่วยงานจากภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และประชาชนในพื้นที่ เพื่อแก้ไขและปรับแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เหมาะสมและเป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่น และในวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2550 ได้มีการนำเสนอผลงานการศึกษาและการวางแผน ต่อผู้บริหารหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิ ณ โรงแรมปทุมวันปริ๊นเซส ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร

1.5 การสำรวจแผนและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะลันตา

จากการที่คณะผู้วิจัยได้ ทบทวนและสรุปสาระสำคัญของแผนนี้ ในระดับต่างๆ พบว่า แผนต่างๆ ที่ได้มีการจัดทำมุ่งเน้นไปที่การสนับสนุนและการพัฒนาการท่องเที่ยวของทรัพยากร ที่มีอยู่ในเกาะลันตาเป็นหลัก โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับภาครัฐและประชาชนใน

พื้นที่ เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยหลักในการเพิ่มรายได้ให้กับประเทศและเป็นสาขาหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ แผนต่างๆที่กล่าวมานี้ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เน้นให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม การตระหนักถึงความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นแหล่งกำเนิดความอุดมสมบูรณ์ของเกาะ รวมทั้งความร่วมมือของกลุ่มอำนาจ ได้แก่ องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ประกอบด้วย 4 องค์กร คือ เทศบาลตำบลเกาะลันตาใหญ่ องค์กรบริหารส่วนตำบลเกาะลันตาใหญ่ องค์กรบริหารส่วนตำบลเกาะลันตาน้อย และองค์กรบริหารส่วนตำบลศาลาด่าน ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าประเด็นต่างๆ ข้างต้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการวางแผนในครั้งนี้ จึงได้ประมวลใจความสำคัญของแผนต่างๆ ดังนี้

1.5.1 แผนและนโยบายระดับชาติ : ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเป็นรายได้หลักของประเทศ

- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้นำเสนอแผนยุทธศาสตร์เพื่อรองรับทิศทางการเปลี่ยนแปลง ในระยะ 5 ปี โดยอัญเชิญ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งเป็นแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นหลักปฏิบัติและกรอบแนวทางการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทิศทางดังกล่าว และยึดหลักการพัฒนาที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องมาจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2445-2449) และยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกภาคส่วนของสังคม ในการร่วมคิด ร่วมวางแผนและร่วมพัฒนาตามบทบาทและความรับผิดชอบของตนเอง เป็นผู้ขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาและร่วมติดตามผลอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นไปที่การพัฒนาประเทศสู่สังคมที่มีสุขอย่างยั่งยืน” (Green and Happiness Society) มียุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวซึ่งเป็นแหล่งรายได้หลักที่สำคัญของประเทศ โดยเน้นการท่องเที่ยวของไทยให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของภูมิภาค บนพื้นฐานความเป็นเอกลักษณ์และความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ยกย่องมาตรฐานการท่องเที่ยวสู่ระดับสากล ขยายตลาดการท่องเที่ยวพร้อมทั้งส่งเสริมองค์กร ระบบการบริหารจัดการ สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน โครงข่ายคมนาคม รวมถึงบุคลากรให้มีคุณภาพและความสามารถในการรองรับการเติบโตและมีศักยภาพในการแข่งขันของธุรกิจการท่องเที่ยวในอนาคต

- นโยบายการท่องเที่ยวที่จัดทำโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวในช่วง 10 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2544-2553 ให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในฐานะที่เป็นแหล่งสร้างงานและสร้างรายได้แก่ประชาชน รวมทั้งเป็นตัวการสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ แผนต่างๆ ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญ

ในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ รวมทั้งส่งเสริมให้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนากิจการดำเนินงานด้านการตลาดเชิงรุก การเพิ่มตลาดใหม่และตลาดเฉพาะกลุ่ม เพื่อเร่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต่างประเทศที่มีคุณภาพเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวชาวไทยท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งกำหนดจุดขายของประเทศไทย (Positioning Thailand) ให้มีความชัดเจน มุ่งพัฒนาองค์กร ระบบบริหารจัดการ และเสริมสร้างบุคลากรให้มีศักยภาพทางการแข่งขันระดับนานาชาติ ก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชีย

1.5.2 แผนระดับกลุ่มจังหวัด : การท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดเป็นฐานเศรษฐกิจใหม่ของประเทศ

- โครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคใต้ เป็นแผนพัฒนาที่จัดทำโดยคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ ซึ่งประกอบไปด้วยจังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดกระบี่ และจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้เป็นพื้นที่ที่เป็นฐานเศรษฐกิจใหม่ของประเทศ กำหนดให้มีการสร้างสะพานเศรษฐกิจเพื่อเชื่อมโยงพื้นที่ระหว่างอ่าวไทยและพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามัน เพื่อประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ กำหนดให้สร้างนิคมอุตสาหกรรม การขนส่งทางทะเล ท่าเรือน้ำลึก และเป็นแรงดึงดูดของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนโดยการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ในจังหวัดกระบี่ เพื่อให้เป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญของภาคใต้
- แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน จัดทำโดยสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว โดยความร่วมมือของผู้ว่าราชการจังหวัดในพื้นที่ดังกล่าว เป็นแผนพัฒนา 4 ปี ในกลุ่ม 3 จังหวัดได้แก่ จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดกระบี่ ในช่วง พ.ศ. 2548-2551 ซึ่งเป็นกลุ่มจังหวัดที่มีความสำคัญในการสร้างรายได้ทางการท่องเที่ยวให้กับประเทศอย่างมาก เป็นกลุ่มจังหวัดที่เรียกได้ว่าเป็น Andaman Paradise ทั้งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประเพณี วัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น รวมทั้งความเอื้ออาทรของคนในพื้นที่ที่มีต่อนักท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวระดับโลก มุ่งเน้นไปที่กลุ่มของนักท่องเที่ยวที่มีรายได้สูง ให้ความเชื่อมั่นทางด้านความปลอดภัยในการท่องเที่ยวหลังจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยสึนามิ และเป็นประตูเชื่อมโยงเศรษฐกิจสู่นานาชาติ โดยการพัฒนาเมือง โครงสร้างพื้นฐาน การขนส่งในพื้นที่เชื่อมโยงกับพื้นที่รอบนอก

1.5.3 แผนระดับจังหวัด : กระบี่ในฐานะศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลและแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ

- แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดกระบี่ 4 ปี ช่วง พ.ศ.2548-2551 จัดทำโดยสำนักงานจังหวัดกระบี่ กำหนดให้จังหวัดกระบี่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเล เนื่องจากมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่พร้อมต่อการพัฒนา ทั้งความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพภูมิประเทศ โดยเน้นไปที่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และสุขภาพ แหล่งเกษตรอุตสาหกรรมที่ยั่งยืน บนพื้นฐานของคุณภาพชีวิตและการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

1.5.4 แผนระดับท้องถิ่น : ส่งเสริมการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

- แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของอำเภอเกาะลันตา เป็นแนวทางการพัฒนาเพื่อพัฒนาเกาะลันตา ในช่วง 3 ปี (พ.ศ. 2550-2552) ซึ่งจัดทำโดยตัวแทนภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจ กลุ่มพลังมวลชน กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกาะลันตา ต้องการให้ลันตาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และสุขภาพแห่งอันดามัน มีความหลากหลายของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นประตูสู่ธรรมชาติ โดยสร้างเอกลักษณ์(Unique) ของสถานที่ท่องเที่ยวให้แตกต่าง และยั่งยืน

- แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลันตาใหญ่ แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลันตาใหญ่ในช่วง 3 ปี (พ.ศ. 2550-2552) ซึ่งจัดทำโดย คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาคมตำบลและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง มุ่งเน้นให้เกาะลันตาใหญ่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายท่องเที่ยวทางทะเล เน้นการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นเมืองเก่า เผยแพร่การท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จัก รวมทั้งเอาใจใส่งานบริการประชาชน พัฒนาการเกษตรหลายด้าน โครงสร้างพื้นฐาน เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่และเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเพื่อให้ธุรกิจค้าขายการท่องเที่ยวรวมทั้งการรักษาฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและ โดยเฉพะการกำจัดขยะ ทั้งในชุมชนแหล่งท่องเที่ยว ชายหาด และน้ำเสียจากชุมชนสิ่งแวดล้อมภายในเกาะ และการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยว

- แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลันตาน้อย ในช่วง 3 ปี (พ.ศ. 2550-2552) ซึ่งจัดทำโดย คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาคมตำบลและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง โดยต้องการพัฒนาด้านบุคลากรขององค์กรและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนภาคประชาชน เพื่อให้มีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ประชาชนและเยาวชนมีแหล่งความรู้ที่หลากหลายและมีโอกาสได้รับการพัฒนาทาง

การศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ มีคุณภาพชีวิตที่เข้มแข็งยั่งยืน มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน มีการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ ส่งเสริมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ มีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลศาลาด่าน เป็นแผนพัฒนาในช่วง 3 ปี (พ.ศ.2550-2552) จัดทำโดยคณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาคมตำบลและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมุ่งเน้นที่จะพัฒนาตำบลศาลาด่านให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่รักษาสภาพแวดล้อม และคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งต้องการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐาน และคุณภาพชีวิตและสังคม มีระบบการบริหารจัดการที่โปร่งใส รวมทั้งยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ให้ประชาชนมีแหล่งเรียนรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถพึ่งตนเองได้

- โครงการวางแผนและจัดทำผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะชุมชนเกาะลันตาใหญ่ โดยสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกระบี่ ซึ่งว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษา ซี เอ็ม ซี ยูนิเวอร์แซล จำกัด เน้นการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิม ที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล เป็นที่รู้จักในระดับโลก ศูนย์กลางระบบคมนาคมทางน้ำของกลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน โดยมีกิจกรรมทางพาณิชยกรรมที่รองรับธุรกิจการท่องเที่ยว รวมถึงการเป็นย่านที่พักอาศัยที่อยู่ควบคู่ไปกับชุมชนเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ในลักษณะที่สอดคล้องและไม่ทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติโดยรวม ผังที่จัดทำสามารถรองรับประชากรจำนวน 22,106 คน และสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวน 635,553 คน ซึ่งเป็นเป้าหมายในอนาคตที่กำหนดจนถึงพ.ศ. 2569 ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) มุ่งพัฒนาให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ (Niche Market) เพิ่มศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและผู้ประกอบการสำหรับกลุ่มเป้าหมายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและตรงกับวิสัยทัศน์ ส่งเสริมแรงงานในพื้นที่ สนับสนุนงานวิจัย โครงสร้างพื้นฐาน โดยเน้นการใช้มาตรการด้านผังเมือง การวางแผนการกำหนดการใช้ที่ดินและอาคารในเกาะลันตา

การวิจัยในครั้งนี้ได้ทำต่อเนื่องมาเป็นปีที่สาม โดยมีการกำหนดกรอบการทำงาน ขั้นตอนการทำงาน รวมทั้งการนำผลจากการทำงานที่ผ่านมา และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับต่างๆ มาบูรณาการกับกระบวนการวิจัยนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อเกาะลันตามากที่สุด

บทที่ 2

ข้อค้นพบและสภาพปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยว

นโยบายของจังหวัดกระบี่ที่มีเป้าหมายให้เกาะลันตาเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัด ส่งผลให้เกิดการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ทั้งการสร้างระบบการคมนาคมขนส่งที่ทันสมัย การสร้างสถานที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว สิ่งต่างๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียแก่เกาะลันตา ผลดีคือ ทำให้เกาะลันตาเป็นที่รู้จักมากขึ้นในหมู่นักท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวยังนำรายได้เข้าสู่เกาะลันตามากยิ่งขึ้น แต่ขณะเดียวกัน การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นนั้นยังได้ก่อให้เกิดผลเสียต่อพื้นที่และคนบนเกาะลันตาด้วยเช่นกัน ผลเสียหรือปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะลันตาที่คณะวิจัยพบว่า เรื่องที่อยู่ในระดับรุนแรงมาก มี 3 เรื่อง คือ ปัญหาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ปัญหาชุมชน และปัญหาความคมนาคมขนส่ง ดังนี้

2.1 สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมและทรัพยากรทางธรรมชาติเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกาะลันตาเป็นสถานที่ที่มีศักยภาพสูงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากเกาะลันตามีชายหาดที่สวยงาม น้ำทะเลที่ใสสะอาด ป่าชายเลนที่สมบูรณ์และอุทยานแห่งชาติเกาะลันตาใหญ่ มีความสวยงามของทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว และยังมีพื้นที่ลุ่มน้ำที่มีความสำคัญมากต่อการดำเนินชีวิตของคนในเกาะลันตาด้วย นอกจากนี้สภาพแวดล้อมธรรมชาติเป็นส่วนสำคัญที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของเกาะลันตา รวมถึงเป็นแหล่งอาหาร ที่อยู่อาศัยและแหล่งงานของคนในพื้นที่ แต่สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญเหล่านี้กำลังจะหมดไป เนื่องจากขาดการวางแผนและการควบคุมการพัฒนาอย่างมีทิศทาง ทำให้การพัฒนาสิ่งต่างๆ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวนั้นส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอย่างรุนแรง และในระยะยาว หากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติยังไม่ได้รับการดูแลฟื้นฟูและวางแผนการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม ไม่เพียงแต่การท่องเที่ยวที่จะไม่สามารถพัฒนาต่อไปได้ แต่ยังรวมถึงชีวิตคนเกาะลันตาจะได้รับผลกระทบอีกด้วย ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างยั่งยืน ควรคำนึงถึงการวางแผนเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ อันเป็นสิ่งหล่อเลี้ยงชีวิตของชาวลันตา

ภาพที่ 2.1 อุทยานแห่งชาติเกาะลันตา
ใหญ่

ภาพที่ 2.2 เกาะลันตาน้อย

ภาพที่ 2.3 ศาลาด่าน

ภาพที่ 2.4 นักท่องเที่ยวในเกาะลันตา

จากการศึกษาในปีที่ผ่านมา และข้อมูลที่เคยแพร่จากสื่อต่างๆ พบว่าปัญหาหลักในเรื่องสภาพแวดล้อม ของชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะพื้นที่เป็นเกาะ เช่น เกาะสมุย เกาะภูเก็ต เกาะลันตา คือ การขาดแคลนน้ำจืด ซึ่งเกิดจากแหล่งน้ำจืดในพื้นที่ ไม่อยู่ในสภาพที่จะนำไปใช้อุปโภคบริโภคได้ บางส่วนเน่าเสีย หรือมีน้ำเค็มปะปน รวมถึงขาดความสามารถในการกักเก็บน้ำฝนไว้สำหรับใช้งานในฤดูแล้ง การรักษาแหล่งน้ำและแหล่งกำเนิดของน้ำ จะเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่ออนาคตและความยั่งยืนของเกาะลันตา

ปัจจุบันพื้นที่เกาะลันตา เริ่มประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำจืด หลายพื้นที่ยังคงมีการใช้ระบบน้ำสาธารณะจากทางน้ำธรรมชาติ บางพื้นที่มีการใช้น้ำบาดาลร่วมด้วย จากการสอบถามข้อมูลจากเจ้าหน้าที่องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น พบว่าปัจจุบันพื้นที่อบต.เกาะลันตาใหญ่ ใช้น้ำจากแหล่งน้ำจืดสองจุดได้แก่บริเวณคลองน้ำจืดและคลองจาก ซึ่งประสบปัญหาใน

บางฤดูที่มีการแทรกซึมของน้ำเค็ม และมีการคาดการณ์ว่าภายในอีก 10 ปีข้างหน้า หากการพัฒนา ยังคงเป็นไปอย่างต่อเนื่อง แหล่งน้ำจืดทั้งสองอาจไม่สามารถรองรับการใช้งานของคนในพื้นที่ รวมถึงนักท่องเที่ยวได้อีกต่อไป นอกจากนี้ยังพบว่ามีการใช้น้ำบาดาลในหลายพื้นที่ทั้งใน ส่วนของพื้นที่เอกชน เช่น รีสอร์ทและโรงแรม รวมถึงชุมชนเช่น บริเวณบ้านคลองหินใน อบต. เกาะลันตาใหญ่

เพื่อเป็นการรักษาไว้ ซึ่งความสามารถในการเข้าถึงน้ำจืดของชาวเกาะลันตาอย่างยั่งยืน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) จึงให้ความสำคัญกับการรักษาพื้นที่ลุ่มน้ำ (Watershed) เนื่องจากพื้นที่ลุ่มน้ำคือระบบของเส้นทางน้ำ ซึ่งรวมทั้งระบบน้ำบนผิวดินและระบบน้ำใต้ดิน อันมีความสัมพันธ์เชื่อมต่อกัน คุณภาพของแหล่งน้ำในที่หนึ่ง จะส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ รวมถึงแหล่งน้ำของพื้นที่โดยรอบ

ภาพที่ 2.5 บ่อน้ำบาดาลเพื่อใช้ในชุมชน บ้านคลองหิน อบต.เกาะลันตาใหญ่

2.1.1 ความสำคัญของพื้นที่ลุ่มน้ำกับสภาพแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำ

พื้นที่ลุ่มน้ำ หมายถึง บริเวณพื้นที่ที่ครอบคลุมลำน้ำธรรมชาติตอนใดตอนหนึ่งเหนือจุดที่กำหนดในลำน้ำนั้น ทำหน้าที่เป็นแหล่งรวมน้ำทั้งที่ไหลลงมาบนผิวดินและที่ซึมออกจากดิน ให้ระบายลงสู่ลำน้ำและไหลไปยังจุดที่กำหนด พื้นที่ลุ่มน้ำจึงเปรียบเสมือนหลังคาบ้านรองรับน้ำฝน และลำเลียงน้ำลงสู่รางน้ำเพื่อให้ไหลลงสู่ภาชนะเก็บกัก ในปัจจุบันได้มีการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่สำคัญของประเทศไทย เพื่อให้การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ลุ่มน้ำ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม

ด้วยเหตุนี้การพัฒนาพื้นที่เกาะลันตาจึงควรมีการคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดกับทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะพื้นที่ลุ่มน้ำ เพื่อให้พื้นที่ลุ่มน้ำคงสภาพและมีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด จุดมุ่งหมายหลักที่สำคัญก็คือการรักษาพื้นที่ลุ่มน้ำ เพื่อให้ระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์คงอยู่ได้ยาวนาน

ในด้านผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่ต่อสภาพพื้นที่ลุ่มน้ำ จากการศึกษาพื้นที่ตัวอย่าง บริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำทางฝั่งตะวันตกของเกาะลันตาใหญ่ บริเวณหาดพระแอะ พบว่ามีการพัฒนาพื้นที่ที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ลุ่มน้ำโดยตรง ได้แก่ การขุดและถมหน้าดิน ที่ทิ้งขยะในระบบเปิด การพัฒนาพื้นที่ซึ่งลาดชันและส่งผลกระทบต่อสูง การปรับพื้นที่เพื่อทำสวนยาง การตัดไม้ทำลายป่าเพื่อการพัฒนาพื้นที่ทำฟาร์มเลี้ยงกุ้ง ปลา และการใช้น้ำบาดาลลุ่มน้ำ ได้กำหนดจากปัจจัยด้านกายภาพ ซึ่งมีผลต่อกระบวนการทางอุทกวิทยาและมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงได้ยากรวม 6 ประการ คือ สภาพภูมิประเทศ ระดับความลาดชัน ความสูงจากระดับน้ำทะเล ลักษณะทางธรณีวิทยา ลักษณะทางปฐพีวิทยา และสภาพป่าไม้ที่เหลืออยู่ในปัจจุบัน

นโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่สำคัญของประเทศ มาตั้งแต่พ.ศ.2528 โดยกำหนดเป็นหลักเกณฑ์และวิธีการสำหรับการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำของลุ่มน้ำต่างๆ ตามศักยภาพของการชะล้างพังทลายของดิน รวมทั้งแนวทางในการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละชั้นคุณภาพลุ่มน้ำเพื่อให้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่างๆ ภายในพื้นที่ลุ่มน้ำ เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำ อันเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินโครงการต่างๆ เพื่อให้การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำ เป็นไปตามมาตรการการใช้ที่ดินในแต่ละชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่กำหนดไว้และเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสอดคล้องกับศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติและความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศลุ่มน้ำ

(อ้างอิงใน: <http://www.deqp.go.th/index1.jsp>)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 2.1 แหล่งทรัพยากรของเกาะลันตา

ตัวอย่างผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่ต่อสภาพพื้นที่ลุ่มน้ำบริเวณหาดพระแอะ

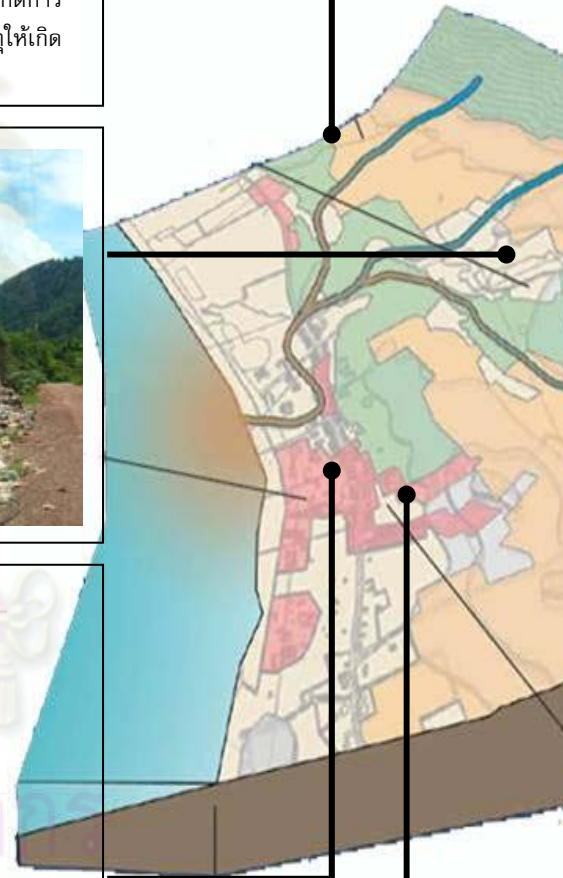

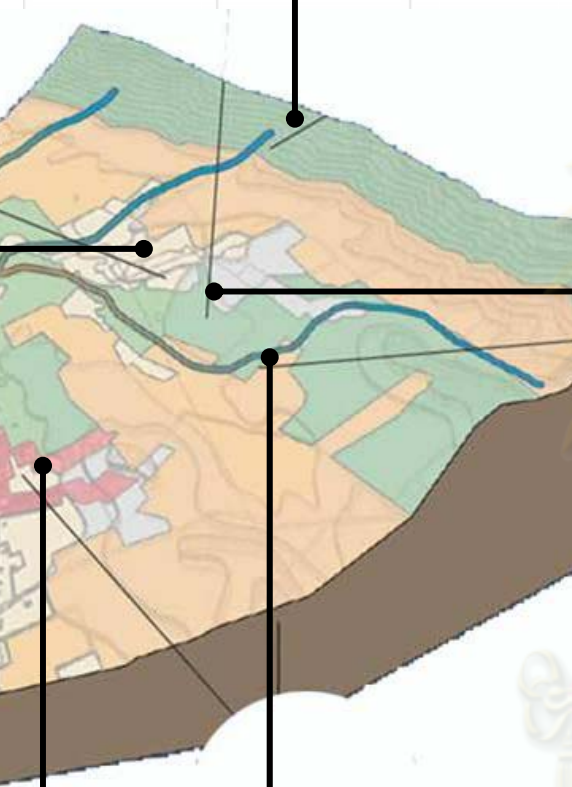
- **การขุดและถมหน้าดิน** การขุดขนย้ายหน้าดินทำให้เกิดการสูญเสียผิวหน้าดิน ซึ่งมีคุณสมบัติในการเพาะปลูก การระบายน้ำ และเป็นการทำลายเส้นทางน้ำบนผิวดินตามธรรมชาติ และหากมีการขุดถมอย่างไม่ถูกต้องตามหลักวิศวกรรม อาจเป็นเหตุให้เกิดการพังทลายของดิน และยังเป็นเหตุให้เกิดการพัดพาตะกอนลงสู่แหล่งน้ำ

- **ที่ทิ้งขยะระบบเปิด** นอกจากจะทำให้เกิดการกระจายของขยะตามถนน และทางเท้าตลอดจนไหลไปตามทางน้ำ จนทำให้เกิดการอุดตันของท่อระบายน้ำ เมื่อมีฝนตกและน้ำขัง น้ำเน่าเสียจากกองขยะจะซึมลงดินปนเปื้อนในน้ำใต้ดินและกระจายไปยังบริเวณต่างๆ ในพื้นที่ลุ่มน้ำ

- **การพัฒนาพื้นที่ที่ส่งผลกระทบสูง** เช่น ในชุมชนที่หนาแน่น ย่านธุรกิจ เป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของประชากรสูง ซึ่งสร้างขยะและน้ำทิ้งในพื้นที่ปริมาณมาก จนอาจเกินกำลังของการบำบัดตามธรรมชาติ ของเสียเหล่านี้จะสะสมอยู่ตามแหล่งน้ำและพื้นที่ลุ่มน้ำบริเวณนั้น รวมถึงการซึมไปสู่พื้นที่รอบๆ นอกจากนี้พื้นที่ที่มีการก่อสร้างด้วยวัสดุลาดแข็งเป็นบริเวณกว้าง จะส่งผลให้ปริมาณน้ำไหลซึมผ่านลงดินน้อยลงและอาจเป็นเหตุให้ขาดความสมดุลของระดับน้ำผิวดินและน้ำใต้ดินในที่สุด

- การปรับพื้นที่เพื่อทำสวนยาง ยางพาราเป็นพืชการเกษตรหลักของเกาะลันตา การทำสวนยางทำให้มีการถางและทำลายสภาพป่าตามธรรมชาติจึงสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพและสมดุลของระบบนิเวศ

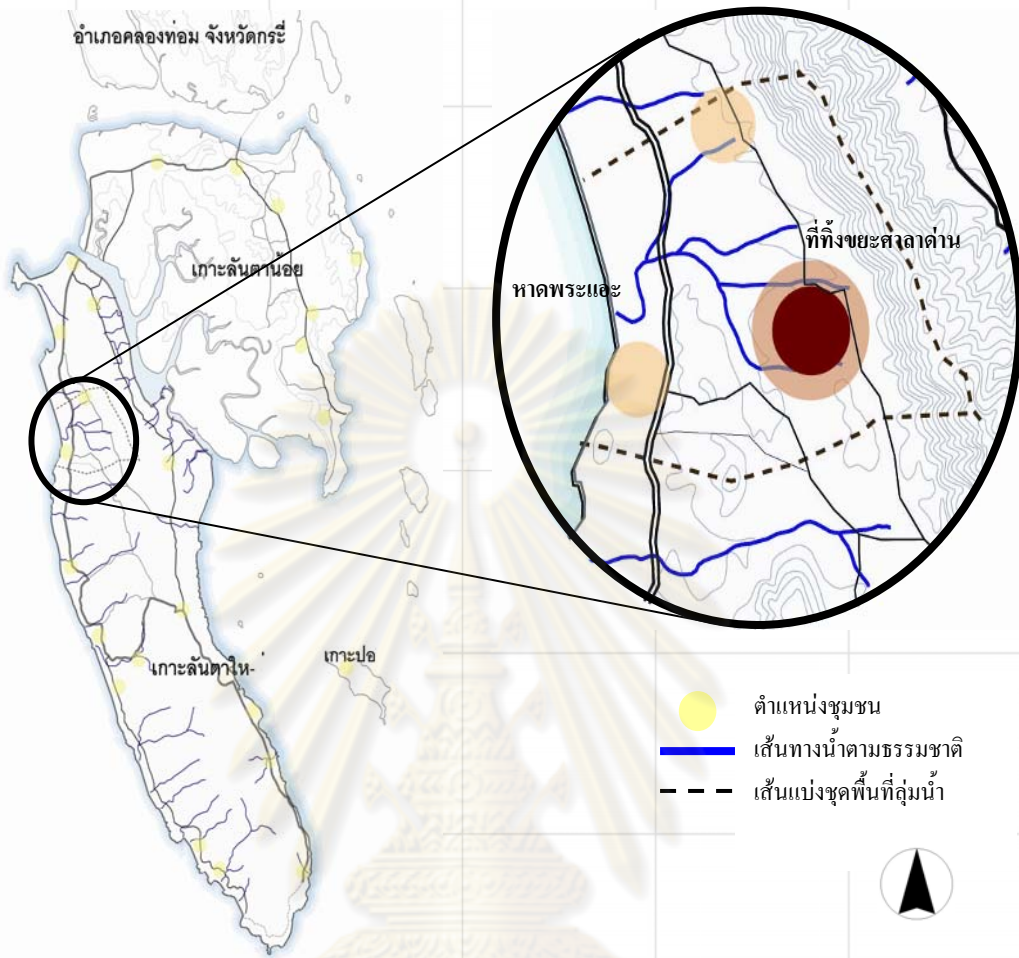
- การตัดไม้ทำลายป่าเพื่อการพัฒนาพื้นที่ การนำพื้นที่ป่าเดิมมาเพื่อพัฒนาเป็นสิ่งปลูกสร้างอาคาร นอกจากจะทำลายต้นไม้แล้วยังเป็นการทำลายหน้าดินทำให้ขาดความอุดมสมบูรณ์และสูญเสียคุณสมบัติในการเพาะปลูกทำลายแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์

- การทำฟาร์มเลี้ยงกุ้ง ปลา เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดน้ำเสีย พื้นที่ฟาร์มส่วนใหญ่มักจะอยู่ใกล้แหล่งน้ำ หรือทะเล ทำให้น้ำเสียจากการทำฟาร์มไหลลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะโดยตรง

- การใช้น้ำบาดาล เป็นการนำน้ำใต้ดินมาใช้ในปริมาณมาก อาจเป็นผลให้ขาดความสมดุลของน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน ทำให้พื้นที่ขาดความสมดุล ซึ่งจะสร้างปัญหาในเรื่องการทรุดตัวของพื้นดิน และการแทรกซึมของน้ำเค็มในน้ำผิวดินบริเวณใกล้ทะเล

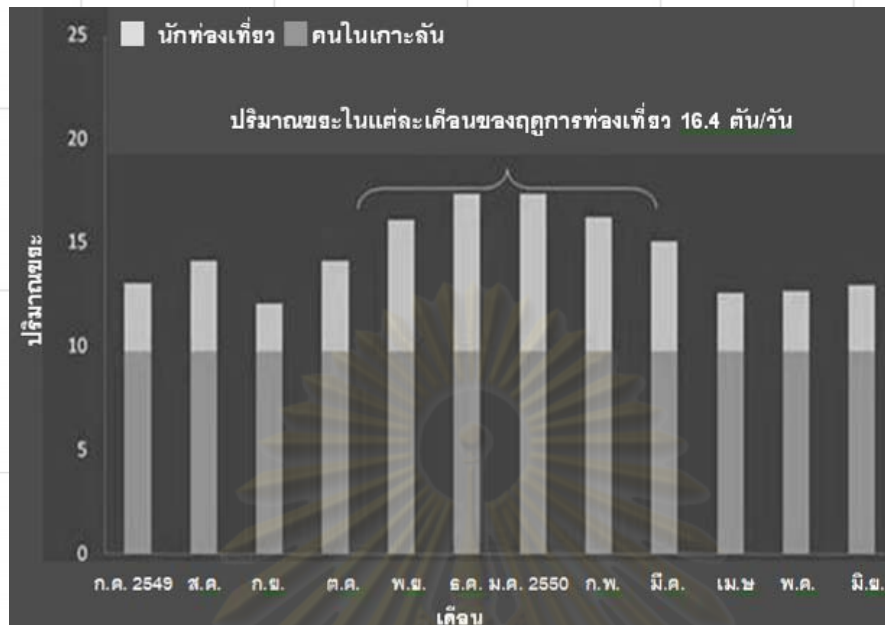

ภาพที่ 2.6 พื้นที่ลุ่มน้ำบริเวณหาดพระแอะ

2.1.2 ปัญหาสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

จากแนวคิดในเรื่องการรักษาพื้นที่ลุ่มน้ำในเกาะลันตา และการค้นพบสภาพปัญหาดังที่กล่าวมา สามารถแบ่งประเด็นหลักของปัญหาในพื้นที่เป็น 4 ข้อ ได้แก่ 1) การจัดการขยะ 2) การรุกร้ำทางน้ำและพื้นที่ชายน้ำ 3) การทำลายป่าไม้ และ 4) ความไม่สอดคล้องของการพัฒนาและการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 2.1 ปริมาณขยะในพื้นที่เกาะลันตา

1) การจัดการขยะ

คณะวิจัยพบว่าปริมาณขยะในพื้นที่เกาะลันตา มีที่มาจากสองส่วน คือ ในครัวเรือนซึ่งมีปริมาณขยะที่คงตัวและอีกส่วนหนึ่ง มาจากธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งมีปริมาณที่เปลี่ยนแปลงในช่วงเดือนต่างๆ โดยจะเพิ่มขึ้นในช่วงฤดูกาลการท่องเที่ยว คือ ช่วงเดือนตุลาคมถึงมีนาคมในปีถัดไป

ระบบจัดการขยะในปัจจุบันของพื้นที่เกาะลันตา มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีอยู่ 4 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลศาลาด่าน องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลันตาใหญ่ เทศบาลตำบลเกาะลันตาใหญ่ และองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลันตาน้อย

องค์การบริหารส่วนตำบลศาลาด่านและองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลันตาใหญ่ มีรถจัดเก็บขยะเป็นขององค์กรแต่จ้างบริษัทเอกชนในการจัดเก็บ ส่วนเทศบาลเกาะลันตาใหญ่ มีระบบจัดการขยะเฉพาะในพื้นที่ ด้วยรถจัดเก็บขยะที่ได้มาตรฐานและมีเจ้าหน้าที่จัดเก็บขยะ และในพื้นที่อบต.ลันตาน้อยไม่มีระบบจัดการขยะสาธารณะ แต่ละครัวเรือนจึงกำจัดขยะด้วยการเผาแบบเปิด ปัจจุบันที่ทิ้งขยะในพื้นที่เกาะลันตาใหญ่มี 3 บริเวณ คือ

-1 ใน อบต.ศาลาด่าน เป็นพื้นที่ทิ้งขยะที่ลงทุนในการจัดการพื้นที่ทิ้งขยะร่วมกันระหว่างอบต.ศาลาด่านและอบต.เกาะลันตาใหญ่ การกำจัดขยะยังไม่ได้ประสิทธิภาพตรงตามมาตรฐานหลุมขยะที่กำหนดโดยสำนักงานGTZ ที่ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการในการสร้างหลุมขยะและกำจัดขยะ

-2 บริเวณเทศบาลเกาะลันตาใหญ่เป็นลักษณะหลุมฝังกลบขยะ แต่ยังคงมีการกำจัด
ด้วยการเผาแบบเปิด

-3 พื้นที่เฉพาะสำหรับโรงพยาบาลเกาะลันตาใหญ่ มีหลุมฝังกลบขยะแต่ยังคงใช้การเผา
สำหรับขยะทั่วไป และมีเตาเผาเฉพาะสำหรับขยะติดเชื้อ

ภาพที่ 2.7 รถเก็บขยะชนิดมีเครื่องอัดขยะและถังขยะในพื้นที่
เทศบาลเกาะลันตาใหญ่

ภาพที่ 2.8 ถังขยะและจุดรวบรวมขยะใน
ตำบลศาลาด่าน

ภาพที่ 2.9 ที่ทิ้งขยะศาลาด่าน

ภาพที่ 2.10 การเผาขยะ ในพื้นที่เกาะลันตาน้อย

ภาพที่ 2.11 ที่ทิ้งขยะและเตาเผาของโรงพยาบาลเกาะ
ลันตาใหญ่

ภาพที่ 2.12 ที่ทิ้งขยะเทศบาลเกาะลันตาใหญ่

พื้นที่และอุปกรณ์ ในการจัดการขยะ ไม่ถูกสุขลักษณะ

หลายพื้นที่ของเกาะลันตา มีระบบจัดการขยะ แต่ในเรื่องของที่ทิ้งขยะ และอุปกรณ์เก็บรวบรวมขยะหลายส่วนยังไม่ได้มาตรฐาน เช่น

- พื้นที่อบต.เกาะลันตาใหญ่การจัดการเก็บขยะใช้รถเก็บแบบไม่มีเครื่องอัด ทำให้เก็บขยะได้น้อยกว่าที่ควร

- พื้นที่อบต.ศาลาด่าน มีแนวคิดในเรื่องการแยกขยะและการสร้างจุดรวบรวมที่ชัดเจน แต่ยังคงมีขยะกระจัดกระจายออกจากพื้นที่รวบรวมขยะ และในการขนขยะขึ้นรถเก็บเป็นไปได้อย่างยาก

- พื้นที่เทศบาลเกาะลันตาใหญ่ มีรถจัดเก็บคุณภาพสูง และถังขยะที่ถูกสุขลักษณะ รวมทั้งมีพื้นที่ในการบริการน้อยกว่าพื้นที่อื่น ทำให้การจัดการขยะเข้าถึงพื้นที่ต่างๆได้ทั่วถึง

พื้นที่ทิ้งขยะศาลาด่าน เป็นที่ทิ้งขยะที่ใหญ่ที่สุดของเกาะลันตาใหญ่ ตั้งอยู่บนถนนสะพานไทร-คลองดาว แต่เดิมเป็นหลุมฝังกลบขยะแบ่งเป็นหลุมย่อยทิ้งขยะและกลบทับ ซึ่งเป็นการกำจัดขยะแบบที่สะดวกและง่าย แต่อาจก่อปัญหาที่มองไม่เห็นได้ด้วยตาเปล่า คือการรั่วซึมของสารพิษและน้ำเสียจากกองขยะซึ่งกระจายไปตามผิวดิน และชั้นน้ำใต้ดิน ในอดีตเคยมีโครงการทำระบบกำจัดขยะด้วยเตาไฟฟ้า แต่ไม่สามารถจัดการให้มีไฟฟ้าเข้าถึงอย่างสม่ำเสมอ จึงต้องยกเลิกโครงการไป

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 2.13 พื้นที่ทิ้งขยะศาลาด่าน

ภาพที่ 2.14 กองขยะริมถนนบริเวณพื้นที่ทิ้งขยะ

หลังจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย(Tsunami) สำนักงาน GTZ (Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit GmbH) ในนามของโครงการการจัดการของเสียร่วมไทย-เยอรมัน(Thai-German Waste Management Project) ได้ให้การสนับสนุนและออกแบบหลุมทิ้งขยะ ด้วยระบบจัดการขยะด้วยชุมชน(CBM-Community Based Solid Waste Management) ซึ่งเริ่มใช้งานในพ.ศ.2549 ด้วยการใช้หลุมขยะแบบฝังกลบ ที่มีการลาดผิวหลุมด้วยดินเหนียวเพื่อป้องกันการรั่วซึมของสารพิษลงสู่ดินและชั้นน้ำใต้ดิน และมีการทำแนวท่อซีเมนต์รวบรวมน้ำเสียจากหลุมขยะไปเก็บไว้ในบ่อรองรับน้ำเสีย แต่เนื่องจากมีข้อบกพร่องจากการก่อสร้าง เมื่อน้ำท่วมขังหลุมขยะ ในช่วงที่มีฝนตกหนัก ทำให้ออกขยะรองรับขยะได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นผลให้เกิดการรั่วซึมของน้ำเสียจากหลุมขยะไปสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ นอกจากนี้เมื่อมีน้ำท่วมขังในหลุม รถบรรทุกขยะจะไม่สามารถเข้าไปทิ้งขยะได้ทำให้เกิดการกองขยะริมถนน ขยะบางส่วนไหลลงสู่แหล่งน้ำ และค่อย ๆ ออกสู่ทะเลและพัดกลับเข้ามาองทำให้เกิดปัญหาขยะบริเวณชายฝั่ง

นอกจากปัญหาในเรื่องการจัดการที่ทิ้งขยะแล้ว พบว่ายังมีหลายพื้นที่ ที่ระบบจัดการขยะยังเข้าไม่ถึง ประชาชนจึงใช้ระบบการเผาขยะแบบเปิดซึ่งทำให้เกิดการกระจายของขยะ และเป็นการสร้างมลพิษทางอากาศจากการเผาวัสดุเช่น พลาสติกและโฟม รวมถึงอุปกรณ์ในการเก็บและรวบรวมขยะในบางพื้นที่ ยังไม่ได้มาตรฐาน ทำให้ยังคงพบว่ามีขยะที่กระจายตามผิวถนนและข้างทาง

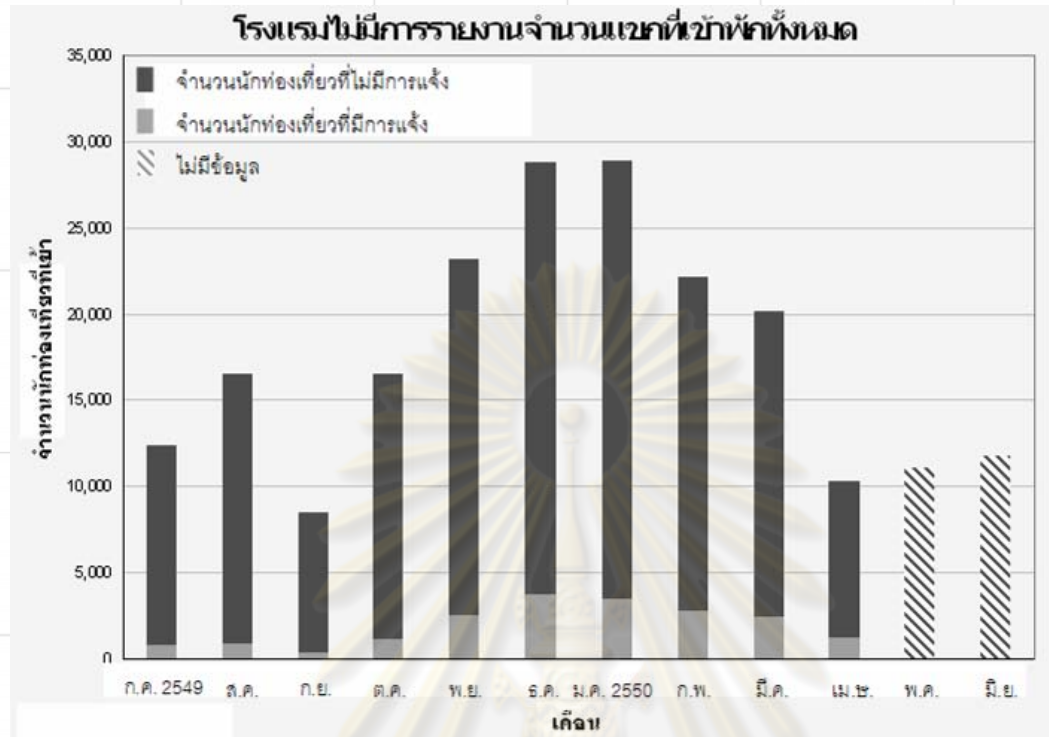

ภาพที่ 2.15 การลักลอบทิ้งขยะในเขตเกาะลันตาน้อย

ระบบจัดการขยะของพื้นที่ไม่ทั่วถึง

คณะผู้วิจัยพบว่า พื้นที่อบต.ลันตาน้อย ไม่มีระบบจัดการขยะ ยังคงใช้การกำจัดขยะแบบครัวเรือน ด้วยการเผาแบบเปิด และพบว่าในบางพื้นที่มีการนำขยะมาทิ้ง ซึ่งส่วนหนึ่งน่าจะมาจาก นักท่องเที่ยวและรถที่ผ่านมา เนื่องจากขยะที่พบเป็นจำพวกกล่องโฟมใส่อาหาร และกระป๋องน้ำอัดลม

คณะผู้วิจัยเห็นว่า การขาดระบบจัดการขยะในพื้นที่เกาะลันตาน้อยนั้นเป็นปัญหาที่สำคัญ เนื่องจากเกาะลันตาน้อยเป็นจุดเชื่อมต่อการเดินทางที่สำคัญจากฝั่งเมืองกระบี่มาเกาะลันตาใหญ่ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องจัดเตรียมระบบการจัดการขยะที่เหมาะสมบนเกาะลันตาน้อยด้วย นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงการจัดการในพื้นที่ที่ถึงแม้จะมีระบบการจัดการขยะแล้ว คือพื้นที่อบต.ศาลาด่านและอบต.เกาะลันตาใหญ่ที่มีทั้งขยะร่วมกันที่อบต.ศาลาด่าน แต่อบต.ศาลาด่านซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบทางด้านสิ่งแวดล้อมโดยตรง ได้รับเงินค่าใช้จ่ายสำหรับค่าเช่าสถานที่ทิ้งขยะจากอบต.เกาะลันตาใหญ่ เพียงปีละ 60,000บาท ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่ไม่เพียงพอต่อการจัดการขยะ ดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม

แผนภูมิที่ 2.2 การเปรียบเทียบจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลันตา ที่ทางโรงแรมแจ้งกับทางอำเภอ กับจำนวนนักท่องเที่ยวจากการคาดการณ์ของสำนักงานประสานงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดกระบี่

งบประมาณในการจัดการขยะไม่เพียงพอ

คณะผู้วิจัยพบว่า งบประมาณในการจัดการขยะที่ทางอบต.ได้รับจากส่วนกลาง ภาษีที่อบต.และเทศบาลจัดเก็บ และค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บจากประชาชนนั้น ต่ำกว่าค่าใช้จ่ายจริงที่อบต.ใช้ในการจัดเก็บขยะ ค่าใช้จ่ายที่อบต.ต้องใช้ในการจัดการขยะ เช่น การจ้างแรงงานในการจัดเก็บขยะ ค่าน้ำมันรถ ค่ารักษาดูแลอุปกรณ์ในการจัดเก็บ เป็นต้น จากการศึกษาข้อมูลทางด้านงบประมาณของพื้นที่พบว่า ใน พ.ศ.2549 เทศบาลตำบลเกาะลันตาใหญ่จัดเก็บค่าธรรมเนียมขยะจากครัวเรือนทั้งหมดในเขตพื้นที่รับผิดชอบได้ 24,045 บาท แต่มีรายจ่ายในการจัดเก็บขยะสูงถึง 215,000 บาท และในพื้นที่อบต.ศาลาด่าน และอบต.เกาะลันตาใหญ่ก็ประสบปัญหาด้านงบประมาณไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายจริงเช่นเดียวกัน นอกจากนี้การเก็บภาษีพิเศษจากนักท่องเที่ยวยังไม่สามารถเก็บได้จำนวนตามจริง เพราะโรงแรมและผู้ประกอบการไม่ได้แจ้งตัวเลขที่แท้จริงให้กับทางอบต.

ขาดการคัดแยกขยะที่มีประสิทธิภาพ และการนำกลับมาใช้ใหม่

ศูนย์กลางในการคัดแยกขยะในพื้นที่เกาะลันตามี 2 แห่ง คือ ในพื้นที่ทิ้งขยะศาลาด่าน มีการแยกขยะเพื่อขายโดยครอบครัวที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่ทิ้งขยะ และพื้นที่ด้านข้างของโรงเรียนพระแอะ ซึ่งไปรวบรวมขยะจากพื้นที่ต่างๆบนเกาะมาทำการคัดแยกขยะเพื่อส่งขายออกไปนอกพื้นที่เกาะลันตา ขยะที่ขายได้ ได้แก่ ขวดพลาสติก กระป๋อง และขวดแก้ว ในปัจจุบันขวดแก้วมีการรับซื้อน้อย เพราะใช้พื้นที่และน้ำหนักบรรทุกมาก ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายในการขนย้าย

ถึงแม้ว่า การแยกขยะจะสามารถเป็นอาชีพสร้างรายได้แก่คนในชุมชนได้ แต่คณะวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่เกาะลันตาซึ่งเป็นชาวมุสลิมไม่ให้ความร่วมมือหรือมีส่วนร่วมในการแยกขยะเพราะการคัดแยกขยะจากกองขยะอาจทำให้อาชีพนี้ไม่เป็นที่นิยมในหมู่ชาวมุสลิม ซึ่งต้องสัมผัสสิ่งของบางประเภท เช่น เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สัตว์บางชนิด ที่ไม่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม ทำให้มีเพียงบุคคลบางกลุ่มซึ่งมักจะเป็นคนจากภายนอกเข้ามาทำงานนี้ จากการสำรวจพื้นที่พบว่า พื้นที่บริการการท่องเที่ยว ในบางจุดได้เริ่มมีแนวคิดในการคัดแยกขยะ เช่น ขวดน้ำพลาสติก ขวดแก้ว เป็นต้น

ที่ทิ้งขยะศาลาด่าน

การคัดแยกขยะที่ทุ่งหญ้าเพิงเพิง

การคัดแยกขยะในรีสอร์ต

ภาพที่ 2.16 ตัวอย่างการคัดแยกขยะ

2) การรुकูล้ำทางน้ำและพื้นที่ชายน้ำ

พื้นที่ชายน้ำเป็นพื้นที่รองรับระดับน้ำที่ขึ้นลงสูงสุดและต่ำสุดตามฤดูกาล พื้นที่ชายน้ำตามธรรมชาติเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของ พืช สัตว์และตัวอ่อนของสัตว์หลายชนิด และยังเป็นบริเวณที่ช่วยดูดซับและส่งผ่านน้ำไปยังชั้นน้ำใต้ดิน นอกจากนี้ยังเป็นบริเวณที่ช่วย

ภาพที่ 2.17 พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากภัยน้ำท่วมบริเวณคลองสองปาก พ.ศ. 2546

ดูดซับสารพิษและของเสียให้ไหลสู่ทางน้ำชำ
ลงอีกด้วย

กฎหมายควบคุมอาคาร(ดูภาคผนวก) เป็นมาตรการหนึ่งที่จะช่วยควบคุมการรुक้าพื้นที่ทางน้ำ เป็นการคุ้มครองทางน้ำตามธรรมชาติ เพื่อรักษาไว้เป็นพื้นที่สาธารณะ ลดปริมาณของเสียที่ทิ้งสู่แหล่งน้ำโดยตรง รวมถึงลดผลกระทบจากความสูงของอาคารที่อาจบดบังแสงแดด ซึ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตในแหล่งน้ำ แม้จะมีกฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายสิ่งแวดล้อมกำหนดอยู่แล้ว แต่ปัจจุบันพบว่าปัญหาการก่อสร้างอาคารรुक้าพื้นที่ชายน้ำ ยังเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจจะเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น ในทางปฏิบัติกฎหมายเหล่านี้ไม่ถูกตรวจสอบและบังคับใช้อย่างรัดกุม แบบสำหรับก่อสร้าง ถูกดัดแปลงเพื่อให้สามารถผ่านกระบวนการตรวจสอบจากทางเจ้าหน้าที่ แต่ในระหว่างการดำเนินการก่อสร้าง ไม่มีการตรวจสอบให้การก่อสร้างเป็นไปตามแบบที่เสนอไว้ และการขาดความเข้าใจและขาดอำนาจในการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่องค์กรส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการควบคุมและดำเนินการทางกฎหมายต่อเจ้าของโครงการ รวมทั้งกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนั้นไม่ทันต่อสภาพการณ์การพัฒนาที่มีอย่างรวดเร็ว

สภาพปัญหาที่พบจากการรुक้าทางน้ำและพื้นที่ชายน้ำ ได้แก่

- เศษขยะและตะกอนจากการก่อสร้างปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ ทำให้แหล่งน้ำตื้นเขิน
- ในหลายพื้นที่มีการสร้างและถมดินปิดทับทางน้ำ บางส่วนใช้การเดินท่อใต้ดินแทนพื้นที่ทางน้ำเดิม รวมไปถึงการทำเขื่อนกันน้ำ
- การตาดผิวชายน้ำด้วยวัสดุตาดแข็ง เช่น ซีเมนต์ ทำให้สภาพทางธรรมชาติของพื้นที่ชายน้ำหมดไป และไม่เหมาะกับการอยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติ ธรรมชาติเสียไป และในระยะยาวยังก่อให้เกิดปัญหาน้ำท่วมตามมาในหลายพื้นที่เช่นบริเวณคลองสองป่าและพื้นที่สวนสาธารณะพระเอะ

พื้นที่ทางน้ำและชายน้ำคลองสองปากเป็นพื้นที่ลุ่มน้ำทางฝั่งตะวันตกของเกาะ บริเวณอบต.ศาลาด่าน เป็นทางน้ำที่มีแม่น้ำสองสายมาบรรจบกัน ก่อนไหลออกสู่ทะเล เป็นตัวอย่างของพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างรुक้าพื้นที่ทางน้ำ บริเวณริมทางน้ำเต็มไปด้วยโรงแรมและสถานพักตากอากาศ ซึ่งมีการรुक้าทางน้ำในหลายรูปแบบซึ่งส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาน้ำท่วมในหลายพื้นที่ในเวลาต่อมา

สภาพปัญหา พื้นที่ทางน้ำและชายน้ำคลองสองปาก

ภาพที่ 2.18 ผังแสดงตำแหน่งพื้นที่ลุ่มน้ำคลองสองปาก

ภาพที่ 2.19 การดาดผิวริมชายน้ำ

ภาพที่ 2.20 เศษขยะและตะกอนจากการก่อสร้างถูกปล่อยลงแหล่งน้ำ

ภาพที่ 2.21 การก่อสร้างอาคารรุกล้ำริมทางน้ำ

ภาพที่ 2.22 การสร้างแนวเขื่อนกันทางน้ำ

ภาพที่ 2.23 การนำดินถมลงในพื้นที่ก่อสร้าง

นอกจากนี้ บริเวณสวนสาธารณะพระแอะ แต่เดิมมีลักษณะเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ(Wetland) บริเวณปากคลองพระแอะ ซึ่งมีระบบน้ำขึ้นลงตามฤดูกาล พื้นที่ลักษณะดังกล่าวเป็นแหล่งการเพาะเลี้ยงตัวอ่อนของสัตว์น้ำ แต่เนื่องจากการดูแลพื้นที่ทำได้ยากลำบาก และมีปัญหาอาชญากรรมในบริเวณพื้นที่ซึ่งมีพันธุ์ไม้หนาแน่นบริเวณหนองน้ำ ทำให้พื้นที่ชุ่มน้ำถูกเปลี่ยนแปลงสภาพกลายเป็นสวนสาธารณะ และมีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ชายน้ำเพื่อลดการพังทลายของตลิ่งด้วยการใช้วัสดุที่ไม่เหมาะที่จะเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ

ภาพที่ 2.24 สภาพสวนสาธารณะพระแอะ

ภาพที่ 2.25 การใช้วัสดุเพื่อลดการพังทลายของริมตลิ่งแต่ในขณะเดียวกันก็เป็นการลดพื้นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำริมตลิ่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3) การทำลายป่าไม้และการปรับเปลี่ยนสภาพพื้นที่

ทรัพยากรป่าไม้ที่สำคัญของเกาะลันตา ได้แก่ ป่าบกและป่าชายเลน พื้นที่ป่าสงวนในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา ที่ตั้งอยู่บนแหลมโตนดทางด้านใต้ของเกาะลันตาใหญ่ เป็นพื้นที่ป่า(ดิบแล้ง) ที่ต่อเนื่องกับป่าชายฝั่งทะเล พันธุ์ไม้ในป่าเป็นไม้ขนาดใหญ่ ประกอบด้วย ตะแบกทราย ลำโพง เป็นต้น

ภาพที่ 2.26 พื้นที่ป่าสงวนแหลมโตนดเป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์

ภาพที่ 2.27 พื้นที่ป่าชายเลนทุ่งหยีเพ็ง

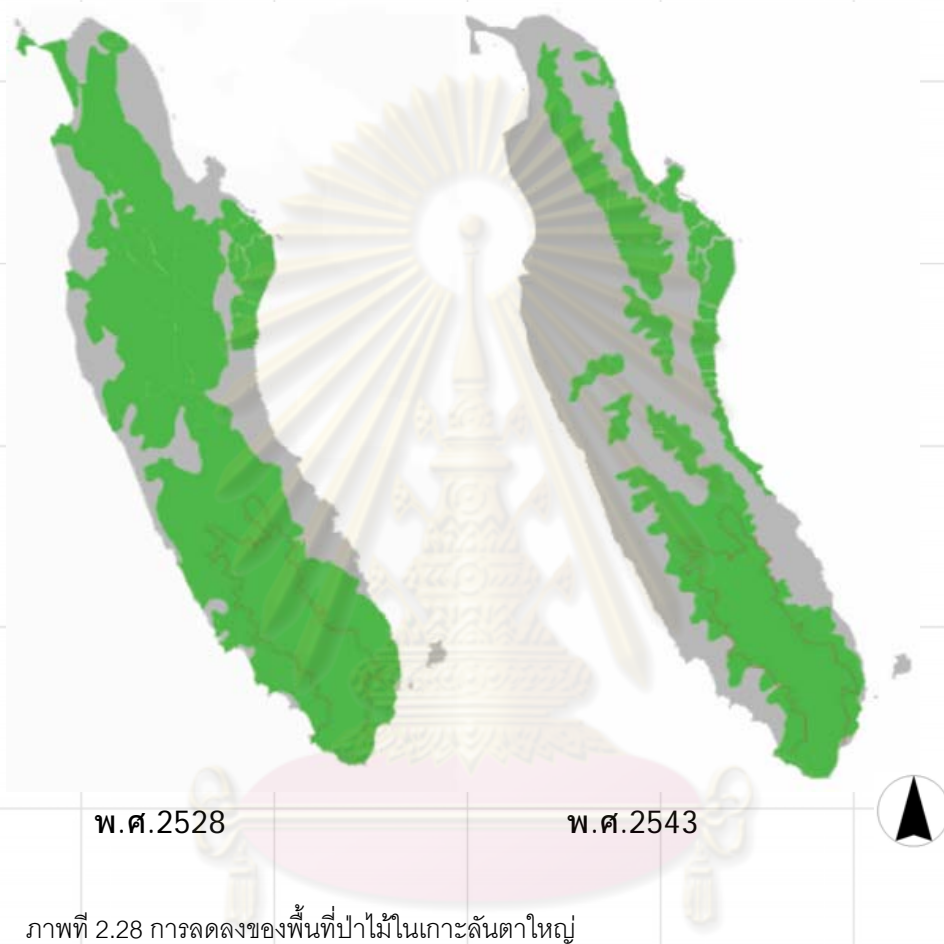
นอกจากนี้ ยังมีบริเวณพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทุ่งเหยีเพ็ง ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ป่าชายเลน 500 ไร่ บริเวณตอนบนฝั่งตะวันออกของเกาะลันตาใหญ่ ในอดีตมีปัญหาการบุกรุกทำลายป่า การลักลอบตัดไม้โกงกางเพื่อนำไปทำถ่านทำให้พื้นที่ป่าที่น้อยลงส่งผลกระทบต่อคุณภาพของน้ำและทรัพยากรสัตว์น้ำ ชาวบ้านจึงได้รวมกลุ่มกันและเริ่มเข้ามาดูแลพื้นที่เมื่อ พ.ศ. 2546 เพื่อใช้พื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ยังคงให้มีการตัดไม้โกงกางเพื่อใช้ในครัวเรือนได้ แต่ห้ามนำไปเพื่อทำการค้า และต้องมีการปลูกทดแทน ด้วยการใช้อัตกถองของชุมชน หลังจากการเข้ามาจัดการของชาวบ้าน ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้โกงกางลดน้อยลง สังเกตได้จากจำนวนสัตว์น้ำที่เพิ่มขึ้น ซึ่งทำให้ชาวบ้านมองเห็นประโยชน์ของป่าไม้มากกว่าการนำไม้มาใช้งานโดยตรง

จากการศึกษาในปีที่ผ่านมา พบว่าพื้นที่ป่าธรรมชาติของเกาะลันตาลดลงตามลำดับในหลายพื้นที่ของเกาะลันตา มีการลักตัดไม้ธรรมชาติ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ส่วนบุคคล ซึ่งพบในสองลักษณะ คือ ปรับพื้นที่เพื่อพัฒนาเป็นสิ่งก่อสร้าง และการทำสวนยางพารา การตัดไม้ นอกจากจะทำลายทรัพยากรป่าไม้โดยตรงแล้ว ยังทำให้เกิดการทำลายผิวดิน เนื่องจากในหลายพื้นที่ต้องมีการเผาป่าและปรับพื้นที่เพื่อให้สะดวกในการก่อสร้าง ซึ่งอาจเป็นการเปลี่ยนแนวเส้นทางน้ำ และทำให้แหล่งน้ำสูญเสียความสมบูรณ์ตามธรรมชาติ

เมื่อต้นไม้และพืชพันธุ์ตามหน้าดินถูกทำลาย ความสามารถในการยึดเกาะหน้าดินและความสามารถในการดูดซับน้ำผิวดินจะลดน้อยลง และส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับพื้นที่ลุ่มน้ำ (Watershed) โดยเฉพาะในบริเวณพื้นที่ลาดชัน จะเกิดการกัดเซาะผิวดินรุนแรงมากขึ้น และถ้าพื้นที่นั้นอยู่ใกล้ชายฝั่ง หน้าดินที่ถูกตัดออกไปจะส่งผลให้เกิดตะกอนไหลลงสู่ทะเล นอกจากจะทำให้ชายฝั่งตื้นเขินแล้ว ฝุ่นตะกอนขนาดเล็ก จะลอยเหนือผิวน้ำและบดบังแสงอาทิตย์ที่จะส่งผ่านไปยังใต้น้ำ ส่งผลเสียต่อการสังเคราะห์แสงและการเจริญเติบโตของพืชน้ำและปะการังบริเวณชายฝั่งเป็นอย่างมาก

การที่พื้นที่ป่าไม้ถูกปรับสภาพให้กลายเป็นสวนยาง ความหลากหลายของพืชพรรณของป่าได้ถูกทำลายให้กลายเป็นสวนยางพาราซึ่งเป็นป่าเศรษฐกิจนั้น แม้ว่าจะสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้แต่การทำสวนยางนี้ ทำให้สภาพป่าที่เคยอุดมสมบูรณ์สูญเสียความสมดุล และระบบนิเวศบริเวณนั้นยังถูกทำลายลงไปด้วย รวมทั้งจากการปรับสภาพพื้นที่ ทำให้หน้าดินถูกทำลาย ส่วนหนึ่งมีการตัดและถมดินที่เป็นไปอย่างไม่สมดุล ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง ซึ่งพบว่ากฎหมายสิ่งแวดล้อมในเรื่องของการตัดและถมหน้าดินยังไม่มีควมรัดกุม ไม่มีความเท่าทันต่อสถานการณ์และยังขาดความจำเพาะเจาะจงในพื้นที่ รวมถึงยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองไปถึงพื้นที่ป่าสงวนและพื้นที่ป่าธรรมชาติที่อยู่บนที่ดินส่วนบุคคล ทำให้เจ้าของพื้นที่มีอำนาจในการปรับเปลี่ยนพื้นที่อย่างเสรี การเปลี่ยนแปลงสภาพป่าอย่างถาวร แสดงให้เห็นได้ชัดเจนในยุคของการท่องเที่ยวที่กำลังเติบโต หลายพื้นที่ถูกขายเพื่อ

พัฒนาเป็นโรงแรมและที่พักตากอากาศ เป็นผลให้การเปลี่ยนแปลงสภาพผิวหน้าดินและการตัดไม้ทำลายป่ายังคงเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

พ.ศ.2528

พ.ศ.2543

ภาพที่ 2.28 การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ในเกาะลันตาใหญ่

บริเวณพื้นที่ป่าสงวนแหลมโตนด มีการตัดถนนในพื้นที่ป่าเพื่อประโยชน์ในด้านการใช้งานของคนบนเกาะและการจัดเส้นทางท่องเที่ยวที่สะดวกขึ้น แม้ว่าการตัดถนนจะเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับคนที่ผ่านเข้าไปในอุทยานแห่งชาติ แต่ทำให้เกิดการแบ่งภูมิภาคนี้ ออกเป็นสองส่วนทำให้ลักษณะเฉพาะเดิมของพื้นที่ซึ่งเป็นป่าที่ต่อเนื่องกับพื้นที่ชายฝั่งทะเล สูญเสียไป และการตัดถนนยังทำให้มีการตัดทำลายต้นไม้ใหญ่จำนวนมากไม่น้อยอีกด้วย

ภาพที่ 2.29 การปรับพื้นที่เพื่อทำสวนยางพาราในเกาะ
ลันตาใหญ่

ภาพที่ 2.30 การปรับพื้นที่ริมถนน ด้านฝั่ง
ตะวันออกของเกาะลันตาใหญ่ ยังมีการ
พังทลายของหน้าดิน อาจเป็นอันตรายต่อผู้
สัญจรไปมา

ภาพที่ 2.31 พื้นที่ที่มีการถางป่าเตรียมพื้นที่
สำหรับการก่อสร้างบริเวณหาดคลองหิน

ภาพที่ 2.32 การตัดถนนในพื้นที่ป่าสงวนแหลมโดนด

ภาพที่ 2.33 การขุดและถมหน้าดินบริเวณบ้านคลองหิน เดิมเป็นพื้นที่เพื่อทำระบบน้ำบาดาลชุมชน
โครงการแล้วเสร็จตั้งแต่ พ.ศ.2548 แต่ปัจจุบันพื้นที่ยังคงมีการเตรียมงานปรับพื้นที่เป็นบริเวณกว้าง

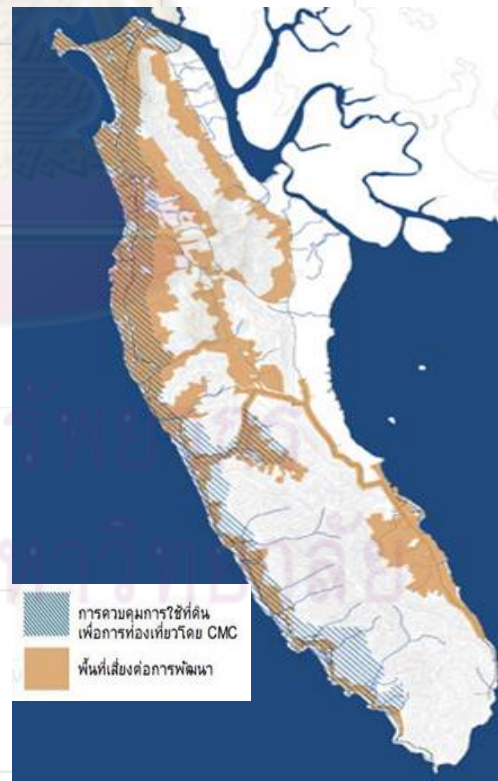

4) การขาดแผนการควบคุมในการพัฒนาพื้นที่และการใช้ประโยชน์ที่ดิน

การควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยรักษาลักษณะเฉพาะทางธรรมชาติของเกาะอันรวมถึงสภาพของพื้นที่ลุ่มน้ำด้วย และจะช่วยกำหนดทิศทางการพัฒนาให้เป็นไปตามความเหมาะสมของพื้นที่ ลดการพัฒนาที่กระจัดกระจาย และใช้พื้นที่อย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้นก่อนการเริ่มต้นการพัฒนาในบริเวณใหม่ ควรกำหนดให้มีการวางแผนแม่บทของพื้นที่ เพื่อเป็นแนวทางในการควบคุมการพัฒนาพื้นที่ หรือการให้อนุญาตในการก่อสร้าง

การวางแผนและจัดทำผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะเกาะลันตาใหญ่ ซึ่งจัดทำในพ.ศ.2549 เป็นแผนเสนอแนะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งคาดการณ์ให้ชุมชนขยายตัวของเมืองไปตามแนวถนน และเน้นการอนุรักษ์ในพื้นที่ส่วนที่มีแนวโน้มการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยว ซึ่งไม่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะทางธรรมชาติของพื้นที่ และสภาพทางภูมิศาสตร์ เช่น ทางน้ำ แนวเขา อีกทั้งยังไม่มีข้อกำหนดในการควบคุมการใช้พื้นที่อย่างชัดเจน รวมทั้งยังทำให้เกิดปัญหาแก่งค้ำกั้นการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะต้องจัดเตรียมพื้นที่สำหรับสาธารณูปโภคและสาธารณูปการสำหรับคนในชุมชน การวางแผนไม่สอดคล้องกับความต้องการขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น และชุมชน ขาดความชัดเจนในประเด็นสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของเกาะ เช่น การคมนาคมจากเกาะลันตาน้อยไปสู่เกาะลันตาใหญ่ และจากเกาะลันตาน้อยไปสู่ฝั่งแผ่นดินใหญ่ เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังพบประเด็นหนึ่งที่สำคัญคือ การขายที่ดิน จากการสำรวจพื้นที่พบป้ายโฆษณาประกาศขายและให้เช่าที่ดินบนเกาะได้โดยทั่วไป ซึ่งน่าจะมาจากแนวโน้มการพัฒนาในเชิงการท่องเที่ยวของเกาะลันตาอันเป็นตัวดึงดูดนักท่องเที่ยวจากภายนอกทั้งไทยและต่างชาติให้เข้ามาทำธุรกิจการท่องเที่ยว ทำให้มีแนวโน้มการเปลี่ยนการใช้ที่ดินไปได้มากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ที่ดินเพื่อการลงทุนก่อสร้างโรงแรมหรือรีสอร์ท รวมถึงการซื้อที่เพื่อการเก็งกำไร การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวที่เพิ่มขึ้น จะยังส่งผลให้เกิดปัญหาต่อเส้นทางน้ำ ระบบนิเวศธรรมชาติรุนแรงยิ่งขึ้น หากการควบคุมการใช้ที่ดินยังขาดความชัดเจนและไม่มีการวางแผนควบคุมอย่างที่เป็นอยู่

ภาพที่ 2.34 แผนพัฒนาจังหวัดกระบี่เฉพาะพื้นที่ เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ (CMC Plan)

ภาพที่ 2.35 ป้ายซื้อขายที่ดินที่พบเห็นมากบนเกาะมีทั้งภาษาไทยและอังกฤษ

2.2 การท่องเที่ยวและชุมชน

นอกจากความงามของทัศนียภาพทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ และวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชนหลากหลายซึ่งสามารถประสานกันได้อย่างกลมกลืนภายในเกาะลันตาแล้ว การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในระยะเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมา ยังทำให้เกาะลันตาโดดเด่นกว่าเกาะอื่นๆ ในแถบอันดามัน สามารถเชื่อมโยงการเดินทางทั้งทางบกและทางน้ำ และกิจกรรมการท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบ เช่นการดำน้ำดูปะการัง พายเรือแคนู เรือคายัค เดินป่า ชมผืนน้ำข้าง ชมถ้ำภูเขาเล่าเนาไฟร เป็นต้น ปัจจุบันเกาะลันตาจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งจากภายใน และภายนอกประเทศได้เป็นจำนวนมาก

ทั้งนี้ แม้ว่าเป้าหมายในแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะลันตา จะระบุให้ผู้คนและชุมชนบนเกาะลันตาเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม การพัฒนาดังกล่าว ย่อมส่งผลให้ผู้คนและชุมชนท้องถิ่นในเกาะลันตาตกเป็นผู้แบกรับผลกระทบจากการพัฒนาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

กลุ่มชุมชนภายในเกาะลันตา

กลุ่มนักท่องเที่ยวภายในเกาะลันตา

ภาพที่ 2.36 กลุ่มประชาชนและกลุ่มนักท่องเที่ยวภายในเกาะลันตา

2.2.1 ชุมชนภายในเกาะลันตา

เกาะลันตาประกอบด้วยทั้งหมด 17 ชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 6 ชุมชนในเกาะลันตาน้อย และอีก 11 ชุมชนในเกาะลันตาใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นชุมชนมุสลิม ซึ่งหมายถึงมีประชากรส่วนใหญ่ (มากกว่าร้อยละ 90) นับถือศาสนาอิสลาม ประชากรที่เหลือนับถือศาสนาพุทธและนับถือผีบรรพบุรุษ และในแต่ละชุมชนประกอบไปด้วยชาวมุสลิม ชาวไทย ชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวไทยใหม่หรือชาวอุรักละโว้ย

ที่ตั้งของชุมชนสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณใกล้ชายฝั่งทะเล ซึ่งโดยส่วนใหญ่อยู่ในเกาะลันตาใหญ่ กับชุมชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ราบเชิงเขาภายในตัวเกาะซึ่งโดยมากจะเป็นชุมชนบนเกาะลันตาน้อย

ชุมชนบ้านหลังสอด

ชุมชนบ้านคลองหมาก

ชุมชนบ้านคลองโตนด

ชุมชนบ้านทุ่ง

ชุมชนบ้านทุ่งลิบง

ชุมชนบ้านไล่ใหญ่

ภาพที่ 2.37 ชุมชนต่างๆ ภายในเกาะลันตาน้อย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชุมชนโต๊ะบาหลิว

ชุมชนไล่ะดูหยง

ชุมชนทุ่งหีเพ็ง

ชุมชนเจ๊ะหลี่

ชุมชนศรีรายน

ชุมชนหัวแหลม

ชุมชนสังกะฐี่

ชุมชนคลองนิน

ชุมชนคลองโตบ

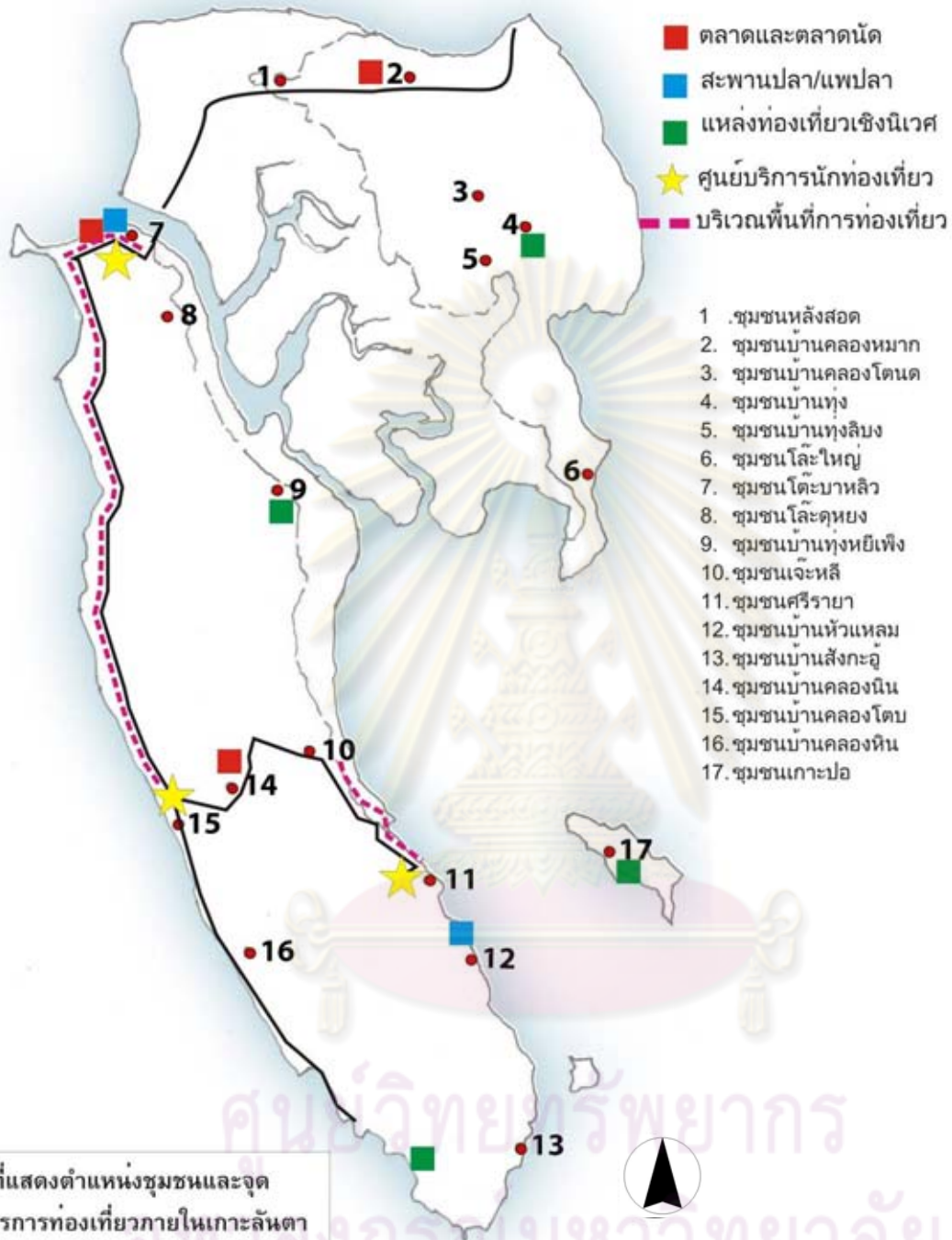
ชุมชนคลองหิน

ชุมชนเกาะปอ

ภาพที่ 2.38 ชุมชนต่างๆ ภายในเกาะลันตาใหญ่

แผนที่ 2.3 ตำแหน่งที่ตั้งชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวภายในเกาะลันตา

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านอาชีพในชุมชนเกาะลันตา พบว่า ประชากรส่วนใหญ่บนเกาะลันต่ายังคงประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม เช่น สวนยางพารา ปาล์มน้ำมัน พืชไร่ พืชผัก ทำนา สวนผลไม้ตามฤดูกาล เป็นต้น และการประมง ทั้งประมงชายฝั่งและประมงน้ำลึก สำหรับคนในท้องถิ่นมักทำการประมงชายฝั่ง ส่วนประมงน้ำลึก มักเป็นเรือของผู้ประกอบการต่างพื้นที่ที่ซึ่งเดินเรือเข้ามาในบริเวณดังกล่าวตามฤดูกาล

การทำประมงเป็นอาชีพหลักของชุมชน

การทำสวนยางพาราซึ่งสามารถพบเห็นได้ทั่วทั้งเกาะลันตา

ภาพที่ 2.39 การประกอบอาชีพของประชาชนภายในเกาะลันตา

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันธุรกิจการท่องเที่ยวเกาะลันตาเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว จากการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐบาลในระดับท้องถิ่น ส่งผลให้ประชากรบนเกาะลันตามีแนวโน้มการปรับอาชีพให้เข้าเหมาะสมกับสภาวะการตลาดและธุรกิจการค้าที่เจริญก้าวหน้า

และทำให้ค่าครองชีพบนเกาะที่สูงขึ้นอย่างมาก ชาวบ้านจำนวนมากไม่อยู่ในเกาะลันตาใหญ่ และเกาะลันตาน้อยจึงผันตัวเองไปทำงานด้านบริการการท่องเที่ยว

สำหรับเกาะลันตาใหญ่ แรงงานส่วนมากที่มาจากชุมชนเป็นเพศหญิง ประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างในรีสอร์ตและโรงแรมต่างๆภายในเกาะ เช่น แม่บ้านทำความสะอาด งานครัว พนักงานต้อนรับ เป็นต้น ส่วนแรงงานเพศชาย ประกอบอาชีพรักษาความปลอดภัย รับเหมาก่อสร้าง และพนักงานขับรถรับส่งนักท่องเที่ยว เป็นต้น แรงงานส่วนใหญ่จะทำงานช่วงฤดูกาลการท่องเที่ยวเป็นหลัก

อย่างไรก็ตาม พบว่าบางชุมชนมีการรวมกลุ่มแม่บ้าน เพื่อตั้งกลุ่มอาชีพหัตถกรรมจากพืชท้องถิ่น เช่น กลุ่มหัตถกรรมจากเตยปาหนัน และผ้าบาติก บนเกาะลันตาน้อย เพื่อจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป ซึ่งสามารถสร้างรายได้เพิ่มให้แก่ครอบครัวอีกทางหนึ่ง

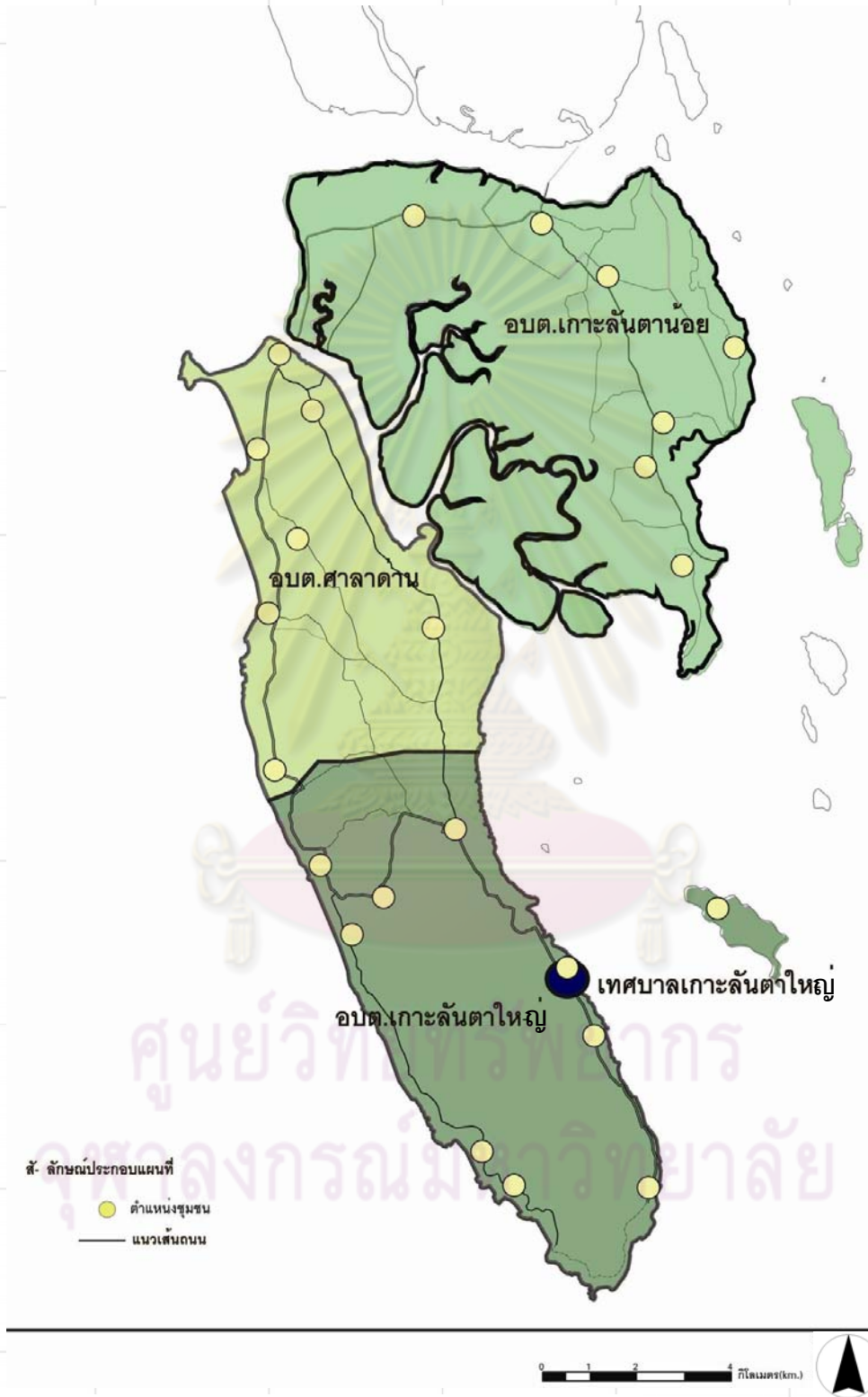
กลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าชายเลน บ้านทุ่งหยีเพ็ง

การประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโรงแรมและรีสอร์ตบนเกาะลันตาใหญ่

ภาพที่ 2.40 การประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เสริมของชุมชนภายในเกาะลันตา

แผนที่ 2.4 ขอบเขตพื้นที่การปกครองของส่วนปกครองท้องถิ่น

2.2.2 ชุมชนมุสลิมกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

ดังได้กล่าวแล้วว่า ประชากรกว่าร้อยละ 90 ที่อาศัยอยู่ในเกาะลันตา นับถือศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะบนเกาะลันตาน้อย ที่มีประชากรนับถือศาสนาอิสลามถึงร้อยละ 99 ของประชากรทั้งหมด จากการสำรวจภาคสนามพบว่า ปัจจุบันชุมชนมุสลิมทั้งหมดที่อยู่บนเกาะลันตา ยังยึดถือหลักการทางศาสนาในการดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันอย่างเคร่งครัด แต่เมื่อต้องเผชิญกับการพัฒนาขนาดใหญ่ ภายใต้แผนนโยบายของรัฐที่จะพัฒนาให้เกาะลันตาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของชายฝั่งทะเลอันดามัน ชุมชนมุสลิมบนเกาะลันตาจึงประสบกับภาวะยากลำบากในการปรับตัวให้สามารถรับมือกับนโยบายการท่องเที่ยวดังกล่าว โดยเฉพาะเมื่อธุรกิจการท่องเที่ยวมักจะมาพร้อมกับความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นฐานทรัพยากรในการดำรงชีวิตของชุมชน ชุมชนมุสลิมจึงถูกตั้งคำถามเกี่ยวกับหลักการทางศาสนาที่ดูจะไม่สอดคล้องกับการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวบนเกาะ โดยเฉพาะบทบาทของหญิงมุสลิมในธุรกิจการท่องเที่ยว รวมทั้งบทบาทของชุมชนในการดำรงชีวิตกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

จากสภาพดังกล่าว ส่งผลให้ชุมชนมุสลิมที่เป็นชุมชนส่วนใหญ่บนเกาะกลายเป็นชนกลุ่มใหญ่ที่ได้รับผลประโยชน์น้อยที่สุดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยรัฐ และอยู่ในฐานะผู้แบกรับผลเสียที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา การทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการทางเศรษฐศาสตร์ ทางสังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนมุสลิมจึงเป็นสิ่งสำคัญ ในการยกระดับวิถีชีวิตของผู้คนบนเกาะลันตา ซึ่งจะสามารถสำเร็จลุล่วงได้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดทิศทางการพัฒนา

มีประเด็นหลัก 2 ประเด็น ที่สมควรพิจารณา ได้แก่ 1) ฐานคติของศาสนาอิสลามเกี่ยวกับการประกอบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยคำนึงความสมบูรณ์ของระบบนิเวศซึ่งถูกระบุไว้ในแหล่งที่มาแห่งกฎหมายอิสลามที่มุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติตาม และ 2) บทบัญญัติทางศาสนาเกี่ยวกับการประกอบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นกรอบในการทำความเข้าใจและวิเคราะห์ข้อค้นพบจากการสำรวจเชิงคุณภาพในชุมชนมุสลิมบนเกาะลันตา

1) ชุมชนมุสลิมกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

ในทัศนะของอิสลาม ระบบเศรษฐกิจที่ดี ต้องนำสังคมไปสู่ภาวะที่ดีและเป็นที่ยอมรับจากพระเจ้า ภาวะที่ดีของสังคมในทัศนะอิสลามมุ่งเน้น “ความยุติธรรมด้านสังคม” อันได้แก่การแบ่งเป็นทรัพยากรที่เป็นของพระเจ้าที่ถูกต้อง เพื่อการพัฒนาที่มีการนำทรัพยากรมาใช้เป็นอุปกรณ์เพื่อพัฒนาสู่ความสันติสุขของมนุษยชาติ และคืนสู่พระองค์ และอยู่บนพื้นฐานความสำนึกว่าโลกเป็นเพียงที่พักพิงชั่วคราว จุดหมายแท้จริงกลับอยู่ที่ความสงบแห่งชีวิตในปรโลก อิสลามไม่สนับสนุนความฟุ้งเฟ้อ การเกิดผลกำไรทางเศรษฐกิจนั้น ต้องมิใช่มาจากพื้นฐานของการใช้ระบบดอกเบี้ย แต่ต้องวางอยู่บนการซื้อขายด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์เพื่ออัลลอฮ์ การค้าแนวอิสลามต้องปลอดจากการคดโกง ธุรกิจการค้าจะต้องไม่ทำลายความเป็นมนุษย์

จะต้องถูกต้องกับบทบัญญัติอิสลาม การพัฒนาในอิสลาม จึงไม่ใช่การพัฒนาเพื่อสนองตัณหา กอบโกย ทำลาย แต่มุ่งเน้นให้เกิดความเป็นธรรมทั้งต่อสังคมโดยรวม และสิ่งแวดล้อม

ในหลักคำสอนของศาสนาอิสลามกล่าวไว้ว่า อิสลามเป็นวิถีชีวิตที่สมบูรณ์ และได้บรรจุหลักการพื้นฐานครอบคลุมพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมทุกด้าน ระบบเศรษฐกิจชุมชนมุสลิมจึงมีลักษณะสำคัญตามครรลองของระบบเศรษฐกิจที่ถูกระบุไว้ในอัลกุรอาน ฮาดิซ (วจนะของท่านศาสดามุฮัมมัด) และสุนนะฮ์ (วัตรปฏิบัติของท่านนบีมุฮัมมัด) อันเป็นที่มาของหลักกฎหมายแห่งอิสลามทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค ซึ่งระบุกฎเกณฑ์ในการใช้ชีวิตทางสังคมอย่างกว้างๆ แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) ประเภทที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ เป็นกฎข้อบังคับตายตัว เช่น การละหมาดวันละ 5 เวลา การถือศีลอด การจาริกแสวงบุญที่นครมักกะห์ อย่างน้อย 1 ครั้งในชีวิต การที่ต้องรับประทานอาหารที่ฮาลาลเท่านั้น การห้ามดื่มสุราและการเล่นพนัน รวมทั้งการห้ามเรื่องดอกเบี้ย เป็นต้น

2) ประเภทที่เปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งมักจะระบุไว้กว้างๆ หรือไม่ระบุไว้เลย จากทั้งอัลกุรอาน และวจนะท่านศาสดา แต่ให้ใช้วิจารณญาณเอาเองว่าสิ่งใดควร และไม่ควรรเลือกปฏิบัติ เช่น การเลือกอาชีพ เลือกที่อยู่อาศัย การเลือกระบบการศึกษา การเลือกสวมเสื้อผ้าที่เหมาะสมกับภูมิประเทศและวิถีชีวิตความเป็นท้องถิ่น โดยจะต้องอยู่ในหลักการที่ศาสนาอิสลามให้การยอมรับ เป็นต้น

กล่าวในเชิงรูปธรรม อัลกุรอาน ฮาดิซ และสุนนะฮ์ ระบุถึงลักษณะของงานและเศรษฐกิจชุมชนไว้หลายชนิดซึ่งจะขอกกล่าวถึงชนิดต่างๆ ที่สนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังนี้

1) เกษตรกรรมและการปศุสัตว์ โองการจากอัลกุรอานมากมายกล่าวถึงความโปรดปรานของอัลลอฮ์(ศุบหฺ) เกี่ยวกับการเพาะปลูกพืชผัก ผลไม้และธัญญาหาร การจับสัตว์บกและสัตว์น้ำ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ บนเงื่อนไขที่ว่า การที่จะได้รับความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ (ศุบหฺ) นั้น มนุษย์ต้องมีความขยันหมั่นเพียรในการทำงานคนต้องทำงานและพยายามหาผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการพลิกฟื้นผืนดินเพื่อให้ได้รับอาหารการกินและแลกเปลี่ยน

2) การอุตสาหกรรม อิสลามสนับสนุนให้มนุษย์สนใจในด้านหัตถกรรมหรือภาคอุตสาหกรรม เพื่อจะได้รับประโยชน์จากการทำหัตถกรรมและอุตสาหกรรมหลายชนิด ถึงแม้จะไม่บอกอย่างชัดเจน แต่พอจะสรุปได้ว่า กุรอานได้กำชับให้มนุษย์ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และมีความพยายามในงานอุตสาหกรรมหลายอย่างเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีในชีวิต เราสามารถทำงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านเครื่องนุ่งห่ม เราสามารถทำงานในอุตสาหกรรมทางด้านอาหาร การล่าสัตว์และการปศุสัตว์เพื่อตอบสนองความ

ต้องการทางด้านอาหาร เราสามารถทำงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการในเรื่องที่อยู่อาศัย เมื่อต้องการตอบสนองความต้องการทางด้านเครื่องมือเครื่องใช้ ก็สามารถให้อุตสาหกรรมเหมืองแร่ ความต้องการทางด้านขนส่งทางทะเล ก็สามารถให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น

3) การพาณิชย์กรรม กุรอานได้ให้ข้อชี้แนะในลักษณะรวมเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้มากมาย บางครั้งก็กล่าวไว้อย่างชัดเจน และบางแห่งก็แสดงไว้โดยทั่วๆ ไป เช่น กุรอาน 4 : 29 สอนไว้ความว่า “ โอ้บรรดาผู้มีศรัทธาทั้งหลายพวกเจ้าอย่าบริโภคน (รับ) ทรัพย์สินระหว่างกัน และกันโดยไม่ชอบธรรม (เช่น การโกงกินดอกเบี้ย เป็นต้น) นอกจากเป็นการค้าขายจากความพอใจของพวกเจ้า (ซึ่งกันและกัน) และพวกเจ้าอย่าได้ฆ่าตัวของพวกเจ้าเอง แท้จริงอัลลอฮ์ทรงเมตตาต่อพวกเจ้าอย่างยิ่ง ” นอกจากนี้อิสลามยังส่งเสริมการค้า การลงทุนที่ปราศจากดอกเบี้ย โดยสถาบันทางการเงินที่ดำเนินการถูกต้องตามหลักการทางศาสนา อิสลามสนับสนุนให้มีการสร้างตลาดเพื่อกระจายผลผลิตในชุมชน และให้เป็นสถานที่ทำการค้าขายเพื่อแสวงหาปัจจัยยังชีพ (ริชกี) จากอัลลอฮ์ สนับสนุนการค้ากับต่างชาติ และการเดินทางเพื่อทำการค้า ซึ่งจะเห็นได้ว่า นบีทั้งหลายของอัลลอฮ์นั้น บริโภคอาหารและเดินซื้อของในตลาด อันแสดงให้เห็นว่าบรรดานบีนั้นเป็นสามัญชนธรรมดาที่พยายามตอบสนองความต้องการในชีวิตของตน และบางท่านเคยเป็นพ่อค้าอีกด้วย

4) การท่องเที่ยวและการบริการ แม้ในอัลกุรอานจะมีได้ระบุชัดเจนเกี่ยวกับงานด้านการท่องเที่ยวและการบริการ แต่ในอัลกุรอานก็สนับสนุนการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอก ซึ่งรวมทั้งผู้มาเยือนจากภายนอกชุมชน ซึ่งมุ่งหมายเพื่อการเปิดโอกาสทางการค้าเพื่อการยังชีพ การแลกเปลี่ยนความรู้ รวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์เพื่อเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมอิสลาม โดยเฉพาะการสนับสนุนการท่องเที่ยวแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มนุษย์ได้ตระหนักถึงความยิ่งใหญ่ และความปรีชาสามารถในการสร้างสรรค์สรรพสิ่งของอัลลอฮ์

นอกจากนี้ อิสลามยังสนับสนุนการบริการที่หมายถึง การทำตัวให้เป็นประโยชน์และช่วยเหลือผู้อื่น อันจะเห็นจากวัตรปฏิบัติของท่านนบีมุฮัมมัด ที่สนับสนุนให้มุสลิมต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่ลี้ภัยไปมา อีกทั้งในปัจจุบัน ชุมชนมุสลิมหลายแห่งทั่วโลกก็ได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ทั้งนี้การทำการกิจกรรมเกี่ยวกับการบริการและการท่องเที่ยวของชุมชนมุสลิม ต้องอยู่บนพื้นฐานด้านความซื่อสัตย์อดทน และไม่เอาर्डเอาเปรียบ เป็นหลัก

ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า ระบบเศรษฐกิจชุมชนมุสลิมมีจุดมุ่งหมายในการสร้างความเป็นธรรมทั้งทางสังคม และต่อฐานทรัพยากร กล่าวได้ว่าการทำการกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวในชุมชนมุสลิมจึงต้องเป็นไปโดยสอดคล้องกับวิถีนิเวศวิทยาด้วยอย่างแยกไม่ออก มุสลิมมีฐานคติ

เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ อันได้แก่ ภูเขา แม่น้ำ ลำธาร พรุ ป่า และทะเลว่า พระเจ้าได้ประทานทรัพยากรเหล่านี้มาเพื่อมนุษย์ มุสลิมมีหลักความเชื่อ 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก มนุษย์ต้องมีความเชื่อมโยงกับพระเจ้า ทุกคนที่เกิดมาด้วยความเสมอภาคกัน ประการที่สอง มนุษย์ต้องมีความเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง ทั้งในครอบครัว และเพื่อนบ้านและ ประการที่สาม คือ มนุษย์ต้องมีความเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมทั้งหลายทั้งปวงในโลกนี้ เมื่อพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของประทานทรัพยากรเหล่านี้มาให้มนุษย์ มนุษย์จึงต้องมีหน้าที่ปกป้องรักษาเพื่อให้รุ่นลูกรุ่นหลานได้มีโอกาสในการใช้ทรัพยากรที่พระเจ้าเป็นเจ้าของประทานมาให้เช่นเดียวกัน

อันที่จริง การพัฒนาและการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวมิได้เป็นของต้องห้าม (ฮาลาล) ในศาสนาอิสลามแต่อย่างใด อีกทั้งอิสลามยังสนับสนุนให้ชุมชนมุสลิมประกอบกิจการทางการค้า การบริการ การอุตสาหกรรม เพื่อสร้างความเป็นธรรมทางสังคม โดยเลี้ยงระบบดอกเบี้ยซึ่งเป็นระบบฆูตรีต และสร้างความเหลื่อมล้ำทางสังคม ทั้งนี้ การดำเนินกิจการต่างๆ ต้องอยู่บนพื้นฐานจากสิ่งที่ตั้งตามทัศนะอิสลาม (ฮาลาล) เท่านั้น มิใช่เพื่อการกอบโกย การฟุ่มเฟือย และการทำลายฐานทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

2) ชุมชนมุสลิมกับการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในเกาะลันตา

จากการสำรวจเชิงคุณภาพ พบข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับชุมชนมุสลิมและการท่องเที่ยวอย่างน้อย 5 ประการ ได้แก่

- คณะวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการที่พักตากอากาศที่เป็นคนไทยมุสลิมมีแนวโน้มลดจำนวนลงอย่างเห็นได้ชัด เนื่องมาจากแหล่งเงินกู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นคิดอัตราดอกเบี้ยในระดับสูง โดยที่ไม่สามารถกู้ยืมเงินจากธนาคารอิสลามมาใช้ในลงทุนได้โดยสะดวก

- ความไม่ลงรอยระหว่างทัศนคติเรื่องการพัฒนา ระหว่างช่วงวัยที่แตกต่างกันของผู้คนในชุมชนทั้งในชุมชนมุสลิมและชุมชนอื่นๆ เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การพัฒนาถูกผลักให้เป็นเรื่องสุดโต่งสองข้าง ระหว่างการไม่รับการพัฒนา และการรับการพัฒนาอย่างไม่มี การควบคุม โดยไม่เกิดการแลกเปลี่ยนแนวคิดว่าจะอะไรคือรูปแบบการพัฒนาที่ชุมชนรับได้

- ความเป็นกังวลเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามวิถีอิสลามของครอบครัวชาวมุสลิม และผู้หญิงมุสลิมที่ต้องออกไปทำงานในรีสอร์ท ซึ่งในบางแห่งไม่อนุญาตให้ทำละหมาดสวมผ้าคลุมศีรษะ และการบริการอาหารที่ไม่ฮาลาล เช่น สุรา เป็นต้น

- ชุมชนมุสลิมขาดบรรยากาศของการพูดคุย เกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาตามหลักการศาสนาอิสลาม และขาดความเชื่อมโยง ขาดความเป็นกลุ่มก้อนภายในชุมชน และระหว่างชุมชนในการประสานงานด้านการท่องเที่ยวอันถือว่าเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดที่จะพัฒนาศักยภาพในการประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และการควบคุมทิศทางการพัฒนาซึ่งไม่สามารถแสดงออกมาได้อย่างเข้มแข็งเพียงพอ

● หน่วยการปกครองส่วนต่างๆ ขาดความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักการทางศาสนา อย่างเพียงพอ กล่าวคือ จากการสำรวจแผนการพัฒนาในระดับท้องถิ่น พบประเด็นที่น่าสนใจ คือ ประเด็นแรก มักเป็นที่เข้าใจกันว่า หลักการทางศาสนาอิสลามมีสถานะเป็นวัฒนธรรมที่สมควรได้รับการอนุรักษ์ส่งเสริมในฐานะที่พึงทางจิตใจเท่านั้น จากที่กล่าวมาในขั้นต้น แสดงให้เห็นแล้วว่าหลักการทางศาสนาอิสลามต้องถูกนำมาใช้ในลักษณะปรัชญาการดำรงชีวิตในทุก ด้านของมุสลิม เช่นเดียวกับหลักอิทธิบาท 4 ในศาสนาพุทธ ก็ถือว่าเป็นหลักการในการ ประกอบอาชีพและควรได้รับการพัฒนาขึ้นเป็นบรรทัดฐานทางสังคมได้ การกำหนดแผนการ พัฒนาจึงต้องนำเอาข้อบัญญัติทางศาสนามาใช้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ประเด็นต่อมาซึ่งเชื่อมโยงกันคือ แผนงานในระดับดังกล่าวมุ่งเน้นการจัดทำเนื้อหา และการ ปฏิบัตินโยบายเพื่อตอบสนองเนื้อหานโยบายในระดับจังหวัด และระดับประเทศเป็นหลัก โดยมี ได้ให้ความสำคัญกับการประยุกต์นโยบายหลักให้มีลักษณะที่สอดคล้องกับชุมชนท้องถิ่น หลักการทางศาสนาอิสลามจึงมักจะถูกละเลยในด้านที่เป็นฐานคิดของชุมชนในการพัฒนา นอกจากนี้ ยังมีความเข้าใจผิดที่ว่า อิสลามเป็นเพียงที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ทำให้หลายฝ่ายมิได้ เชื่อมโยงหลักการทางวิถีชีวิตผู้คนเข้ากับการพัฒนาทั้งในระดับแผน และระดับปฏิบัติ ส่งผลให้ ไม่สามารถเข้าถึง และพัฒนาชุมชนมุสลิมตามศักยภาพของชุมชน และไม่สามารถนำชุมชนมา เป็นแนวร่วมในการปกป้องทรัพยากรได้อย่างแท้จริง

จากการสำรวจพื้นที่ชุมชนเกาะลันตา คณะวิจัยตั้งข้อสังเกตไว้ว่า การขาดความรู้ ความ เข้าใจ และการบูรณาการฐานคิดด้านระบบเศรษฐกิจ การเงินและสิ่งแวดล้อมแบบอิสลามให้เข้า กับแผนงานในการพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐและแผนการศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิด ภาพความลึกลับในหลายด้านเกี่ยวกับชุมชนมุสลิมและการพัฒนา ดังจะพบว่า มุสลิมที่อาศัยใน เกาะลันตาเกิดความไม่มั่นใจในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว มุสลิมยังมีความกังวลใจในการ ลงทุน ความมั่นคงในครอบครัวตามหลักการทางศาสนา อีกทั้งทางรัฐบาลก็ยังมีได้ให้ความ สันใจกับการพัฒนาตามบรรทัดฐานชุมชนอย่างจริงจัง ส่งผลให้การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่าน มา ยังคงความเหลื่อมล้ำในสังคมมาโดยตลอด ทั้งนี้ยังส่งผลให้รัฐไม่สามารถดึงประชาชนส่วน ใหญ่ในท้องถิ่นเข้ามาสู่กระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนได้

คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่า ระบบเศรษฐกิจแบบอิสลามสอดคล้องกับการพัฒนาที่เน้นความ พอเพียง และสามารถนำมาปรับใช้กับชุมชนเกาะลันตาทั้งหมดได้อย่างลงตัว เนื่องจากทาง คณะผู้วิจัยพบว่า ประชาชนไม่ว่าจะเป็นมุสลิม หรือชาวอูรักลาวัวย์ และกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ต่างมี ฐานคิดด้านความเป็นอยู่อย่างพอเพียง ดังนั้น การทำความเข้าใจ และสนับสนุนการมีส่วนร่วม ของชุมชน จึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะลันตา

การรายงานข้างต้น คณะวิจัยได้สะท้อนให้เห็นภาพเกี่ยวกับชุมชนและวิสัยทัศน์ที่มาจาก ฐานคิดดั้งเดิมของชุมชนเกาะลันตา ในส่วนต่อไป จะนำเสนออิทธิพลของวิสัยทัศน์การพัฒนา

โดยรัฐที่เข้ามาแทนที่วิสัยทัศน์แบบชุมชน ภายใต้แนวคิดเรื่องการพัฒนาโดยรัฐ ทำให้ชุมชนต้องพึ่งพากลไกภาครัฐมากขึ้น โดยได้ตั้งข้อสังเกตด้วยว่ากลไกเหล่านั้นมีความสามารถเพียงพอต่อการรับมือกับชุมชนที่กำลังเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วหรือไม่ เพียงใด

2.2.3 ชุมชนเกาะลันตาภายใต้วิสัยทัศน์การพัฒนาโดยรัฐ

ในรายงานส่วนนี้จะกล่าวถึงในสองประเด็นหลัก คือ 1) ข้อค้นพบชุมชนเกาะลันตาภายใต้โครงสร้างการปกครองส่วนท้องถิ่นและศักยภาพในการพัฒนา และ 2) ข้อค้นพบที่เกิดขึ้นจากการนำแผนการพัฒนาตามวิสัยทัศน์ของรัฐมาดำเนินการบนเกาะลันตาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกาะลันตา

1) ชุมชนเกาะลันตาภายใต้โครงสร้างการปกครองส่วนท้องถิ่นและศักยภาพในการพัฒนา

ในเบื้องต้นคณะผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งที่จะสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนและเป็นธรรมบนเกาะลันตา ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบดูแลชุมชนทั้งหมดบนเกาะลันตา การพิจารณาชุมชนภายใต้โครงสร้างการปกครองส่วนท้องถิ่น และบทบาทของหน่วยงานดังกล่าวในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องให้ความสนใจอย่างยิ่ง แม้ว่าลักษณะทางด้านศาสนา วัฒนธรรม และความสัมพันธ์เชิงเครือญาติภายในเกาะลันตาจะสะท้อนความกลมกลืน เป็นเนื้อเดียวกันของชุมชนบนเกาะ ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะเอื้อให้เกิดความเป็นเอกภาพด้านการบริหารและนโยบาย แต่ในความเป็นจริง หากมองชุมชนเกาะลันตาจากภาพโครงสร้างทางการปกครองท้องถิ่น จะสามารถมองเห็นภาพชุมชนเกาะลันตาที่ถูกแบ่งออกเป็น 4 ชุมชนใหญ่ตามหน่วยการปกครองท้องถิ่น อันประกอบด้วย 1) องค์กรบริหารส่วนตำบลเกาะลันตาน้อย 2) องค์กรบริหารส่วนตำบลศาลาด่าน 3) องค์กรบริหารส่วนตำบลเกาะลันตาใหญ่ และ 4) เทศบาลตำบลเกาะลันตาใหญ่

คณะผู้วิจัยพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดบนเกาะลันตา ยังไม่สามารถประสานงานกันเพื่อทำหน้าที่ด้านรับมือกับปัญหาที่เกิดจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพได้ ทำให้แผนงานในการพัฒนาขาดความเป็นเอกภาพ เช่น การสนับสนุนระบบการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนบนเกาะที่อยู่ภายใต้องค์กรบริหารต่างพื้นที่ เป็นต้น นอกจากนี้หากพิจารณาข้อมูลเชิงเปรียบเทียบระหว่างหน่วยปกครองต่างๆ คือ ขนาดพื้นที่รับผิดชอบ จำนวนประชากร และงบประมาณตามตาราง 2.1 พบความไม่สอดคล้อง และความเหลื่อมล้ำบางประการ ดังนี้

ตารางที่ 2.1 การเปรียบเทียบพื้นที่จำนวนประชากรและงบประมาณบริหารงานในหน่วยการปกครองต่างๆ บนเกาะลันตา

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	ขนาดพื้นที่ รับผิดชอบ (ตร.กม.)	จำนวน ประชากร (คน)	ความหนาแน่น ประชากร (คน/ตร.กม.)	งบฯอุดหนุนจาก ส่วนกลาง (ล้านบาท)
อบต.เกาะลันตาน้อย	90.41	5,307	58.88	1.5
อบต.ศาลาด่าน	38.13	4,254	111.57	11.33
อบต.เกาะลันตาใหญ่	60.39	5,348	88.56	15.91
เทศบาลตำบลเกาะลันตาใหญ่	0.81	695	858	16.05

ในแต่ละหน่วยปกครองบนเกาะลันตามีความแตกต่างกันอย่างน่าสนใจ ทั้งในแง่ขนาดพื้นที่การบริหารงาน และในแง่งบประมาณการบริหารงานแต่ละพื้นที่ ทั้งที่หากพิจารณาในแผนงานของแต่ละหน่วย พบว่ามีภาระหน้าที่หลักไม่แตกต่างกันมากนัก นอกจากนี้ พื้นที่ส่วนที่มีความเจริญเติบโตมากในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และได้ระบุในแผนการพัฒนาของทางราชการให้เป็นพื้นที่ที่สมควรได้รับการพัฒนาเพื่อรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ดูเหมือนจะได้รับการอุดหนุนงบประมาณอย่างพิเศษ โดยเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลเกาะลันตาใหญ่ ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองขนาดเล็ก มีพื้นที่รับผิดชอบน้อยที่สุด ความหนาแน่นของประชากรก็น้อยกว่าอบต. เกาะลันตาน้อย อบต.ศาลาด่าน และอบต.เกาะลันตาใหญ่ แต่ได้รับงบประมาณอุดหนุนมากกว่าพื้นที่ปกครองอื่นภายในเกาะ เป็นต้น ความไม่เท่าเทียมกันในการบริหารและในการจัดสรรงบประมาณ และข้อจำกัดด้านการบริหารงานองค์กรที่ไม่สามารถร่วมมือกันระหว่างหน่วยปกครองต่างๆ จึงอาจสรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันยังไม่สามารถควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวได้

2) การนำแผนการพัฒนาตามวิสัยทัศน์ของรัฐมาปฏิบัติบนเกาะลันตา

ในอดีต แผนพัฒนาของภาครัฐกำหนดให้ชุมชนเป็นเพียงหน่วยรองรับนโยบายมากกว่าเป็นหน่วยสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาของประเทศ แนวทางการพัฒนาล้วนเป็นการวางแผนที่มาจกส่วนบนหรือผู้มีอำนาจ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจ การลงทุน เทคโนโลยี และอุตสาหกรรม อีกทั้งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นภาคการผลิตที่ช่วยกระตุ้นสภาพเศรษฐกิจของประเทศ โดยได้มีการเพิ่มจำนวนแหล่งท่องเที่ยว ปรับปรุงและเตรียมโครงสร้างพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยว แต่ยังคงขาดการพิจารณาผลกระทบ

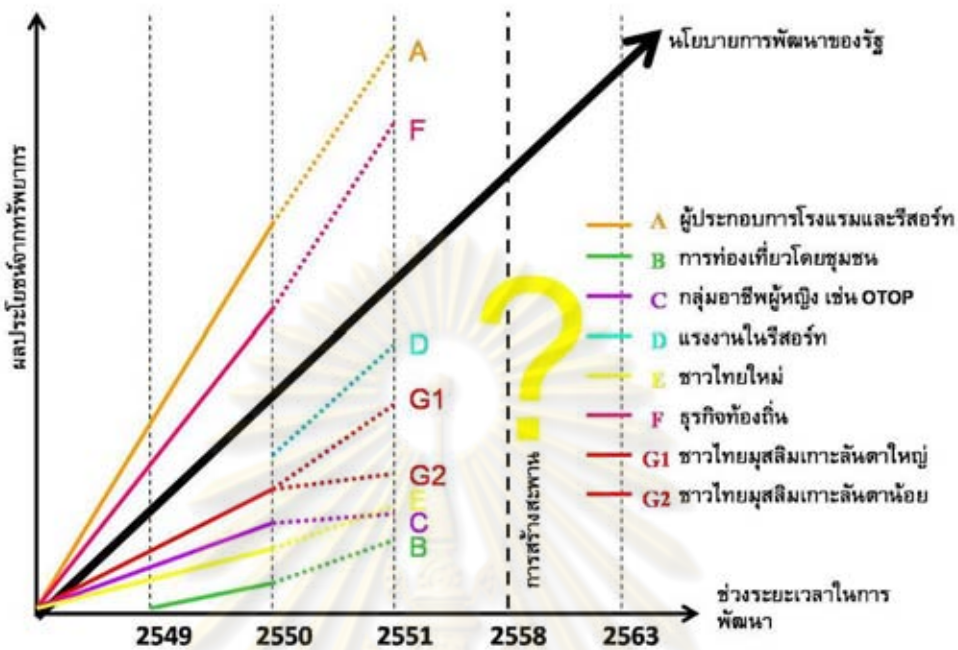
จากการท่องเที่ยวต่อชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว แต่กลับมีบทบาทน้อยในภาคการท่องเที่ยว

แม้ว่าในปัจจุบัน ภาครัฐได้มีการปฏิรูปแผนพัฒนาต่างๆ โดยพยายามให้ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศมากขึ้น โดยพิจารณาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9-10 และนโยบายการท่องเที่ยว ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งในส่วนของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับ 10 นั้น ได้มีการอัญเชิญ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งเป็นแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นหลักปฏิบัติ ในส่วนของแผนระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางทะเล การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บนพื้นฐานของคุณภาพชีวิตและตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ จะเห็นว่าจากที่กล่าวมาแผนพัฒนาในระดับต่างๆ ได้คำนึงถึงการพัฒนาที่ต้องควบคู่ไปกับชุมชนและประชาชน

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า มีความขัดแย้งระหว่างความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับชุมชนกับแผนการพัฒนาที่มุ่งเน้นให้ชุมชนอยู่ในภาวะกินดีอยู่ดี กล่าวคือ ภายใต้กระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วบนเกาะลันตา แต่คณะวิจัยกลับพบว่าผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวตกอยู่กับกลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวบางกลุ่มเท่านั้น โดยเฉพาะกับกลุ่มผู้ประกอบการที่พักนักท่องเที่ยวเป็นส่วนมากที่เป็นคนนอกพื้นที่ เนื่องจากการสร้างสถานที่พักแก่นักท่องเที่ยวนั้นต้องอาศัยการลงทุนขนาดใหญ่ ดังนั้นคนในชุมชนไม่สามารถที่จะดำเนินการสร้างเองได้ ส่งผลให้คนในชุมชนส่วนมากเข้าไปเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้ในฐานะที่เป็นแรงงานภายในโรงแรมรีสอร์ท จึงทำให้คนในชุมชนได้ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวน้อยกว่ากลุ่มผู้ประกอบการมาก ผลประโยชน์ที่แรงงานได้รับนั้นเป็นเพียงค่าครองชีพของแรงงานเท่านั้น จึงไม่สามารถที่จะนำไปใช้ในการดูแลสุขภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่ได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยวได้

ในสภาวะการณ์เช่นนี้จึงกล่าวได้ว่า ชุมชนส่วนใหญ่บนเกาะลันตาจึงอยู่ในฐานะคนกลุ่มใหญ่ที่ได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวในสัดส่วนที่ต่ำที่สุด กล่าวคือ แม้ในช่วงระยะเวลา 10- 15 ปีที่ผ่านมา จะมีความพยายามของรัฐที่จะเอาชุมชนมาเป็นหลัก ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับ 9-10 ซึ่งสะท้อนในแผนท้องถิ่น แต่ชุมชนยังเป็นเพียงแต่หน่วยขับเคลื่อนการปฏิบัตินโยบายภาครัฐ แทนที่จะเป็นจุดตั้งต้นในกระบวนการขับเคลื่อนทางนโยบาย

แผนภูมิ 2.3 ระดับความสัมพันธ์ของกลุ่มต่างๆ กับการท่องเที่ยวเกาะลันตา

แผนภูมิละดับความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนกลุ่มต่างๆ กับการพัฒนาการท่องเที่ยว ระบุถึงที่มาของกลุ่มคนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของเกาะลันตา จากข้อมูล พ.ศ. 2549 กับข้อมูลจากการสำรวจทุกชุมชนในเกาะลันตาใน พ.ศ.2550 พบว่ามีข้อค้นพบที่น่าสนใจ 4 ประการ คือ

1) กลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์ส่วนใหญ่จากการพัฒนาการท่องเที่ยว ยังคงเป็นผู้ประกอบการโรงแรมและรีสอร์ทซึ่งเป็นคนส่วนน้อยในเกาะลันตา ในขณะที่คนท้องถิ่นซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่แม้จะได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นจากปีที่ผ่านมา พิจารณาโดยพื้นฐานกลุ่มอาชีพ พบว่าความเหลื่อมล้ำเปรียบเทียบระหว่างสัดส่วนผลประโยชน์ของเจ้าของกิจการโรงแรมรีสอร์ทกับกลุ่มการท่องเที่ยว โดยชุมชนไม่ได้ลดลง นอกจากนี้ กลุ่มที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษคือ กลุ่มอาชีพผู้หญิง เช่น กลุ่มแม่บ้านหัตถกรรมเตยปาหนัน และผ้าบาติกบนเกาะลันตาน้อย (OTOP) เป็นกลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์ลดลงอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากขาดการสนับสนุนอย่างจริงจังทั้งจากหน่วยงานของรัฐและชุมชน จึงเป็นเรื่องน่าเสียดายอย่างยิ่ง เนื่องจากอาชีพดังกล่าวเป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้และสายสัมพันธ์เข้มแข็งให้แก่ท้องถิ่นได้มากกว่าการทำงานรับจ้างในโรงแรมหรือรีสอร์ทต่างๆ

2) หากพิจารณาในกลุ่มบนพื้นฐานชาติพันธุ์ จะเห็นอย่างชัดเจนว่าในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ต่างมีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน แต่ในระดับที่ต่างกัน ทั้งนี้มีเหตุมาจากหลายปัจจัย ได้แก่ ความสามารถในการรวมกลุ่มในชุมชน การสนับสนุนจากภาครัฐ และสภาพทางภูมิประเทศ เป็นต้น

3) ในมิติด้านการปรับตัวเชิงเปรียบเทียบของแต่ละกลุ่มจากปีที่ผ่านมา พบว่า นโยบายการพัฒนาของรัฐมีลักษณะหยุดนิ่ง มิได้ปรับตัวตามพลวัตที่เกิดขึ้นในกลุ่มต่างๆ แต่อย่างใด ซึ่งเห็นได้จากการเก็บภาษีในลักษณะกิจวัตร (routine) ตามประเภทภาษีทั่วไปที่ประกาศใช้ตั้งแต่เมื่อ พ.ศ. 2521 การใช้จ่ายงบประมาณจึงเป็นไปในลักษณะเดิม มิได้สร้างความสามารถในการดูแลท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

4) สิ่งที่ปรากฏในแผนภูมิดังกล่าวสะท้อนภาพแนวโน้มสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยเฉพาะในกรณีที่มีการสร้างสะพาน เป็นประเด็นที่น่าสนใจ กล่าวคือ ในอนาคตเมื่อมีการสร้างสะพานเชื่อมไม่ว่าจุดใดจุดหนึ่ง หรือทั้งสองจุด กลุ่มต่างๆ จำต้องเผชิญกับการพัฒนาและการท่องเที่ยวที่อาจฉาบฉวยเข้ามาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ศักยภาพในการแข่งขันที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มต่างๆ ประกอบกับโครงสร้างขององค์กรภาครัฐ ถือเป็นประเด็นสำคัญที่ควรริบเร่งแก้ไขเป็นการด่วน เพื่อความมั่นคงของชุมชน และผู้คนในเกาะลันตา

2.2.4 ชุมชนและการควบคุมทิศทางการพัฒนา

ในส่วนนี้ จะนำเสนอข้อค้นพบว่าโดยทั่วไปชุมชนท้องถิ่นบนเกาะลันตาอยู่ในฐานะแบบใดบ้างในบริบทการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้วิสัยทัศน์การพัฒนาที่นำโดยรัฐ ในเบื้องต้นพบว่าชุมชนท้องถิ่นจำนวนมากอยู่ในฐานะผู้ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นหลัก จึงอาจกล่าวได้ว่า ในปัจจุบันชุมชนมิได้อยู่ในสถานะที่จะควบคุมทิศทางการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อนำข้อค้นพบดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับแนวโน้มการพัฒนาที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ ยิ่งเป็นเรื่องที่น่ากังวลอย่างยิ่งในด้านความเข้มแข็งของชุมชนเกาะลันตา

เมื่อพิจารณาบทบาทชุมชนในเกาะลันตาในบริบทการท่องเที่ยว บนพื้นฐานแผนงานโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวตั้งแต่ระดับชาติ และระดับจังหวัด จะพบว่า ชุมชนมีความสัมพันธ์กับธุรกิจการท่องเที่ยวในหลายระดับ ทั้งระดับที่เป็นจริง และความคาดหวังที่มีต่อธุรกิจการท่องเที่ยว กล่าวคือ

1) ชุมชนในฐานะผู้ประกอบการ

ความเกี่ยวข้องในฐานะผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยตรงเป็นไปในสองลักษณะ คือ ผู้ประกอบกิจการโรงแรม และผู้จัดรายการ (program) การท่องเที่ยวชุมชน และอยู่

ในสองระดับ คือผู้ประกอบการที่เป็นปัจเจกบุคคล และผู้ประกอบการที่รวมกลุ่มภายในชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในเกาะลันตาใหญ่ที่เป็นเป้าหมายหลักทั้งในสายตาของนักท่องเที่ยว นักลงทุนต่างถิ่น และโครงการพัฒนาของรัฐบาล กล่าวคือ ในด้านตะวันตกของเกาะลันตาใหญ่ ซึ่งมีชายหาดสวยงามทอดเป็นแนวยาว และมีแผนการพัฒนาในระดับจังหวัดรองรับ ตลอดแนวชายฝั่งดังกล่าวจะสามารถพบโรงแรม ที่พักขนาดใหญ่มากมาย

จากการสำรวจในบริเวณดังกล่าวพบว่ากิจการโรงแรม และที่พักขนาดใหญ่ที่เป็นของผู้ประกอบการที่เป็นนักลงทุนท้องถิ่นมีจำนวนน้อยมาก และไม่ถึงร้อยละห้าของกิจการทั้งหมด เฉพาะที่บ้านคลองหิน ในเกาะลันตาใหญ่ พบว่ามีกิจการโรงแรมที่เป็นของนักลงทุนท้องถิ่นมุสลิมเพียงแห่งเดียวเท่านั้น นอกจากนั้นเกือบตลอดแนวชายฝั่งเป็นกิจการของนักลงทุนที่มาจากจังหวัดอื่นๆ เช่น จังหวัดตรังและกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

ตัวแทนจากหลายชุมชนในเกาะลันตาใหญ่ให้ข้อมูลว่า กิจการโรงแรม ที่พักตากอากาศขนาดใหญ่เป็นของนักลงทุนต่างถิ่นที่มีกิจการอยู่ในจังหวัดอื่นๆ ด้วย ทั้งนี้ผู้คนในท้องถิ่นเป็นผู้ขายที่ดินให้ แล้วอพยพไปอยู่ส่วนที่ห่างออกจากฝั่ง โดยเฉพาะในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ภายหลังการขายตัวของกิจการโรงแรม และสถานบันเทิงนานาชนิด ชาวมุสลิมท้องถิ่นได้ทยอยขายที่ดินติดกับชายฝั่งเพื่ออพยพมาอยู่ในบริเวณที่ไกลออกไป อย่างไรก็ตาม สภาพดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นทั่วทั้งเกาะ ปัจจุบัน ที่ดินส่วนใหญ่บนเกาะจึงยังเป็นกรรมสิทธิ์ของคนท้องถิ่น กิจการที่เป็นของผู้ประกอบการท้องถิ่นที่ยังคงอาศัยอยู่ในแถบชายฝั่ง โดยทั่วไป ได้แก่ กิจการร้านค้า และร้านอาหารขนาดย่อมเท่านั้น และโดยเหตุที่ผู้คนในท้องถิ่นยังได้รับส่วนแบ่งจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวไม่มากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับการทำอาชีพสวนยาง ประมง การทำปาล์ม น้ำมัน เป็นต้น อาชีพทางการเกษตรจึงยังถือว่าเป็นอาชีพหลักของคนท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม ตัวอย่างชุมชนผู้ประกอบการที่น่าสนใจในเกาะลันตาใหญ่ คือ การนำเที่ยวป่าโกงกางโดยชุมชนบ้านทุ่งหยีเพ็ง เกาะลันตาใหญ่ ในแง่ที่เป็นกรณีศึกษากระหว่างการรวมกลุ่มของชุมชน และการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการในระดับจังหวัด แม้ว่าจะอยู่ในขั้นริเริ่ม และได้รับความสนใจอย่างจริงจังในฐานะอาชีพที่ทำรายได้เพียงพอให้ชุมชนจากชาวบ้านทุ่งหยีเพ็ง (กลุ่มดำเนินการมีสมาชิกเพียง 30 คนเท่านั้น) ตัวอย่างดังกล่าวก็สะท้อนถึง การรวมกลุ่มชุมชนซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้หมู่บ้านนี้ประสบความสำเร็จในการทำธุรกิจท่องเที่ยวเมื่อเปรียบเทียบกับชุมชนอื่นๆ

2) ชุมชนในฐานะผู้รับผลกระทบ

แม้ว่าหลายชุมชนในเกาะลันตาจะไม่ได้อยู่ในฐานะผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวโดยตรง หากแต่ในสถานะแหล่งทรัพยากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ถือว่าเป็นรูปแบบหลักของความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน และการท่องเที่ยวในเกาะลันตา ทั้งในแง่เป็นแหล่งป้อนทรัพยากรธรรมชาติ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นแรงงานในอุตสาหกรรม

ท่องเที่ยว เช่น พนักงานขับรถรับส่งนักท่องเที่ยว พนักงานรักษาความปลอดภัย และการอาศัย
แรงงานแม่บ้านที่เป็นคนท้องถิ่น เป็นต้น

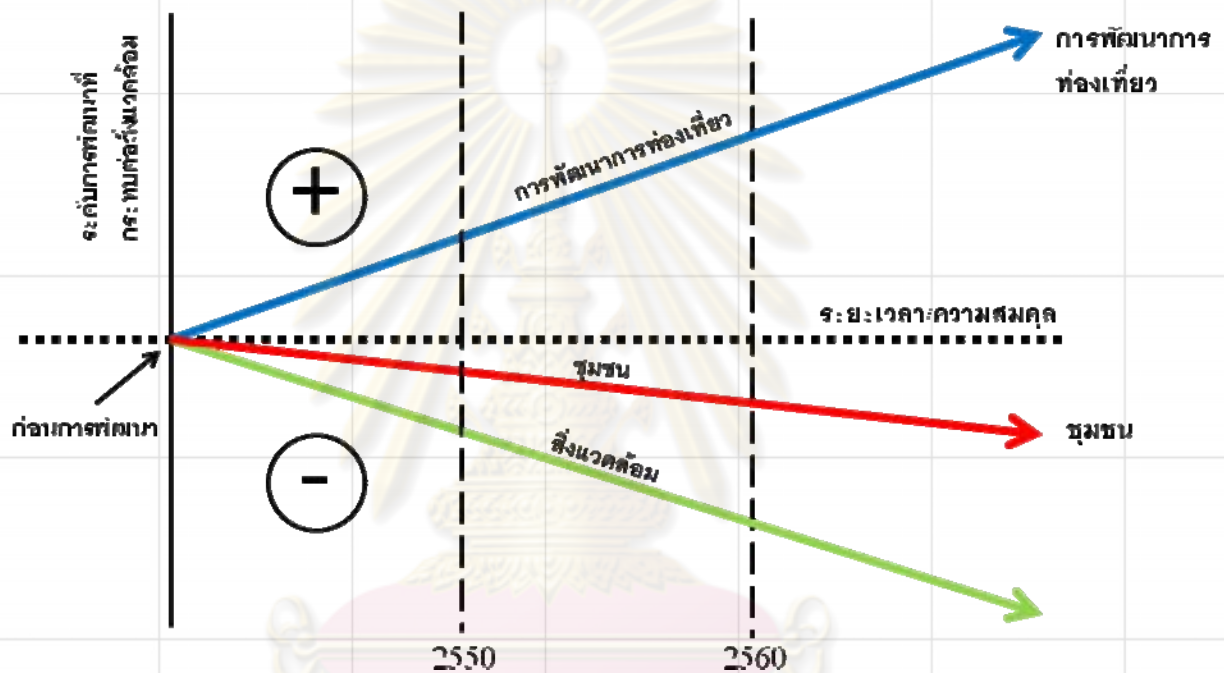
แรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะลันตามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก ตามการ
ขยายตัวของกิจการที่พบบนเกาะลันตาใหญ่ โดยเฉพาะอาชีพด้านการบริการในโรงแรม และที่
พักตากอากาศขนาดใหญ่ แทบทั้งหมดของแรงงานเป็นคนพื้นถิ่นในเกาะลันตาใหญ่และลันตา
น้อย จากการสำรวจ พบว่า อาชีพแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในภาค
บริการ เช่น อาชีพแม่บ้าน หน่วยรักษาความปลอดภัย เป็นต้น จะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนเข้ามา
ทำงานที่เกาะลันตาใหญ่ในฤดูกาลท่องเที่ยวตามโรงแรม และรีสอร์ทขนาดใหญ่เป็นจำนวน
มาก เนื่องจากอัตราค่าจ้างอยู่ในระดับสูง (โดยเฉลี่ยประมาณ 4,000 - 5,000 บาท) ใน
ครอบครัวหนึ่ง ๆ จึงมักจะส่งสมาชิกที่มีใช้แรงงานหลักในการทำเกษตรเข้ามาทำงานทำในภาค
การท่องเที่ยว ภาวะความไม่มั่นคงด้านอาชีพเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วไปในเกาะลันตา และ
ส่งผลให้แรงงานเหล่านั้นขาดการพัฒนาทักษะในการทำงาน ไม่สามารถแสวงหาความก้าวหน้า
ทางอาชีพ และไม่มีคุณภาพระหว่างนายจ้างกับคนงาน และระหว่างคนงานด้วยกัน การ
รวมกลุ่มอาชีพ และความสามารถในการต่อรองกับนายจ้าง จึงไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ ทั้งจากปัญหาเรื่องสวัสดิการ ความปลอดภัย ความสะดวกในการเดินทางระหว่าง
การทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ การแต่งกายตามระเบียบของสถานที่
ทำงานที่ไม่อนุญาตให้สตรีชาวมุสลิมสวมใส่ผ้าคลุมผมมาทำงานได้ ภาวะดังกล่าวย่อมส่งผลให้
เกิดความไม่มั่นคงในการดำเนินชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น จากการสัมภาษณ์ชาวบ้าน
หลายหมู่บ้าน พบว่าอายุเฉลี่ยของแรงงานในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเกาะลันตามี
แนวโน้มลดลงอย่างน่าสนใจ ทำให้เกิดความเชื่อที่ว่าการศึกษาในระดับสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษา
กลายเป็นสิ่งไม่จำเป็นอีกต่อไป เนื่องจากงานบริการท่องเที่ยวไม่ต้องการความรู้และทักษะใน
ระดับสูง ซึ่งในระยะยาวย่อมส่งผลให้ผู้จ้างงานเลิกจ้างแรงงานท้องถิ่น อันเนื่องมาจากสาเหตุ
แห่งการขาดทักษะที่สามารถสนองตอบความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวได้

นอกจากนี้ ชุมชนส่วนใหญ่บนเกาะลันตา โดยเฉพาะในส่วนที่ไม่ถูกระบุไว้ในแผนการ
พัฒนาเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวก็ตกอยู่ในฐานะผู้รองรับผลเสียการพัฒนา เช่น การลักลอบทิ้ง
ขยะระหว่างทางไปสู่แพขนานยนต์ในเกาะลันตาน้อย เป็นต้น หรืออยู่ในฐานะชุมชนที่คาดหวัง
ให้เกิดการท่องเที่ยวในชุมชน แต่ยังไม่ีช่องทางเข้าสู่ตลาดการท่องเที่ยว เมื่อพิจารณาข้อ
ค้นพบกับโครงการสร้างสะพานเชื่อมระหว่างเกาะลันตาน้อยและลันตาใหญ่ที่จะเกิดขึ้นใน
อนาคต สามารถอนุมานได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและการท่องเที่ยว มีแนวโน้มจะ
เข้มข้นขึ้นในลักษณะใดลักษณะหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วถึงสถานะชุมชนซึ่งเป็นฝ่ายรองรับ และพึงพิจารณาพัฒนาจากภาค
ธุรกิจเอกชนการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ย่อมแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การพัฒนาการ

ท่องเที่ยวในเกาะลันตาเป็นไปอย่างแยกส่วนจากความเป็นอยู่ของชุมชน และเป็นอิสระจากการควบคุมและกำหนดทิศทางอย่างจริงจังจากหน่วยงานราชการ ซึ่งภาวะดังกล่าวเป็นที่น่ากังวลอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตของชุมชนทั้งในปัจจุบัน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีการสร้างสะพานเชื่อมทางคมนาคมขึ้นในอนาคต ด้วยเหตุนี้ คณะวิจัยจึงได้สร้างแบบจำลองแสดงให้เห็นถึงผลกระทบที่ร้ายแรงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หากไม่มีการกำหนด และควบคุมทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง

แผนภูมิที่ 2.4 รูปแบบจำลองผลกระทบจากการพัฒนาที่ไม่มีการควบคุม

แบบจำลองข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นถึงปัจจัยสำคัญ 3 ประการที่สัมพันธ์กันคือ สภาพแวดล้อมและทรัพยากรทางธรรมชาติ ชุมชน และการพัฒนาการท่องเที่ยว แบบจำลองชี้ให้เห็นทั้งส่วนที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตอย่างชัดเจนว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะลันตาเกิดขึ้นอย่างเป็นอิสระจากชุมชน กล่าวคือ การพัฒนาเกิดขึ้นปราศจากการควบคุมจากชุมชน และยังมีแนวโน้มว่าสภาพการณ์เช่นนี้จะทวีความรุนแรง และรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการสร้างสะพานเชื่อมการคมนาคมบนเกาะลันตา

ความสะดวกรวดเร็วในการเดินทางจากการมีสะพานนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่หลายกลุ่มบนเกาะลันตาต้องการ ทั้งผู้ประกอบการที่อยากให้มีนักท่องเที่ยวมากขึ้น และคนในชุมชนเองที่อยากเดินทางได้รวดเร็วขึ้นในยามเจ็บป่วย นอกจากข้อดีของการสร้างสะพานก็ย่อมมีข้อเสีย

ด้วยเช่นกัน กล่าวคือ อุบัติเหตุจะเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากรถสามารถเข้าถึงเกาะได้มากขึ้น ปริมาณขยะจะเพิ่มมากขึ้นจากนักท่องเที่ยว ความอุดมสมบูรณ์ของสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติจะลดลง เนื่องจากมีจำนวนคนเข้ามาใช้มากขึ้น ดังนั้น ในการสร้างสะพานนอกจากต้องพิจารณาถึงความสะดวกสบายในการเดินทางแล้ว ยังต้องคำนึงถึงต้นทุนต่างๆที่ชุมชนต้องเสียด้วย รวมทั้งต้องคำนึงถึงการบริหารจัดการและควบคุมการใช้งานสะพานเพื่อไม่ให้สะพานกลายเป็นช่องทางในการนำความเสียหายและอันตรายมาสู่เกาะลันตามากกว่าในปัจจุบัน เพราะการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในปัจจุบันยังไม่มีข้อกำหนด “ขีดจำกัดการพัฒนา” ที่ชุมชนสามารถรองรับได้ ดังนั้น หากมีสะพานเกิดขึ้นโดยที่ไม่ได้มีการกำหนดเงื่อนไขและการควบคุมไว้ก่อน จะยิ่งทำให้เกินขีดจำกัดการพัฒนาของเกาะลันตา ซึ่งขีดจำกัดการพัฒนาในที่นี้ หมายถึง “ความสามารถของชุมชนที่จะดำเนินชีวิตอย่างปกติสุขบนพื้นฐานของการมีสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่สะอาดเพียงพอให้คนในชุมชนได้ใช้” ได้แก่ การมีน้ำที่สะอาดและเพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือนและในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นต้น

การพัฒนาอย่างไร้ทิศทาง และขาดการมีส่วนร่วมจากชุมชนดังเช่นที่ผ่านมา ส่งผลให้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการพัฒนาเป็นไปในทิศทางที่ไม่มีขีดจำกัดปริมาณ ซึ่งในที่สุดย่อมส่งผลเสียมาสู่การดำเนินชีวิตของชุมชนที่อาศัยฐานทรัพยากรสิ่งแวดล้อมเพื่อความอยู่รอดและในอนาคต นักท่องเที่ยวอาจลดจำนวนลงตามคุณภาพและปริมาณของทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่ลดลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ เมื่อกระบวนการพัฒนาดำเนินมาถึงระดับที่เสียขีดความสามารถในการรองรับของชุมชน และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ไม่เพียงคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวจะลดลงจนหดหายไปเท่านั้น แต่ยังทำให้ความเป็นชุมชนและเป็นบ้านของเกาะลันตาก็จะสูญสลายไปในที่สุด

2.3 การคมนาคมและการขนส่งในเกาะลันตา

ระบบการคมนาคมขนส่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในการรองรับการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับคนในเกาะลันตา แต่ขณะเดียวกันระบบการคมนาคมที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆขึ้นในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการคมนาคมเชื่อมต่อระหว่างเกาะลันตากับแผ่นดินใหญ่ ปัญหาการเข้าถึงบริการด้านระบบการคมนาคมขนส่งระหว่างภาคชุมชนกับภาคธุรกิจเอกชน ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของเส้นทางคมนาคมขนส่ง และปัญหาความปลอดภัยในการใช้ถนนของประชาชนและนักท่องเที่ยว ดังนั้นการเร่งพัฒนาทางพื้นที่เพื่อสนับสนุนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง ควรคำนึงควบคู่กับความปลอดภัยภายในชุมชน

ในการศึกษาสภาพการคมนาคมขนส่งในเกาะลันตาครั้งนี้ ได้เรียงลำดับในการเสนอข้อมูลที่ศึกษาประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานการคมนาคมขนส่ง ข้อมูลพื้นฐานด้านโครงข่ายการคมนาคม การเข้าถึงภายในเกาะลันตา และแผนงานและโครงการจากภาครัฐที่มีต่อพื้นที่รวมทั้งสภาพปัญหาที่พบจากการสำรวจของผู้คณะศึกษา

2.3.1 ข้อมูลพื้นฐานการคมนาคมขนส่ง

เกาะลันตาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญที่ดึงดูดให้มีการเข้ามาของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี ส่งผลต่อปริมาณจำนวนการเดินทางและปริมาณรถที่เพิ่มขึ้น กระทั่งต่อโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับไม่เพียงพอกับปริมาณที่เพิ่มขึ้นจากการคมนาคมที่เข้ามายังเกาะลันตา

โครงการวางแผนและจัดทำผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะชุมชนเกาะลันตาใหญ่ จังหวัดกระบี่ ของสำนักงานจังหวัดกระบี่ มีการคาดการณ์ปริมาณจราจรในอนาคต ซึ่งใช้ข้อมูลฐานปริมาณการจราจร พ.ศ 2540 .ถึง พ.ศ 2547.ระบุว่าทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4206 ซึ่งเป็นเส้นทางผ่านสู่เกาะลันตา มีแนวโน้มของปริมาณการจราจรมีอัตราเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 14.66ต่อปี ซึ่งจัดว่าเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นของปริมาณการจราจรที่อยู่ในระดับสูงในช่วง 5ปีแรก จากนั้นอัตราการเจริญเติบโตจะอยู่ในระดับปกติที่เทียบเท่ากับแหล่งชุมชนอื่นๆ คือประมาณร้อยละ 4 ระบุว่าเมื่อถึง พ.ศ.2569 ปริมาณพาหนะที่ข้ามแพขนานยนต์ในช่วงเร่งด่วนต่อทิศทาง มีสัดส่วนที่ประมาณร้อยละ 20 เมื่อเทียบกับปริมาณการจราจรบนถนนสายศาลาด่าน-สังกาอู๋ ดังนั้น จะมีความพาหนะต้องการข้ามแพขนานยนต์ประมาณ 300 คันต่อชั่วโมง

2.3.2 ข้อมูลพื้นฐานด้านโครงข่ายคมนาคม การเข้าถึงเกาะลันตา การคมนาคมภายในเกาะลันตา

ระบบการคมนาคมและการขนส่งของจังหวัดกระบี่ มีทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ อย่างไรก็ตาม การเดินทางโดยรถยนต์เป็นระบบการขนส่งหลัก เนื่องจากมีความคล่องตัวมากที่สุด นอกจากนี้จะมีจุดรวมของระบบขนส่งสาธารณะภายในเกาะลันตาใหญ่และระหว่างเกาะกับแผ่นดินใหญ่ โดยมีท่าเรือท่องเที่ยว ท่าเรือโดยสาร และแพขนานยนต์ ให้การบริการแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว

2.3.3 นโยบาย แผนงานและโครงการพัฒนาด้านโครงข่ายคมนาคมขนส่ง

จังหวัดกระบี่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง เนื่องจากมีสภาพภูมิประเทศที่สวยงามคือ เทือกเขาและที่ราบติดชายฝั่งทะเลอันดามัน ทำให้จังหวัดกระบี่มีการพัฒนาพื้นที่อย่างรวดเร็ว ประกอบกับวิสัยทัศน์การพัฒนาจังหวัดกระบี่ที่กำหนดให้กระบี่เป็น” ศูนย์กลางการ

ท่องเที่ยวทางทะเลเชิงอนุรักษ์และสุขภาพ แหล่งอุตสาหกรรมที่ยั่งยืน บนพื้นฐานของคุณภาพชีวิตและการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี” เพื่อเป็นเป้าหมายสำหรับการพัฒนาพื้นที่ให้สามารถรองรับการเจริญเติบโตของเมืองในอนาคตได้ โดยเร่งให้มีการพัฒนาด้านการขนส่งเป็นสำคัญ โครงการพัฒนาด้านการคมนาคมและการขนส่งในเกาะลันตา มีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงระหว่างเกาะและโครงการเส้นทางภายในเกาะ จากรายงานโครงการวางและจัดทำผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะชุมชนเกาะลันตาใหญ่ เสนอโครงการพัฒนาด้านการคมนาคมขนส่งในพื้นที่โครงการ ดังนี้

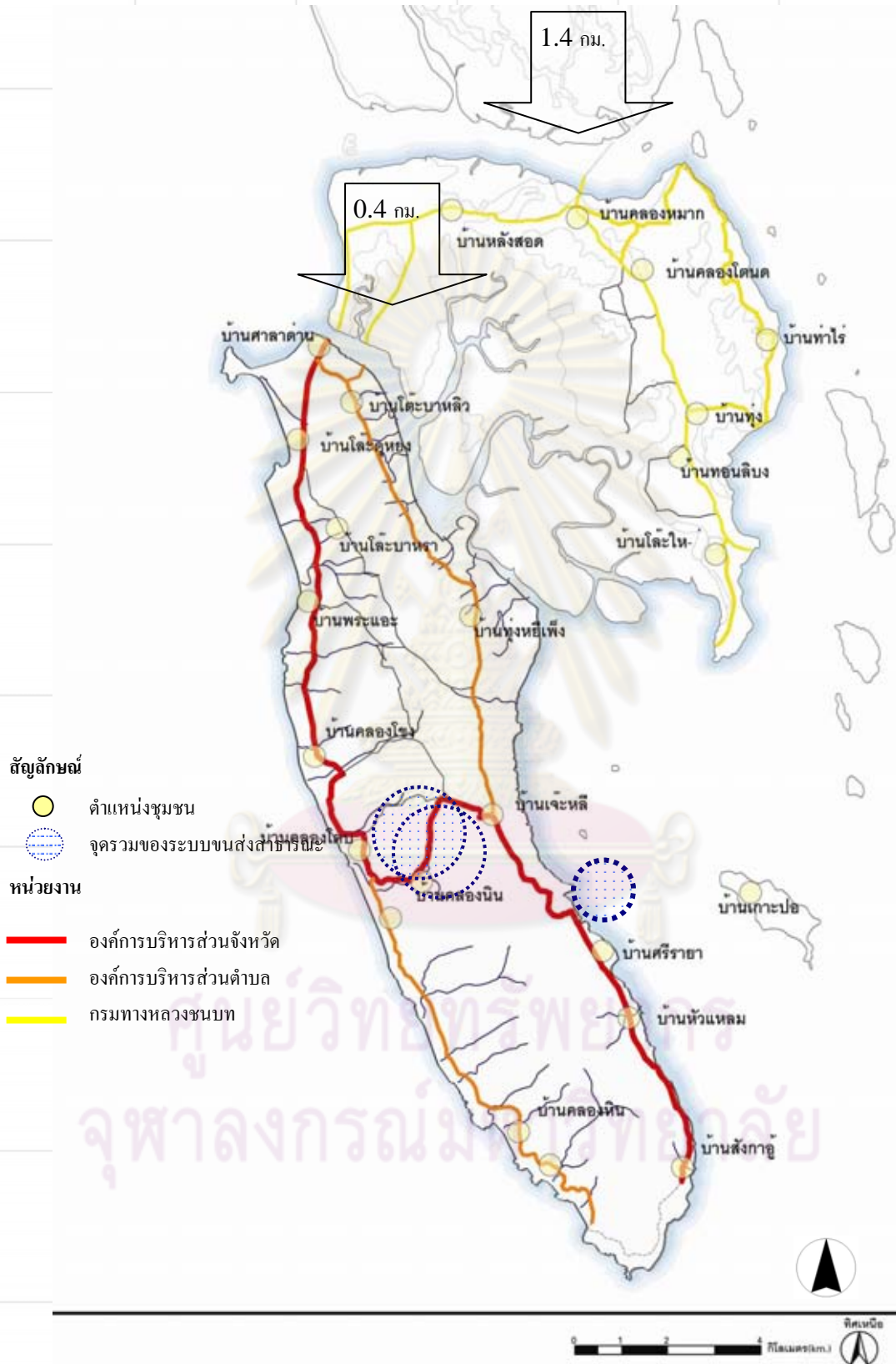
1) โครงการพัฒนาด้านโครงข่ายคมนาคมขนส่ง เช่น โครงการสร้างสะพานช่วงบ้านหัวหิน-บ้านคลองหมาก ระยะทางประมาณ 1,200 เมตรเพื่อให้สอดคล้องกับโครงข่ายการคมนาคมทางทะเล (Hub of Andaman) และตามความต้องการของท้องถิ่น

2) โครงการถนนรอบเกาะลันตาใหญ่ระยะทางประมาณ 60 กิโลเมตร ภายใต้เงื่อนไขที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเกาะลันตาใหญ่

จากการสำรวจโครงการสร้างสะพานข้ามปากจากบ้านหัวหิน ไปยังบ้านคลองหมากในเกาะลันตาน้อย และสะพานจากบ้านหลังสอด บนเกาะลันตาน้อย ไปยังบ้านศาลาด่านบนเกาะลันตาใหญ่ เป็นโครงการที่ได้รับความสนใจมากและเป็นประเด็นที่ควรเร่งศึกษา เนื่องจากการสร้างสะพานเป็นการช่วยลดต้นทุนการขนส่ง สามารถลดเวลาในการเดินทางในกรณีเกิดอุบัติเหตุฉุกเฉิน ขณะเดียวกันการเดินทางที่สะดวกนำไปสู่การเติบโตด้านการลงทุนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเกาะลันตาน้อยและเกาะลันตาใหญ่อย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาที่ยากต่อการควบคุม การทำลายเอกลักษณ์ความงามสงบ ความงดงามของทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย และปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต วัฒนธรรมของเกาะลันตาในระยะยาว

จากการศึกษาในปีที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน พบว่าการสร้างสะพานยังเป็นประเด็นที่คนในท้องถิ่นและนักลงทุนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่วนหนึ่งต้องการให้สร้าง ทั้งนี้มีสาเหตุหลักจากการบริการแพขนานยนต์ที่มีการผูกขาด ทำให้ใช้เวลาในการเดินทางนานมาก และจากการศึกษาวิเคราะห์พบว่า การสร้างสะพานมีทั้งแง่ดีและแง่เสีย ในแง่ดีคือ การสร้างสะพานเป็นการเพิ่มศักยภาพในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวแบบทางเลือก ให้ความสะดวกและรวดเร็วในการติดต่อหน่วยราชการ ธุรกิจ และกิจกรรมส่วนตัว ส่วนแง่เสีย คือ ผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ วิถีชุมชน และอุบัติเหตุที่มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นมากจากจำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้น อันเป็นผลที่มาจากการเดินทางเข้าถึงลันตาได้สะดวกมากขึ้น

2.3.4 สภาพปัญหาที่พบจากการสำรวจของผู้คณะศึกษา

การศึกษาพื้นที่ด้านการคมนาคมและการขนส่งเกาะลันตาน้อยและลันตาใหญ่ในปีนี้ สอดคล้องกับการศึกษาปีที่ผ่านมา โดยเกี่ยวข้องกับข้อมูลจากการสำรวจ ระดับโครงข่าย และการสำรวจในกลุ่มพื้นที่ จากการสำรวจพบว่า ยานพาหนะประเภทรถจักรยานยนต์ เป็นประเภทรถที่มีคนใช้มากที่สุดทั้งคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว แม้ว่าจักรยานยนต์จะเป็นรถที่มีความปลอดภัยน้อยกว่ารถยนต์ และโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่ไม่มีประสบการณ์ในการขับขี่รถประเภทนี้มาก่อน ดังนั้น การปรับปรุงถนนให้ได้มาตรฐานมีความปลอดภัย โดยพิจารณาจากลักษณะทางกายภาพ เช่น สภาพพื้นผิวถนน ความชัดเจนของสัญลักษณ์บนท้องถนนและทางสังคม เช่น การใช้กฎระเบียบอย่างเคร่งครัด

สภาพถนนที่มีขนาดความกว้างเหมาะสมกับปริมาณ ประเภทการใช้งานและประเภทของรถจะมีผลต่อความปลอดภัยของผู้ใช้ถนน คณะวิจัยได้สำรวจสภาพการคมนาคมขนส่งใน พ.ศ.2550 ดังนี้

- การสำรวจในระบบโครงข่าย (Network) ได้แก่โครงข่ายการให้บริการด้านต่าง ๆ ทั้งด้านไฟฟ้า การขนส่ง การติดต่อสื่อสาร สาธารณูปโภค สาธารณูปการ การวางผัง กายภาพ ซึ่งเป็นการศึกษาในภาพรวมของลันตาใหญ่

- การศึกษาเฉพาะกลุ่มพื้นที่ (Cluster) เพื่อพิจารณาปัญหาได้ครอบคลุมและสามารถกำหนดแนวทางพัฒนาต่อไปได้

1) การสำรวจระบบโครงข่าย (ดูภาคผนวกที่ 4)

โครงข่ายการคมนาคมภายในเกาะลันตาใหญ่จากการศึกษาโครงการวางและจัดทำผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะชุมชนเกาะลันตาใหญ่ แบ่งประเภทของถนนในเกาะลันตาใหญ่ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

- ถนนสายหลักที่ผ่านเขตชุมชน (Minor Urban Collector) ที่มีขนาดใหญ่อย่างชุมชนเกาะลันตาใหญ่ และเทศบาลชุมชนเกาะลันตาใหญ่ มีขนาด 2 ช่องจราจร กว้างช่องจราจรละ 3.5 เมตร ไหล่ทางกว้าง 2.5 เมตร
- ถนนสายหลักที่ผ่านบริเวณชุมชนศาลาด่าน (Urban Collector) ซึ่งเป็นชุมชนที่หนาแน่นมากที่สุดภายในเกาะลันตาใหญ่ มีขนาด 2 ช่องจราจร กว้างช่องจราจรละ 3.5 เมตร
- เป็นถนนสายหลักที่อยู่นอกเขตชุมชน (Rural Collector) มีหน้าที่เชื่อมต่อการเดินทางระหว่างชุมชนศาลาด่าน – ชุมชนเกาะลันตาใหญ่ มีขนาด 2 ช่องจราจร กว้างช่องจราจรละ 3.5 เมตร ไหล่ทางกว้าง 2 เมตร

เส้นทางภายในเกาะลันตาใหญ่ยังประกอบด้วยถนนทางหลวงชนบท 7สาย ดังนี้

- ทางหลวงชนบทสายบ้านคลองโตบ – บ้านสังกาอู้
- ทางหลวงชนบทสายสามแยกบ้านเจ๊ะหลี – บ้านพานไทรหมู่ 2ตำบลศาลาด่าน
- ทางหลวงชนบทสายบ้านคลองนิน – บ้านเขาไม้แก้ว
- ทางหลวงชนบทสายบ้านหัวแหลมกลางหมู่ที่ 1
- ทางหลวงชนบทสายท่าเรือบ้านเจ๊ะหลีหมู่ที่ 3
- ทางหลวงชนบทสายบ้านนากลาง-บ้านคลองโขงหมู่ที่ 2ตำบลศาลาด่าน
- ทางหลวงชนบทสายบ้านคลองโตบ-ปอเนอะหมู่ที่ 6บ้านคลองนิน

ปัญหาความปลอดภัยบนท้องถนนในระดับโครงข่ายจำเป็นสำหรับประชาชนชาวลันตา และนักท่องเที่ยว นอกจากช่วยให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว เส้นทางที่ปลอดภัยช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดี ถนนสายหลักทางฝั่งตะวันตกของเกาะเริ่มต้นจากท่าแพขนานยนต์ที่บ้านศาลาด่านผ่านพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงแรมและรีสอร์ท มีสภาพถนนที่มีคุณภาพดี ขณะที่ถนนสายรองฝั่งตะวันออกของเกาะเริ่มต้นจากท่าแพขนานยนต์บ้านศาลาด่านลงมาทางใต้ถึงชุมชนบ้านเจ๊ะหลี จากรายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการเรื่องแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตาใหญ่ จังหวัดกระบี่ที่ผ่านมา มีการประเมินคุณภาพเส้นทางคมนาคมภายในเกาะลันตาใหญ่ พบว่าคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน เนื่องจากขาดไหล่ทางในบริเวณชุมชน

2)การสำรวจกลุ่มพื้นที่ พบปัญหาขาดการเชื่อมต่อของทางเดินเท้าและทางจักรยานระหว่างชุมชนทำให้การเดินทางมีปัญหาด้านความสะดวกและความปลอดภัย พบปัญหาพื้นผิวถนนและการระบายน้ำ การทรุดของไหล่ทาง การชำรุดจากน้ำกัดเซาะผิวถนนในฤดูฝนบริเวณหาดคลองโตบ - คลองนิน และเนื่องจากน้ำหนักรถบรรทุกขนาดใหญ่บรรทุกวัสดุก่อสร้างและซ่อมบำรุงรีสอร์ท พื้นที่บริเวณถนนอนุตุนิยมวิทยา – อูทยานฯ ถนนตามระดับไหล่เขาพบปัญหาหินหล่นลงมา ส่งผลต่อทางระบายน้ำตื้นและการกัดเซาะข้างทางบางช่วงผิวจราจรแตกร้าว กระแสน้ำกัดเซาะสะพานบริเวณหาดคลองนิน -อ่าวบากันเตียง ดังนั้น ควรปรับปรุงโครงสร้างถนนให้มีความมั่นคงและได้มาตรฐาน

2.3.5 ข้อค้นพบและสภาพปัญหาการคมนาคมขนส่ง

การศึกษาสภาพปัญหาด้านการคมนาคมขนส่งในเกาะลันตาใหญ่ได้ศึกษาทั้งในส่วนทางด้านกายภาพ ที่สามารถแบ่งออกได้เป็นปัญหาการคมนาคมระหว่างเกาะและปัญหาการคมนาคมภายในเกาะ คือ

1) ปัญหาการเชื่อมโยงและการเข้าถึงเกาะลันตา

จากการสำรวจเส้นทางคมนาคมขนส่งพบว่าการเดินทางเข้าสู่เกาะสามารถเดินทางเข้ามาได้ทางเดียวคือทางน้ำโดยแพขนานยนต์ที่ใช้ในการข้ามฟากจากแผ่นดินใหญ่และเกาะ ทำให้ประชาชนสามารถเดินทางเข้าและออกจากพื้นที่ได้อย่างจำกัด แพขนานยนต์เริ่มเปิดให้บริการในช่วงเวลา 06.00น. ออกทุกๆ 30 นาที โดยแพขนานยนต์แต่ละลำสามารถบรรทุกรถยนต์ได้ทั้งหมด 13 คัน แพสามารถรองรับคนได้ทั้งสิ้น 120 คน ดังนั้น คนที่พลาดเที่ยวนี้ต้องรอเที่ยวต่อไปถึงครึ่งชั่วโมง ซึ่งถือได้ว่าเป็นข้อจำกัดในการเดินทาง เนื่องจากระบบการคมนาคมของเกาะลันตาใหญ่ต้องใช้แพขนานยนต์ ซึ่งใช้เวลาในการรอนานมาก ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาในการเดินทางของนักท่องเที่ยวและชาวบ้านในชุมชน

นอกจากนี้ปัญหาการเชื่อมโยงการคมนาคมระหว่างเกาะลันตาใหญ่สู่แผ่นดินใหญ่ยังส่งผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนบนเกาะ ทำให้ชาวลันตาต้องเดินทางระหว่างเกาะด้วยเส้นทางน้ำ เพื่อเข้าไปใช้ประโยชน์จากกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในแผ่นดินใหญ่ เช่น การซื้อขายสินค้า โรงพยาบาล โรงเรียน มหาวิทยาลัย ติดต่องานราชการ ทำงาน เป็นต้น ดังนั้น การเดินทางทางน้ำด้วยแพขนานยนต์ จึงเป็นการเดินทางที่มีข้อจำกัดปริมาณการเข้าออกของคนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว โดยมีปัจจัยจำกัดเรื่องเวลาในการให้บริการ แพขนานยนต์มีให้บริการตั้งแต่ 08.00 - 18.30 น. และค่าใช้จ่ายในการโดยสารแพขนานยนต์สูง เนื่องจากไม่มีการแข่งขันในการให้บริการแพขนานยนต์ทำให้คนเดินทางไม่มีทางเลือก

2) ปัญหาความปลอดภัยในการเดินทางและความไม่เท่าเทียมกันในการพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่ง

จากการพิจารณาสภาพเส้นทางที่ปรากฏร่วมกับนโยบายภาครัฐที่มุ่งพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของรัฐเพื่อรองรับธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นหลัก ทำให้ทิศทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเกิดความไม่เท่าเทียมระหว่างแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทางทิศตะวันตกกับชุมชนชาวประมง ซึ่งกระจายตัวอยู่บริเวณชายฝั่งตะวันออกของเกาะ ส่วนพื้นที่เกาะลันตาน้อยไม่มีปัญหาเรื่องการพัฒนาที่ไม่เท่าเทียม เนื่องจากบนเกาะลันตาน้อยมีการพัฒนาเส้นทางสัญจรค่อนข้างทั่วถึง และยังเป็นเส้นทางตัดใหม่มีไหล่ทางและทางระบายน้ำ ประกอบกับแหล่งชุมชนไม่หนาแน่นเท่าบ้านศาลาด่านในเกาะลันตาใหญ่ ปัญหาที่พบบนเกาะลันตาน้อยจึงมีเพียงขอบเขตบ้านที่ ตั้งประชิดถนนในบางจุด

ปัญหาการคมนาคมขนส่งภายในเกาะลันตา ได้แก่

- การขาดการดูแลรักษาเส้นทางการคมนาคมที่มีอยู่เดิม และการก่อสร้างเส้นทางคมนาคมที่ไม่ได้มาตรฐาน รวมถึงขาดป้ายสัญญาณที่ชัดเจนในการเดินทาง
- การขาดระบบการคมนาคมทางเลือก เช่น ทางเดินเท้า ทางจักรยานในเขตชุมชนที่เพียงพอ
- การพัฒนาระบบการคมนาคมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
-

3) การขาดการดูแลรักษาเส้นทางการคมนาคมที่มีอยู่เดิม และการก่อสร้างเส้นทางคมนาคมที่ไม่ได้มาตรฐาน รวมถึงขาดป้ายสัญญาณที่ชัดเจนในการเดินทาง

จากการสำรวจพบว่าผิวทางจราจรมีสองประเภทคือคอนกรีตและแอสฟัลต์ (ถนนลาดยาง) โดยถนนในเกาะลันตาน้อยถนนเป็นคอนกรีตและมีทางระบายน้ำเป็นช่วงส่วนถนนในเกาะลันตาใหญ่เส้นทางตั้งแต่บ้านศาลาด่าน - หาดคลองโตบและจากหาดคลองโตบไปบ้านศรีรายาสิ้นสุดที่บ้านสังก้าอู ถนนมีการเปลี่ยนขนาดเป็นช่วงซึ่งก่อให้เกิดปัญหาอุบัติเหตุ โดยเฉพาะจุดเชื่อมต่อกองโตบ-คลองหิน ถนนขนาดเล็ก ข้างทางเป็นบ้านที่ก่อสร้างติดแนวขอบทางมีหน้าผาเสี่ยงต่อการเกิดการถล่มของดินและหินบนที่ลาดชันเป็นช่วงสั้นอาจเกิดปัญหาดินถล่มหรือหินหล่น สิ่งก่อสร้างที่เกิดขึ้นใหม่ขาดการควบคุมและปิดบังทัศนียภาพ พบการหลุดตัวของขอบถนนบริเวณหาดคลองหิน - หาดคลองหิน ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ใช้ขี ดั้งนั้นการปรับปรุงถนนให้ได้มาตรฐานมีความปลอดภัย โดยเริ่มพิจารณาจากลักษณะทางกายภาพ เช่น สภาพพื้นผิวถนน ความชัดเจนสัญลักษณ์บนท้องถนน และทางสังคม เช่น การใช้กฎระเบียบอย่างเคร่งครัด

โครงข่ายถนนอยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดได้แก่ เส้นทางสายบ้านศาลาด่าน-บ้านสังก้าอูซึ่งมีผิวจราจรคอนกรีตขนาดกว้าง 9-11 เมตร พบปัญหาผิวทางชำรุด และเส้นทางในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งได้ปรับผิวจราจรเป็นคอนกรีต ประเด็นความปลอดภัยที่ได้นำมาพิจารณาได้แก่ สภาพผิวจราจรและวัสดุพื้นผิวขนาดความกว้างของช่องทางวิ่งเช่นสองช่องทางสวนกัน ชนิดของรถและช่วงเวลาที่มีการจราจรสูงสุด ทางระบายน้ำ ทางเดินเท้า สัญญาณบนถนน เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายจราจร สัญญาณไฟ ทางข้าม ระบบไฟส่องสว่าง

ปัญหาเกี่ยวกับป้ายสัญญาณหรือป้ายเตือน ควรแก้ไขปัญหาจากความไม่ชัดเจนของป้ายป้ายเตือนลดความเร็วบริเวณโรงเรียนบ้านพระแอะ ชุมชนที่มีความจอแจ ความชัดเจนของหลักทาง และขาดป้ายบอกแหล่งท่องเที่ยว ทางเข้าสู่หาด การมีป้ายสัญญาณบอกช่วยให้มีความชัดเจน ความสะดวกและความปลอดภัยในการท่องเที่ยว

ปัญหาป้ายร้านค้า อาคารบ้านเรือนเข้ามาในเขตถนน และสิ่งกีดขวางเช่น เสาไฟฟ้า และท่อระบายน้ำ กองไว้บริเวณไหล่ทาง ปัญหาป้ายร้านค้าพบบริเวณบ้านศาลาด่าน – หาดคลองดาว และวัสดุกีดขวางรวมถึงกองเสาไฟฟ้า และการขุดท่อพบบริเวณ หาดคลองดาว – หาดพระแอะ นอกจากนี้ยังพบว่าพื้นที่บางส่วนขาดไฟฟ้าส่องสว่างในเวลากลางคืนหรือมีปริมาณไม่เพียงพอในเขตชุมชน เช่น บริเวณหาดคลองดาว – หาดพระแอะ นอกจากนี้ยังมีปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นนำมาซึ่งอุบัติเหตุบนท้องถนน เนื่องจากสภาพของผู้ใช้ยานพาหนะและระบบความปลอดภัยทางการจราจร จึงนำไปสู่การเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน จากการสำรวจได้กำหนดจุดที่เป็นพื้นที่เสี่ยงจากคำบอกกล่าวของชาวบ้านที่มีความรู้สึกสะเทือนใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพราะโดยส่วนมากเกิดจากยานพาหนะของนักท่องเที่ยวและส่งผลต่อความปลอดภัยของประชาชนที่ร่วมเส้นทางและประชาชนในพื้นที่ ประกอบกับการพิจารณาสถานที่ที่เป็นแหล่งกิจกรรมของประชาชนในช่วงเวลาหนึ่ง เช่น มัสยิด โรงเรียน ร้านค้า ฯลฯ

ภาพที่ 2.42 การกีดขวางเกิดจากพฤติกรรมของร้านค้า

ภาพที่ 2.43 ทางเท้าที่มีสิ่งกีดขวางซึ่งเกิดจากการก่อสร้าง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 2.44 สภาพของเส้นทางคมนาคมปัจจุบันที่ทำการสำรวจ

ภาพที่ 2.45 ทางเชื่อมศาลาด่าน-สังกาคู้ บ้านโล๊ะดู
หยง-ทุ่งเหยีเพ็ง เป็นทางหักศอก

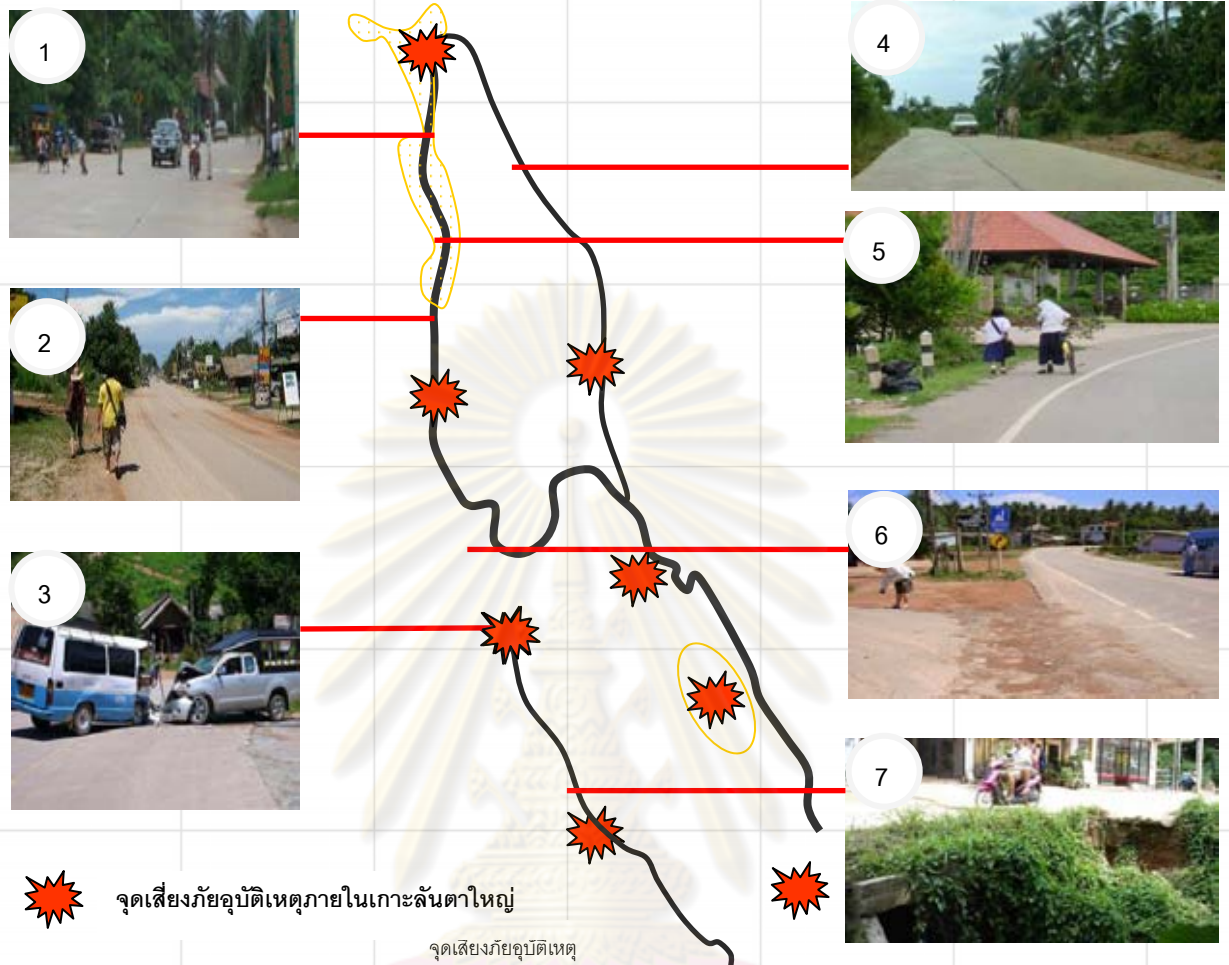
ภาพที่ 2.46 ไหล่ทางทรุดตัวจากรถบรรทุก

Berkeley
University of California

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย วิทยาเขตเบอร์กลีย์
มูลนิธินโยบายสาธารณะไทย

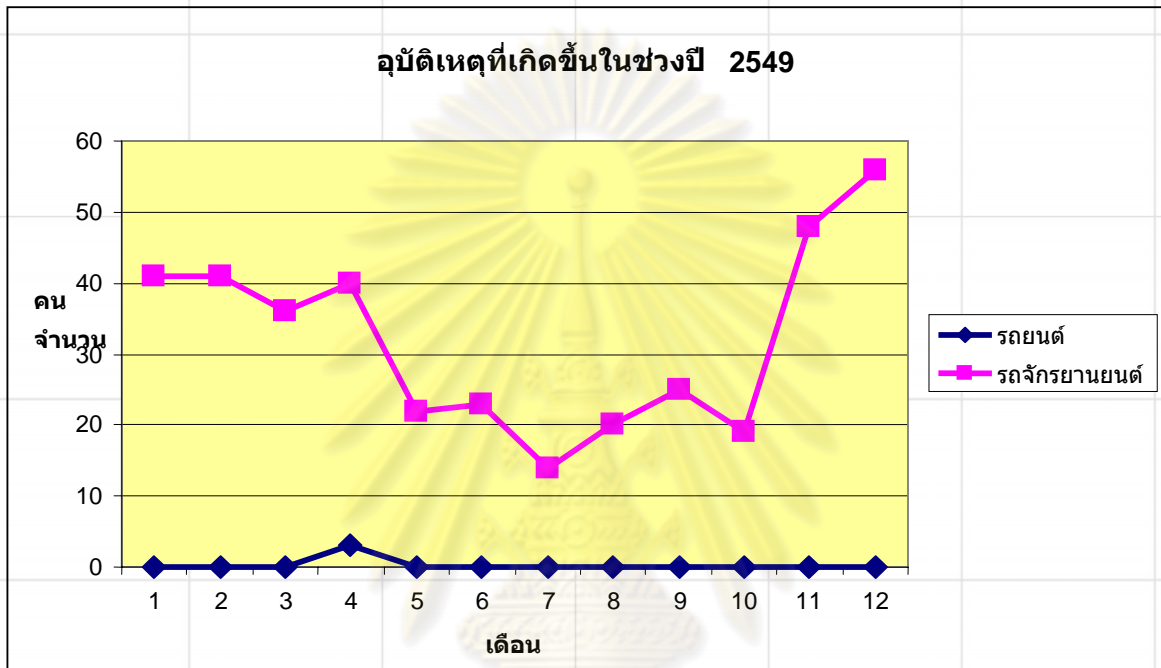

ภาพที่ 2.47 จุดเสี่ยงภัยอุบัติเหตุภายในเกาะลันตาใหญ่

- 1 ในเขตชุมชน ขาดทางม้าลาย สัญญาณไฟหรือป้ายเตือนสำหรับการข้ามถนน
- 2 บริเวณหาดคลองดาว – หาดพระแอะ ขาดทางเดินเท้านอกจากนี้ยังพบว่าเส้นขอบถนนไม่ชัดเจน ผิวทางบางส่วนชำรุด จากการวิ่งของรถบรรทุกขนาดใหญ่
- 3 จุดเกิดอุบัติเหตุ มักเป็นทางโค้ง มีถนนตัด และสิ่งก่อสร้างบดบัง บริเวณทางแยก อุดุนิยมวิทยา
- 4 และ 5 เส้นทางเชื่อมต่อระหว่างบ้านศาลาด่าน – ทุ่งห้วยเพ็ง ทางคอนกรีตใหม่ ไม่มีป้ายเตือน ไม่มีเส้นขอบทาง ไหล่ทางและขาดไฟส่องสว่าง ทำให้เกิดอันตรายในเวลากลางคืน

- 6 บริเวณหาดคลองโขง - หาดคลองโตนบ เส้นทางเชื่อมต่อไปถนนใหญ่ชำรุด ทางเข้า-ออกที่ง่ายต่อเกิดอุบัติเหตุ

- 7 จุดที่ถนนเกิดจากการกัดเซาะของคลอง ถนน ถึงสะพาน ถนนทรุดตัวเป็นแนว

แผนภูมิที่ 2.5 อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นระหว่างรถจักรยานยนต์กับรถยนต์ในปี 2549

จากสถิติจะเห็นได้ว่าอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เกิดกับรถจักรยานยนต์ เพราะจำนวนรถประเภทนี้พบมากในพื้นที่ ชาวกระบี่บิวิสัย ไม่ทำตามกฎจราจรอย่างเคร่งครัด เช่นใส่หมวกกันน็อค เปิดไฟ เป็นต้น ตั้งแต่ช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเมษายนเป็นช่วงที่เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนมากที่สุดซึ่งอยู่ในช่วงฤดูการท่องเที่ยว

4) การขาดระบบการคมนาคมทางเลือก เช่น ทางเดินเท้า ทางจักรยานในเขตชุมชนที่เพียงพอ

จากการศึกษาสำรวจพื้นที่ คณะวิจัยพบว่า การขาดทางเดินเท้า ไร้หลังทาง ทางจักรยาน และเส้นแบ่งการจราจรที่ชัดเจน เป็นสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุในการเดินทางบนเกาะลันตา คณะวิจัยจึงเสนอให้มีการเพิ่มทางเดินเท้าให้มากขึ้นกว่าที่มีอยู่แล้ว คือ ที่ศาลาด่านและศรีรายา และควรมีการส่งเสริมทางเดินเท้าโดยศึกษาระยะทางที่ใกล้ที่สุดระหว่างแหล่งท่องเที่ยวถึงแหล่งท่องเที่ยว ที่พักและชุมชนที่สามารถเดินถึงได้ รวมถึงการสนับสนุนโครงข่ายการบริการขนส่งสาธารณะ โดยมีรถบริการที่สามารถเข้าถึงจุดสำคัญและจุดเปลี่ยนถ่ายคน ช่วยให้ลดการใช้รถยนต์ในพื้นที่ชุมชนได้

ภาพที่ 2.48 โครงข่ายเส้นทางเชื่อมจากถนนในชุมชนสู่ชายหาด

2.3.6 การพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

การคมนาคมและการขนส่งภายในเกาะลันตาได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็วภายหลังการดำเนินนโยบายด้านการท่องเที่ยวของภาครัฐ ผลกระทบที่เกิดจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของเส้นทางคมนาคมดังกล่าวนี้ นอกจากในเรื่องความปลอดภัยแล้วยังส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติด้วย คือ คิว้นจากไอเสียรถยนต์ คราบน้ำมันจากแพขนานยนต์ และจากการสำรวจคุณภาพน้ำทะเลพบว่าบริเวณแพขนานยนต์บ้านศาลาด่านมีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน นอกจากนี้ยังมีเสียงดังรบกวน ซึ่งผลกระทบเหล่านี้ยังเป็นการทำลายเอกลักษณ์ความเงียบสงบของเกาะลันตาในระยะยาวด้วย

ภาพที่ 2.49 รถที่จอดเรียงกันยาวในชวงต้นฤดู
การท่องเที่ยว

ภาพที่ 2.50 ควันไอเสียจากเรือขนานยนต์และคราบน้ำมัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิสัยทัศน์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

จากปัญหาที่ค้นพบดังที่ได้กล่าวมาในบทที่ 2 ข้างต้น ประกอบด้วยประเด็นย่อยในแต่ละด้านคือ ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัญหาการกำจัดขยะ การรुकล้าพื้นที่ป่าไม้ และการรुकล้าพื้นที่ชายน้ำ ด้านชุมชน ได้แก่ ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการบริการการท่องเที่ยว ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และความไม่เข้าใจด้านศาสนา ด้านคมนาคมขนส่ง ได้แก่ ปัญหาความปลอดภัย และอุบัติเหตุ ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้เสนอแนะแผนปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวซึ่งประกอบด้วย วิสัยทัศน์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามลำดับต่อไปนี้

3.1 วิสัยทัศน์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ได้มาจากระบวนการศึกษาซึ่งประกอบด้วย การสำรวจพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่องของสภาพปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยว การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน การศึกษาจากเอกสาร รวมถึงแผนงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะลันตาทั้งในระดับชาติ จังหวัด และท้องถิ่น จากกระบวนการศึกษาข้างต้น พบว่าปัจจัยที่เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้เกาะลันตาน้อยและเกาะลันตาใหญ่ดำรงอยู่ได้ คือ ชุมชน ธรรมชาติ การพัฒนาเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิต ดังนั้น จึงควรมีการสร้างสมดุลกับการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อให้เกาะลันตาดำรงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืน คณะผู้วิจัยจึงเสนอวิสัยทัศน์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตา ดังนี้

“ เกาะลันตาจะเป็นประตูสู่การท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สุขสงบแห่งอันดามัน ที่สะท้อนความหลากหลายในวิถีชีวิต ชุมชนจะมีความเข้มแข็ง สามารถควบคุมและกำหนดทิศทางในการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นและยังคงมีชีวิตชีวา โดยการสร้างสมดุลระหว่างการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน”

3.2 เป้าหมายของแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

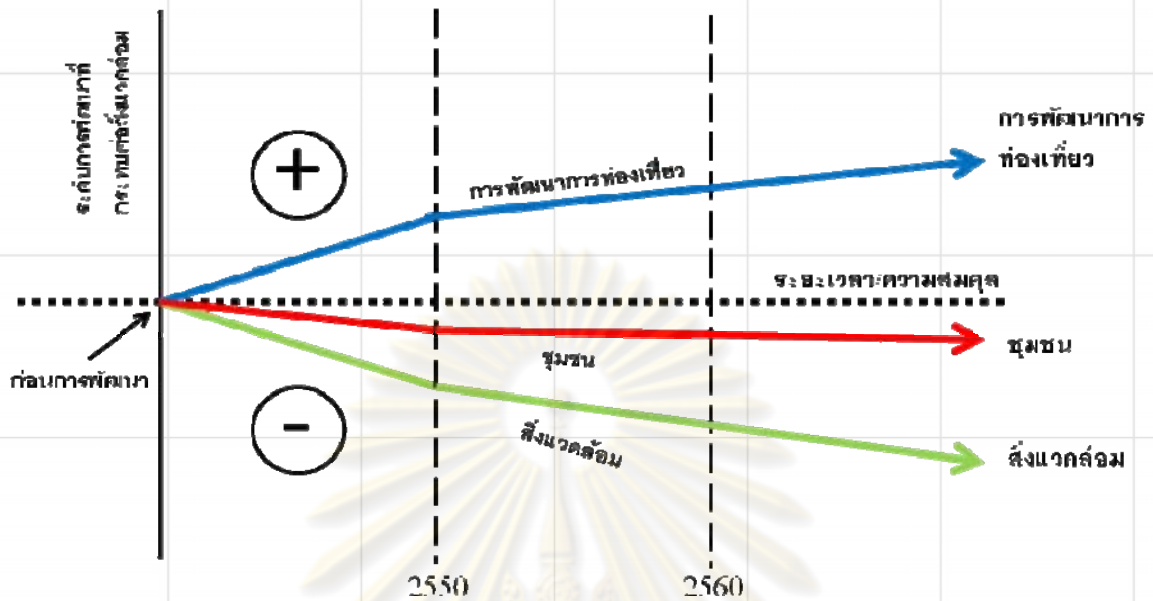
วิสัยทัศน์ดังกล่าว ได้สะท้อนให้เห็นความสำคัญของปัจจัยพื้นฐานของเกาะลันตา คือ ชุมชน เศรษฐกิจ (อาชีพท้องถิ่นและธุรกิจท่องเที่ยว) และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ซึ่งปัจจัยทั้งสามมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างแนบแน่น ในฐานะที่เป็นทรัพยากรในการพัฒนา และทั้งสามส่วนยังต้องพึ่งพาอาศัยกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยวซึ่งกำลังขยายตัวอย่างมาก และเป็นไปได้อย่างยั่งยืน ต้องมีการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างสมดุลโดยชุมชน ดังนี้

3.2.1 การสร้างสมดุลระหว่างชุมชน การท่องเที่ยว และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

เป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างความยั่งยืนของการพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะลันตา กล่าวคือ การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นและขยายตัวได้ เกิดจากปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่สวยงาม เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว รวมถึงแรงงานส่วนใหญ่ในภาคธุรกิจการท่องเที่ยวคือคนในพื้นที่ หากไม่มีการวางแผนในเรื่องการดูแลรักษาธรรมชาติ และไม่มีการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมแก่แรงงานในพื้นที่ ก็อาจส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะยาว

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวอาจไม่สามารถขยายตัวได้อีกต่อไป เนื่องจากธรรมชาติที่เคยสวยงามกลับเสื่อมโทรม แรงงานที่มาทำงานในภาคธุรกิจการท่องเที่ยวจะน้อยลงเพราะได้รายได้ไม่เป็นธรรม ไม่คุ้มค่ากับงานที่ทำและไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต ด้วยเหตุนี้ ชุมชน และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ จะต้องมีการพัฒนาควบคู่ไปกับการรักษาและฟื้นฟู เพื่อที่จะทำให้เกาะลันตานั้นสามารถที่จะดำรงสภาพธรรมชาติที่สวยงามและชุมชนมีความเข้มแข็ง ยังคงเป็นต้นทุนที่มีคุณค่าสำหรับคนในพื้นที่เอง รวมถึงผู้ประกอบการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว

แผนภูมิที่ 3.1 รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีการควบคุม

3.2.2 การดำรงไว้ซึ่งความมีชีวิตชีวาของเกาะลันตา

เกาะลันตาประกอบด้วยทรัพยากรที่สำคัญ 2 ประการ คือ ชุมชน และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ดังนั้น ความมีชีวิตชีวาของเกาะลันตาจึงหมายถึง การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

คุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชน คือ การมีความมั่นคงในการดำเนินชีวิตทั้งในเรื่องของการประกอบอาชีพที่มีรายได้เพียงพอต่อการครองชีพ มีรายได้เพื่อดูแลฟื้นฟูธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ความปลอดภัยในการเดินทาง ความสามารถในการเข้าถึงบริการสาธารณะต่างๆ เช่น การศึกษา การรักษาพยาบาล ความผูกพันและความภาคภูมิใจของคนในชุมชนที่มีต่อกัน และสามารถอยู่ร่วมกันได้โดยเคารพซึ่งกันและกัน ถึงแม้มีความแตกต่างหลากหลายทางชาติพันธุ์ ศาสนา และวัฒนธรรมก็ตาม

คุณภาพที่ดีของสภาพแวดล้อมและทรัพยากรทางธรรมชาติ หมายถึงระดับที่เพียงพอที่คนลันตาสามารถนำไปใช้เป็นตัวหนุนในการดำเนินชีวิตได้ เช่น การมีน้ำสะอาดเพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค การมีดินและป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ เป็นต้น นอกจากนี้ความสมบูรณ์และความสะอาดแล้ว คุณภาพที่ดีของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของเกาะลันต่ายังรวมถึง การดูแลควบคุมสิ่งก่อสร้างต่างๆที่เป็นผลมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยว ไม่ให้ทำลายทัศนียภาพที่งดงามของเกาะลันตา รวมทั้งการใช้วัสดุก่อสร้างที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม

และทรัพยากรทางธรรมชาติของเกาะลันตา ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืนในฐานะที่เป็นรายได้เสริมของชุมชน ต้องอาศัยความเข้าใจในความสำคัญของความมีชีวิตชีวาของเกาะลันตาซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ซึ่งหากไม่สามารถรักษาความมีชีวิตชีวาไว้ได้ การท่องเที่ยวบนเกาะลันตาก็จะอยู่ในสภาพที่ตกต่ำลงไป

3.2.3 ความร่วมมือกันระหว่างชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะลันตา มุ่งเน้นให้ความสำคัญในการสร้างพลังและการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของชุมชน บนพื้นฐาน อันได้แก่ ความเชื่อหลักของชุมชน คือ หลักการอิสลาม และภายใต้กฎหมายที่ให้อำนาจแก่ชุมชน หากชุมชนสามารถที่จะรวมตัวกัน และเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว จะส่งผลให้พัฒนาการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นนั้น เป็นไปอย่างยั่งยืนและก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนอย่างแท้จริง ชุมชนลันตาจึงต้องได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้มีความเข้มแข็ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากภายในชุมชนเอง เพื่อให้ชุมชนมีอำนาจในการต่อรองและสามารถดูแลพื้นที่ของตนได้

การดูแลรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และคุณภาพชีวิตที่ดีของชาวลันตา จะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยการสร้างความรู้และความเข้าใจร่วมกัน โดยการรวมกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง มีการเรียนรู้เพื่อรักษาความสมดุลของสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเติบโตของชุมชน การเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติ และผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยว ผ่านการประสานงานของชุมชนต่างๆของเกาะลันตา ทั้งเกาะลันตาน้อย และเกาะลันตาใหญ่ ให้เป็นอันหนึ่งเดียวกัน

3.3 ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตา

เพื่อให้แผนปฏิบัติการฯ เป็นไปตามวิสัยทัศน์ดังกล่าวข้างต้น จึงมีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินการ 2 ระดับ คือ ยุทธศาสตร์เชิงนโยบาย เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการด้านแผนปฏิบัติการ และ ยุทธศาสตร์เชิงกายภาพ เพื่อนำนโยบายต่างๆ มาปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมตามสภาพพื้นที่และการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่นั้นๆ

3.3.1 ยุทธศาสตร์เชิงนโยบาย

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอยู่บนแนวคิดของการมีส่วนร่วม และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวมีเป้าหมายที่จะให้ชุมชนมีส่วนในการกำหนด และควบคุมทิศทางการพัฒนาเกาะลันตาได้ นอกจากนี้การพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นควรจะส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ตลอดจนการคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตและคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชน เกาะลันตาเป็นบ้านของชุมชน

ดังนั้น การพัฒนาที่จะเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นด้านใดย่อมส่งผลกระทบต่อชุมชนทั้งสิ้น หากชุมชนไม่สามารถรวมตัวกันเพื่อสร้างความเข้มแข็ง ก็อาจจะส่งผลให้ชุมชนได้รับผลกระทบมากกว่าที่จะได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยว

3.3.1.1 นโยบายส่งเสริมการสร้าง ความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของ

ชุมชน

จากการที่แนวโน้มในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สูงขึ้น พบว่าแต่ละชุมชนมีโอกาที่จะเข้าไปมีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวมากขึ้นด้วย ซึ่งพบว่าไม่ได้ส่งผลให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวในอัตราที่สูงขึ้น หรือเหมาะสมกับค่าครองชีพในวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากแต่ละชุมชนยังไม่สามารถที่จะต่อรองผลประโยชน์ที่เป็นธรรมจากผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้การท่องเที่ยวที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วยังก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และยังส่งผลต่อวิถีชีวิตของลันตาด้วยเหตุนี้ คณะวิจัยจึงได้เสนอแนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน โดยให้ชุมชนสามารถเชื่อมโยงกันในการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์จากการทำงาน เพื่อให้สามารถที่จะต่อรองกับผู้จ้างงานและสร้างโอกาสการมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้น บนฐานของการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติบนเกาะลันตา

นโยบายการสร้าง ความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของชุมชนที่คณะวิจัยเสนอนี้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในการช่วยเหลือและสนับสนุนการรวมตัวกันของชุมชน เพราะการสร้าง ความเข้มแข็งให้กับชุมชน จะเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวมีความยั่งยืนมากขึ้น ซึ่งในท้ายที่สุดทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ประกอบการภาคธุรกิจการท่องเที่ยวจะเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวในระยะยาวด้วย การสร้าง ความเข้มแข็งให้กับชุมชนเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ที่สำคัญของ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10¹ (พ.ศ. 2550-2554) โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1 เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้เข้มแข็งเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ด้วยกระบวนการเรียนรู้ และการจัดการองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ พัฒนาเป็นแผนชุมชนเพื่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชนบนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง พึ่งพาซึ่งกันและกันในท้องถิ่น

¹ บทที่ 3 ยุทธศาสตร์การสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ ใน www.idd.go.th

- 2 พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและคุณภาพชีวิตบนฐานความเข้มแข็งของชุมชน และการใช้ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีคุณภาพ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน ลดรายจ่าย สร้างรายได้ และการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างบูรณาการ

- 3 เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับระบบนิเวศได้อย่างเกื้อกูล สามารถอนุรักษ์ฟื้นฟู เข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน นำไปสู่สังคมที่น่าอยู่สงบสุขและสมานฉันท์²

จากวัตถุประสงค์ของดังกล่าวข้างต้น คณะวิจัยขอเสนอแนวทางการสร้างความเข้มแข็ง และการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนี้

1.) การส่งเสริมการเรียนรู้

การส่งเสริมเรียนรู้นี้มีได้มีกลุ่มเป้าหมายเฉพาะชุมชนบนเกาะลันตาเท่านั้น แต่ ยังรวมไปถึงนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการจากภายนอกที่เข้ามาในเกาะ โดยนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ ควรมีการเรียนรู้รวมถึงทำความเข้าใจกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนบนเกาะนี้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน ดังนี้

-1 การส่งเสริมการเรียนรู้แก่กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว แสดงให้เห็นปัญหา ความเหลื่อมล้ำด้านผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวระหว่างผู้ประกอบการภาคธุรกิจท่องเที่ยว กับชุมชน เนื่องจากในปัจจุบันผลประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยวในฐานะที่เป็น แรงงานนั้นนับว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับต้นทุนที่ชุมชนต้องแบกรับ ซึ่งมีทั้งในสิ่งที่สามารถเห็น ได้ และไม่สามารถมองเห็นได้ กล่าวคือ ในส่วนที่มองเห็นได้ คือ ค่าครองชีพซึ่งผลประโยชน์ที่ ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยวจะตอบสนองในส่วนนี้ ส่วนต้นทุนที่ไม่สามารถมองเห็นได้ คือ ความเสื่อมโทรมของธรรมชาติแวดล้อมที่ไม่ได้รับการดูแล ฟื้นฟู ซึ่งในท้ายที่สุดจะส่งผลกระทบต่อ ค่าครองชีพของชุมชนที่เพิ่มสูงขึ้น เช่น การเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อน้ำบริโภคเพิ่มมากขึ้น

-2 การส่งเสริมการเรียนรู้แก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวในเรื่อง ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนลันตาที่ผูกพันต่อศาสนาอิสลาม เพื่อที่จะทำให้การท่องเที่ยวอยู่บนฐาน ของการให้ความเคารพแก่สถานที่ สร้างความตระหนักและจิตสำนึกในการท่องเที่ยว เช่น การ ให้ความรู้ในเรื่องวิถีชีวิต การแต่งกายของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความ เข้าใจ และแต่งตัวให้เหมาะสมกับพื้นที่มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังรวมไปถึงการให้ข้อมูลในเรื่อง

² จากวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ได้ก่อให้เกิดแนวทางการพัฒนา คือ 1. การบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง 2. การสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจ ชุมชน 3. การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสานติและเกื้อกูลกัน

การก่อสร้างสถานบริการการท่องเที่ยวด้วยการใช้ระบบอาคาร และการจัดการโครงการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

-3 การส่งเสริมการเรียนรู้และฝึกอบรมแก่ผู้นำชุมชน ในเรื่องการดูแลสิ่งแวดล้อม ความสมบูรณ์ของป่าไม้ พื้นที่ชุ่มน้ำ การประกอบอาชีพดั้งเดิมซึ่งก็คือการเกษตร และการทำประมง การรวมกลุ่มกันทางด้านอาชีพเพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การคิดค้นแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในท้องถิ่นให้เพิ่มมูลค่ามากขึ้น เช่น การแปรรูปยางพาราให้เป็นสินค้าเพื่อเพิ่มรายได้ การสร้างตลาดภายในเกาะ และการหาตลาดต่างถิ่น รวมถึงการเรียนรู้เรื่องการบริหารจัดการการประกอบธุรกิจ การอบรมภาษาอังกฤษ การเพิ่มทักษะให้แก่คนที่ทำงานภาคธุรกิจการท่องเที่ยวเพื่อให้มีโอกาสที่จะต่อรองกับผู้ประกอบการในเรื่องผลประโยชน์ได้มากขึ้น การส่งเสริมการเรียนรู้ในเรื่องดังกล่าวควรเริ่มที่ผู้นำชุมชน เนื่องจากคนในชุมชนให้ความเคารพและเชื่อถือในผู้นำ ผู้นำจะนำความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอดแก่คนในชุมชนได้ ก่อให้เกิดความเข้าใจและมั่นใจในการพัฒนาชุมชนของตน

-4 การส่งเสริมให้เกิดศูนย์การเรียนรู้ร่วมกันทั้งในชุมชนและระหว่างชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้มีพื้นที่ในการพูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ประสบการณ์ทั้งในด้านเศรษฐกิจ วิถีชีวิต สภาพแวดล้อมธรรมชาติ และนำเอาความรู้ที่ได้มารวบรวมเก็บไว้ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการทำแผนชุมชนเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชนต่อไปในอนาคตร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

-5 การจัดหาทุนการศึกษาและอบรมให้กับนักเรียนภายในเกาะลันตา อาจจะรวมถึงการส่งเสริมให้คนในชุมชน หาตัวแทนเพื่อให้ไปเรียนรู้จากภายนอก เช่น การไปทัศนศึกษา ณ สถานที่ท่องเที่ยวที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับเกาะลันตา เพื่อไปศึกษาตัวอย่างที่มีการจัดการการท่องเที่ยวที่ดี และตัวอย่างการจัดการที่ไม่ดีหรือขาดการจัดการ ซึ่งจะทำให้สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาช่วยพัฒนาชุมชนในเกาะลันตาต่อไป

-6 การส่งเสริมการเรียนรู้ให้กลุ่มเยาวชน และนักเรียนในท้องถิ่น ในการสร้างความตระหนัก และสำนึกถึงคุณค่าของบ้านเกิด คือให้มีความรู้สึกรักและภาคภูมิใจ รวมถึงมีความตั้งใจที่จะกลับมาช่วยพัฒนาท้องถิ่นของตนให้เจริญยิ่งขึ้น เพราะเยาวชนเหล่านี้จะกลายเป็นผู้ที่ดูแลเกาะลันตาต่อไปในอนาคต จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากที่จะต้องปลูกฝัง และส่งเสริมให้เกิดความตระหนักและสำนึกถึงคุณค่าของบ้านเกิดเสียตั้งแต่วันนี้

2.) การส่งเสริมการสื่อสารระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบนเกาะลันตา

การสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกัน และกันระหว่างคนกลุ่มต่างๆ ในเกาะลันตา คือ ชุมชน ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาครัฐ นักท่องเที่ยวและกลุ่มองค์กรพัฒนาชุมชน ซึ่งแต่ละกลุ่มมีความสำคัญและมีองค์ประกอบ ดังนี้

-1 กลุ่มชุมชน ประกอบด้วยกลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้นำทางศาสนา และสมาชิกภายในชุมชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นประชากรหลักในเกาะลันตา การกระจายข่าวสารนั้น อาจจะทำให้ผู้นำชุมชนเป็นคนกลางในการกระจายข่าวสาร ร่วมกับผู้นำทางศาสนาในช่วงเวลาหลังประกอบกิจกรรมทางศาสนา เป็นต้น เพื่อให้สมาชิกภายในชุมชนในสังกัดผู้นำชุมชนและผู้นำทางศาสนานั้นรับทราบโดยทั่วถึงกัน

-2 กลุ่มภาครัฐ ประกอบด้วยเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยงานภาครัฐ ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการกระจายข่าวสารหรือแผนนโยบายแผนปฏิบัติการจากส่วนกลาง หรือจากเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้กลุ่มชุมชนและกลุ่มอื่นๆ ได้รับทราบโดยทั่วถึงกัน

-3 กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว ประกอบด้วยผู้มีผลประโยชน์ในการท่องเที่ยว เช่น เจ้าของธุรกิจโรงแรม รีสอร์ท เป็นต้น โดยทำหน้าที่เป็นสื่อกลางให้กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการ ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารภายในเกาะลันตา

-4 กลุ่มนักท่องเที่ยว ประกอบด้วยนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยการกระจายข่าวนั้นสามารถให้กลุ่มนักท่องเที่ยวทราบโดยทั่วกัน โดยผ่านศูนย์บริการนักท่องเที่ยว หรืออาจจะสร้างกลุ่มนักท่องเที่ยวเพื่อสะดวกในการรับหรือกระจายข่าวสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาพักในระยะยาว

-5 กลุ่มองค์กรพัฒนาชุมชน ประกอบด้วยองค์กรเอกชนต่างๆ เช่น United Nations Development Program (UNDP), Community Organizations Development Institutes (CODI), Representational State Transfer (REST) เป็นต้น องค์กรอิสระเหล่านี้ อาจกระจายข่าวสารขององค์กรตัวเอง หรือประสานความร่วมมือกับให้ความช่วยเหลือกับกลุ่มต่างๆ

การส่งเสริมการสื่อสารระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบนเกาะลันตา ควรดำเนินการผ่านรูปแบบหรือกิจกรรมต่างๆ เช่น การกระจายข่าวสารเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนนักท่องเที่ยวภายในเกาะลันตา การกระจายข่าวสารเป็นการสื่อสารที่มีเป้าหมายเพื่อให้ทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวได้รับทราบข้อมูลที่เกิดขึ้นอย่างทั่วถึง และให้ทุกกลุ่มร่วมมือกันในการดำเนินการเฝ้าระวังและตรวจสอบถึงปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยว การเฝ้าระวังและตรวจสอบของทุกกลุ่มจะมีส่วนช่วยในการลดปัญหาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะลันตาได้ ซึ่งการกระจายข่าวสารสามารถทำได้โดยการติดประกาศ การจัดทำสิ่งพิมพ์ วารสาร สื่อวิทยุภายในเกาะ ฯลฯ

เพื่อให้การสื่อสารต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรที่จะมีความเชื่อมโยงกลุ่มของชุมชนเข้ากับสื่อต่างๆ ที่มีอยู่เดิม อาทิเช่น วิทยุชุมชน ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว โดยให้มีการปรับปรุงหรือเพิ่มคุณภาพของวัสดุอุปกรณ์ให้ดียิ่งขึ้น ส่วนสื่อที่ให้บริการนั้นที่เป็น

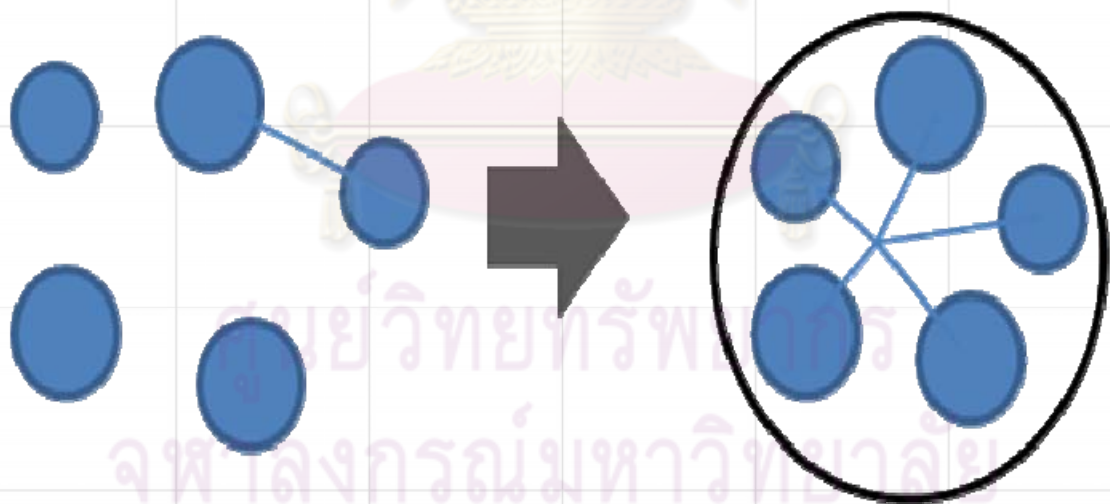

สิ่งพิมพ์หรือเอกสาร ผู้ต้องการเป็นผู้ที่สนับสนุนในการจัดทำอาจจะเป็นบุคคลและหน่วยงาน และสิ่งพิมพ์หรือเอกสารนั้นควรมีภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร 2 ภาษา ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เพื่อให้ชาวไทยและชาวต่างชาติรับรู้ได้

หน้าที่หลักในการรับผิดชอบในการกระจายข่าวสารนั้น ควรจะให้กลุ่มภาครัฐมีหน้าที่ในการรับผิดชอบโดยตรง ซึ่งประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลันตาน้อย องค์การบริหารส่วนตำบลศาลาด่าน องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลันตาใหญ่ และเทศบาลเกาะลันตาใหญ่ โดยให้มีการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ และชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการสร้างกลุ่มการกระจายข่าวสารให้เป็นไปอย่างทั่วถึงยิ่งขึ้นด้วยความร่วมมือของทุกฝ่าย อาทิเช่น

- 1 ให้มีการประสานความร่วมมือการกระจายข่าวสารกันโดยตรงระหว่างชุมชนในท้องถิ่นกับรีสอร์ท หรือร้านอาหาร หน่วยงานภาครัฐ
- 2 การสร้างความเชื่อมโยงของกลุ่มต่างๆโดยชุมชนเป็นกลุ่มหลักในพื้นที่
- 3 การสร้างศูนย์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ภายในชุมชนและภายในรีสอร์ท

นอกจากนี้ ให้มีสถานที่ที่เป็นเป็นสื่อกลางให้การกระจายข่าวสาร เป็นจุดที่สำคัญในท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย ตลาดนัดท้องถิ่นที่มีอยู่ปัจจุบันภายในเกาะลันตา สะพานปลา แผลปลา แหล่งท่องเที่ยวทางระบบนิเวศ การท่องเที่ยวโดยชุมชนและ จุดบริการนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 3.1 การรวมตัวกันของกลุ่มชุมชน

เมื่อชุมชนต่างๆได้เกิดการรวมตัวกันแล้ว และหากสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง จะส่งผลให้ชุมชนมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในการวางแผนให้กับพื้นที่และชุมชน สามารถมีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาท่องเที่ยว รวมไปถึงกำหนดเป้าหมายการพัฒนาอนาคต เป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนาโดยเจ้าของพื้นที่อย่างแท้จริง ซึ่งการรวมตัวกันนั้น ต้องมีพื้นฐานจากความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งได้ระบุไว้ทั้งในรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ดังนี้

ตามรัฐธรรมนูญ ฉบับ 2550 ได้ให้สิทธิและอำนาจแก่ประชาชนในการเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น³ โดยเฉพาะในกรณีที่มีการกระทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นในสาระสำคัญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องแจ้งข้อมูลรายละเอียดให้ประชาชนทราบก่อนการดำเนินการเป็นเวลาพอสมควร และในกรณีที่เห็นสมควร หรือได้รับการร้องขอจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนการดำเนินการนั้น หรืออาจจัดให้ประชาชนออกเสียงประชามติเพื่อตัดสินใจก็ได้ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรายงานการดำเนินงานต่อประชาชน ในเรื่องการจัดทำงบประมาณ การใช้จ่าย และผลการดำเนินงานในรอบปี เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและกำกับการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น⁴

เรื่องที่ชุมชนสามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ การวางผังเมืองตามพระราชบัญญัติผังเมืองพ.ศ. 2535⁵ และการรักษา

³ http://www.parliament.go.th/parcy/sapa_db/sapa13-upload/13-20070827163114_1.pdf รัฐธรรมนูญ ฉบับ 2550 หมวดที่ 14 ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น มาตรา 286 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ จำนวนผู้มีสิทธิเข้าชื่อ หลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อรวมทั้งการตรวจสอบรายชื่อ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ และมาตรา 287 ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวด้วย

⁴ การมีส่วนร่วมของประชาชนภายใต้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เพื่อเป็นตัวอย่างให้คนในท้องถิ่นทราบว่า จะสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการควบคุมทิศทางการพัฒนาท่องเที่ยว ที่เกิดขึ้นบนเกาะลันตาได้อย่างไร แต่เนื่องจากขณะนี้กฎหมายดังกล่าว อยู่ในระหว่างการจัดทำ คณะวิจัยจึงอ้างอิงตามกฎหมายที่มีอยู่เดิม เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น โดยการเข้าชื่อร่วมกันเสนอต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. 2542⁴ มาตรา 4 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด มีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อดำเนินการให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้

⁵ <http://www.environnet.in.th> มาตรา 19 เมื่อสำนักผังเมืองจะวางหรือจัดทำผังเมืองรวมของท้องถิ่นใด ให้สำนักผังเมืองแจ้งให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นของท้องถิ่นนั้นทราบ และให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นนั้นมาแสดงความคิดเห็นต่อสำนักผังเมืองด้วย ในการวางและ

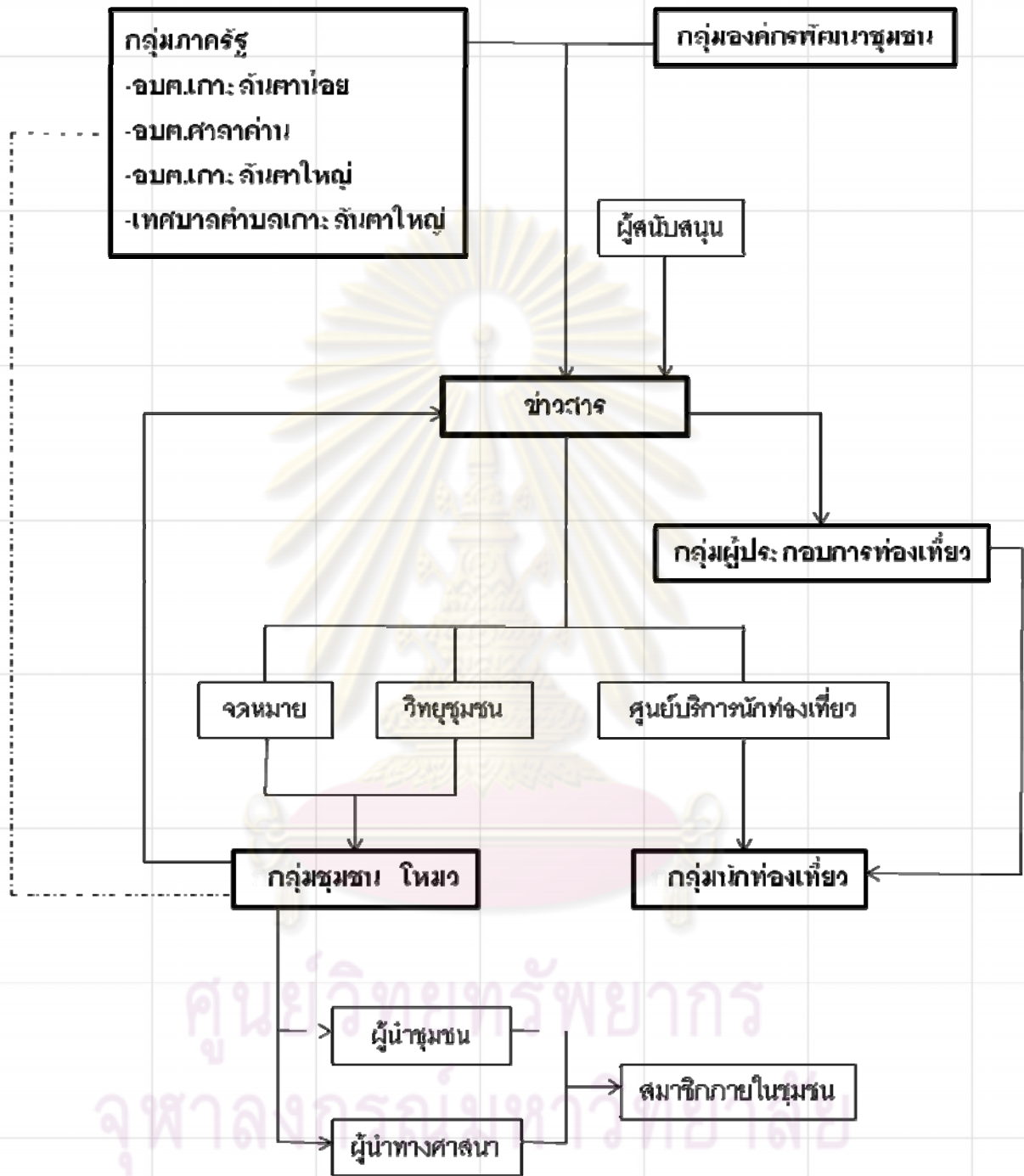
สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535⁶ นอกจากพระราชบัญญัติต่างๆที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ประชาชนยังสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาเกาะในด้านต่างๆ ได้ด้วย เช่น การรวมตัวกันของชุมชนเพื่อเฝ้าระวังปัญหาเรื่องอุบัติเหตุที่เป็นผลจากการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นต้น

จัดทำผังเมืองรวมใด ให้สำนักผังเมืองหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นแล้วแต่กรณี จัดให้มีการโฆษณาให้ประชาชนทราบ แล้วจัดการประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งครั้ง เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นที่จะมีการวางและจัดทำผังเมืองรวมนั้น ในการรับฟังข้อคิดเห็นนี้จะกำหนดเฉพาะให้ผู้แทนของประชาชนเข้าร่วมการประชุมตามความเหมาะสมก็ได้ หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการโฆษณา การประชุม และการแสดงข้อคิดเห็น ให้กำหนดโดยกฎกระทรวง

⁶ <http://www.environment.in.th> มาตรา 6 เพื่อประโยชน์ในการร่วมกันส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมของชาติ บุคคลอาจมีสิทธิและหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) การได้รับทราบข้อมูลและข่าวสารจากทางราชการในเรื่อง เกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เว้นแต่ข้อมูลหรือข่าวสารที่ทางราชการถือว่าเป็นความลับเกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ หรือเป็นความลับเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคล สิทธิในทรัพย์สินหรือสิทธิในทาง การค้า หรือกิจการของบุคคลใดที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย
- (2) การได้รับชดเช้ค่าเสียหาย หรือค่าทดแทนจากรัฐ ในกรณีที่ได้รับความเสียหายจากภัยอันตรายที่เกิดจากการแพร่กระจายของมลพิษหรือ ภาวะมลพิษ อันมีสาเหตุมาจากกิจการหรือโครงการใดที่ริเริ่ม สนับสนุนหรือ ดำเนินการโดยส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ
- (3) การร้องเรียนกล่าวโทษผู้กระทำผิดต่อเจ้าพนักงานในกรณีที่ ได้พบเห็นการกระทำใด ๆ อันเป็นการละเมิด หรือฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับ การควบคุมมลพิษ หรือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- (4) การให้ความร่วมมือและช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการปฏิบัติ หน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

แผนภูมิ 3.2 ความเชื่อมโยงในการกระจายข่าวสารในเกาะลันตา

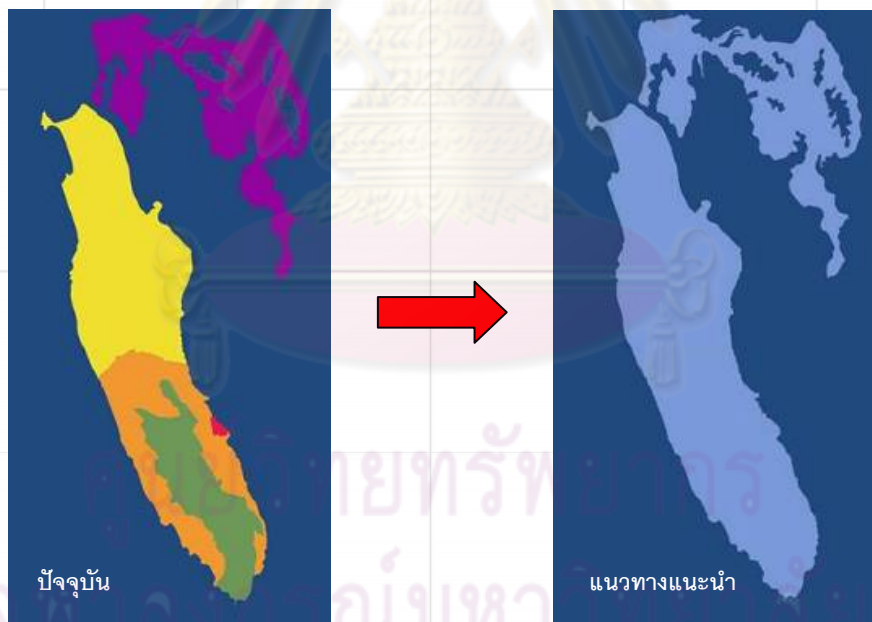

3.3.1.2 นโยบายดูแลและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของเกาะลันตา คือ พื้นที่ลุ่มน้ำ ซึ่งกำลังประสบปัญหาอย่างมากจากกิจกรรมต่างที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ ชยะ การปรับเปลี่ยนสภาพพื้นที่ รวมถึงการทำลายป่าไม้ จากสภาพปัญหาดังที่กล่าวมาแล้วใน บทที่ 2 ควรมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ให้เร็วที่สุด เพื่อรักษาพื้นที่ลุ่มน้ำไว้ การปัญหา ด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ มีนโยบายดังนี้

ก) แนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดการชยะ

ปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ลุ่มน้ำในเกาะลันตา คือ ปัญหาที่เกิดจาก ชยะ เนื่องจากการขาดการจัดการชยะอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้น้ำเสียจากชยะรั่วซึมลงใต้ดิน และพื้นดินทำให้เกิดการปนเปื้อนในแหล่งน้ำ และเพื่อรักษาพื้นที่ลุ่มน้ำ จึงควรมีการแก้ปัญหา เรื่องดังกล่าวเร่งด่วน โดยเริ่มจากการส่งเสริมให้มีการจัดการชยะร่วมกัน เพื่อความเสมอภาคใน การจัดการชยะ เนื่องจากเกาะลันตาทั้งหมดมีระบบทรัพยากรเดียวกัน การจัดการชยะที่ไร้ ประสิทธิภาพของพื้นที่หนึ่ง ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในที่อื่นๆโดยรอบ

ภาพที่ 3.2 ข้อเสนอในการจัดการชยะร่วมกันในเกาะลันตาใหญ่และลันตาน้อย

รถเก็บขยะชนิดมีเครื่องอัดขยะ

ถังขยะ ในพื้นที่เทศบาลเกาะลันตาใหญ่

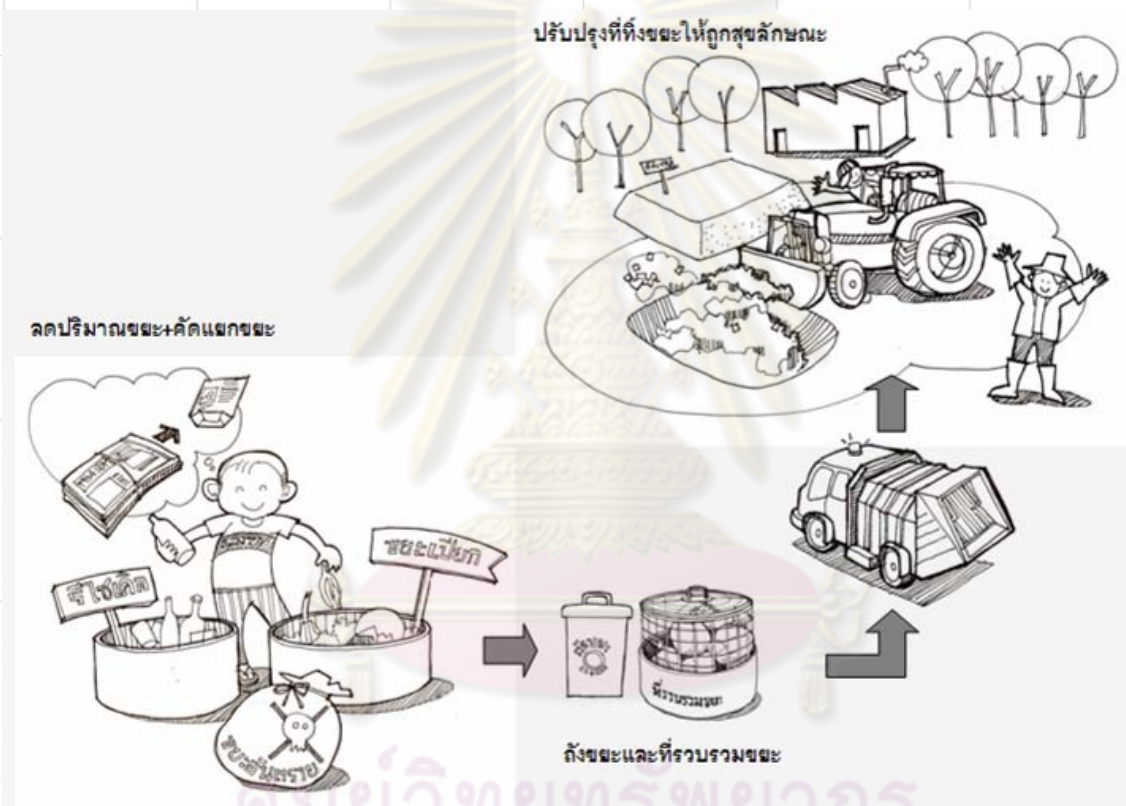
ภาพที่ 3.3 อุปกรณ์การจัดเก็บและรวบรวมขยะที่ได้มาตรฐาน

การสร้างประสิทธิภาพในการจัดเก็บขยะ ควรเริ่มจากการปรับปรุงให้อุปกรณ์ในการจัดเก็บและรวบรวมขยะให้ได้มาตรฐาน เช่น รถเก็บขยะที่มีการบีบอัดเพื่อลดขนาดขยะ การเพิ่มจำนวนถังขยะให้มากขึ้น เพื่อลดการนำขยะไปทิ้งในพื้นที่สาธารณะ รวมถึงสร้างจุดรวบรวมขยะให้ได้มาตรฐาน เพื่อสะดวกในการจัดเก็บและการกระจายออกนอกพื้นที่ นอกจากนี้ ควรมีการปรับปรุงพื้นที่ทิ้งขยะของอบต. ศาลาด่าน ให้ได้มาตรฐาน ไม่ก่อให้เกิดการรั่วซึมของสารพิษและน้ำเสียลงสู่ชั้นน้ำใต้ดิน และควรมีการเตรียมจัดหาพื้นที่ใหม่เพื่อเป็นที่รองรับขยะที่จะมากขึ้นในอนาคต โดยต้องมีการควบคุมรวมทั้งการจัดการพื้นที่ให้เป็นไปตามมาตรฐานอย่างจริงจัง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเช่นเดียวกับที่ทิ้งขยะในปัจจุบัน และควรมีการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อหาแนวทางในการกำจัดขยะด้วยวิธีอื่นๆที่เหมาะสมกับพื้นที่เกาะลันตา มีประสิทธิภาพสูง และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย เช่น การกำจัดขยะด้วยวิธีชีวภาพ

โครงการจัดการของเสียร่วมจากสำนักงานความร่วมมือทางวิชาการของเยอรมันประจำประเทศไทย (GTZ) ไทย-เยอรมัน (Thai-German Waste Management Project) ได้เสนอโครงการระบบจัดการขยะด้วยเทคโนโลยีชีวภาพ (MBT-Mechanical Biological Treatment) เป็นการใช้อุปกรณ์กำจัดขยะ ด้วยการกองสิ่งปฏิกูลที่ได้คัดแยกและผ่านการย่อยขนาด ทำให้แห้งด้วยการปล่อยลมผ่านใต้กองขยะ วิธีนี้ต้องใช้พื้นที่ และระยะเวลาในการกำจัดขยะนาน แต่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยมาก รวมถึงเศษเหลือจากการกำจัดขยะสามารถนำมาอัดแน่น ทำให้ใช้พื้นที่ในการฝังกลบน้อยลง

ภาพที่ 3.4 ระบบการกำจัดขยะด้วยวิธีชีวภาพ (MBT)

ภาพที่ 3.5 แนวทางที่เสนอแนะในการจัดการขยะในเกาะลันตา

การจัดการขยะสามารถทำได้สองส่วนคือ การจัดการขยะในภาคครัวเรือนและ ส่วนกลาง ในระดับครัวเรือนต้องเริ่มจากการลดการก่อให้เกิดขยะ ไม่ว่าจะเป็นขยะจากการใช้ ถุงพลาสติก ขวดแก้ว และนำขยะที่ไม่สามารถย่อยสลายได้เอง เช่น ขวดแก้ว พลาสติก กระป๋องโลหะต่างๆ เพื่อนำกลับมาหมุนเวียนเป็นวัตถุดิบในการผลิตต่อไป

การส่งเสริมให้มีการจัดการขยะอย่างถูกสุขลักษณะ และมีการคัดแยกขยะอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการแยกขยะที่ปนเปื้อนสารพิษออกจากขยะทั่วไป และการนำขยะมาใช้ประโยชน์ซ้ำ จะช่วยลดขั้นตอนและเวลาในการแยกขยะของส่วนกลาง นอกจากนี้ยังเป็นการลดปริมาณขยะที่ต้องกำจัด ซึ่งจะยืดเวลาในการรองรับขยะของที่ทิ้งขยะออกไปได้อีกด้วย

ข) การจัดการงบประมาณในการฟื้นฟูและรักษาสภาพแวดล้อม

เนื่องจากงบประมาณที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับจากส่วนกลาง ซึ่งรวมทุกภารกิจ เมื่อรวมกับรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง และการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการจัดเก็บขยะและภาษีจากนักท่องเที่ยวแล้ว พบว่างบประมาณที่กล่าวมาไม่เพียงพอต่อการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมของลันตาทั้งหมด เห็นได้จากปัญหาการจัดการขยะของพื้นที่เกาะลันตาในปัจจุบันที่ไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บมากกว่างบประมาณที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในปัจจุบันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถที่จะจัดเก็บภาษีจากสถานบริการการท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด และจัดเก็บได้น้อย ดังนั้นคณะวิจัยจึงเสนอให้มีการจัดเก็บภาษีจากสถานบริการการท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ได้ภาษีจากธุรกิจท่องเที่ยวอย่างเต็มจำนวน รวมทั้งกำหนดมาตรการการเก็บภาษีในรูปแบบใหม่ ที่จะช่วยเพิ่มงบประมาณ เพื่อนำมาใช้ในการฟื้นฟูและรักษาสภาพแวดล้อมของเกาะลันตาในอีกทางหนึ่ง อาจทำได้โดย

- 1 ค่าเหยียบแผ่นดินและภาษีที่เรียกเก็บจากนักท่องเที่ยว สำหรับต้นทุนของการท่องเที่ยว ที่ส่วนหนึ่งมาจากการใช้ทรัพยากรและผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ได้แก่ ขยะที่เพิ่มมากขึ้น การใช้น้ำ การเสื่อมสภาพของถนน การรบกวนแนวปะการังและชายหาด หิน ฯลฯ

- 2 ค่าใช้จ่ายจากการนำรถนักท่องเที่ยวเข้ามาในเกาะ เพื่อให้ผู้ที่จะนำรถเข้ามาในเกาะได้ตระหนักว่า เป็นการเพิ่มผลกระทบต่อชุมชนและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ คือ แนวโน้มที่จะเกิดอุบัติเหตุสูงมากขึ้น ค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงเส้นทางคมนาคมที่เพิ่มมากขึ้น และมลพิษที่จะเพิ่มขึ้น

- 3 ค่าบริการการจัดเก็บขยะผันแปรตามปริมาณขยะ คือ ผู้ที่ทิ้งมากคนนั้นจ่ายมาก ซึ่งนอกจากจะเกิดรายได้ที่เหมาะสมกับปริมาณขยะแล้ว ยังเป็นแนวทางเพื่อให้ประชาชนลดการผลิตขยะด้วย

รายได้จากการเก็บภาษีรูปแบบใหม่นี้ เป็นไปเพื่อการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ จะเป็นจริงได้ ต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ

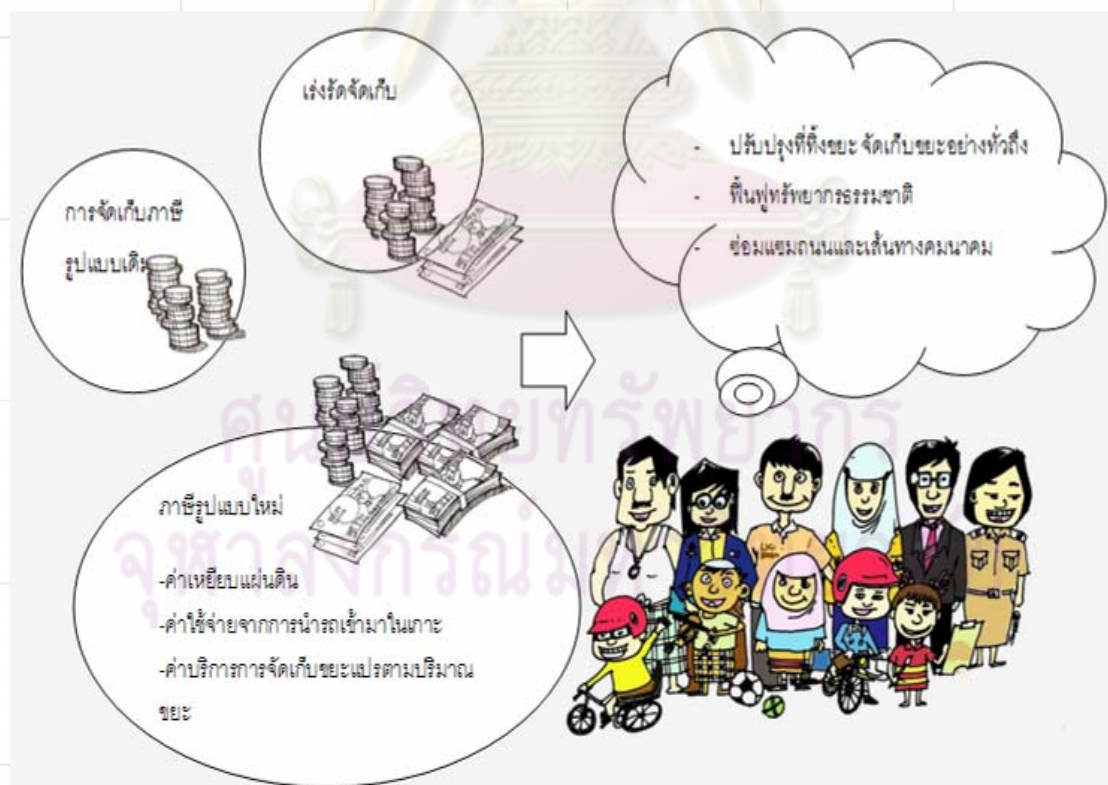
- ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและรีสอร์ท ควรแจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบถึงราคาที่พักที่เพิ่มขึ้น โดยแสดงราคาของค่ารักษาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในใบเสร็จรับเงิน

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องคอยตรวจสอบจำนวนนักท่องเที่ยวบนเกาะ เพื่อให้สามารถประมาณการภาษีหรือค่าธรรมเนียมจากโรงแรมและรีสอร์ท ตามที่เป็นจริง เพื่อนำมาเป็นงบประมาณในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

นอกจากนี้ทั้งผู้ประกอบการธุรกิจบริการการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องร่วมมือกันในการประชาสัมพันธ์ ถึงความจำเป็นของการดูแลฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติให้แก่นักท่องเที่ยวได้ทราบและเข้าใจว่า การที่นักท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นชาวไทยหรือต่างชาติเข้ามาในเกาะ ได้มีส่วนทำให้ทรัพยากรธรรมชาติของเกาะเสื่อมสลายลง ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการจัดเก็บค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นบางส่วนเพื่อฟื้นฟูธรรมชาติ

เงินภาษีรูปแบบใหม่นี้จะเป็นการเพิ่มงบประมาณสำหรับการแก้ปัญหา การปรับปรุงและพัฒนาในด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดหาสถานที่สำหรับทิ้งขยะแห่งใหม่ของเกาะ การปรับปรุงสถานที่ทิ้งขยะเดิมให้มีระบบการกำจัดที่มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น การจัดเก็บขยะที่ทั่วถึงทุกชุมชนในเกาะ การสร้างสวนสาธารณะชุมชน การสร้างทางจักรยานสำหรับนักท่องเที่ยว และการปรับปรุงเส้นทางถนน ฯลฯ

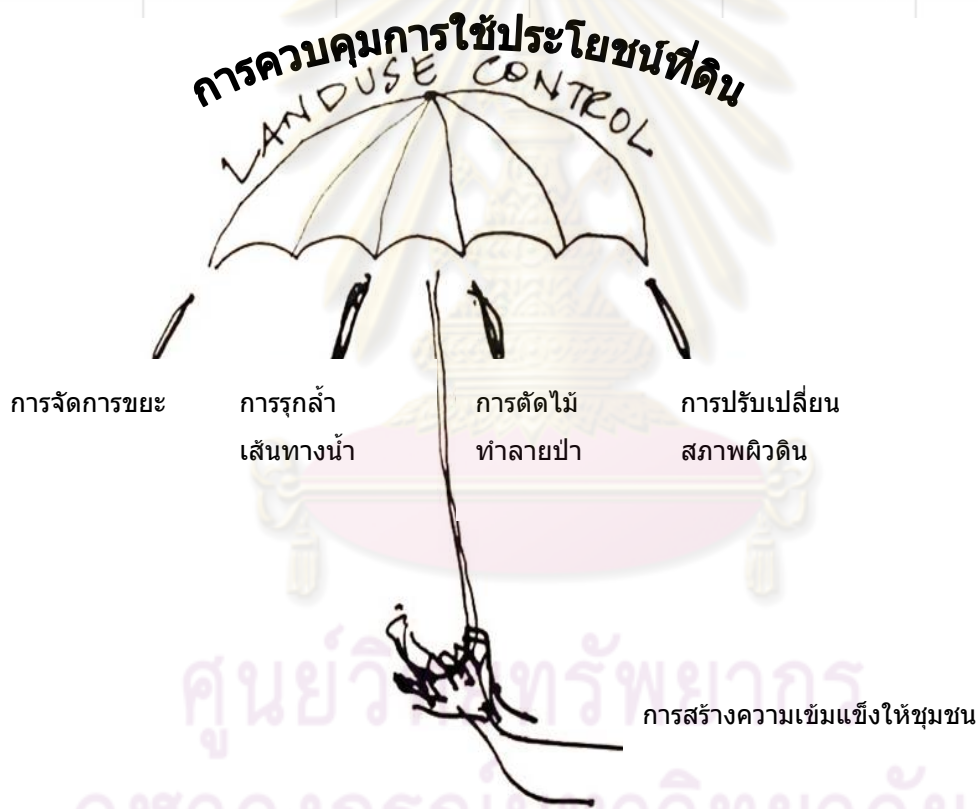

ภาพที่ 3.6 การปรับปรุงรูปแบบการเก็บภาษี

ค) การควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน

จากสภาพปัญหาที่พบทางด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เห็นได้ว่าส่วนหนึ่งเกิดจากขาดการวางแผนในการพัฒนาอันชัดเจนและบังคับใช้ ทำให้เกิดการพัฒนาดินที่กระจุกกระจายไปทั่วพื้นที่เกาะ เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้แก่ พื้นที่ป่าไม้ที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง การปรับเปลี่ยนสภาพหน้าดิน รวมถึงการรुक้ำพื้นที่ทางน้ำ ฯลฯ

การออกกฎเพื่อควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยรักษา ลักษณะเฉพาะทางธรรมชาติของเกาะอันรวมถึงสภาพของพื้นที่ลุ่มน้ำด้วย เพราะจะช่วยกำหนดทิศทางการพัฒนา ลดการพัฒนาที่กระจุกกระจาย ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาตามความเหมาะสมของพื้นที่ และใช้พื้นที่อย่างเต็มศักยภาพก่อนการเริ่มต้นการพัฒนาในบริเวณใหม่

ภาพที่ 3.7 ความสัมพันธ์ของการควบคุมการใช้ที่ดินกับการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม

การกำหนดให้มีการวางแผนแม่บทของพื้นที่ ก็เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งเพื่อช่วยในการควบคุมการพัฒนาพื้นที่ หรือการให้อนุญาตในการปรับปรุงพัฒนาพื้นที่ใดๆ โดยรายละเอียด

ของการวางแผนควรมีการศึกษาอย่างรอบคอบ ทั้งในด้านสภาพแวดล้อม สังคมและวิถีชีวิตของชาวลันตา รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานเดิมของเกาะลันตา

3.3.1.3 แนวทางการจัดการระบบคมนาคมขนส่ง

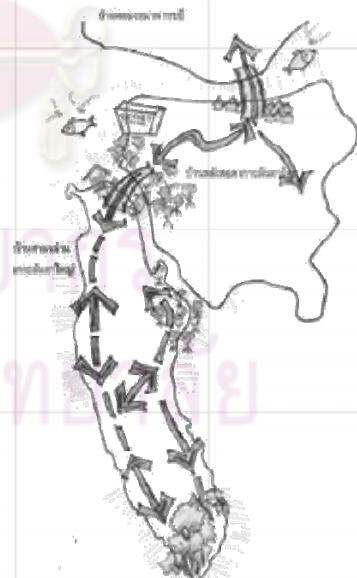
แนวทางด้านการคมนาคมเน้นการแก้ปัญหา 2 ประเด็น คือ การเข้าถึงเกาะลันตา การเข้าถึงชายหาดอย่างเท่าเทียม และความปลอดภัยในการเดินทาง คณะวิจัยได้สำรวจพบว่า ปัจจุบันพื้นที่เกาะลันตามีโครงการเพื่อพัฒนาด้านโครงข่ายการคมนาคม ได้แก่ ก่อสร้างถนนรอบเกาะลันตาใหญ่ การศึกษาความเหมาะสมโครงการก่อสร้างสะพานเชื่อมต่อระหว่างผืนแผ่นดินกับเกาะลันตาน้อย และเกาะลันตาใหญ่กับเกาะลันตาน้อย ซึ่งเป็นประเด็นหลักเถียงในด้านงบประมาณ และผลกระทบทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งควรแสดงรายละเอียดให้ชัดเจนเพื่อการตัดสินใจของคนในชุมชน โดยให้ชุมชนได้ตระหนักว่าการมีสะพานนำมาซึ่งประโยชน์และการสูญเสีย แต่ในระหว่างนี้ควรมีโครงการอื่นๆที่น่าจะเห็นผลในระยะสั้น และใช้งบประมาณไม่มากนัก เพื่อสร้างทางเลือกในการเดินทาง โดยเน้นที่ประโยชน์ของคนในพื้นที่เป็นหลัก

ก) การสัญจรระหว่างเกาะลันตากับพื้นที่ภายนอก

เส้นทางสัญจรดังกล่าว นอกจากจะทำหน้าที่เป็นประตูที่เชื่อมต่อระหว่างเกาะลันตากับพื้นที่อื่นๆภายนอกแล้ว ยังเป็นภาพลักษณ์ของเกาะลันตา จึงมีความสำคัญในการพัฒนาเพื่อความสะดวกในการเดินทาง และการรักษาเอกลักษณ์ของพื้นที่ นอกเหนือจากการศึกษาแนวทางในการสร้างสะพานข้ามเกาะ ควรมีการปรับปรุงระบบการสัญจรเดิมให้มีคุณภาพ โดยการพัฒนาควรเริ่มจาก

- 1 การปรับปรุงแพขนานยนต์ระหว่างเกาะ ให้มีความยุติธรรม ด้วยการแข่งขันกันทางตลาดเพื่อให้เกิดการพัฒนาการบริการ รวมถึงค่าบริการให้เหมาะสม

- 2 การพัฒนาระบบการข้ามฟากแบบใช้เรือโดยสารสำหรับคนและรถจักรยาน เพื่อลดการนำรถยนต์เข้ามาในเกาะ นอกจากนี้เพื่อให้การใช้งานเรือข้ามฟากมีประสิทธิภาพ ควรมีการปรับปรุงให้บริการ ด้านรถโดยสารบริเวณจุดเปลี่ยนถ่ายต่างๆ โดยเน้นเพื่อบริการผู้โดยสารในพื้นที่ รวมถึงนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้เดินทางด้วยรถยนต์ส่วนบุคคล

ภาพที่ 3.8 การเชื่อมโยงลันตากับพื้นที่ภายนอก

- 3 จัดให้มีเรือด่วนสำหรับช่วยเหลือชาวบ้าน รวมถึงนักท่องเที่ยว ในกรณีฉุกเฉิน เช่น ผู้ประสบภัยอุบัติเหตุ และคนป่วย เป็นต้น เพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินการควรมีการสร้างเครือข่ายการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ สำหรับติดต่อไปยังโรงพยาบาลและ สถานีอนามัย ในละแวกใกล้เคียง

ข) การสัญจรระหว่างชุมชนกับชุมชนบนเกาะลันตา

การเชื่อมโยงระหว่างชุมชนไปยังชุมชน ส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับคนในท้องถิ่น และอีกส่วนหนึ่ง คือกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางจากจุดหมายหนึ่งไปยังจุดอื่นๆ ความต้องการหลักคือเรื่องของความปลอดภัยและความสะดวกในการสัญจร พื้นที่ผิวดินควรได้รับการดูแลให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์เพื่อลดอุบัติเหตุจากการเดินทาง รวมถึงมีความชัดเจนในการบอกเส้นทางสำหรับผู้ใช้งาน แนวทางในการพัฒนาและแก้ปัญหา มีดังนี้

- 1 การทำป้ายบอกทางที่สื่อสารให้เข้าใจได้โดยง่าย

- 2 การปรับปรุงถนน ในบริเวณที่เป็นทางโค้งอันตรายหรือจุดที่พบว่าเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง โดยในจุดที่ไม่สามารถปรับปรุงลักษณะทางกายภาพของผิวถนนได้ควรมีการใช้สัญญาณเตือนเป็นพิเศษ

- 3 การสร้างที่จอดรถ และจุดพักรถบริเวณที่มีจุดชมวิว หรือบริเวณที่มีแนวโน้มที่จะมีการจราจรคับคั่ง เช่น สถานที่บริเวณใกล้จุดหมายของการท่องเที่ยว บริเวณตลาด เพื่อให้เกิดการจราจรคล่องตัว ทั้งนี้การหยุดพักรถจะต้องไม่กีดขวางการสัญจรหลัก

แม้ในพื้นที่ต่างๆ จะมีความสำคัญในการคมนาคมเท่าเทียมกัน แต่ในการจัดสรรงบประมาณควรเลือกพัฒนาในพื้นที่ที่มีการใช้งานสูง และจุดที่มักเกิดอุบัติเหตุก่อน เพื่อประโยชน์ของคนในวงกว้าง

ค) การสัญจรภายในชุมชน

ผู้ใช้งานส่วนใหญ่ในชุมชน ใช้เส้นทางสัญจรเพื่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น จากบ้านไปโรงเรียน ตลาด ศาสนสถาน การพัฒนาเส้นทางในระดับชุมชน จึงเน้นในส่วนของทางเดินเท้า รถจักรยาน และรถจักรยานยนต์ ปัญหาที่พบได้แก่ อุบัติเหตุบริเวณจุดตัดของเส้นทางระหว่างชุมชน ซึ่งเป็นการเดินทางด้วยความเร็วสูง กับการสัญจรในชุมชนด้วยการเดินเท้าและจักรยาน นอกจากนี้ยังอาจรวมไปถึงการเชื่อมต่อเส้นทางจากชุมชนไปสู่ชายหาด

- 1 การสร้างสัญญาณไฟและทางข้ามในย่านชุมชน โดยเฉพาะบริเวณหน้าโรงเรียน ตลาด ศาสนสถาน

- 2 การปรับปรุงทางเดินเท้าและทางจักรยาน ให้มีความปลอดภัย เป็นสัดส่วน ก็จะช่วยสร้างทางเลือกในการเดินทางให้กับคนในพื้นที่ นอกจากนี้หากเส้นทางมีความ

สวยงามและสะดวกสบาย ก็อาจจะเป็นจุดหมายในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่อไปอีกด้วย เช่น บริเวณบ้านศรีรายา ควรมีการใช้อุปกรณ์และวัสดุประกอบถนนที่สื่อสาร ให้ผู้ใช้งานรับรู้ถึงความเป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์ บริเวณพื้นที่ป่าสงวนก็อาจใช้ผิวถนนเป็นลาดยางและมีเขตทางสำหรับการเดินป่า เป็นต้น

- 3 ควรมีจัดให้มีพื้นที่สำหรับการเข้าถึงชายหาด เพื่อให้ชุมชนและนักท่องเที่ยวสามารถในการเข้าถึงพื้นที่ชายหาดได้อย่างเท่าเทียม เพื่อเป็นประโยชน์ในการท่องเที่ยวรวมถึงการประกอบอาชีพของชุมชน โดยควรมีจัดให้มีป้ายจุดเข้าถึง รวมทั้งจัดให้มีที่จอดรถและความสวยงามของเส้นทางเดิน

3.3.2 ยุทธศาสตร์เชิงกายภาพ

นอกเหนือจากการกำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อที่จะทำให้แผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ ควรคำนึงถึงความเหมาะสมของพื้นที่ต่างๆ และการจัดการ รวมทั้งปัญหาเร่งด่วนในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้นโยบายต่างๆปรับใช้เป็นแผนปฏิบัติการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

การแบ่งกลุ่มของชุมชนตามเขตการปกครองในปัจจุบัน ยังไม่สามารถตอบคำถามในเรื่องของการจัดการทรัพยากรได้ เนื่องจากเน้นขอบเขตของพื้นที่จากแนวถนน ทางน้ำ แต่จากการศึกษาคณะผู้วิจัยให้ความสำคัญกับพื้นที่ลุ่มน้ำและคำนึงถึงวิถีชีวิตริมทางน้ำทั้งสองด้าน ซึ่งเป็นผู้ใช้ทรัพยากรร่วมกัน ด้วยแนวคิด “การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลโดยชุมชน” เพื่อให้ชุมชนกำหนดและควบคุมการพัฒนา รวมทั้งการจัดการและการบริหาร ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสมดุลมากขึ้น

การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลโดยชุมชนมีแนวคิดที่สำคัญ 2 ประการ คือ นิเวศวิทยามนุษย์ และแนวคิดความเป็นเจ้าของพื้นที่ร่วมกัน มีเนื้อหาดังนี้

- การศึกษานิเวศวิทยามนุษย์ หรือมนุษย์นิเวศวิทยา (human ecology) เป็นวิทยาศาสตร์สาขาหนึ่งที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ในด้านโครงสร้างและการพัฒนาชุมชนหรือสังคม ว่า *มนุษย์ได้ปรับปรุงสภาพชีวิตของตนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมอย่างไรบ้าง*

- แนวคิดในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลโดยชุมชน จะเกิดขึ้นได้จากความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ร่วมกัน (stewardship⁷) ความเป็นเจ้าของผืนดินร่วมกันของทุก

⁷ Mark A. Benedict and Edward T. McMahon. *Green Infrastructure Linking Landscapes and Communities*, Island Press, 2006.

คนในชุมชน ทั้งในพื้นที่ส่วนตัวและพื้นที่สาธารณะ ย่อมส่งผลถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ บริเวณรอบๆ นอกจากนี้ยังรวมถึงการจัดการที่เป็นประโยชน์ต่อพื้นดินในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านระบบนิเวศซึ่งส่งเสริมให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ ช่วยควบคุมน้ำท่วม และก่อให้เกิดความงามทางทัศนียภาพ เป็นต้น ความเป็นเจ้าของผืนดินร่วมกันนี้ ประกอบด้วยแนวคิดหลัก 3 ข้อ คือ ความรับผิดชอบ ดูแลผืนแผ่นดิน และการจัดการผืนดินอันเป็นผลประโยชน์ของคนในรุ่นต่อไป

เพื่อให้นโยบายที่คณะวิจัยนำเสนอสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง จึงต้องมีการแบ่งพื้นที่หรือโหมว “โหมว” ชาวลันตาเข้าใจตรงกันว่า หมายถึงกลุ่มเรา หรือ หมู่เรา การแบ่งกลุ่มที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดการรวมตัว มีแนวคิดร่วมกัน มีศักยภาพและอาชีพที่สอดคล้อง รวมถึงทรัพยากรที่คล้ายคลึง ต้องการการจัดการแบบเดียวกันและมีความต้องการในการพัฒนาใกล้เคียงกัน การจัด “โหมว” โดยพิจารณาความสอดคล้องทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ (พื้นที่ลุ่มน้ำ) และ วิถีชีวิตชุมชน จะช่วยให้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติเป็นไปได้ง่ายขึ้น

หลักการและเกณฑ์ในการแบ่งโหมว ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก คือการแบ่งทรัพยากรธรรมชาติขอบเขตของพื้นที่ลุ่มน้ำ และการแบ่งกลุ่มตามพื้นที่ชุมชนตามกิจกรรม-อาชีพ มรดกของชุมชน โดยต้องประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงระบบโครงสร้างพื้นฐานของเกาะลันตา เพื่อให้สามารถจัดการปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งในด้านการจัดสรรและการใช้งบประมาณในการดำเนินการแก้ปัญหา เพื่อให้ชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถที่จะทำงานร่วมกันได้ด้วยการเห็นคุณค่าและเคารพซึ่งกันและกันอย่างแท้จริง

“โหมว = พื้นที่ลุ่มน้ำ + ชุมชน”

3.3.2.1 องค์ประกอบทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ พื้นที่ลุ่มน้ำ

พื้นที่ลุ่มน้ำ เป็นตัวแทนที่แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ และเป็นทรัพยากรที่ทุกคนมีส่วนในการใช้งานร่วมกัน โดยเฉพาะผู้ที่อยู่บนเส้นทางน้ำเดียวกัน ตัวอย่างเช่น สิ่งที่ทำกระทำต่อเส้นทางน้ำตอนบนส่งผลต่อผู้ที่อยู่ปลายน้ำและสิ่งที่ผู้ที่อยู่ปลายน้ำกระทำก็อาจส่งผลต่อผู้ที่อยู่เหนือขึ้นไป หลายพื้นที่ในประเทศไทยใช้ระบบจัดการน้ำโดยจัดกิจกรรมร่วมกันในชุมชน เช่น การนับถือผีฝายน้ำทางภาคเหนือทำให้ทุกคนบน

เส้นทางน้ำมีส่วนในการช่วยรักษาเส้นทางน้ำนั้นๆ ชื่อชุมชนหลายแห่งในเกาะลันตาก็เรียกตามชื่อเส้นทางน้ำ ไม่ว่าจะเป็นบ้านคลองโตบ บ้าน คลองนิน ฯลฯ อนุমানได้ว่าแต่ดั้งเดิมชุมชนมีความเข้าใจในเรื่องการรับผิดชอบทรัพยากรร่วมกัน โดยการแบ่งพื้นที่ลุ่มน้ำพิจารณาจากแนวสันเขาและพื้นที่รับน้ำที่ไหลมารวมกัน เป็นเครือข่ายเส้นทางน้ำเดียวกัน พื้นที่ลุ่มน้ำแต่ละแห่งจะมีลักษณะเฉพาะที่ตามสภาพธรรมชาติและการพัฒนาที่แตกต่างกัน

3.3.2.2 องค์ประกอบทางด้านชุมชน

นอกเหนือจากการรักษาทรัพยากรธรรมชาติแล้ว วิถีชีวิตที่สอดคล้องกันเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งทำให้การรวมกลุ่มมีความเหนียวแน่น โดยพิจารณาตามประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

ก) อาชีพท้องถิ่น อาชีพเป็นรูปแบบที่สำคัญส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ที่สอดคล้องโดยตรงกับทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากคนมักตั้งถิ่นฐานตามแหล่งทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งอำนวยความสะดวกดำรงชีวิตและการทำมาหากิน อาชีพหลักในเกาะลันตา มีดังนี้

- 1 ประมงชายฝั่ง
- 2 ประมงเพาะเลี้ยง
- 3 พาณิชยกรรม ค้าขาย
- 4 บริการการท่องเที่ยว เช่น รีสอร์ทและโรงแรมต่างๆ
- 5 เกษตรกรรม ส่วนใหญ่ได้แก่ สวนยางพารา และทำนา

นอกจากนี้ยังพบมีอาชีพเสริม เช่น การทำเครื่องจักสาน เตยปาหนัน บาดิก ซึ่งมักพบในพื้นที่เกษตร เพราะเกษตรเป็นกิจกรรมที่ต้องแปรตามฤดูกาล การแปรรูปอาหารเพื่อถนอมอาหารและสร้างความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ในกลุ่มประมง ซึ่งอาชีพเสริมเหล่านี้ เมื่อมีการสร้างรายได้จำนวนมากก็อาจกลายเป็นอาชีพหลักในที่สุด

ข) มรดกทางวัฒนธรรม แสดงถึงคุณค่า ความเป็นมาและการมีวัฒนธรรมร่วมกันของคนในชุมชน เป็นความภาคภูมิใจของคนในชุมชน รวมถึงในหลายพื้นที่ที่กลายเป็นจุดหมายในการท่องเที่ยว ได้แก่

- 1 ประเพณีและพิธีกรรมตามความเชื่อ เช่น ประเพณีลอยเรือ
- 2 สถาปัตยกรรมและสิ่งก่อสร้าง

ค) ศูนย์กลางของชุมชน ที่มีการรวมตัวกันอย่างสม่ำเสมอ เป็นพื้นที่สำคัญอันส่งเสริมให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน และนำมาซึ่งการเผยแพร่กระจายข่าวสาร จุดศูนย์กลางชุมชนที่สำคัญในเกาะลันตา ได้แก่

- 1 ศาสนสถาน เป็นจุดรวมที่สำคัญสำหรับคนในพื้นที่ เนื่องจากมีการรวมตัวอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ผู้นำทางด้านศาสนาและจิตวิญญาณจะมีพลังในการส่งเสริมและชี้แนะให้คนในพื้นที่มีความเห็นไปในทางใดทางหนึ่ง ดังนั้น มัสยิด จึงเป็นศูนย์รวมจิตใจ

เนื่องจากมีการประกอบพิธีกรรมต่างๆ วัน วัดในศาสนาพุทธเป็นที่รวมตัวในวันสำคัญ ทางศาสนา ศาลปู่ตาเป็นจุดที่มีการประกอบพิธีกรรมกลุ่มชาวเล

- 2 ตลาดและตลาดนัด นอกจากตลาดจะเป็นที่แลกเปลี่ยนสินค้าแล้ว ตลาดยังเป็นพื้นที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารต่างๆ เป็นที่ที่มีกลุ่มคนหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยว ผู้ค้าจากต่างถิ่น คนในชุมชนหลากหลายศาสนาหลากอาชีพ

- 3 สถานที่ท่องเที่ยว เป็นจุดหมายที่นักท่องเที่ยวเข้ามาหยุดพักซึ่งในพื้นที่เกาะลันตาส่วนใหญ่คือสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ พื้นที่หาดฝั่งตะวันตก น้ำตก และถ้ำในบริเวณป่าสงวน นอกจากนี้ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่กระจายไปตามพื้นที่ต่างๆ

ง) ข้อมูลด้านคมนาคมของชุมชน ระบบการคมนาคมเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญต่อคนลันตาและนักท่องเที่ยว ระบบการคมนาคมที่มีอยู่มีทั้งผลดีและผลเสีย ผลดีคือ สร้างความสะดวกสบายในการเดินทางเชื่อมต่อระหว่างชุมชนต่างๆบนเกาะ รวมทั้งทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงเกาะลันตาได้มากขึ้น ซึ่งนำไปสู่การมีรายได้เสริมของชุมชน แต่ระบบการคมนาคมก็มีผลเสียต่อชุมชนเช่นกัน กล่าวคือ ระบบการคมนาคมที่มีอยู่นั้น หากไม่ได้รับการปรับปรุงซ่อมแซมก็สามารถจะทำให้คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุมากยิ่งขึ้น ดังนั้น คนในชุมชนจึงต้องให้ความสนใจและรับรู้ข้อมูลระบบคมนาคมรวมถึงผู้ดูแลรับผิดชอบด้วย จากการศึกษาคณะผู้วิจัยพบว่า ขนาดของถนนรวมถึงรูปแบบการใช้งานถนนแตกต่างกันไปตามหน่วยงานที่สร้างและดูแลเส้นทาง ดังนี้

- 1 เส้นทางหลักที่เชื่อมพื้นที่ภายในเกาะลันตาใหญ่ ได้แก่ บริเวณที่ตัดผ่านพื้นที่บ้านศาลาด่าน พระแอะ ศรีรายา และสังกาฐ์ เป็นเส้นทางที่รับผิดชอบโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งมีสภาพดีกว่าถนนท้องถิ่นอื่นๆ อย่างไรก็ตามมักเกิดอุบัติเหตุบ่อย เนื่องจากเป็นเส้นทางหลักระหว่างชุมชน

- 2 เส้นทางรอง ผ่านบริเวณบ้านทุ่งหิยเพ็ง คลองหิน และคลองหิน รับผิดชอบโดยองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาด่านและองค์การบริหารส่วนตำบลลันตาใหญ่

- 3 เส้นทางครอบคลุมพื้นที่เกาะลันตาน้อย รับผิดชอบโดยกรมทางหลวงชนบท ดังนั้นการแบ่งไหมวที่เกิดขึ้นนี้ต้องนำปัจจัยด้านระบบคมนาคมเข้าไปรวมด้วย เพื่อให้ชุมชนมีความปลอดภัยมากขึ้นร่วมไปกับการรักษาพื้นที่ลุ่มน้ำ และการเสริมสร้างการรวมตัวและเรียนรู้ของชุมชน

3.3.2.3 องค์ประกอบทางด้านเขตการปกครอง

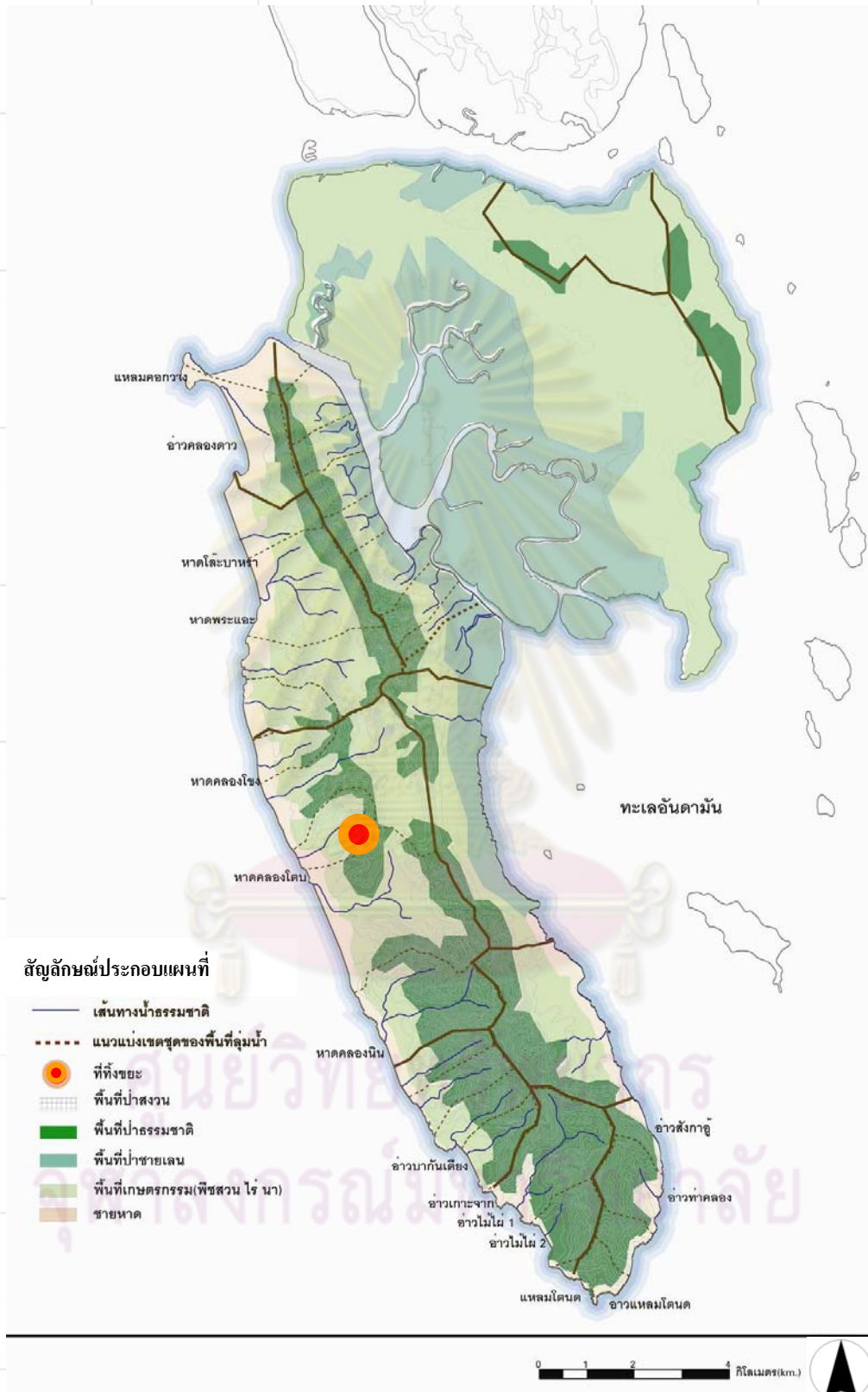
แม้ว่าการแบ่งไหมวเพื่อการพัฒนา ด้วยการคำนึงถึง สภาพทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชน น่าจะเป็นแนวทางในการพัฒนาเกาะลันตาอย่างยั่งยืน แต่เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณของเกาะลันตาในปัจจุบัน เป็นไปตามเขตการปกครองระดับท้องถิ่น ได้แก่ อบต. ศาลาด่าน เกาะลันตาใหญ่ เกาะลันตาน้อย และเทศบาลเกาะลันตาใหญ่ เพื่อให้การจัดการงบประมาณมีความเป็นไปได้มากขึ้น และมีการบริหารในสองระบบควบคู่กันไป การพัฒนาโดยการกำหนดนโยบายของแต่ละไหมวให้ชัดเจน และนำแนวทางในการพัฒนาของแต่ละไหมว ให้เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นรับทราบ และนำไปปฏิบัติต่อไป รวมถึงถ้าในแต่ละ อบต. หรือเทศบาล มีแนวคิดในการพัฒนาพื้นที่ควรต้องมีการขอความคิดเห็น จากคณะกรรมการไหมวในพื้นที่นั้นๆ สังกัดด้วยเช่นกัน

การกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการวางแผนปฏิบัติการ เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนใน เกาะลันตาจังหวัดกระบี่ ในระดับของยุทธศาสตร์เชิงนโยบายจะสามารถนำไปพัฒนาเป็นแผนปฏิบัติการและโครงการในลำดับต่อไป โดยจะต้องผ่านการศึกษาปัญหา รวมถึงศักยภาพ เฉพาะพื้นที่ในแต่ละ "ไหมว" เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับพื้นที่และการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่นั้นๆ

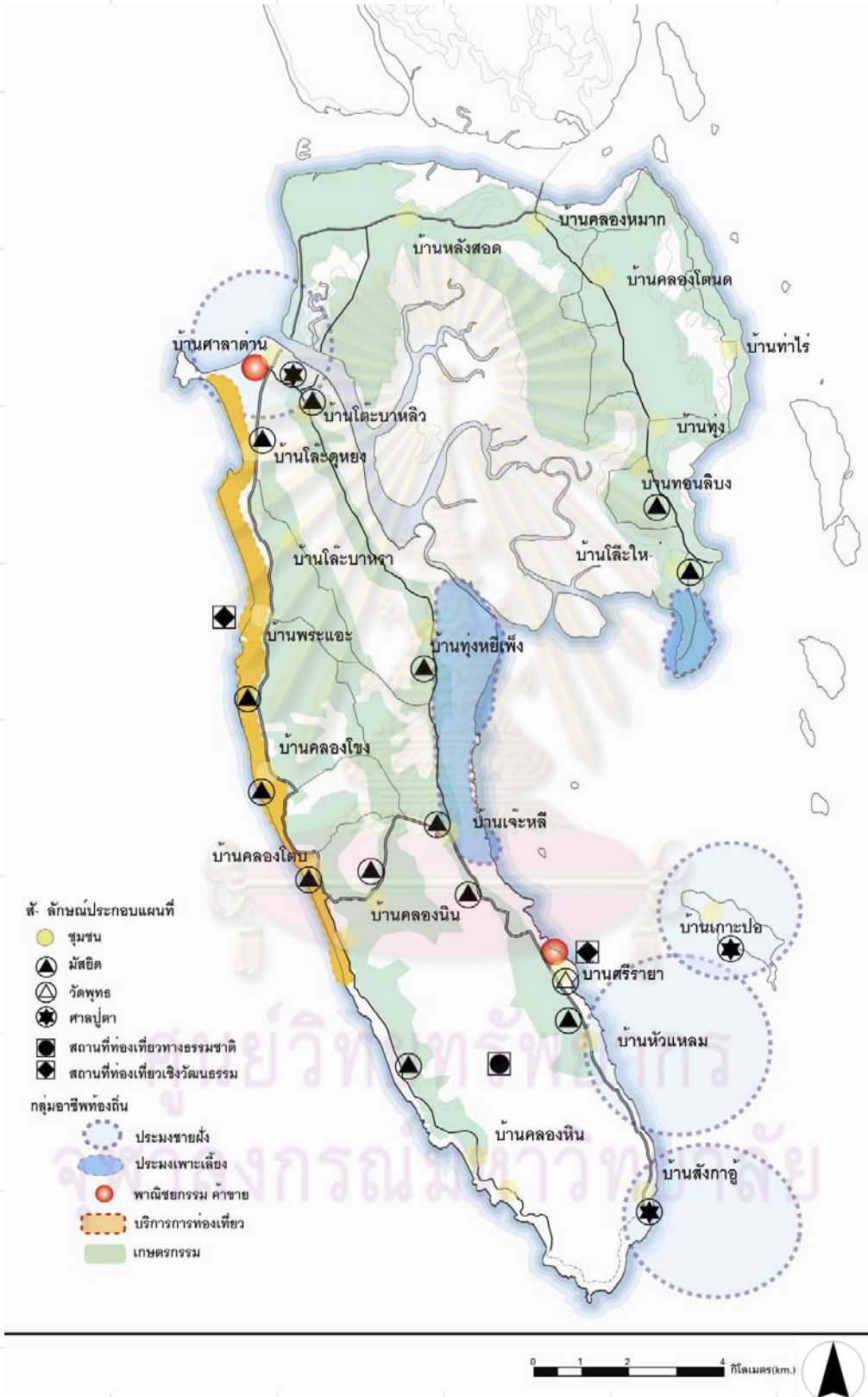
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 3.9 ขอบเขตการปกครองส่วนท้องถิ่น

แผนที่ 3.1 องค์ประกอบทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ

แผนที่ 3.2 องค์ประกอบทางด้านชุมชน

Berkeley
University of California

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย วิทยาเขตเบอร์กลีย์
มูลนิธินโยบายสาธารณะไทย

ตารางที่ 3.1 รายละเอียดของแต่ละ “โหมว”

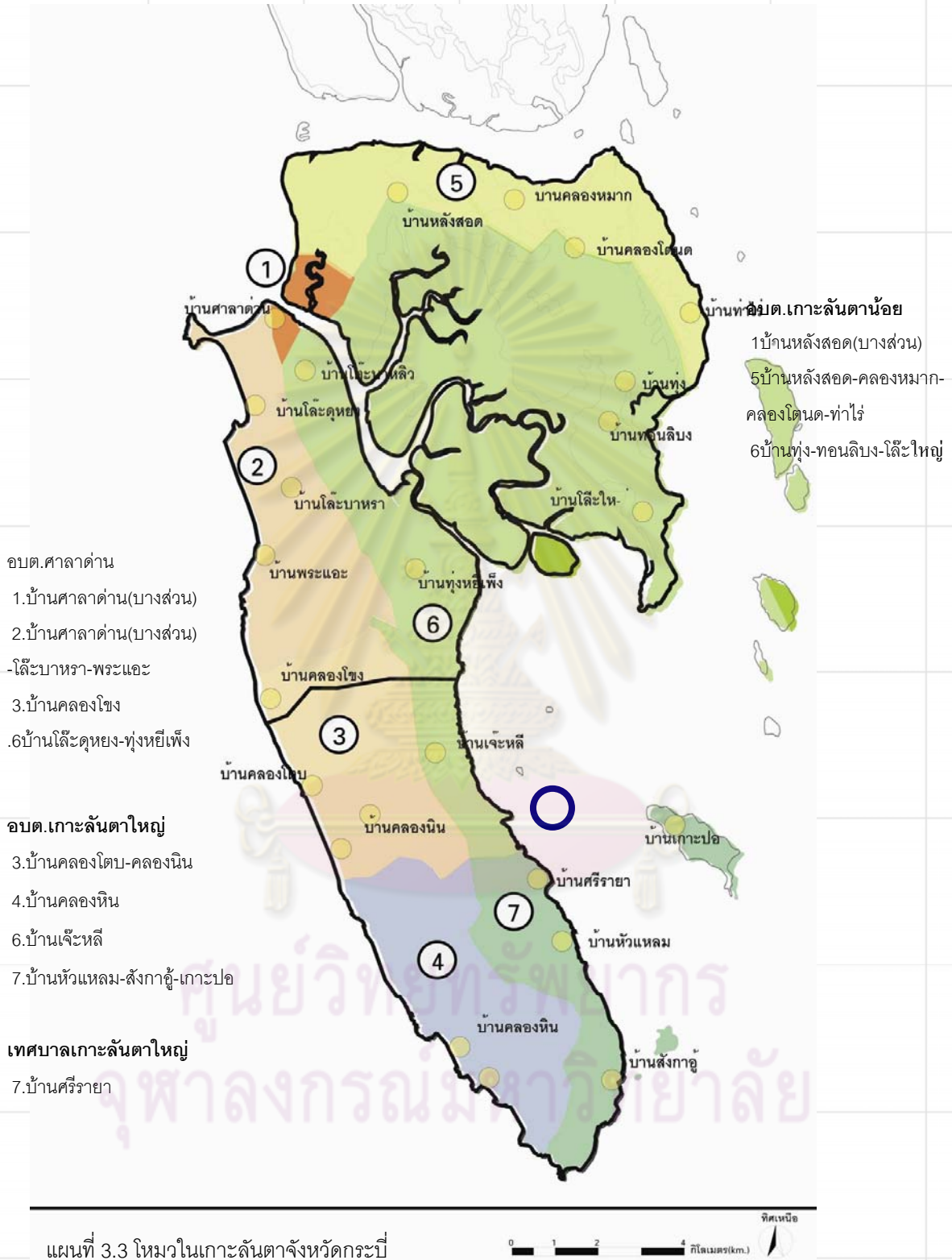
โหมว/ขอบเขต	ศูนย์กลางของชุมชน	อาชีพท้องถิ่น	มรดกทางวัฒนธรรม
โหมวที่ 1 ชุมชนพานิช ยกรรม : บ้านศาลาด่าน-โต๊ะบา หลิว	บ้านโต๊ะบาหลิว	ประมงชายฝั่ง	ประเพณีลอยเรือ บ้านโต๊ะบาหลิว
	ตลาด/ตลาดนัด บ้าน ศาลาด่าน แพขนาน ยนต์ จุดเปลี่ยนถ่าย ความถี่สูงสะพานปลา		
	ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว- เที่ยว บ้านศาลาด่าน ชายหาดบ้านศาลา ด่าน หาดคลองดาว เป็นต้น		
โหมวที่ 2 ชุมชนบริการ การท่องเที่ยวตอนบน : บ้านโล๊ะบาหระ-พระแอะ	บ้านโล๊ะบาหระ มัสยิดบ้านพระแอะ	สวนยางพารา	
	อ่าวคลองดาว หาด โล๊ะบาหระ หาด พระแอะ	โรงแรม/รีสอร์ท 104 แห่ง	
โหมวที่ 3 ชุมชนบริการ การท่องเที่ยวตอนล่าง : บ้านคลองโขง-คลอง โตนบ-คลองหิน	มัสยิดบ้านคลองโขง บ้านคลองโตนบ บ้าน คลองหิน1บ้านคลอง หิน2	สวนยางพารา	
	ตลาดนัด บ้านคลอง หิน	โรงแรม/รีสอร์ท 26 แห่ง	
	หาดคลองโขง คลอง โตนบ		
โหมวที่ 4 ชุมชนการ	มัสยิดบ้านคลองหิน	สวนยางพารา	

โหมว/ขอบเขต	ศูนย์กลางของชุมชน	อาชีพท้องถิ่น	มรดกทางวัฒนธรรม
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : บ้านคลองหิน	แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ บ้านคลองหิน พื้นที่ป่าสงวน อ่าวบากันเตี้ย อ่าว เกาะจาก อ่าวไม้ไผ่ แหลมโตนด อ่าว แหลมโตนด	โรงแรม/รีสอร์ท 23 แห่ง	
โหมวที่ 5 ชุมชนเกษตร และหัตถกรรม : บ้าน หลังสอด-คลองหมาก- คลองโตนด-ท่าไร่	มัสยิดบ้านคลอง โตนด บ้านหลังสอด ตลาด บ้านคลอง หมาก แหล่งท่องเที่ยวเชิง นิเวศน์บ้านทุ่ง	ทำนา สวนยาง กลุ่มหัตถกรรมเตย ปาหนัน ผ้าบาติก บ้าน หลังสอด	
โหมวที่ 6 ชุมชนป่าชาย เลน และประมง เพาะเลี้ยง: บ้านทุ่ง-ทอน ลิบง-โล๊ะใหญ่-โล๊ะดูหยง -ทุ่งหีเพ็ง-เจ๊ะหลี	มัสยิดบ้านทุ่ง บ้าน โล๊ะใหญ่ บ้านโล๊ะดู- หยง ทุ่งหีเพ็ง บ้าน เจ๊ะหลี ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ บ้านทุ่งหีเพ็ง ป่าชายเลน ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง เกาะลันตาใหญ่และ ลันตาน้อย	ประมงเพาะเลี้ยง	
โหมวที่ 7 ชุมชนเก่าและ	มัสยิดบ้านหัวแหลม วัดเกาะลันตาใหญ่	ประมงชายฝั่ง	สถาปัตยกรรมบ้าน ยาว ที่ว่าการอำเภอ

โหมว/ขอบเขต	ศูนย์กลางของชุมชน	อาชีพท้องถิ่น	มรดกทางวัฒนธรรม
ประมงชายฝั่ง: บ้านศรี ราชา-หัวแหลม-เกาะปอ - สังกาอู้	แพปลาบ้านหัวแหลม ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว- เที่ยว บ้านศรีราชา ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เกาะปอ บ้าน หัวแหลม ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม- ธรรมบ้านศรีราชา และสังกาอู้ ชายหาด บ้าน หัวแหลม เกาะปอ ถ้ำเขาไม้แก้ว น้ำตก คลองหมาก พื้นที่- บางส่วนของป่าสงวน เช่นบริเวณน้ำตกและ ถ้ำ		เก่า บ้านศรีราชาศาล เจ้า บ้านศรีราชา ศาลปู่ตา บ้านสังกาอู้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

แผนปฏิบัติการและโครงการเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เนื้อหาในบทนี้เป็นการนำเสนอแผนปฏิบัติการและโครงการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอในการสร้างเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งมีที่มาจากคานำยุทธศาสตร์ในบทที่ 3 กล่าวคือ ยุทธศาสตร์ทางกายภาพ (แนวคิดและหลักเกณฑ์ในการแบ่งพื้นที่ หรือ โหมวเพื่อนำนโยบายไปปฏิบัติ) และยุทธศาสตร์นโยบาย (แนวคิดและแนวทางในการแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อม ชุมชน และการคมนาคมขนส่ง) เนื้อหาของบทนี้มี 2 ส่วน คือ แผนปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหาและเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และ โครงการเพื่อแก้ปัญหาและเสนอแนะเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

โหมว หรือ พื้นที่ขนาดเล็กที่คณะวิจัยใช้เพื่อนำนโยบายไปปฏิบัติ ได้มาจากการใช้พื้นที่ลุ่มน้ำและข้อมูลของชุมชนในการแบ่ง ซึ่งมีทั้งหมด 7 โหมว แต่ละโหมวประกอบด้วยชุมชน ดังนี้

- โหมวที่ 1 ชุมชนพานิชยกรรม ได้แก่ บ้านศาลาด่าน-โต๊ะบาหลิว
- โหมวที่ 2 ชุมชนบริการการท่องเที่ยวตอนบน ได้แก่ บ้านโละบาหรา-พระแอะ
- โหมวที่ 3 ชุมชนบริการการท่องเที่ยวตอนล่าง ได้แก่ บ้านคลองโฆง-คลองโตบ-คลองหิน
- โหมวที่ 4 ชุมชนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ บ้านคลองหิน
- โหมวที่ 5 ชุมชนเกษตรและหัตถกรรม ได้แก่ บ้านหลังสอด-คลองหมาก-คลองโดนด-ท่าไร่
- โหมวที่ 6 ชุมชนป่าชายเลน และประมงเพาะเลี้ยง ได้แก่ บ้านทุ่ง-ทอนลิง-โละใหญ่-โละดูหยง- ทุ่งหีเพ็ง-เจ๊ะหลี่
- โหมวที่ 7 ชุมชนเก่าและประมงชายฝั่ง ได้แก่ บ้านศรีรายา-หัวแหลม-เกาะปอ-บ้านสังกั่ว

4.1 แผนปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหาและสร้างการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การนำเสนอส่วนนี้มีที่มาจากการศึกษาปัญหาพื้นที่ และการประชุมสัมมนาร่วมกับกลุ่มชุมชนบนเกาะลันตาน้อยและเกาะลันตาใหญ่ ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหา และความต้องการวางแผนในการแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน ได้แก่ แผนปฏิบัติการด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ แผนปฏิบัติการด้านชุมชน และแผนปฏิบัติการด้านคมนาคมขนส่ง รายละเอียดดังนี้

1) **แผนปฏิบัติการด้านสภาพแวดล้อม** เป็นการเสนอแนวทางการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของแต่ละ “โฮมว” เพื่อวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยและสภาพปัญหาในพื้นที่ให้ชัดเจนขึ้น ซึ่งจะทำให้สามารถวางแผนปฏิบัติการแก้ไขให้เหมาะสมกับแต่ละโฮมว

2) **แผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวและชุมชน** เป็นการเสนอแนวทางการสร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของชุมชน ผ่านการส่งเสริมการเรียนรู้และการสื่อสารในแต่ละโฮมว โดยเน้นการเรียนรู้และการสื่อสารที่เหมาะสม

3) **แผนปฏิบัติการด้านคมนาคมขนส่ง** เป็นการเสนอแนวทางการจัดการคมนาคมขนส่ง โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความปลอดภัยและพัฒนาระบบคมนาคมที่เป็นมิตรแก่สภาพแวดล้อม รวมทั้งยังคงรักษาอัตลักษณ์ของท้องถิ่นของแต่ละโฮมว

แผนปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนดังกล่าว ทั้ง 3 ด้าน มีรายละเอียดของแต่ละโฮมว ดังนี้

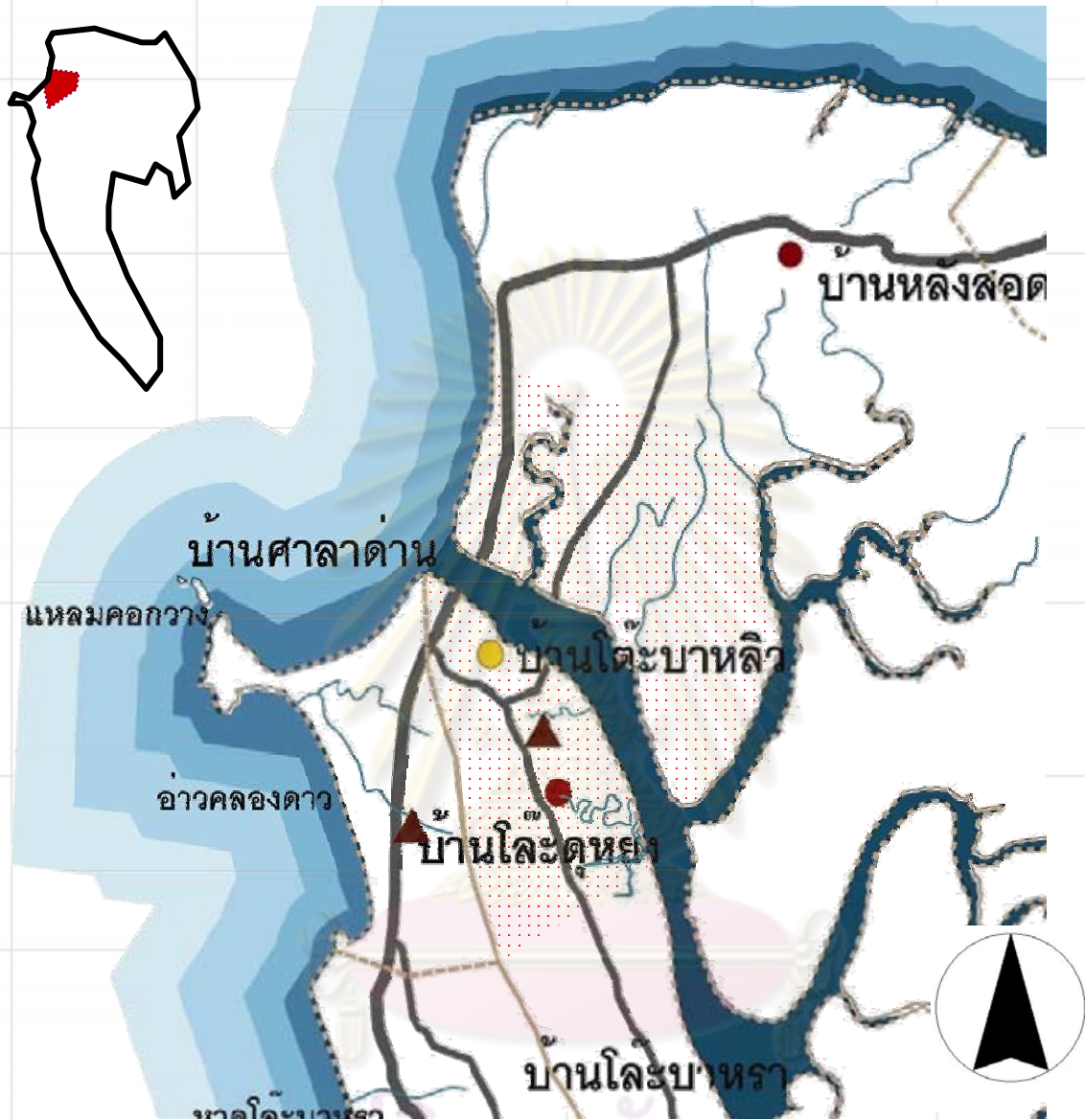
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.1 โหมวที่ 1 ชุมชนพาดิษยกรรม

<p>แผนปฏิบัติ การด้าน สภาพแวดล้อม</p>	<p>การควบคุมการรุกรานพื้นที่ริมทะเล เป็นพื้นที่จุดเชื่อมต่อท่าเรือข้ามฟากธุรกิจบริการนักท่องเที่ยว รวมถึงเป็นที่ตั้งของชุมชนดั้งเดิมในพื้นที่(โต๊ะบาหลิว) พบปัญหาการรุกรานพื้นที่ริมชายฝั่งเป็นอย่างมาก ควรมีการควบคุมในเรื่องการบำบัดน้ำเสียจากครัวเรือน และการปล่อยของเสียจากเรือโดยสาร</p>
<p>แผนปฏิบัติ การด้านการ ท่องเที่ยวและ ชุมชน</p>	<p>ชุมชนพาดิษยกรรม โหมวนี้ประกอบด้วยชุมชนศาลาด่าน ซึ่งเป็นย่านพาดิษยกรรมหลัก และเป็นพื้นที่ที่เป็นประตูสู่เกาะลันตาใหญ่ รวมทั้งยังเป็นจุดรองรับการเข้าถึงพื้นที่ของนักท่องเที่ยวเป็นลำดับแรก การส่งเสริมการเรียนรู้และการสื่อสารในโหมวนี้ ควรเน้นฝึกอบรมแก่ผู้นำชุมชนในเรื่องการพัฒนาการประกอบธุรกิจ และการฝึกฝนทักษะภาษาอังกฤษ เป็นต้น</p>
<p>แผนปฏิบัติ การด้าน คมนาคมขนส่ง</p>	<p>พัฒนาระบบขนส่งสาธารณะ เป็นพื้นที่ที่เป็นเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างเกาะลันตาน้อยกับเกาะลันตาใหญ่ ควรมีการพัฒนาด้านขนส่งสาธารณะ จุดเปลี่ยนถ่ายรถบริการและแพขนานยนต์ โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการเดินทางในเขตชุมชนเพื่อความปลอดภัย และลดอุบัติเหตุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูการท่องเที่ยว</p>

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

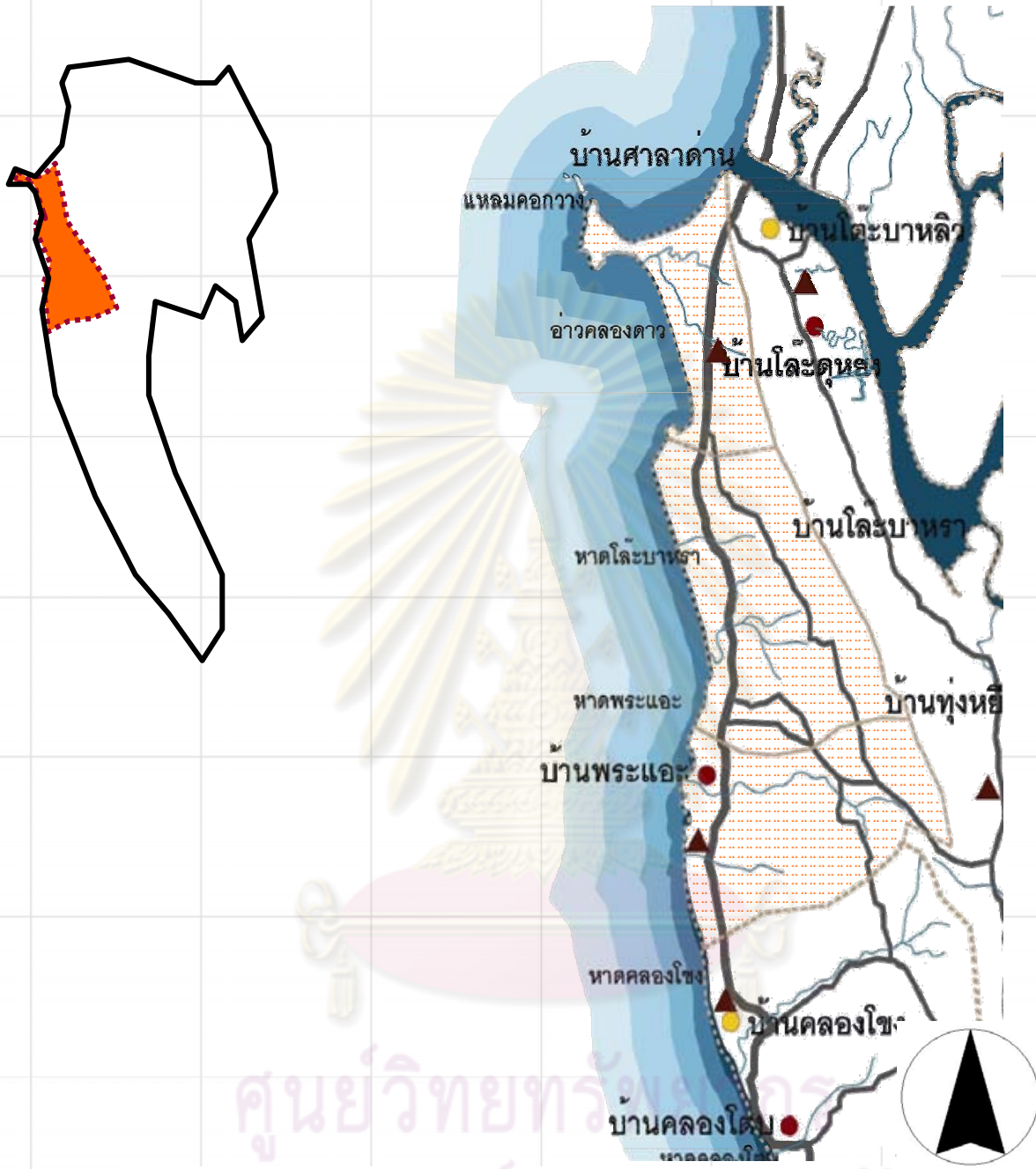

ภาพที่ 4.1 โหมวกที่ 1 ชุมชนพาดินชยกรรม

ตารางที่ 4.2 โหมวที่ 2 ชุมชนบริการการท่องเที่ยวตอนบน

<p>แผนปฏิบัติ การด้าน สภาพแวดล้อม</p>	<p>การจัดการขยะ และการควบคุมการก่อสร้างอาคาร ในบริเวณฝั่งตะวันตกของเกาะลันตาใหญ่ ซึ่งมีชายหาดสวยงาม ทำให้มีการสร้างรีสอร์ท / โรงแรมมาก เพื่อเป็นการควบคุมและแก้ไขปัญหา ควรเห็นนโยบายในเรื่องการจัดการขยะ รวมถึงการควบคุมการก่อสร้างอาคารทั้งในด้านที่ตั้ง การเฝ้าระวังและตรวจสอบไม่ให้รุกล้ำพื้นที่ริมทางน้ำ</p>
<p>แผนปฏิบัติ การด้านการ ท่องเที่ยวและ ชุมชน</p>	<p>ชุมชนบริการการท่องเที่ยว เป็นย่านที่สำคัญในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย ร้านค้า ร้านอาหาร โรงแรม รีสอร์ท ดังนั้น จึงเสนอการส่งเสริมการเรียนรู้และการสื่อสารควรเน้นการฝึกอบรมแก่ผู้นำชุมชน ด้านการธุรกิจขนาดย่อม และการฝึกฝนทักษะภาษาอังกฤษ ควบคู่ไปกับการให้ความรู้กับกลุ่มนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการจากภายนอก ให้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนในเกาะลันตา เพื่อก่อให้เกิดความเคารพแก่สถานที่สร้างความตระหนักและจิตสำนึกในการท่องเที่ยว และให้ความร่วมมือกับชุมชนในการอนุรักษ์ และพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อม</p>
<p>แผนปฏิบัติ การด้าน คมนาคมขนส่ง</p>	<p>เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงชายหาด เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เป็นจุดเริ่มต้นเข้าสู่เกาะลันตาใหญ่ ควรส่งเสริมด้านการขนส่ง รถบริการ ความปลอดภัย ความมีระเบียบของเส้นทาง ปรับปรุงทางข้ามถนน สัญญาณไฟ การเข้าถึงชายหาด และทางเชื่อมระหว่างหาดทางทิศตะวันตก</p>

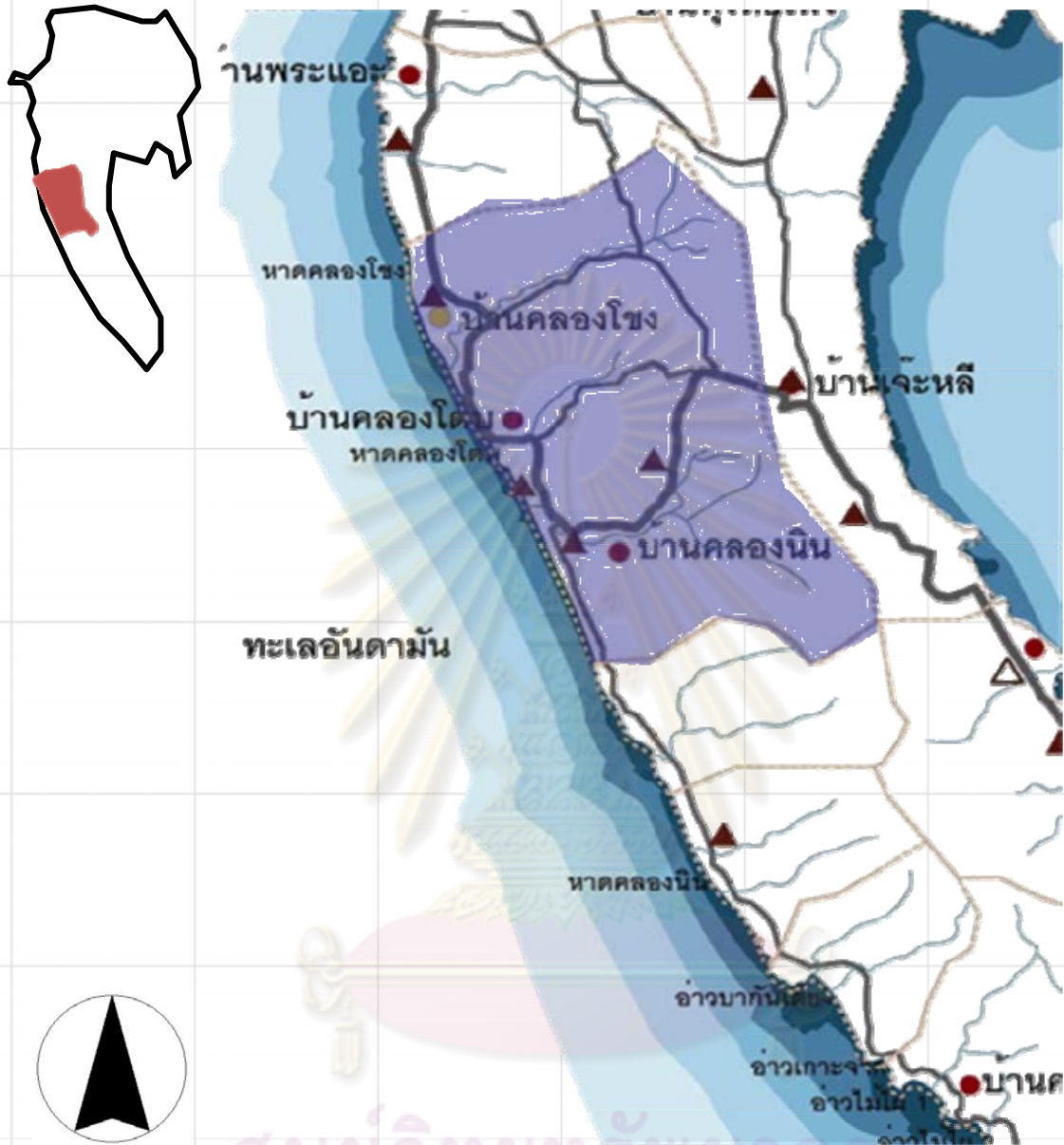
ภาพที่ 4.2 โหมวกที่ 2 ชุมชนบริการการท่องเที่ยวตอนบน

ตารางที่ 4.3 โหมวที่ 3 ชุมชนบริการการท่องเที่ยวตอนล่าง

<p>แผนปฏิบัติ การด้าน สภาพแวดล้อม</p>	<p>การจัดการขยะ และการควบคุมการก่อสร้างอาคาร เป็นฝั่งตะวันตกของเกาะลันตาใหญ่ ซึ่งมีชายหาดสวยงาม ทำให้มีการสร้างรีสอร์ท และโรงแรมมาก เพื่อเป็นการควบคุมและแก้ไขปัญหาที่สำคัญควรเน้นเรื่อง การจัดการขยะ รวมถึงการควบคุมการก่อสร้างอาคาร ทั้งในด้านที่ตั้งและการควบคุมเพื่อไม่ให้รบกวนพื้นที่ริมทางน้ำ และพื้นที่สาธารณะอื่นๆ</p>
<p>แผนปฏิบัติ การด้านการ ท่องเที่ยวและ ชุมชน</p>	<p>ชุมชนบริการการท่องเที่ยว พื้นที่นี้เป็นบริเวณที่สำคัญในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย ร้านค้า ร้านอาหาร โรงแรม รีสอร์ท ดังนั้น จึงควรดำเนินการส่งเสริมการเรียนรู้และการสื่อสาร การฝึกอบรมแก่ผู้นำชุมชน การพัฒนาการประกอบธุรกิจ และการฝึกฝนทักษะภาษาอังกฤษ ควบคู่ไปกับการทำให้ความรู้กับกลุ่มนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการให้มีความเข้าใจวิถีชีวิตของชุมชนในเกาะลันตาอย่างถูกต้อง เพื่อก่อให้เกิดความเคารพแก่สถานที่ สร้างความตระหนักและจิตสำนึกในการท่องเที่ยว</p>
<p>แผนปฏิบัติ การด้าน คมนาคมขนส่ง</p>	<p>ควบคุมการก่อสร้างอาคาร โหมวนี้เป็นพื้นที่ที่มีการสร้างอาคารเพื่อเป็นสถานที่พักของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ดังนั้น จึงควรเน้นให้มีการควบคุมการก่อสร้างอาคาร และการสร้างความปลอดภัยโดยเพิ่มป้ายสัญญาณเตือน เนื่องจากมีการเปลี่ยนขนาดเส้นทาง และเป็นทางแยกจุดตัดของเส้นทาง</p>

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

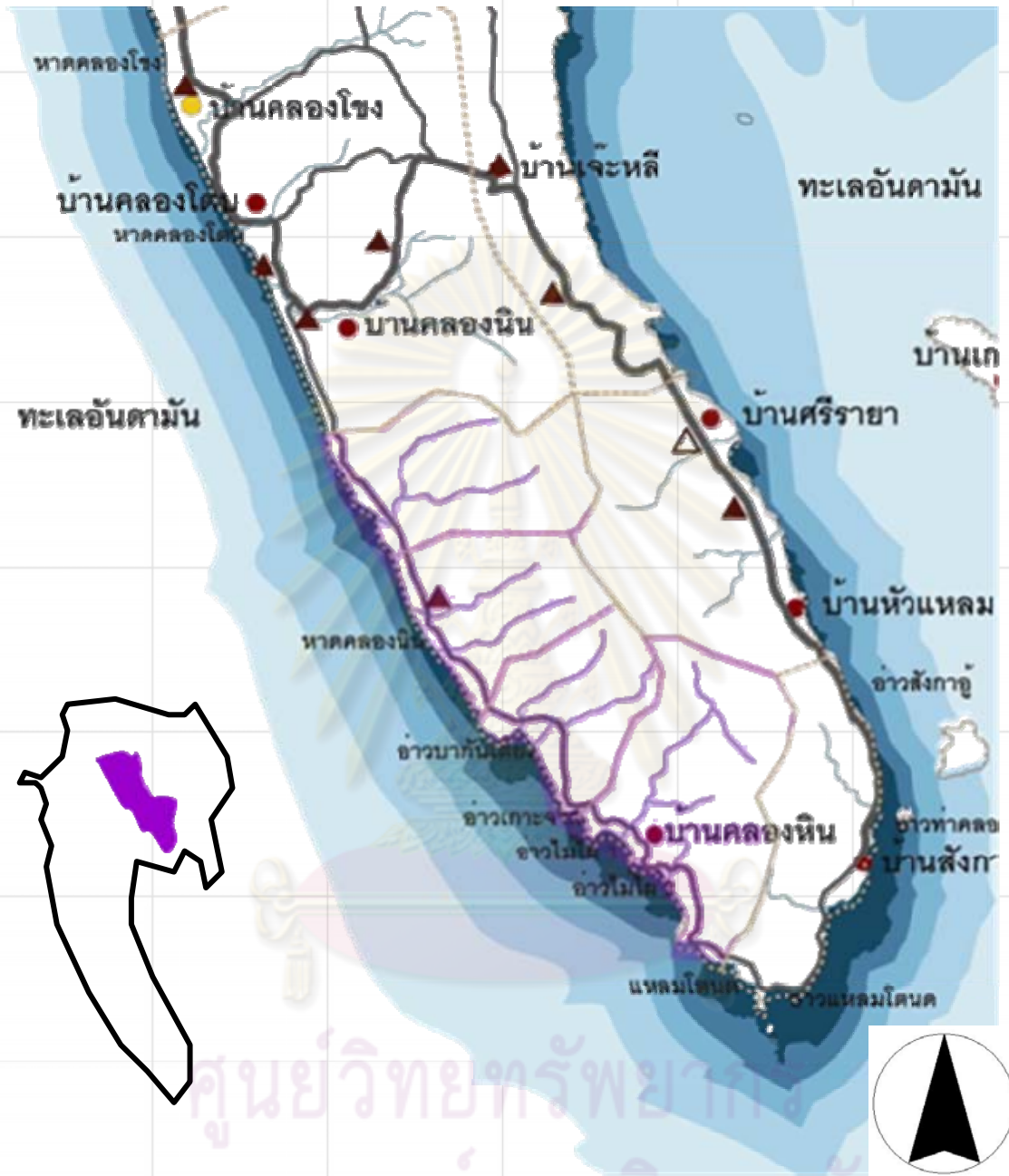
ภาพที่ 4.3 โหมวกที่ 3 ชุมชนบริการการท่องเที่ยวตอนล่าง

ตารางที่ 4.4 โหมวที่ 4 ชุมชนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

<p>แผนปฏิบัติ การด้าน สภาพแวดล้อม</p>	<p>การรักษาพื้นที่ป่าสงวน เป็นบริเวณที่ต่อเนื่องกับพื้นที่ป่าสงวน ควรมีมาตรการเร่งด่วน เพื่อควบคุมการเติบโตของแหล่งบริการการท่องเที่ยว รวมถึงการควบคุมเส้นทางสัญจร มิให้รุกร้าไปยังพื้นที่ป่าและชายป่า</p>
<p>แผนปฏิบัติ การด้านการ ท่องเที่ยวและ ชุมชน</p>	<p>พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และย่านที่อยู่อาศัยของชุมชน พื้นที่นี้ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเกาะลันตาใหญ่ ดังนั้น การส่งเสริมการเรียนรู้และการสื่อสารควรเน้นเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ความสมบูรณ์ของป่าไม้ คุณภาพน้ำ การกำจัดขยะ เป็นต้น</p>
<p>แผนปฏิบัติ การด้าน คมนาคมขนส่ง</p>	<p>ปรับปรุงระบบคมนาคมที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ พื้นที่นี้ควรเน้นการเพิ่มความปลอดภัย โดยการเพิ่มเสาไฟตามไหล่ทาง และปรับทางสัญจรให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม เนื่องจากเส้นทางตัดตามแนวเขา ซึ่งน่าจะเกิดความเสี่ยงจากปัญหาดินถล่ม</p>

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

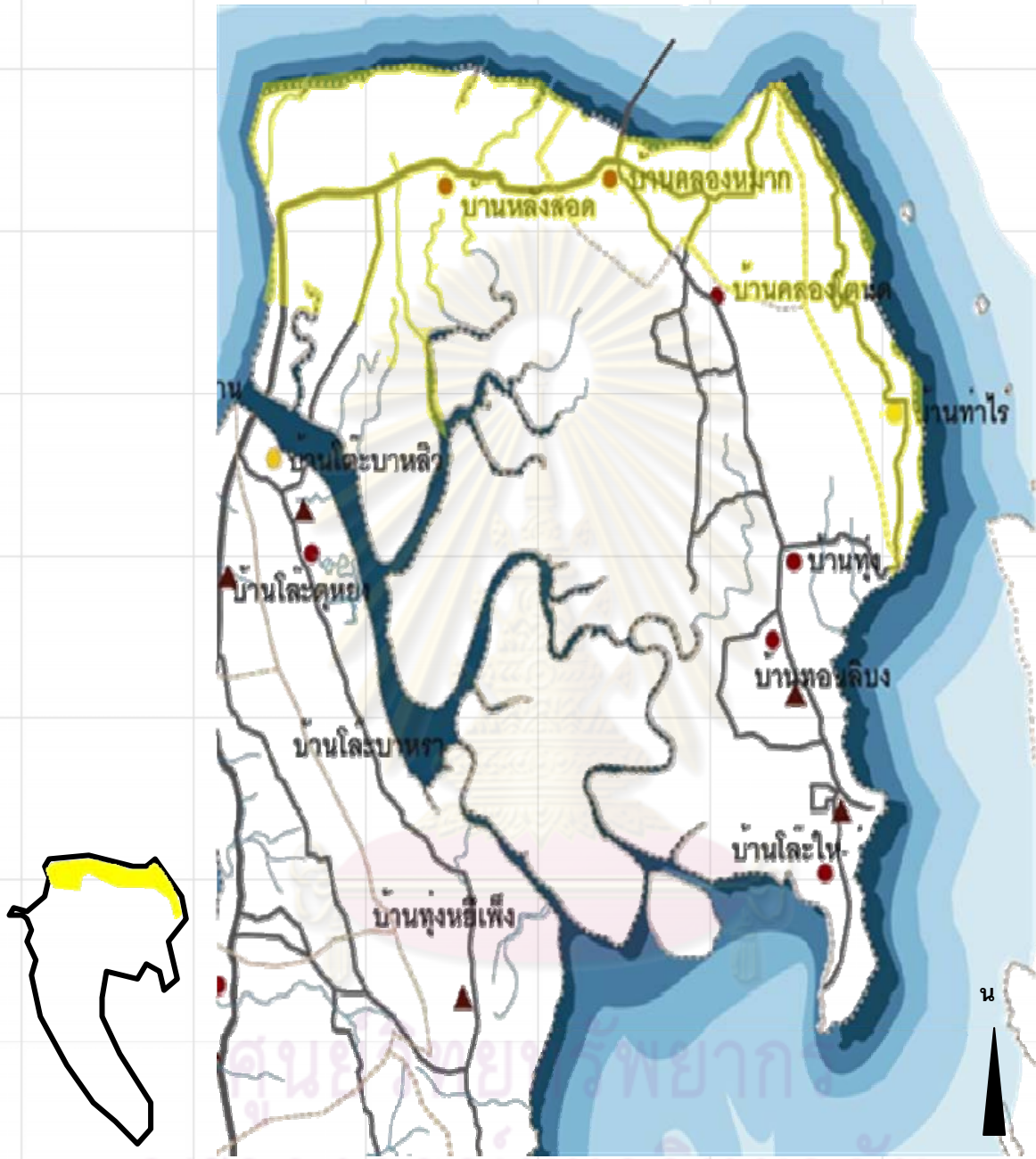
ภาพที่ 4.4 โหมวที่ 4 ชุมชนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตารางที่ 4.5 โหมวที่ 5 ชุมชนเกษตรและหัตถกรรม

<p>แผนปฏิบัติการด้านสภาพแวดล้อม</p>	<p>การจัดเก็บขยะและจัดหาแหล่งน้ำจืดสำหรับบริโภคและใช้ในการเกษตร ควรจัดให้มีการจัดเก็บขยะโดยอบต. เพื่อให้เกิดการรวบรวมขยะที่กระจัดกระจายตามที่ต่างๆ ให้ง่ายต่อการกำจัดและมีวิธีการกำจัดที่ได้มาตรฐานจะช่วยลดสารพิษและอันตรายจากการเผาขยะ เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตร จำนวนครัวเรือนไม่มาก การกำจัดด้วยระบบปิด ขนาดเล็กเช่นด้วยการใช้ไฟฟ้าหรือย่อยสลายน่าจะไม่มีสิ่งปนเปื้อนมากนัก นอกจากนี้พื้นที่นี้เป็นพื้นที่ราบอาจประสบปัญหาในเรื่องน้ำเค็ม รวมถึงการมีแหล่งน้ำจืดน้อยแห่ง จึงควรมีการชะลอน้ำหรือกักเก็บน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค</p>
<p>แผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวและชุมชน</p>	<p>ชุมชนเกษตรและหัตถกรรม พื้นที่ส่วนใหญ่ในเกาะลันตาน้อย ซึ่งยังคงประกอบอาชีพทางการเกษตร หัตถกรรม และประมงเป็นหลัก การส่งเสริมการเรียนรู้และการสื่อสาร ในโหมวนี้ควรเน้นการถ่ายทอดความรู้และทักษะที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพดั้งเดิม ได้แก่ การเกษตรและการทำประมง รวมทั้งการส่งเสริมให้มีการทัศนศึกษาดูงานนอกพื้นที่ เพื่อเป็นตัวอย่างในการปรับปรุงพัฒนาสินค้าท้องถิ่นให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการพัฒนาการตลาด</p>
<p>แผนปฏิบัติการด้านคมนาคมขนส่ง</p>	<p>ปรับปรุงระบบคมนาคมที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ พื้นที่นี้ควรปรับเส้นทางให้สอดคล้องกับภูมิประเทศ ไม่ให้กัดขวางทางน้ำธรรมชาติ และควบคุมสิ่งก่อสร้างไม่ให้บดบังทัศนวิสัยในการเดินทางคมนาคม</p>

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

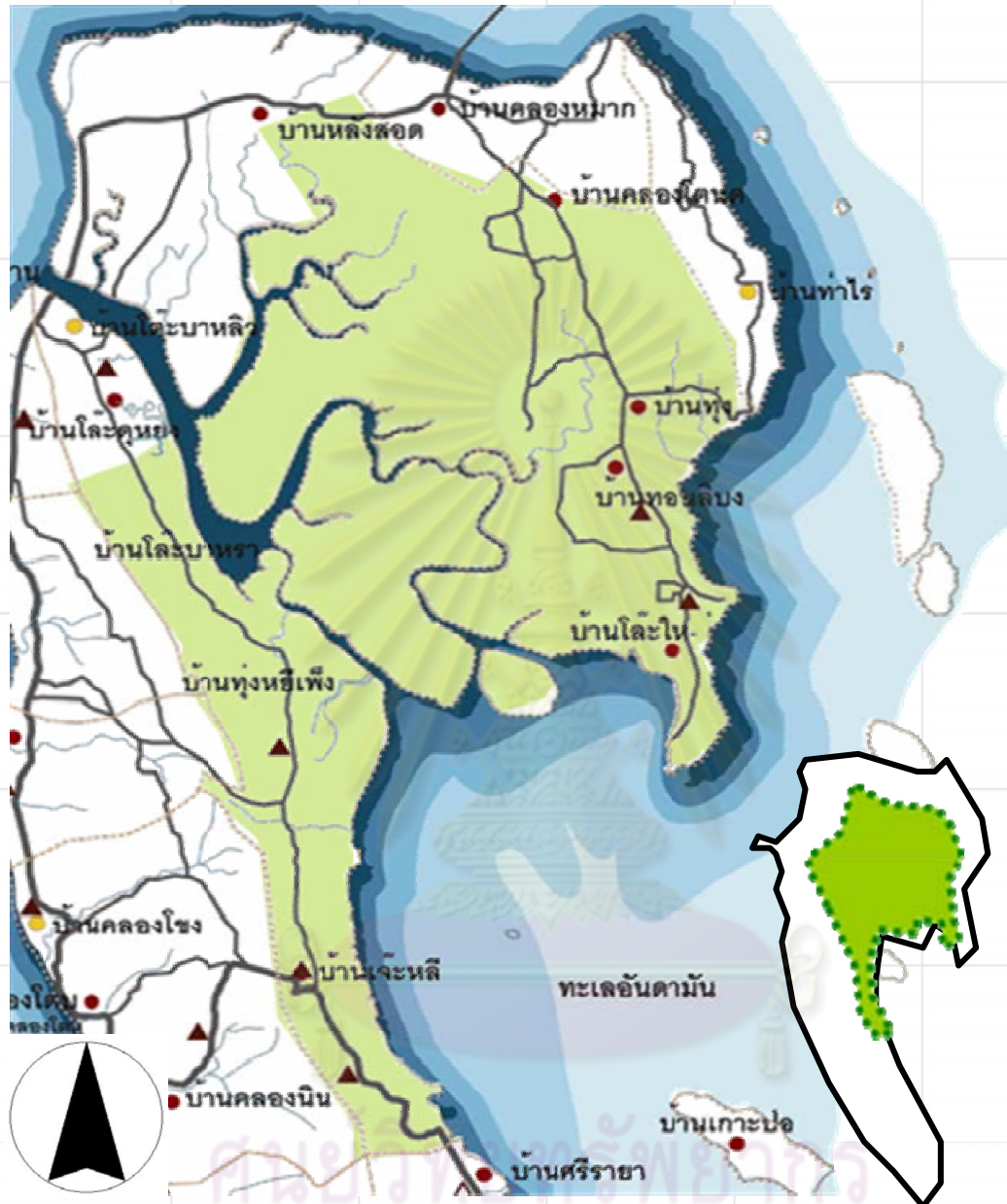
ภาพที่ 4.5 โหมวที่ 5 ชุมชนเกษตรและหัตถกรรม

ตารางที่ 4.6 โหมวที่ 6 ชุมชนป่าชายเลน และประมงเพาะเลี้ยง

<p>แผนปฏิบัติการด้านสภาพแวดล้อม</p>	<p>การรักษาพื้นที่ป่าชายเลน/ควบคุมการทำฟาร์มกุ้งให้มีการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ พื้นที่ส่วนใหญ่ของโหมว 6 เป็นพื้นที่ป่าชายเลน ควรมีการออกมาตรการในการควบคุมการตัดไม้และการเร่งปลูกป่าทดแทน การจัดกิจกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และควรมีมาตรการควบคุมการบำบัดน้ำเสียจากบ่อเลี้ยงกุ้งก่อนการปล่อยสู่แหล่งน้ำสาธารณะ รวมทั้งการจำกัดพื้นที่เพาะเลี้ยง</p>
<p>แผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวและชุมชน</p>	<p>ชุมชนป่าชายเลน ประมงเพาะเลี้ยง เนื่องจากพื้นที่อยู่ทางทิศตะวันออกของเกาะลันตาน้อย และเกาะลันตาใหญ่ และป่าชายเลนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติสำคัญ ดังนั้น การส่งเสริมการเรียนรู้และการสื่อสารในพื้นที่นี้จึงควรเน้นเรื่องการดูแลสิ่งแวดล้อม ความสมบูรณ์ของป่าไม้ คุณภาพน้ำ และการที่ชาวบ้านประกอบอาชีพการทำประมงเพาะเลี้ยง และประมงชายฝั่ง จึงควรส่งเสริมการทำประมงเชิงอนุรักษ์</p>
<p>แผนปฏิบัติการด้านคมนาคมขนส่ง</p>	<p>ปรับปรุงระบบคมนาคมที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ พื้นที่นี้ควรปรับเส้นทางให้สอดคล้องกับภูมิประเทศ ไม่ให้กีดขวางทางน้ำธรรมชาติ และควบคุมสิ่งก่อสร้างไม่ให้บดบังทัศนวิสัยในการเดินทาง</p>

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

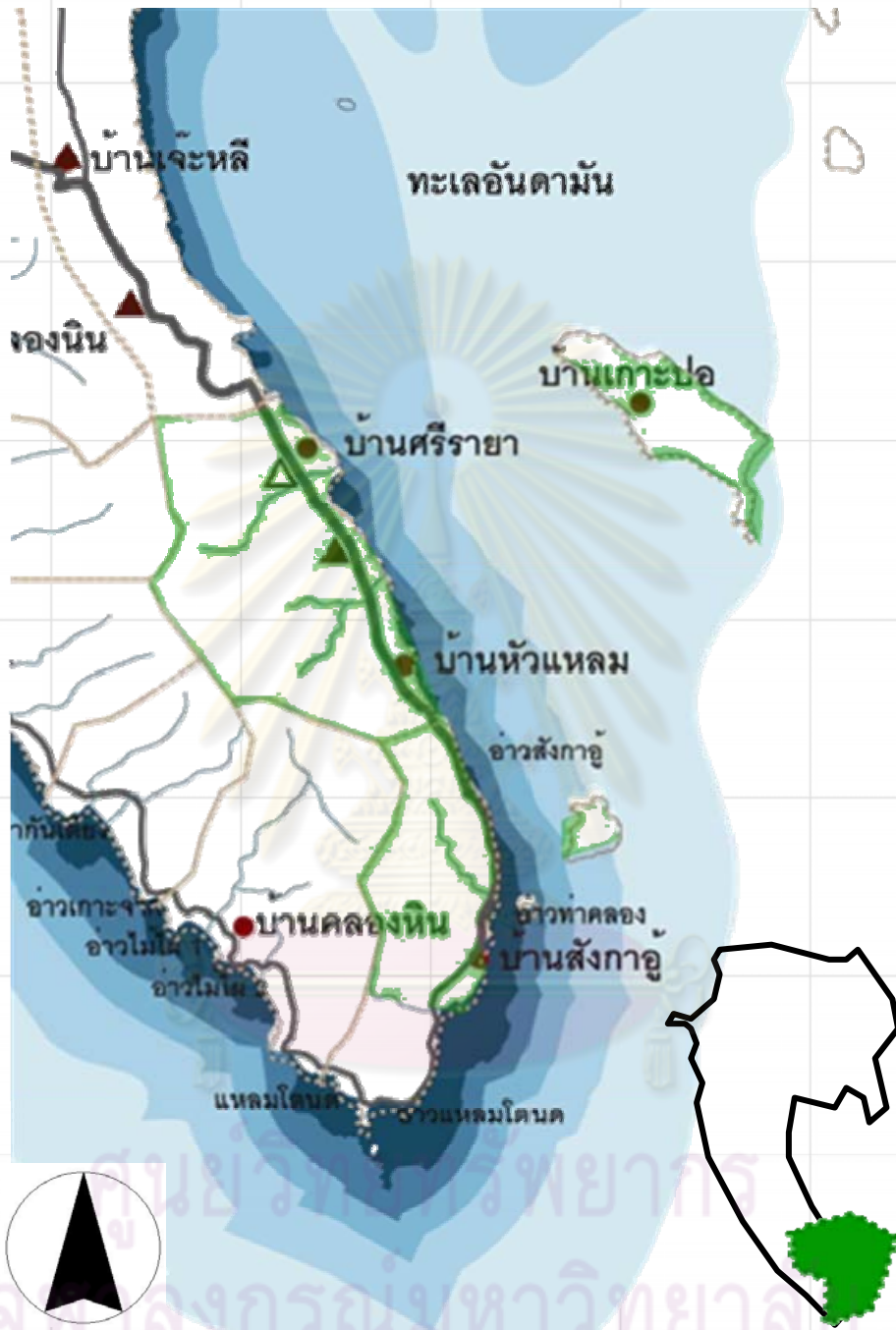
ภาพที่ 4.6 หมู่ที่ 6 ชุมชนปราชายเลน และประมงเพาะเลี้ยง

ตารางที่ 4.7 โหมวที่ 7 ชุมชนเก่าและประมงชายฝั่ง

<p>แผนปฏิบัติ การด้าน สภาพแวดล้อม</p>	<p>การป้องกันการรุกล้ำพื้นที่ริมชายฝั่งและการบำบัดของเสียของบ้านพักอาศัยริมทะเล และการกำหนดขอบเขตและฤดูกาลในการทำประมงชายฝั่ง พื้นที่เป็นศูนย์กลางชุมชนเดิมทำให้มีการก่อสร้างอาคารพักอาศัยยื่นล้ำหน้า มีปัญหาในเรื่องบำบัดของเสียจากครัวเรือน การทำประมงชายฝั่งนอกจากการกำหนดแนวเขตการจับปลาแล้ว ควรมีการกำหนดฤดูกาลจับปลาเพื่อเป็นการอนุรักษ์และการเพาะพันธุ์ตามธรรมชาติของสัตว์น้ำ</p>
<p>แผนปฏิบัติ การด้านการ ท่องเที่ยวและ ชุมชน</p>	<p>ชุมชนประมงชายฝั่ง และชุมชนเก่า เนื่องจากพื้นที่อยู่ทางทิศตะวันออกเกาะลันตาใหญ่ และป่าชายเลนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติสำคัญ ดังนั้น การส่งเสริมการเรียนรู้และการสื่อสารในพื้นที่นี้ควรเน้นเรื่องการดูแลสิ่งแวดล้อม ความสมบูรณ์ของป่าไม้ แหล่งน้ำ และการที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเพาะเลี้ยงและประมงชายฝั่ง จึงควรส่งเสริมการทำประมงเชิงอนุรักษ์</p>
<p>แผนปฏิบัติ การด้าน คมนาคมขนส่ง</p>	<p>ปรับปรุงระบบคมนาคมที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับมรดกทางวัฒนธรรม เป็นพื้นที่ที่มีความชัดเจนด้านมรดกทางวัฒนธรรม ควรสร้างเอกลักษณ์ให้แก่ย่านเมืองเก่า โดยที่การอนุรักษ์องค์ประกอบของชุมชน และสถาปัตยกรรม ส่งเสริมการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีความหลากหลายขึ้นได้</p>

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 4.7 โหมวกที่ 7 ชุมชนเก่าและประมงชายฝั่ง

4.2 โครงการเพื่อแก้ปัญหาและเสนอแนะการสร้างการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาวิจัยด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดกระบี่ที่ผ่านมา ในปีแรกเป็นการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการวางแผนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดกระบี่ ซึ่งต้องเป็นความร่วมมือในการวางแผนในระดับภาค เพื่อให้เกิดการรักษาสภาพแวดล้อมของป่าไม้และพื้นที่ลุ่มน้ำ ในปีต่อมามุ่งเน้นประเด็นสถานการณ์สิ่งแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจสังคม ของเกาะลันตาใหญ่ และผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนา

ในพ.ศ. 2550 คณะผู้วิจัยเน้นการใช้แผนปฏิบัติการในการพัฒนา เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของคนเกาะลันตา สิ่งแวดล้อมที่ดี และความเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ โดยการศึกษาครอบคลุมทั้งเกาะลันตาใหญ่และลันตาน้อย ผลที่ได้จากการศึกษาในปีนี้ จึงเน้นการศึกษา 3 ประเด็น คือ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land use) การเปลี่ยนแปลงทางด้านสิ่งแวดล้อม และความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและการท่องเที่ยว (the relationship between community and tourism) โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างเกาะทั้งสอง คือ เกาะลันตาใหญ่และลันตาน้อย เพื่อรักษาเอกลักษณ์ของเกาะลันตาและกำหนดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งสามารถใช้เพื่อเป็นตัวอย่างในการพัฒนาการท่องเที่ยวในเกาะอื่นๆในประเทศไทย เพื่อรองรับการเติบโตของการท่องเที่ยวที่จะเกิดในอนาคต โดยมีให้เกิดการท่องเที่ยวที่ไร้การควบคุม เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอย่างมาก ดังเช่นในกรณีของเกาะพีพี และภูเก็ต

นอกจากการกล่าวถึง สภาพปัจจุบัน สถานการณ์ปัญหาที่เกิด ข้อเสนอแนะในแนวทางแก้ไขในประเด็นต่างๆแล้ว แผนปฏิบัติการเป็นจุดมุ่งหมายหลักของการวางแผนในครั้งนี้ เนื่องจากในระยะที่ผ่านมาไม่สามารถลดปัญหาที่เกิดขึ้นได้ พร้อมทั้งยังมีแนวโน้มของปัญหารุนแรงขึ้นอีก ดังนั้น การมีโครงการตัวอย่างเพื่อแก้ปัญหาและเสนอแนะ น่าจะเป็นการผลักดันให้เกิดการนำแผนไปปฏิบัติใช้มากขึ้น โดยเสนอเป็นยุทธศาสตร์ 6 เรื่องดังต่อไปนี้

1) การจัดการการพัฒนา ข้อเสนอแนะ ได้แก่

- การรักษาสภาพแวดล้อมโดยการแบ่งเขตพื้นที่
- ตัวอย่างการแบ่งพื้นที่

ในการรักษาสภาพแวดล้อมของเกาะ ได้เสนอให้มีการแบ่งเขตเพื่อควบคุมระดับการพัฒนาในพื้นที่ต่างๆ เพื่อไม่ให้มีการพัฒนามากเกินกว่าระดับที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งในการรักษาพื้นที่ลุ่มน้ำของเกาะ ทั้งนี้คณะผู้วิจัยเสนอแนะแนวทางตามความเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่างๆ และได้พิจารณาสภาพการณ์ใช้ประโยชน์พื้นที่ที่เกิดขึ้น และการกำหนดเขตป่า ได้แก่ เสนอให้มีการพัฒนาพื้นที่ในโหมวทางตอนเหนือระหว่างร้อยละ 55 – 65

ของพื้นที่ ส่วนพื้นที่ด้านใต้ของเกาะ เช่นบริเวณบ้านลังกะอู้ ให้มีพื้นที่พัฒนาไม่เกินร้อยละ 15 เป็นต้น

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง: หน่วยงานราชการและประชาชนต้องร่วมมือกัน ทั้งการจัดการหน้า การรักษาพื้นที่ป่า และวัสดุที่เหมาะสมกับการก่อสร้างอาคารบนเกาะลันตา

2) การจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำ ข้อเสนอแนะประกอบด้วย

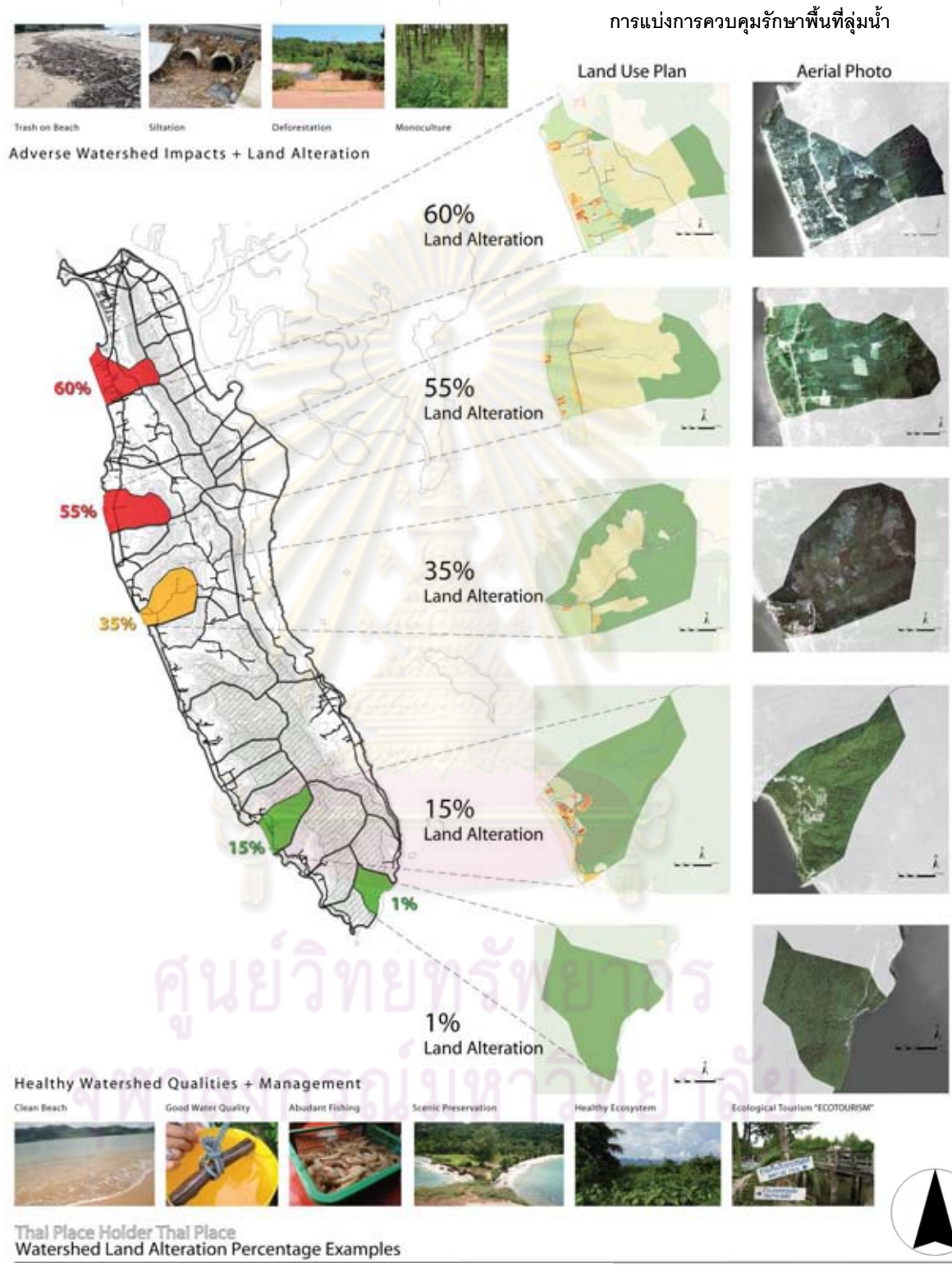
- การเฝ้าระวังในการรักษาพื้นที่ลุ่มน้ำ
- การให้ความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ลุ่มน้ำ
- สร้างเครือข่ายในการปกป้องรักษาพื้นที่ลุ่มน้ำ

พื้นที่ลุ่มน้ำเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญในการปกป้องรักษาเกาะลันตา ดังนั้น ประชาชนจึงควรทราบถึงผลกระทบของพื้นที่ลุ่มน้ำที่จะเกิดกับสภาพแวดล้อมในเกาะ การควบคุมดูแลรักษา และปกป้องพื้นที่ลุ่มน้ำจะสำเร็จไม่ได้ถ้าประชาชนบนเกาะไม่มีความเข้าใจถึงความสำคัญและผลกระทบที่จะเกิดต่อพื้นที่ลุ่มน้ำ

คณะวิจัยได้เสนอแนะขั้นตอนสำคัญในขั้นเริ่มต้นที่ได้แก่ การให้ความรู้เรื่องพื้นที่ลุ่มน้ำ ซึ่งสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น นิทรรศการ โดยใช้พื้นที่ที่เหมาะสม รวมทั้งการพัฒนาสื่อและกิจกรรมการให้ความรู้ เช่น แผ่นพับ การมีกลุ่มหรือเครือข่ายเฝ้าระวัง การทัศนศึกษาของชุมชนและโรงเรียน และการให้ความรู้กับชุมชน และการสร้างความร่วมมือในการปกป้องรักษาพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยใช้ตัวอย่างความสำเร็จของชุมชนทุ่งหยีเพ็งหรือชุมชนอื่นๆ และให้ความรู้พื้นฐานกับชุมชนในการเฝ้าระวังพื้นที่ลุ่มน้ำ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 4.1 การแบ่งการควบคุมรักษาพื้นที่ลุ่มน้ำ

3) ระดม/รวบรวมทรัพยากรเพื่อการจัดการขยะ ที่ทิ้งขยะและการจัดการ ควบคุมดูแล ข้อเสนอแนะ ได้แก่

- การเก็บภาษีจากการใช้ทรัพยากร
- การเก็บค่าธรรมเนียมจากผู้ใช้
- การเก็บค่าธรรมเนียมการใช้เกาะเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนา

การที่ปริมาณของขยะเพิ่มขึ้นและไม่สามารถมีการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพดังเช่นในปัจจุบัน คณะผู้วิจัยเชื่อว่าอีกไม่นานเกาะลันตาจะเต็มไปด้วยขยะ การเริ่มต้นที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาทั้งในเรื่องการจัดการขยะ การป้องกันการทำลายป่าไม้และสภาพแวดล้อม ต้องมีการตระหนักถึงความเป็นไปได้ในด้านงบประมาณ ในการจัดการขยะซึ่งไม่มีทิศทางขององค์กรปกครองท้องถิ่นหลายแห่ง โดยควรให้อยู่ในระบบเดียวกันในระยะยาวในการจัดการควรมีหน่วยงานเดียวกันเป็นผู้จัดการและควบคุมทั้งหมด ทั้งการซื้อที่ดินสำหรับทิ้งขยะ การลงทุนในอุปกรณ์ การฝึกอบรมผู้ให้บริการ การวางระบบ ในปัจจุบันแม้ทาง GTZ จะมีข้อเสนอแนะในระบบการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและกำจัดขยะสำหรับเกาะ ในราคา 4 ล้านบาท แต่ยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณอยู่ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในการจัดการปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทางผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มงบประมาณหรือใช้มาตรการในด้านต่างๆ คือ

ก) การชดเชยผลประโยชน์ในทางใดทางหนึ่งให้กับเจ้าของที่ดิน เพื่อป้องกันไม่ให้เจ้าของที่ดินขายที่ดินของตนไปให้นายทุนเพื่อการพัฒนาที่ไร้การควบคุม ไม่เหมาะสมและไม่จูงใจพอ

ข) จัดตั้งกองทุนในการฟื้นฟูป่าชายเลน ป่าไม้ต้นน้ำ พื้นที่ริมคลอง การรักษาระบบนิเวศน์ และเพื่อการเตรียมความพร้อมในการอบรมความรู้พื้นฐานในการรักษาสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชน

ค) พัฒนาระบบราชการท้องถิ่น ในการบังคับใช้กฎหมาย พื้นที่ควบคุม การใช้ที่ดิน และการควบคุมพื้นที่ลุ่มน้ำ

ประเด็นปัญหาที่เกิดจากการมีงบประมาณไม่เพียงพอ คณะผู้วิจัยเสนอแนะว่า ควรมีการเก็บค่าใช้จ่ายเพิ่มจากผู้ใช้ทรัพยากร โดยควรจ่ายค่าใช้ทรัพยากรตามที่ใช้จริง และตามต้นทุนการกำจัดของเสียตามที่เป็นจริง ทั้งนักท่องเที่ยว โรงแรม และคนในท้องถิ่น รวมทั้งสนับสนุนให้มีการแยกขยะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง: หน่วยงานท้องถิ่น ส่วนราชการส่วนกลาง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการขอความร่วมมือจากองค์กรเอกชน การนำเทคนิคต่างๆจากหน่วยงานต่างๆมาใช้ในการจัดการขยะ เช่น สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์

เพื่อสิ่งแวดล้อม ของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ในการดำเนินโครงการธนาคารขยะเข้ามาจัดการขยะและการนำกลับมาใช้ใหม่

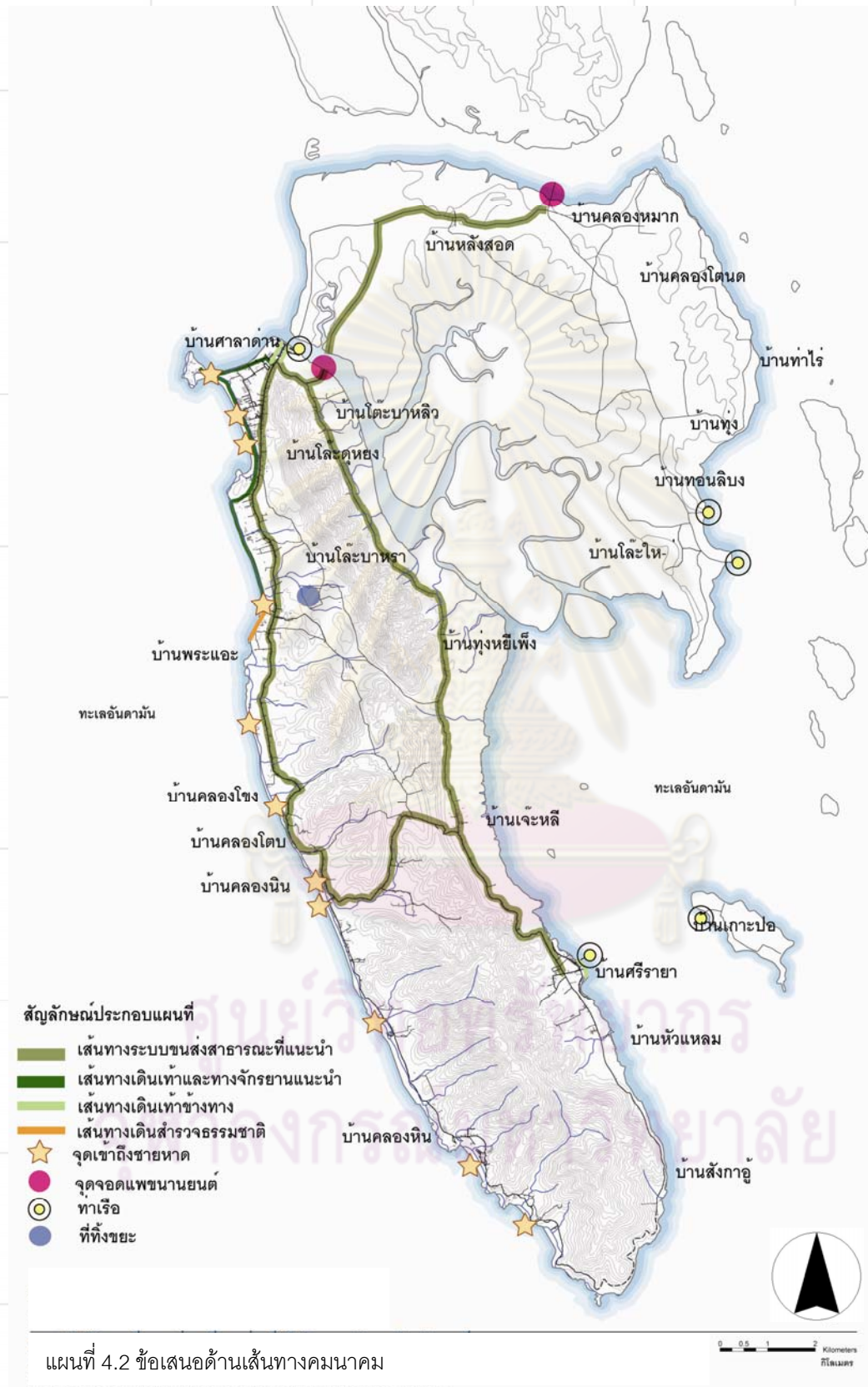
4) การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน ข้อเสนอแนะ ได้แก่

- เพิ่มป้ายเตือนและสัญญาณไฟจราจร
- ความปลอดภัยของทางเดินเท้า ปรับปรุงทางข้ามถนน ทางเดินเท้า
- ทางจักรยาน
- ระบบขนส่งสาธารณะ
- โรงเรียนระดับมัธยม
- การบำบัดน้ำเสีย ระดับกลุ่มพื้นที่หรือโหมว
- วิเคราะห์ผลได้ผลเสียจากการมีสะพาน

เกาะลันตาต้องการการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้ได้คุณภาพที่เหมาะสมกับการรองรับการท่องเที่ยว โดยหน่วยงานรัฐบาลกลางในการรับผิดชอบโครงการต่างๆ เช่น กรมทางหลวงชนบท กระทรวงศึกษาธิการ และกรมควบคุมมลพิษ เป็นต้น

การศึกษาครั้งนี้ให้ความสำคัญในการเพิ่มป้ายเตือนสัญญาณไฟจราจร เพื่อให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งรองรับการเพิ่มของจำนวนนักท่องเที่ยว การวางแผนในระบบขนส่งสาธารณะ เช่น เส้นทางจักรยาน การเพิ่มจุดทางเข้าสาธารณะสู่ชายหาด อันเป็นการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวและคนท้องถิ่น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Berkeley
University of California

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย วิทยาเขตเบอร์กลีย์
มูลนิธินโยบายสาธารณะไทย

ปัญหาน้ำเสียที่ปล่อยออกมาจาก
โรงแรม รีสอร์ทและบริเวณที่พักอาศัย มี
ผลกระทบอย่างมากต่อการพัฒนาการ
ท่องเที่ยว โดยเฉพาะบริเวณคลองสองป่า
ที่เกิดปัญหาน้ำท่วมจากการระบายน้ำเสีย
ออกจากโรงแรมอยู่บ่อยครั้ง

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง : การจัดการ
ดูแลให้เป็นไปตามกฎหมายโดยองค์กร
การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงาน
ของรัฐ ในการลงทุนด้านโครงสร้าง
พื้นฐาน ทั้งนี้ในการศึกษาครั้งนี้ จะไม่
รวมถึงผลกระทบจากการมีสะพานไปยัง
เกาะลันตา

**5) เพิ่มระบบเพื่อเชื่อมโยงการ
ท่องเที่ยวเชิงท้องถิ่นของเกาะ**

เพื่อเป็นการกำหนดความ
เชื่อมโยงให้การท่องเที่ยว ทั้งในด้าน
การให้ความรู้กับชุมชนในเรื่องเศรษฐกิจ
การยกระดับ และเพิ่มมูลค่าให้การ
ท่องเที่ยวในท้องถิ่นและวัฒนธรรมของ
ท้องถิ่น รวมทั้งความเป็นอยู่และอาชีพ
หลักของคนในเกาะ เช่น การทำประมง
หัตถกรรมพื้นบ้าน การแปรรูปอาหาร
การทำประมง มีการส่งเสริมในทักษะ
อาชีพ การหาตลาดเพิ่มเพื่อให้ชาวประมง
ขายผลผลิตได้โดยตรง การมีกลุ่มอาชีพ
หัตถกรรม โครงการ OTOP การรวมกลุ่มเพื่อหาตลาด การจัดตั้งสหกรณ์ การแบ่งปันและ
พัฒนาความรู้ จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ชุมชน ฯลฯ

โครงการปรับปรุง
ป้องกันน้ำขัง

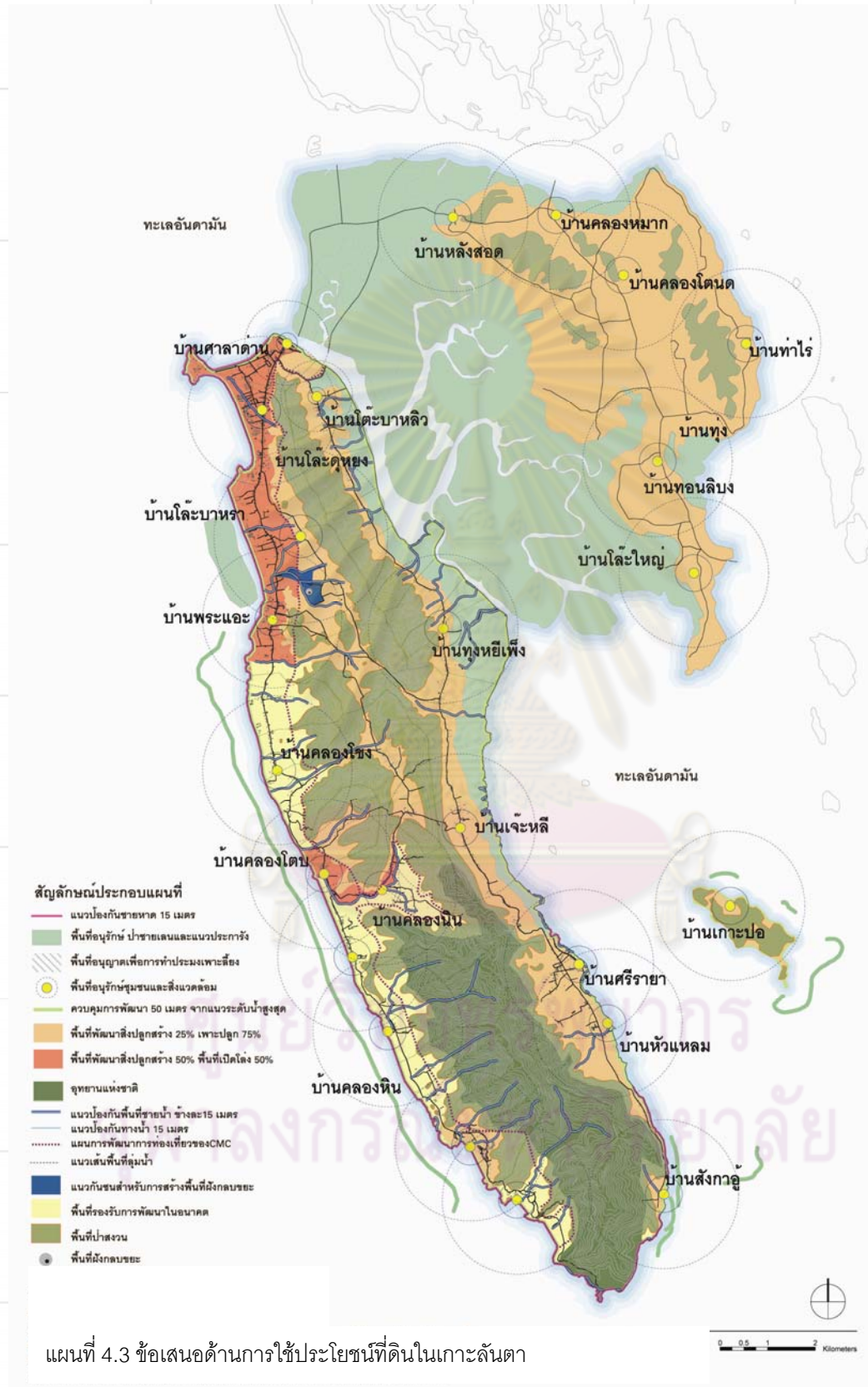
โครงการปรับปรุง
ทางเข้าหาดและ
ทางเดิน

โครงการความ
ปลอดภัยของทางเดิน
เท้า ปรับปรุงทางข้าม

ภาพที่ 4.8 โครงการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง : การจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงชุมชนและกระจายรายได้ในท้องถิ่น โดยการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ และความร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่น

6) ตัวอย่างโครงการเสนอแนะเพื่อนำไปปฏิบัติ

(1) โครงการพัฒนาพื้นที่ว่างสาธารณะในชุมชน และทางเข้าถึงหาดคอกวาง

จากการวิจัยร่วมกันระหว่างจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนียวิทยาเขตเบอร์กลีย์ และมูลนิธินโยบายสาธารณะไทย ในช่วงที่ผ่านมาคณะวิจัยมีความเห็นว่าแผนปฏิบัติในปีที่ 3 ควรมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตาใหญ่และลันตาน้อย จังหวัดกระบี่ สามารถปรับแนวความคิดไปสู่รูปธรรมได้ โดยเสนอพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นพื้นที่สวนสาธารณะ

คณะวิจัยเลือกพื้นที่ศึกษาบริเวณ **หาดคอกวาง** เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยสึนามิ ปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าวมีการสร้างเขื่อนป้องกันคลื่นเท่านั้น แต่ไม่ได้มีการพัฒนาพื้นที่ให้มีความเหมาะสมในการรองรับการพักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกาย และเป็นพื้นที่รองรับการจัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่การท่องเที่ยวในเกาะลันตา โดยมีแนวคิดในการพิจารณาพื้นที่ให้สอดคล้องกับระบบนิเวศ ก่อให้เกิดประโยชน์ในแง่การรักษาแนวหาดคอกวาง ให้เป็นการพัฒนาแหล่งนันทนาการที่เหมาะสม และเป็นพื้นที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไปได้ในอนาคตและเป็นความต้องการขององค์กรบริหารส่วนตำบลศาลาด่านอีกด้วย โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1 พัฒนาพื้นที่หาดคอกวางที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยสึนามิ ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ดีขึ้น
- 2 กำหนดรูปแบบกิจกรรมการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ เพื่อรองรับคนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น

(2) โครงการมรดกวัฒนธรรมศรีราชา เทศบาลเกาะลันตาใหญ่

โครงการมรดกวัฒนธรรมศรีราชา มีเป้าหมายเพื่อปกป้องดูแลรักษาคุณค่าของพื้นที่โดยรวมหรือในเขตชุมชน โดยให้ความสำคัญองค์ประกอบของชุมชนโดยรวม ทั้งในส่วนของสภาพทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงผู้คน และผู้รู้ในท้องถิ่นที่จะต้องเป็นผู้ดูแลมรดกทางวัฒนธรรมนั้นๆ มิใช่แค่เพียงอนุรักษ์แต่เพียงบ้านสถาปัตยกรรม โบราณสถาน แต่เป็นการดำเนินการเพื่อให้เกิดภูมิทัศน์เชิงพิพิภพทัศน์

(Museum Landscape) ทำให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่มีชีวิต (Living Environment) ซึ่งเป็นประโยชน์ใช้สอยในปัจจุบัน บ้านศรีรายา อยู่ในเขตเทศบาลตำบลเกาะลันตาใหญ่ เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของเกาะลันตา ในอดีตเคยเป็นจุดพักเรือและเปลี่ยนถ่ายสินค้าที่สำคัญของทะเลฝั่งอันดามัน ผู้คนที่มาตั้งถิ่นฐานส่วนใหญ่เป็นชาวจีน ซึ่งในปัจจุบันนี้ ยังมีมรดกทางวัฒนธรรมที่คงเหลือให้เห็น เช่น บ้านยาวซึ่งเป็นเรือนแถวไม้ที่ต่อยาวลงไปทะเล ถึงแม้บางส่วนจะเสียหายเมื่อครั้งที่เกิดภัยพิบัติสึนามิ อีกทั้งยังมี ศาลเจ้า ประภาคาร ที่ว่าการอำเภอ ซึ่งได้รับการอนุรักษ์และจัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑ์ และรวมถึงวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของคนในที่นี่

ในการจัดทำโครงการมรดกวัฒนธรรมศรีรายา ได้แก่ การทำแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งจะเป็นแหล่งอ้างอิงสำหรับการอนุรักษ์แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่มีชีวิตของชุมชน ตามหลักการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน แผนที่มรดกทางวัฒนธรรมจะเป็นกระบวนการหนึ่งในการเริ่มต้นของการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมศรีรายา ที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการระบุแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน แผนที่มรดกวัฒนธรรมนี้ยังสามารถนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม และเป็นแหล่งอ้างอิงสำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการวางแผนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเฝ้าระวังการพัฒนาที่ไม่เหมาะสมและการเปลี่ยนแปลงที่อาจทำลายคุณค่าความสำคัญของชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1 เป็นการสืบสานและอนุรักษ์คุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชนศรีรายา
- 2 ให้เป็นแนวทางในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของเกาะลันตา
- 3 ให้ความสำคัญการพัฒนาให้สอดคล้องกับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

(3) โครงการเฝ้าระวังรักษาพื้นที่ลุ่มน้ำ

พื้นที่ลุ่มน้ำเป็นปัจจัยสำคัญของความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ นอกเหนือจากการกำหนดมาตรการทางด้านกฎหมาย เพื่อควบคุมให้ปฏิบัติตามแล้ว การแก้ปัญหาในระยะยาว ยังควรมีการเสริมความรู้และเผยแพร่ให้ชุมชนมีความเข้าใจปัญหา และมีส่วนร่วมในการรักษาพื้นที่ลุ่มน้ำ ซึ่งเป็นเสมือนสิ่งหล่อเลี้ยงชีวิตของคนในพื้นที่ ให้สามารถสร้างความเข้าใจและช่วยกันแก้ปัญหา ได้แก่

- 1 การร่วมกันเพื่อศึกษาและกำหนดรูปแบบมาตรการในการรักษาพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยควรมีการเฝ้าระวังและตรวจสอบสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงในกิจกรรมต่าง ๆ ตามลักษณะการใช้ที่ดิน และสภาพทางธรรมชาติของพื้นที่ ดังนี้

- การก่อสร้างอาคารบริเวณริมชายหาดและเส้นทางน้ำ
- การปรับพื้นที่เพื่อทำสวนยางพารา และพื้นที่เกษตรกรรม

- การสร้างถนนและสะพานที่ตัดผ่านบริเวณทางน้ำ
- การรักษาพื้นที่ต้นน้ำในป่าสงวนและอุทยานแห่งชาติ

- 2 การเผยแพร่ให้ชุมชนรับรู้และร่วมเฝ้าระวัง

- การเผยแพร่มาตรการต่างๆ ผล และกิจกรรม ผ่านทางจดหมายข่าวสร้างจุด
แจ้งเหตุและมีคนกลาง เช่น หน่วยราชการเข้ามาตรวจสอบ
- สร้างกิจกรรมเพื่อสานไมตรีบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำ เพื่อให้ชุมชนที่อยู่บริเวณต้นน้ำ
กับปลายน้ำมีกิจกรรมร่วมกัน เช่น การปลูกป่า การเก็บขยะริมทางน้ำ การมีกิจกรรมสังสรรค์
และนัดทานการควบคู่ไปกับการร่วมแสดงความคิดเห็นทางด้านสิ่งแวดล้อม
- ให้รางวัลหรือสิทธิพิเศษสำหรับหน่วยงานหรือเอกชนในชุมชน ที่ดำเนินการ
เพื่อส่งเสริมหรือรักษาพื้นที่ลุ่มน้ำเป็นอย่างดี เช่น การคัดเลือกโรงแรมหรือรีสอร์ทที่ส่งผล
กระทบต่อพื้นที่ลุ่มน้ำน้อย (ให้รางวัลประกาศเกียรติคุณ หรือสิทธิในการโฆษณาหรือ
ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อของรัฐ) หรือหมู่บ้านที่มีส่วนช่วยในการจัดการขยะในพื้นที่อย่างมี
ประสิทธิภาพ (ด้วยการให้แรงจูงใจ) ยกย่องให้ผู้อื่นเห็นเป็นตัวอย่าง

4.3 สรุปสถานการณ์ ประเด็นปัญหา และข้อเสนอแนะในแต่ละโหมว

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ในประเด็นปัญหาต่างๆ คณะวิจัยจึงเสนอแผนปฏิบัติการ
โดยมีโครงการเพื่อแก้ปัญหาและเสนอแนะ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนใน
เกาะลันตา โดยเสนอเป็นตารางสรุป ดังต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.8 สรุปสถานการณ์ ประเด็นปัญหา และข้อเสนอแนะในแต่ละเกาะลันตา

โหมว	จุดเด่น/ศักยภาพ	จุดด้อย/ปัญหา	แนวทางเสนอแนะ		
โหมว 1 ชุมชนพานิชยกรรม : บ้านศาลาด่าน-บ้าน โต๊ะบาทหลิว	<ul style="list-style-type: none"> จุดศูนย์กลางการเดินทางเชื่อมโยงเกาะลันตาน้อย-ลันตาใหญ่ กับตัวเมืองกระบี่ และแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง เช่น ตรัง ภูเก็ต เกาะพีพี ศูนย์กลางการค้าและบริการสาธารณะ เช่น ธนาคาร ที่ทำการไปรษณีย์ 	<ul style="list-style-type: none"> ไม่สามารถจัดเก็บขยะได้หมดในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว มีมลพิษปล่อยสู่ทะเลจากบริเวณท่าเรือสาธารณะ และชุมชนเนื่องจากไม่มีระบบบำบัดน้ำเสีย ยาเสพติด สาธารณสุขและการแพทย์ไม่ทั่วถึง การรับวัฒนธรรมจากภายนอกทำให้ขาดความเคร่งครัดทางศาสนาและวัฒนธรรม เป็นตำแหน่งของพื้นที่ซึ่งมีโครงการสร้างสะพานเชื่อมเกาะในอนาคต ความปลอดภัยจากการเดินทาง(เนื่องจาก เส้นทางจำกัด ขับรถเร็ว ไม่มีทางเดินเท้า) เรือข้ามฟากสำหรับผู้โดยสาร จักรยาน ยังขาดการเชื่อมต่อที่สะดวก และไม่มีการเข้าออกที่ชัดเจน 	ห้องสมุดชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ป้องกันการรุกที่ดินบริเวณชายฝั่ง ปรับปรุงสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ควรมีถังบำบัดของเสียบริเวณท่าเรือสาธารณะ ควรมีระบบบำบัดน้ำเสียรวมของโหมว 	
			แหล่งเรียนรู้ชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ทำให้ความรู้เรื่องอันตรายของยาเสพติด และ ให้มีการเฝ้าระวัง การส่งเสริมการศึกษาเพื่อให้ชุมชนมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น และให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวในเรื่องการเคารพในวัฒนธรรมและความเชื่อของคนในท้องถิ่น ฝึกอบรมแก่ผู้นำชุมชน ในเรื่องการพัฒนาการประกอบธุรกิจ ขนาดย่อมของชุมชน ละการฝึกฝนทักษะภาษาอังกฤษ 	
			มหาวิทยาลัย	<ul style="list-style-type: none"> ปรับปรุงถนนที่ชำรุดและสภาพที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ พัฒนาระบบทางเดินเท้าให้ทั่วถึง พัฒนาระบบขนส่งสาธารณะให้มีความหลากหลาย โดยเฉพาะในส่วนเรือข้ามฟากสำหรับคน จักรยาน และ จักรยานยนต์ เพื่อลดการใช้รถยนต์ส่วนตัว โดยจัดให้มีความสะดวกในการเข้าถึงและเชื่อมต่อไปยังพื้นที่อื่นๆ เช่น การให้มีรถโดยสารประจำทาง การพัฒนาท่าเรือให้มีมาตรฐาน และเข้าถึงได้ง่ายสำหรับประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยว สร้างเส้นทางเชื่อมต่อสาธารณะกับพื้นที่ชายหาด 	

Berkeley
University of California

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
มูลนิธินโยบายสาธารณะไทย
วิทยาเขตเบอร์กีย์

ตารางที่ 4.8 (ต่อ) สรุปสถานการณ์ประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะต่อเกาะลันตา

หมวด	จุดเด่น/ศักยภาพ	จุดค้อย/ปัญหา	แนวทางเสนอแนะ	
หมวด 2 ชุมชนบริการการท่องเที่ยว บ้านโละบาหรานบ้าน พระและ	<ul style="list-style-type: none"> ชายหาดที่สวยงามทางฝั่งตะวันตกของเกาะ ใกล้กับจุดเชื่อมต่อและจุดเปลี่ยนด้านการสัญจร 	<ul style="list-style-type: none"> มีการเติบโตของธุรกิจท่องเที่ยวทำให้มีการก่อสร้างอาคารรุกล้ำเส้นทางน้ำและการปรับสภาพพื้นที่ เป็นที่ตั้งของที่ตั้งขยะซึ่งรองรับขยะจากพื้นที่เกือบทั้งเกาะ จัดเก็บขยะไม่ทันในช่วงฤดูการท่องเที่ยว ไม่มีระบบบำบัดน้ำเสีย ขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ในบางฤดูกาล ยาเสพติด การรับวัฒนธรรมจากภายนอกทำให้ขาดความเคร่งครัดทางศาสนาและวัฒนธรรมตามรูปแบบเดิม สาธารณสุข และการแพทย์ไม่ทั่วถึง ความไม่ปลอดภัยจากการเดินทาง เนื่องจากเส้นทางจำกัด ไม่มีทางเดินเท้า เป็นต้น ป้ายต่างๆรุกล้ำพื้นที่สาธารณะ 	มุ่งคงแบบ	<ul style="list-style-type: none"> ปรับระบบการจัดการขยะเดิมให้ถูกสุขลักษณะ เตรียมจัดหาพื้นที่ทิ้งขยะเพื่อรองรับปริมาณขยะที่จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต(ศึกษาแนวทางการขยะด้วยระบบชีวภาพ) ตรวจสอบและควบคุมการก่อสร้างอาคารไม่ให้รุกล้ำพื้นที่ริมน้ำ จัดระบบน้ำให้พอเพียงและทั่วถึง
			ธรรมชาติ	<ul style="list-style-type: none"> การให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายของยาเสพติด และ ให้มีการเฝ้าระวัง การพัฒนาการประกอบธุรกิจ และการฝึกฝนทักษะภาษาอังกฤษ การให้ความรู้กับกลุ่มนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการจากภายนอกด้านวิถีชีวิตของชุมชนบนเกาะลันตา
			ทัศนียภาพ	<ul style="list-style-type: none"> ปรับปรุงถนนที่จำกัดและสภาพที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

ตารางที่ 4.8 (ต่อ) สรุปสถานการณ์ประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะต่อเกาะลันตา

หมวด	จุดเด่น/ศักยภาพ	จุดด้อย/ปัญหา	แนวทางเสนอแนะ					
			เมืองเดาแบบ	มรสุม	มณฑล			
หมวด 3 ชุมชนบริการการท่องเที่ยวตอนล่าง :บ้านคลองโขง-บ้านคลองโตบ-บ้านคลองนิน	<ul style="list-style-type: none"> ชายหาดที่สวยงาม 	<ul style="list-style-type: none"> การขายตัวของธุรกิจท่องเที่ยว ทำให้มีการก่อสร้างอาคารมาก การบุกรุกพื้นที่สาธารณะและป่าไม้ เนื่องจากไม่มีแนวเขตที่ชัดเจน ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง ไม่มีระบบจัดการน้ำที่ดี สิ่งก่อสร้างบดบังทัศนียภาพ เส้นทางจราจรทำให้ไม่ปลอดภัย สิ่งก่อสร้างกีดขวางทางน้ำ เกิดน้ำท่วม 	เมืองเดาแบบ	<ul style="list-style-type: none"> ควบคุมการก่อสร้างอาคารและการปรับสภาพพื้นที่ตามธรรมชาติ ส่งเสริมให้มีการก่อสร้างอาคารหรือรีสอร์ทโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม (เช่น การให้สิทธิบางประการกับผู้ก่อสร้างอาคารที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย) จัดระบบการจัดการน้ำให้เพียงพอและทั่วถึง 	มรสุม	<ul style="list-style-type: none"> การให้ความรู้ด้านโทษของยาเสพติด และให้มีการเฝ้าระวัง การพัฒนาการประกอบธุรกิจ และการฝึกฝนทักษะภาษาอังกฤษ การให้ความรู้กับกลุ่มนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการจากภายนอกด้านวิถีชีวิตของชุมชนบนเกาะลันตา 	มณฑล	<ul style="list-style-type: none"> ปรับปรุงถนนที่ชำรุดและระบบป้ายเตือนให้เกิดความปลอดภัยยิ่งขึ้น สร้างระบบเดินเท้าและทางจักรยานในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว

Berkeley
University of California

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
มูลนิธิไทยอาสาพัฒนา
มูลนิธิไทยอาสาพัฒนา

ตารางที่ 4.8 (ต่อ) สรุปสถานการณ์ประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะแต่ละหมวดของเกาะลันตา

หมวด	จุดเด่น/ศักยภาพ	จุดด้อย/ปัญหา	แนวทางเสนอแนะ	
หมวด 2 ชุมชนบริการการท่องเที่ยว บ้านโหละบารา-บ้าน พระแอะ	<ul style="list-style-type: none"> ชายหาดที่สวยงามทางฝั่งตะวันตกของเกาะ ใกล้กับจุดเชื่อมต่อและจุดเปลี่ยนถ่ายการสัญจร 	<ul style="list-style-type: none"> มีการเติบโตของธุรกิจท่องเที่ยวทำให้มีการก่อสร้างอาคารร้านค้าเส้นทางน้ำและการปรับสภาพพื้นที่ เป็นที่ตั้งของที่ทิ้งขยะรีไซเคิลรับขยะจากพื้นที่เกือบทั้งเกาะ จัดเก็บขยะไม่ทันในช่วงฤดูการท่องเที่ยว ไม่มีระบบบำบัดน้ำเสีย ขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ในบางฤดูกาล ยาเสพติด การรับวัฒนธรรมจากภายนอกทำให้ขาดความเคร่งครัดทางศาสนาและวัฒนธรรมตามรูปแบบเดิม สาธารณสุข และการแพทย์ไม่ทั่วถึง ความปลอดภัยจากการเดินทาง เนื่องจากเส้นทางขรุขระ ไม่มีทางเดินเท้า เป็นต้น ป้ายต่าง ๆ รุกฉานพื้นที่สาธารณะ 	มอเดิร์นไลฟ์สไตล์	<ul style="list-style-type: none"> ปรับระบบการจัดการขยะเดิมให้ถูกสุขลักษณะ เตรียมจัดหาพื้นที่ทิ้งขยะเพื่อรองรับปริมาณขยะที่จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต(ศึกษาแนวทางจัดการขยะด้วยระบบชีวภาพ) ตรวจสอบและควบคุมการก่อสร้างอาคารไม่ให้รุกฉานพื้นที่ริมน้ำ จัดระบบน้ำให้พอเพียงและทั่วถึง
			ธรรมชาติและสภาพแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> การให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายของยาเสพติด และ ให้มีการเฝ้าระวัง การพัฒนาการประกอบธุรกิจ และการฝึกฝนทักษะภาษาอังกฤษ การให้ความรู้กับกลุ่มนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการจากภายนอกด้านวิถีชีวิตของชุมชนบนเกาะลันตา
			อนาคต	<ul style="list-style-type: none"> ปรับปรุงถนนที่ขรุขระและสภาพที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

ตารางที่ 4.8 (ต่อ) สรุปสถานการณ์ประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะต่อเกาะลันตา

หมวด	จุดเด่น/ศักยภาพ	จุดด้อย/ปัญหา	แนวทางเสนอแนะ		
หมวด 5 ชุมชนเกษตรและ หัตถกรรม : บ้านหลัง สอด-บ้าน คลองหมาก-บ้านคลอง โดนต-บ้านท่าไร่	<ul style="list-style-type: none"> พื้นที่ราบบริเวณกว้าง เหมาะสำหรับการเกษตร ได้แก่ นาข้าว ยาพารา ปาล์มน้ำมัน และการเพาะเลี้ยง 	<ul style="list-style-type: none"> ไม่มีการจัดเก็บขยะ ต้องซื้อน้ำดื่ม เพราะน้ำไม่สะอาดเพียงพอ เป็นเส้นทางสัญจรที่เป็นทางผ่านไปสู่เกาะลันตาใหญ่ ทำให้มีอุบัติเหตุซึ่งเกิดจากการขับรถด้วยความเร็วสูง เพื่อให้ทันเวลาออกของแพขนานยนต์ มีการสร้างอาคารรุกล้ำพื้นที่สาธารณะ 	มอชุดเทพเบษ	<ul style="list-style-type: none"> อบต.เกาะลันตาน้อยควรดำเนินการจัดการในเรื่องขยะ จัดหาแหล่งน้ำจัดสำหรับบริโภคและการเกษตร ให้ความรู้ในการจัดการขยะที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 	
			มรธนาเดชะเทพมณฑล ๖ บริเวณศาลา	<ul style="list-style-type: none"> การส่งเสริมให้มีการทัศนศึกษาดูงานนอกพื้นที่ เพื่อพัฒนาสินค้าท้องถิ่นให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น 	
			เทศบาล	<ul style="list-style-type: none"> พัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในส่วนของเรือข้ามฟากสำหรับผู้โดยสารจักรยาน และ จักรยานยนต์ เพื่อลดการไว้รถยนต์ส่วนตัว ให้ความสะดวกในการเข้าถึงและเชื่อมต่อไปยังพื้นที่อื่นๆ 	

Berkeley
University of California

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
มูลนิธิธนาธิปไตย
มูลนิธิธนาธิปไตย

ตารางที่ 4.8 (ต่อ) สรุปสถานการณ์ประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะต่อเกาะลันตา

หมวด	จุดเด่น/ศักยภาพ	จุดด้อย/ปัญหา	แนวทางเสนอแนะ		
หมวด 6 ชุมชนป่าชายเลน และ ประมงเพาะเลี้ยง : บ้านทุ่ง-บ้านทอนลิบง- บ้านโต๊ะใหญ่-บ้านโต๊ะ คูหยง-บ้านทุ่งหีบเียง- บ้านเจ๊ะหลี่	<ul style="list-style-type: none"> มีพื้นที่ป่าชายเลนในเกาะลันตาน้อยและสันดาใหญ่ 	<ul style="list-style-type: none"> มีการทำประมงเพาะเลี้ยง เป็นสาเหตุของน้ำเสียที่ถูกปล่อยสู่ทะเล ไม่มีระบบจัดเก็บขยะที่ทั่วถึง ป่าชายเลนถูกทำลาย ต้องซื้อน้ำดื่ม เพราะแหล่งน้ำไม่สะอาดเพียงพอ ผู้หญิงในชุมชนการขาดอาชีพหลักทำให้เกิดการว่างงาน นอกฤดูการท่องเที่ยว มีค่านิยมในการขายที่ดิน ความเคร่งครัดในวัฒนธรรมดั้งเดิมน้อยลง การเดินทางไปยังจังหวัดไม่สะดวก โดยเฉพาะยามเจ็บป่วย แพขนานยนต์ถูกผูกขาดโดยเอกชนรายเดียว ทำให้ขาดการแข่งขันในด้านการบริการ รถวิ่งด้วยความเร็วสูง เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ 	<p>หอสมุดเทพนบษ</p> <ul style="list-style-type: none"> อนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลน ควบคุมการทำฟาร์มกุ้งให้มีการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ 	<p>พรรคเพื่อประชาชน</p> <ul style="list-style-type: none"> พัฒนาท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ป่าชายเลน ส่งเสริมการอบรมและการรวมกลุ่มอาชีพทางด้านเกษตรกรรม หัตถกรรม สื่อสารให้นักท่องเที่ยวรับรู้ถึงวัฒนธรรมของคนลันตา 	<p>เขตเทศบาล</p> <ul style="list-style-type: none"> เพิ่มป้ายหรือสัญญาณจราจรเพื่อความปลอดภัยในการใช้ถนน พัฒนาระบบขนส่งสาธารณะ เพื่อลดการใช้พลังงาน
หมวด	จุดเด่น/ศักยภาพ	จุดด้อย/ปัญหา	แนวทางเสนอแนะ		

ตารางที่ 4.8 (ต่อ) สรุปสถานการณ์ประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะแต่ละโหมงวของเกาะลันตา

<p>โหมงว 7</p> <p>ชุมชนเก่าและประมงชายฝั่ง</p> <p>: บ้านศรีราชา-บ้านหัวแหลม-บ้านเกาะปอ-บ้านสังกาอู๋</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ชายหาดเกาะปอ • พื้นที่เกาะต่อเนื่องกับป่าสงวน • มีอุปกรณในการจัดเก็บขยะที่ได้มาตรฐาน(เฉพาะในเขตเทศบาล) 	<ul style="list-style-type: none"> • การสร้างบ้านพักอาศัยถูกไล่พื้นที่สาธารณะ และการต่อเติมที่พักอาศัยริมทะเล • ขาดการบำบัดน้ำเสียกอนทิ้งลงทะเล • การสูบน้ำบาดาลทำให้เกิดการแทรกซึมของน้ำเค็ม การขาดเอกสารสิทธิในที่ดินทำกินและ พื้นที่ประกอบอาชีพดั้งเดิมซ้อนทับกับพื้นที่เขตป่าสงวน • ถนนมีตะกอนดินจากการพังทลายบริเวณเชิงเขา 	<p>โหมงวเฉพาะบง</p>	<ul style="list-style-type: none"> • บงกั้นการรุกไล่พื้นที่ริมชายฝั่ง • การบำบัดของเสียของบ้านพักอาศัยริมทะเล • การกำหนดขอบเขตและฤดูกาลในการทำประมงชายฝั่ง • อนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำลำธาร และร่วมกันจัดการน้ำ เพื่อให้มีเพียงพอในการอุปโภค บริโภค 	<p>บรรณานุกรม</p> <p>จะหาบงขง บงประศนษา</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ส่งเสริมการประมงเชิงอนุรักษ์ • ศึกษาวิจัยและเผยแพร่ด้านมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน 	<p>โหมงวค</p>	<ul style="list-style-type: none"> • เพิ่มการขนส่งทางเลือก • ออกแบบเส้นทางและอุปกรณ์ถนนให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและรูปแบบอาคาร • สร้างถนนโดยคำนึงถึงแนวทางนำตามธรรมชาติ
---	--	---	---------------------	---	---	---	---------------	---

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

โครงการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดกระบี่ มีความต่อเนื่องตั้งแต่พ.ศ. 2548 พ.ศ. 2549 และครั้งล่าสุดในพ.ศ. 2550 โดยความร่วมมือระหว่างจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย วิทยาเขตเบอร์กลีย์ และมูลนิธินโยบายสาธารณะไทย การวิจัยในปีแรกเกิดขึ้นในเวลาที่จังหวัดกระบี่ประสบปัญหาจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยสึนามิเมื่อช่วงปลายพ.ศ. 2547 ขณะนั้นพื้นที่ดังกล่าวได้รับความช่วยเหลือนานาชนิดจากทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นความช่วยเหลือในระยะสั้นที่เน้นการฟื้นฟูสถานที่ท่องเที่ยวเป็นสำคัญ ดังนั้น การวิจัยจึงมีลักษณะชวนให้หวนคิด (rethinking) เกี่ยวกับเรื่อง การฟื้นฟูการท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่ภายหลังจากภัยธรรมชาติ ชนิดที่เป็นทั้งการฟื้นฟู และการสร้างขึ้นมาใหม่ (reconstruction) อันมีพื้นฐานจากการมุ่งผลสำเร็จทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระยะยาว ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนจากชุมชนรายงานของปีแรกจึงนำเสนอกรอบแนวคิดอย่างกว้างๆ ในรูปของ “**แผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดกระบี่**”

การวิจัยในปีต่อมา (2549) เป็นการวิจัยในพื้นที่เฉพาะเกาะลันตาใหญ่ จังหวัดกระบี่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่การท่องเที่ยวฟื้นและขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเป็นอย่างสูง อาทิ หาดทรายที่ขาวสะอาด แนวปะการังที่งดงาม มีป่าชายเลนจำนวนมากที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ มีความสงบ และมีวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน การขยายตัวอย่างรวดเร็วของการท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดการพัฒนาในหลายด้าน เพื่ออำนวยความสะดวกและรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีมากขึ้น เช่น การสร้างถนน การสร้างโรงแรมที่พัก ตลอดจนระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว แม้ว่าการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นนี้จะสร้างรายได้จำนวนมากให้กับจังหวัดกระบี่ อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวก็สร้างความเสื่อมโทรมให้กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ การพัฒนาที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และพื้นที่ที่อยู่อาศัย การกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกัน และผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อวัฒนธรรมของชุมชนด้วย งานวิจัยในปีที่สองจึงมีกรอบคิดพื้นฐานเรื่องการพัฒนาที่เน้นผลยั่งยืนรวมทั้งเชื่อมโยงเข้ากับยุทธศาสตร์ระดับชาติ ได้แก่ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการของศาสนาอิสลามที่คนในท้องถิ่นนับถือ โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น กลุ่มข้าราชการ กลุ่มชุมชน กลุ่มธุรกิจเอกชน เป็น

ต้น ทั้งนี้รายงานการวิจัยปีที่สองได้นำเสนอ ‘แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตาใหญ่ จังหวัดกระบี่’ เพื่อสะท้อนแนวคิดและวิธีการในการทำงานด้านพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะลันตาใหญ่ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม จากการติดตามการพัฒนาและผลกระทบในพื้นที่จังหวัดกระบี่อย่างต่อเนื่อง ทำให้พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดกระบี่ โดยเฉพาะบนเกาะลันตาใหญ่ยังดำเนินต่อไปในลักษณะที่ขาดการควบคุม ส่งผลให้ปัญหาที่เกิดขึ้นแก่วัฒนธรรมและคุณภาพชีวิตผู้คนบนเกาะมีแนวโน้มที่รุนแรงขึ้น นอกจากนี้การพัฒนาการท่องเที่ยวยังมีผลกระทบครอบคลุมพื้นที่เกาะลันตาน้อยอีกด้วย ทั้งนี้ยังพบว่าไม่มีการนำยุทธศาสตร์และแผนแม่บทที่เคยนำเสนอในช่วงสองปีแรกไปปฏิบัติอย่างจริงจัง จากสภาพปัญหาเดิมที่มีความรุนแรงขึ้นและสภาพปัญหาที่พบในปัจจุบัน ทำให้คณะวิจัยมีความเห็นว่ามีสาเหตุหลักอย่างน้อยสองประการ ได้แก่

ประการแรก แผนยุทธศาสตร์ และแผนแม่บทที่ได้นำเสนอไปแล้วในสองปีแรก มีลักษณะเป็นกรอบกว้างๆ เพื่อแนะแนวทางในการวางแผนหรือโครงการที่จะใช้ปฏิบัติจริงในพื้นที่ อีกทั้งยังตอบสนองเพียงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะลันตาใหญ่เท่านั้น

ประการต่อมา ผู้มีส่วนรับผิดชอบ ในการนำแผนฯไปปฏิบัติ ซึ่งโดยทั่วไปนั้น จำกัดขอบเขตของผู้มีส่วนรับผิดชอบอยู่เฉพาะระบบราชการ (bureaucratic responsibility) โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากหน่วยการปกครองทั้งในระดับชาติและ ท้องถิ่นที่มีขอบเขตพื้นที่รับผิดชอบจำเพาะเท่านั้น การเล็งพื้นที่ทางการพัฒนา (ที่อยู่บนฐานลักษณะทางนิเวศสิ่งแวดล้อม) ในแบบเดียวกับพื้นที่ทางการปกครองที่อยู่บนพื้นฐานทางภูมิศาสตร์ ส่งผลให้ความคิดเกี่ยวกับการรับผิดชอบร่วมกันของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเกิดขึ้นอย่างจำกัด เช่น ทุกฝ่ายไม่เห็นหรือไม่เข้าใจปัญหาลุ่มน้ำที่มืออยู่ร่วมกัน จึงคาดหวังได้ยากว่าผู้คนที่อาศัยทำกินบนเกาะลันตาจะสามารถควบคุมทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้

ด้วยเหตุข้างต้น การวิจัยในพ.ศ. 2550 คณะผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมทั้งเกาะลันตาใหญ่และลันตาน้อย เพื่อเสนอแนะโครงการตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา น่าจะผลักดันให้เกิดการนำแผนไปปฏิบัติใช้มากขึ้น ดังนั้นการวิจัยในปีนี้จะเริ่มจากการกำหนดขอบข่ายการศึกษา ออกเป็น 3 ด้านที่เชื่อมโยงกัน ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการท่องเที่ยวและชุมชน และการคมนาคมขนส่ง จากนั้นจึงออกสำรวจภาคสนาม สำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูล และสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกภาคส่วนทั้งเกาะลันตาใหญ่และเกาะลันตาน้อย แล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจภาคสนามซึ่งควบคู่ไปกับการจัดเวทีทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ เพื่อเปิดโอกาสให้มีการแสดง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลของงานวิจัยเพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นข้อเสนอแนะทางเลือกสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะลันตา ทั้งนี้เพื่อเป็นการขยายขอบข่ายความเข้าใจเกี่ยวกับภารกิจและผู้รับผิดชอบการพัฒนาและผลกระทบ รายงานฉบับนี้จึงเสนอการพิจารณาพื้นที่การพัฒนาที่เรียกว่า ‘โหมว’ อันเป็นการแบ่งกลุ่มการจัดการ (พัฒนา) พื้นที่ลุ่มน้ำที่สอดคล้องกับชุมชนเป็นหลัก โดยอาศัยกรอบคิดเรื่อง **การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน (empowerment) ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน (participation)** ในการพัฒนาการท่องเที่ยวและชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนบนเกาะลันตา

ทั้งนี้การนำเสนอรายงานวิจัย “**แผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตาใหญ่และลันตาน้อย จังหวัดกระบี่**” โดยให้แผนปฏิบัติการสำหรับการพัฒนาดังกล่าวมุ่งเน้นการเสริมสร้างความเป็นอยู่อย่างปลอดภัยบนเกาะ สิ่งแวดล้อมที่ดี ความเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมซึ่งสามารถใช้เป็นตัวอย่างในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อื่นๆ ในประเทศไทย ซึ่งในบทนี้จะนำเสนอข้อค้นพบรวมทั้งข้อเสนอแนะจากการวิจัยโดยสรุป ตามลำดับ

5.1 บทสรุปสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา

5.1.1 ด้านสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

ด้วยเหตุที่บริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำทำหน้าที่เป็นแหล่งรวมน้ำทั้งที่ไหลลงมาบนผิวดิน และที่ซึมออกจากดินให้ระบายลงสู่ลำน้ำและไหลไปยังจุดที่กำหนด พื้นที่ลุ่มน้ำจึงมีสำคัญทั้งต่อการดำรงชีวิตของผู้คนบนเกาะ และคงไว้ซึ่งระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์ให้คงอยู่ ดังนั้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงใช้พื้นที่ลุ่มน้ำเป็นหลักในการพิจารณาผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาบนเกาะลันตาใหญ่และลันตาน้อย สามารถระบุประเด็นปัญหาที่สำคัญด้านสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ 4 ประการ ได้แก่

1) การจัดการขยะ

ปริมาณขยะบนพื้นที่เกาะลันตาทั้งที่เป็นขยะจากครัวเรือนและจากธุรกิจท่องเที่ยว มีแนวโน้มที่จะเพิ่มปริมาณขึ้นจากการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวบนเกาะลันตา ซึ่งสภาพการณ์ดังกล่าวเกิดจากสาเหตุประการสำคัญ คือ การขาดระบบการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพบนเกาะ อันได้แก่ ปัญหาพื้นที่และอุปกรณ์ในการจัดการขยะไม่ถูกสุขลักษณะ, ปัญหางบประมาณในการจัดการขยะไม่เพียงพอ และขาดการคัดแยกขยะที่มีประสิทธิภาพและการนำกลับมาใช้ใหม่ เป็นต้น

ทั้งนี้ระบบจัดการขยะในปัจจุบันของพื้นที่เกาะลันตา ยังมีความแตกต่างกันอย่างมากตามแต่ละพื้นที่ซึ่งประกอบด้วยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 4 แห่ง เช่น องค์การบริหาร

ตำบลศาลาด่านและองค์การบริหารเกาะลันตาใหญ่มีรถจัดเก็บขยะเป็นของตนเอง แต่ใช้วิธีการว่าจ้างแรงงานเอกชนในการจัดเก็บ ส่วนเทศบาลเกาะลันตาใหญ่ มีระบบจัดการขยะเฉพาะในพื้นที่ มีรถจัดเก็บขยะที่ได้มาตรฐานและมีเจ้าหน้าที่จัดเก็บขยะ และในพื้นที่อบต.ลันตาน้อยไม่มีระบบจัดการขยะสาธารณะ ดังนั้นแต่ละครัวเรือน จึงกำจัดขยะเองโดยการเผาแบบเปิดซึ่งทำให้เกิดการกระจัดกระจายของขยะ และการสร้างมลพิษทางอากาศ

2) การรुकู้ทางน้ำและพื้นที่ชายน้ำ

แม้จะมีกฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายสิ่งแวดล้อมกำหนดอยู่แล้ว แต่กลับพบว่าปัญหาการก่อสร้างอาคารรुकู้พื้นที่ชายน้ำ ยังเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจจะเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น ในทางปฏิบัติมีการตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนั้นไม่ทันต่อสถานการณ์การพัฒนา

3) การทำลายป่าไม้และการปรับเปลี่ยนสภาพพื้นที่

ปัญหาพื้นที่ป่าธรรมชาติของเกาะลันตาลดลงเป็นปัญหาเร่งด่วน เนื่องจากการรुकู้พื้นที่ป่าไม้ตามธรรมชาติ และพบในสองลักษณะ คือ การปรับพื้นที่เพื่อพัฒนาเป็นสิ่งก่อสร้าง และการปรับพื้นที่เพื่อการทำสวนยางพารา ซึ่งการตัดไม้ นอกจากจะทำลายทรัพยากรป่าไม้โดยตรงแล้ว ยังมักตามมาด้วยการทำลายผิวดิน และการเปลี่ยนแนวเส้นทางน้ำ นอกจากนี้ ยังพบว่ากฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับการตัดและถมหน้าดินไม่เท่าทันต่อสถานการณ์ รวมทั้งการลดลงของพื้นที่ป่าแสดงให้เห็นได้ชัดเจนในช่วงที่การท่องเที่ยวที่กำลังเติบโต หลายพื้นที่ถูกขายเพื่อพัฒนาเป็นโรงแรมและที่พักตากอากาศ เป็นผลให้การเปลี่ยนแปลงสภาพผิวดินและการตัดไม้ทำลายป่ายังคงเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

4) ความไม่สอดคล้องของการพัฒนาและการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ในปัจจุบัน เกาะลันต่ายังขาดแผนการควบคุมในการพัฒนาพื้นที่และการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสมโครงการวางแผนและจัดทำผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะชุมชนและเกาะลันตาใหญ่ เป็นแผนเสนอแนะรายละเอียดการใช้ประโยชน์ที่ดินซึ่งคาดการณ์การขยายตัวของเมืองไปตามแนวถนน อีกทั้งยังไม่มีข้อกำหนดในการควบคุมการใช้พื้นที่อย่างชัดเจน ตัวอย่างพื้นที่ที่สามารถสังเกตผลกระทบต่อพื้นที่ลุ่มน้ำ ได้แก่ บริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำทางฝั่งตะวันตกของเกาะลันตาใหญ่ โดยเฉพาะบริเวณหาดพระแอะ ซึ่งมีกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่หลายชนิด เช่น การขุดและถมหน้าดิน ที่ทิ้งขยะในระบบเปิด การระบายน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำโดยมิได้บำบัด การตัดไม้ทำลายป่า การขาดแคลนน้ำจืด เป็นต้น

5.1.2 ด้านชุมชนกับการท่องเที่ยวบนเกาะลันตา

1) **ชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในฐานะคนกลุ่มใหญ่ที่ได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวในสัดส่วนที่ต่ำที่สุด**

แม้ว่าในช่วงระยะเวลา 10- 15 ปีที่ผ่านมา จะมีความพยายามของรัฐที่จะเอากลุ่มชนมาเป็นหลัก ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับ 9-10 ซึ่งสะท้อนในแผนท้องถิ่น แต่ชุมชนส่วนใหญ่ในเกาะลันตาก็ยังเป็นแต่เพียงหน่วยขับเคลื่อนการปฏิบัตินโยบายภาครัฐมากกว่าที่เป็นจุดตั้งต้นในกระบวนการทางนโยบาย

2) **การพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะลันตาที่ขาดการควบคุม**

ยังมีแนวโน้มว่าสภาพการณ์เช่นนี้จะทวีความรุนแรง และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเมื่อมีการสร้างสะพานเชื่อมการคมนาคมบนเกาะลันตา การพัฒนาที่จะไหลทะลักเข้ามาในชุมชนในอัตราที่รวดเร็วมากยิ่งขึ้น ในขณะที่ปัจจุบันยังไม่มีกำหนด **“ขีดจำกัดการพัฒนา”** ซึ่งหมายความว่า ชุมชนยังสามารถที่จะดำเนินชีวิตอย่างปกติสุขบนพื้นฐานของการมีสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่เพียงพอ เช่น การมีน้ำที่สะอาดและเพียงพอต่อการอุปโภค บริโภคในครัวเรือนและในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นต้น

ทั้งนี้คณะผู้วิจัยพบว่าปัจจัยเงื่อนไข 3 ประการ ที่นำมาสู่ปัญหาที่กล่าวเบื้องต้น

-1 การขาดความรู้ ความเข้าใจ และการบูรณาการฐานคิดด้านระบบเศรษฐกิจ การเงิน และสิ่งแวดล้อมแบบอิสลามให้เข้ากับแผนงานในการพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐและแผนการศึกษาในชุมชนเกาะลันตา เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดภาพความสับสนในหลายด้านเกี่ยวกับชุมชนมุสลิมและการพัฒนา ดังจะพบว่า มุสลิมในเกาะลันตาเกิดความไม่มั่นใจในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว ยังมีความกังวลใจในการลงทุน ความมั่นคงในครอบครัว

-2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ บนเกาะลันตาก็ยังไม่สามารถประสานงานระหว่างกัน เพื่อทำหน้าที่ด้านการรับมือกับปัญหาที่เกิดจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพได้ ทำให้แผนงานในการพัฒนาขาดความเป็นเอกภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสนับสนุนปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนบนเกาะที่อยู่ภายใต้องค์กรบริหารต่างพื้นที่ เป็นต้น นอกจากนี้การบริหารงานของหน่วยปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน ก็ยังไม่สามารถทำหน้าที่ควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวได้

-3 ประชาชนในพื้นที่เกาะลันตาก็ยังไม่มีกรรวมตัวกันเท่าที่ควรทั้งทางสังคมหรือทางเศรษฐกิจเพื่อสนทนา แลกเปลี่ยนความเห็น รวมทั้งขับเคลื่อนสถานะเพื่อไปสู่ผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวได้

5.1.3 **ด้านคมนาคมขนส่ง**

ระบบการคมนาคมขนส่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในการรองรับการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ แต่ขณะเดียวกันระบบการคมนาคมที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดปัญหาในพื้นที่หลายประการ จากการสำรวจสภาพการคมนาคมขนส่งใน พ.ศ.2550 โดยแบ่งการสำรวจเป็นสองส่วนคือ ระดับโครงข่าย(Network) และการสำรวจในกลุ่มพื้นที่ (Clusters) พบปัญหาสำคัญ 2 ประการคือ

1) ปัญหาการเชื่อมโยงและการเข้าถึงเกาะลันตา

จากการคาดการณ์ปริมาณการจราจรที่มุ่งหน้าสู่เกาะลันตา มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะลันตา แต่เมื่อพิจารณาความสามารถในการรองรับการจราจร พบว่า ในปัจจุบันการเดินทางเข้าสู่เกาะสามารถทำได้เพียงทางเดียวคือทางน้ำ โดยแพขนานยนต์ที่ใช้ในการข้ามพากจากแผ่นดินใหญ่และเกาะ ทำให้ประชาชนสามารถเดินทางเข้าและออกจากพื้นที่ได้อย่างจำกัด นอกจากนี้ การคมนาคมระหว่างเกาะลันตาใหญ่สู่แผ่นดินใหญ่ยังทำให้ชาวลันตาต้องเดินทางระหว่างเกาะด้วยเส้นทางน้ำ เพื่อเข้าไปใช้ประโยชน์จากกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในแผ่นดินใหญ่ เช่น การซื้อขายสินค้า โรงพยาบาล สถาบันการศึกษา ติดต่องานราชการ ทำงาน เป็นต้น การใช้เส้นทางทางน้ำด้วยแพขนานยนต์จึงมีข้อจำกัดทั้งด้านที่จำกัดปริมาณการเข้าออกของคนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว และเรื่องเวลาในการให้บริการ รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการโดยสารแพขนานยนต์ที่มีราคาสูง เนื่องจากเป็นธุรกิจผูกขาด

2) ปัญหาความปลอดภัยในการเดินทาง และความไม่เท่าเทียมกันในการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง

-1 การขาดการดูแลรักษาเส้นทางการคมนาคมที่มีอยู่เดิม และการก่อสร้างเส้นทางคมนาคมที่ไม่ได้มาตรฐาน รวมถึงขาดป้ายสัญญาณที่ชัดเจนในการเดินทางผิวทางจราจรภายในเกาะซึ่งมี 2 ประเภท คือผิวคอนกรีตและแอสฟัลต์(ถนนลาดยาง) โดยถนนในเกาะลันตาน้อยถนนเป็นคอนกรีตและมีทางระบายน้ำเป็นช่วงๆ ส่วนถนนในเกาะลันตาใหญ่เส้นทางตั้งแต่บ้านศาลาด่าน - หาดคลองโตบและจากหาดคลองโตบไปบ้านศรีรายาลิ้นสุดที่บ้านสังกาอู สภาพถนนมีความเสี่ยงต่อปัญหาอุบัติเหตุ โดยเฉพาะจุดเชื่อมต่อคลองโตบ-คลองหินซึ่งเป็นถนนขนาดเล็ก ข้างทางเป็นบ้านที่ก่อสร้างติดแนวขอบทางมีหน้าผาเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาดินไหลหรือดินถล่ม (Landslide) หรือการทรุดตัวของขอบถนน เช่น บริเวณหาดคลองหิน - หาดคลองหิน อีกทั้งพบว่ามีป้ายเตือนหรือป้ายสัญญาณที่ไม่ชัดเจนในหลายพื้นที่ อาทิ เช่น ป้ายเตือนลดความเร็วบริเวณโรงเรียนบ้านพระแอะ ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้สัญจร

-2 การขาดระบบการคมนาคมทางเลือก การขาดทางเดินเท้า ไหล่ทาง ทางจักรยาน และเส้นแบ่งการจราจรที่ชัดเจน ก็เป็นสาเหตุสำคัญอีกประการที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุใน

การเดินทางบนเกาะลันตา ดังนั้น จึงควรเพิ่มทางเดินเท้าให้มากขึ้น การส่งเสริมทางเดินเท้า โดยแหล่งท่องเที่ยวถึงแหล่งท่องเที่ยว ที่พักและชุมชน รวมถึงการสนับสนุนโครงการบริการขนส่งสาธารณะ โดยมีรถบริการที่สามารถเข้าถึงจุดสำคัญและจุดเปลี่ยนถ่ายผู้โดยสารจะช่วยลดการใช้รถยนต์ในพื้นที่ชุมชนได้

-3 การพัฒนาระบบการคมนาคมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมการคมนาคม และการขนส่งภายในเกาะลันตา ได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็วภายหลังการดำเนินนโยบายด้านการท่องเที่ยวของภาครัฐ ผลกระทบที่เกิดจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของเส้นทางคมนาคมดังกล่าว นอกจากมีปัญหาด้านความปลอดภัยแล้ว ยังส่งผลเสียต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติด้วย อาทิเช่น ควันจากไอเสียจากรถยนต์ คราบน้ำมันเครื่องที่ใช้แล้วจากแพขนานยนต์ จากการสำรวจคุณภาพน้ำทะเลพบว่าบริเวณแพขนานยนต์บ้านศาลาด่านมีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน นอกจากนี้ยังมีเสียงดังรบกวน ซึ่งผลกระทบเหล่านี้ยังเป็นการทำลายสภาพแวดล้อมของเกาะลันตาในระยะยาวด้วย

5.2 บทสรุปข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตา

จากข้อสรุปสภาพปัญหาปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตของการพัฒนาท่องเที่ยวในเกาะลันตา คณะวิจัยจึงกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาเพื่อให้ “เกาะลันตาเป็นประตูสู่การท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สุขสงบแห่งอันดามัน ที่สะท้อนความหลากหลายในวิถีชีวิต ชุมชนจะมีความเข้มแข็งสามารถควบคุมและกำหนดทิศทางในการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นและยังคงมีชีวิตชีวา โดยการสร้างสมดุลระหว่างการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน”

ทั้งนี้ เพื่อให้แผนปฏิบัติการฯ เป็นไปตามวิสัยทัศน์ดังกล่าวข้างต้น จึงต้องมีการวางยุทธศาสตร์ในการดำเนินการวางแผนปฏิบัติการฯ โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ยุทธศาสตร์เชิงนโยบาย เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการออกแผนปฏิบัติการ และ ยุทธศาสตร์เชิงกายภาพ เพื่อนำนโยบายต่างๆที่กำหนด มาปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมตามสภาพพื้นที่และการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่นั้นๆ

5.2.1 ยุทธศาสตร์เชิงนโยบาย

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีพื้นฐานจากแนวคิดของการมีส่วนร่วม และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีส่วนในการกำหนด และควบคุมทิศทางการพัฒนาเกาะลันตาได้ รวมถึงทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ตลอดจนการคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตและคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชนเกาะลันตา

- นโยบายดูแลและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของเกาะลันตา คือ พื้นที่ลุ่มน้ำ โดยสิ่ง
ที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ลุ่มน้ำ ได้แก่ ชยะ การปรับเปลี่ยนสภาพพื้นที่ รวมถึงการทำลายป่าไม้
จากสภาพปัญหาดังที่กล่าวมาแล้ว ควรมีแนวทางในการแก้ไข ดังนี้

ก) แนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดการชยะ การขาดการจัดการชยะอย่างมี
ประสิทธิภาพทำให้มลพิษจากชยะรั่วซึมลงใต้ดิน และปนเปื้อนในแหล่งน้ำ จึงควรมีการ
แก้ปัญหา อย่าง เร่งด่วน โดยเริ่มจากการส่งเสริมให้มีการจัดการชยะร่วมกัน ระหว่างองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ในเกาะลันตาน้อยและเกาะลันตาใหญ่ นอกจากนี้ยังควรปรับปรุงให้
อุปกรณ์ในการจัดเก็บและรวบรวมชยะให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน เช่น รถเก็บชยะที่มีการ
บีบอัดเพื่อลดขนาดชยะ การเพิ่มจำนวนถังชยะให้มากขึ้นเพื่อลดปริมาณชยะ รวมถึงสร้างจุด
รวบรวมชยะให้ได้มาตรฐานและปรับปรุงพื้นที่ทิ้งชยะที่ได้มาตรฐาน และการจัดตั้งธนาคารชยะ

ข) การจัดหางบประมาณในการฟื้นฟูและรักษาสีสิ่งแวดล้อม

การรวมรายได้จากจัดเก็บชยะและภาษีจากนักท่องเที่ยวแล้ว ยังไม่เพียงพอสำหรับการ
จัดการชยะของเกาะลันตาในปัจจุบัน เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การจัดการชยะไม่มีประสิทธิภาพ
และที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของเกาะอย่างชัดเจน องค์กรบริหารส่วน
ท้องถิ่นควรจัดเก็บภาษีจากสถานบริการการท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ได้ภาษีจากธุรกิจ
ท่องเที่ยวอย่างเต็มจำนวน รวมทั้งกำหนดมาตรการการเก็บภาษีในรูปแบบใหม่ ที่จะช่วยเพิ่ม
งบประมาณเพื่อนำมาใช้ในการฟื้นฟูและรักษาสภาพแวดล้อมของเกาะลันตาในอีกทางหนึ่ง
อาจทำได้โดยค่าเหยียบแผ่นดินและภาษีที่เรียกเก็บจากนักท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายจากการนำรถ
เข้ามาในเกาะ เป็นต้น

ค) การควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน

จากสภาพปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เห็นได้ว่าส่วนหนึ่งเกิดจาก
ขาดการวางแผนในการพัฒนาและบังคับใช้ได้จริง ทำให้เกิดการพัฒนาพื้นที่กระจัดกระจายไป
ทั่วพื้นที่เกาะ สิ่งที่มาคือปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้แก่ พื้นที่ป่าไม้ที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง
การปรับเปลี่ยนสภาพหน้าดิน รวมถึงการรुक้าพื้นที่ทางน้ำ ฯลฯ

การออกกฎเพื่อควบคุมการใช้ที่ดินรวมทั้งการกำหนดแผนแม่บทของพื้นที่ เพื่อช่วยใน
การควบคุมการพัฒนาพื้นที่ หรือการให้อนุญาตในการปรับปรุงพัฒนาพื้นที่ใดๆ ควรมี
การศึกษาอย่างรอบคอบ ทั้งในด้านสภาพแวดล้อม สังคมและวิถีชีวิตของชาวลันตา รวมถึง
โครงสร้างพื้นฐานเดิมของเกาะลันตา

- นโยบายส่งเสริมการสร้างเสริมความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของชุมชน

ก) การบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง สามารถทำได้โดยแนวทางต่างๆ
ดังนี้

-1) ส่งเสริมการรวมตัวของคนในชุมชนในกิจกรรมต่างๆ เพื่อประโยชน์ของชุมชน การเปิดพื้นที่สาธารณะในการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ และปรับปรุงกลไกทางกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและมาตรการทางการเงินการคลัง เพื่อเอื้ออำนวยให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามาร่วมสนับสนุนในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง

-2) การจัดการองค์ความรู้ และระบบการเรียนรู้ของชุมชนอย่างครบวงจร โดยการพัฒนาข้อมูลชุมชนให้เป็นระบบทันสมัย สร้างเครือข่ายศึกษาและดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ พัฒนาความต้องการของชุมชนให้เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาท้องถิ่น แผนยุทธศาสตร์จังหวัดและแผนอื่นๆ ให้ผู้นำถ่ายทอดความรู้ รวมทั้งสนับสนุนบทบาทนักวิจัยท้องถิ่นร่วมกับนักวิจัยของสถาบันการศึกษา ทำการวิจัยในเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสม เช่น เกษตรกรรมแบบผสมผสาน และหัตถกรรมพื้นบ้าน

-3) การสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชน สร้างสภาพแวดล้อมชุมชนให้เอื้อต่อการศึกษาและการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบ จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ หรือพิพิธภัณฑ์ และส่งเสริมการออม พัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เชื่อมโยงชุมชนเข้ากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข) การสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน

การสนับสนุนการรวมกลุ่ม และพัฒนาระบบเครือข่าย ส่งเสริมการรวมลงทุนระหว่างเครือข่ายขององค์กรชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยวิธีการดังนี้

-1 สนับสนุนให้ชุมชนมีการรวมกลุ่มในรูปแบบต่างๆ เช่น สหกรณ์การเกษตร เป็นต้น พัฒนาระบบเครือข่ายเพื่อดำเนินกิจกรรมเกษตรหรือกิจกรรมอื่นๆ มีการแปรรูปและการผลิตบนฐานทรัพยากรชุมชนให้เพียงพอต่อการอุปโภคและบริโภคภายในชุมชน และนำส่วนเกินไปแลกเปลี่ยนระหว่างชุมชน หรือเชื่อมโยงเครือข่ายสู่ตลาดภายนอกชุมชน โดยมีข้อตกลงและผลประโยชน์ที่ยอมรับร่วมกันอย่างเป็นธรรม

-2 ส่งเสริมการร่วมลงทุนร่วมกันระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนและองค์กรปกครองท้องถิ่นหรือภาครัฐ หรือภาครัฐวิสาหกิจบนหลักของความโปร่งใส ใช้ฐานทรัพยากรในท้องถิ่น และเชื่อมโยงการค้าการลงทุนระหว่างเศรษฐกิจชุมชนกับวิสาหกิจขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่ สร้างเครือข่ายความร่วมมือเชิงธุรกิจตลอดห่วงโซ่การผลิต โดยทบทวนกฎระเบียบ และกฎหมายให้เอื้อต่อการร่วมทุน และการให้มีระบบบริหารจัดการที่ดี

-3 พัฒนาระบบการป้อนเพาะวิสาหกิจชุมชนควบคู่ไปกับการสร้างผู้ประกอบการใหม่ ด้วยการพัฒนาความรู้ด้านการจัดการ การตลาด องค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตสินค้าที่มี

เอกลักษณ์เฉพาะถิ่น พัฒนามาตรฐานสินค้า การสร้างตราสินค้า การจัดการเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา และการพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพเพื่อลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ

ค) การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูลกัน

ควรส่งเสริมสิทธิชุมชนและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสงวน อนุรักษ์ พัฒนา ใช้ประโยชน์และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น โดยวิธีการดังนี้

-1 สร้างความตระหนักรู้ของชุมชนในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อชีวิต รวมทั้งกระจายอำนาจในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นให้ชุมชนที่มีศักยภาพเข้ามามีส่วนร่วมกับรัฐในการอนุรักษ์ พัฒนา และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

-2 สนับสนุนกลไกชุมชนและเครือข่ายในการจัดการและปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับการผลิตเพื่อการยังชีพของชุมชนอย่างเป็นธรรม การบริหารจัดการลุ่มน้ำอย่างบูรณาการ การจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนเมือง เช่น ขยะ น้ำเสีย ตลอดจนโอกาสในการได้รับการชดเชยหากเกิดการทำลายทรัพยากรของชุมชนโดยกิจการอื่นนอกจากชุมชน

• นโยบายส่งเสริมการเรียนรู้และการสื่อสาร

การส่งเสริมการเรียนรู้ และฝึกฝนทักษะในด้านต่างๆ ให้ชุมชนได้มีพัฒนาตนเอง สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และสามารถตั้งรับกับการพัฒนาที่เกิดขึ้นในอนาคตได้ โดยอาศัยเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการกระจายข่าวสารและความรู้ต่างๆ เพื่อให้ชุมชนได้รับข้อมูลอย่างถูกต้องและทั่วถึง

ก) การส่งเสริมการเรียนรู้

ชุมชนบนเกาะลันตา รวมถึงนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ ควรมีความรู้ ความเข้าใจ กับวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนบนเกาะ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน วิธีในการส่งเสริมการเรียนรู้มี ดังนี้

-1 การส่งเสริมการเรียนรู้และฝึกอบรมแก่ผู้นำชุมชน ในเรื่อง การดูแลสิ่งแวดล้อม ความสมบูรณ์ของป่าไม้ พื้นที่ลุ่มน้ำ การประกอบอาชีพดั้งเดิมซึ่งก็คือการเกษตร และการทำประมง การพัฒนาการประกอบธุรกิจ และการฝึกฝนทักษะภาษาอังกฤษ เพื่อที่จะนำความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอดแก่คนในชุมชน

-2 การจัดหาทุนการศึกษาอบรมให้กับนักเรียนและผู้สนใจในเกาะลันตา
สำหรับการเรียนรู้จากแหล่งพื้นที่อื่น ที่มีสถานที่ท่องเที่ยวในลักษณะคล้ายคลึงกับเกาะลันตา
เพื่อการเปรียบเทียบและสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาช่วยพัฒนาชุมชนในเกาะลันตาต่อไป

-3 การส่งเสริมการเรียนรู้ให้กลุ่มเยาวชน และนักเรียนในท้องถิ่น ในการสร้าง
ความตระหนัก และสำนึกถึงคุณค่าของบ้านเกิด

4) การให้ความรู้กับกลุ่มนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการจากภายนอกให้
เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนบนเกาะลันตาอย่างถูกต้อง เพื่อก่อให้เกิดความเคารพแก่สถานที่ สร้าง
ความตระหนักและจิตสำนึกในการท่องเที่ยว และประกอบกิจการต่างๆ เช่น การให้ความรู้ใน
เรื่องวิถีชีวิต การแต่งกายของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม เป็นต้น

ข) การส่งเสริมการสื่อสารระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบนเกาะลันตา

การสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันระหว่างคนกลุ่มต่างๆในเกาะลันตา
คือ ชุมชน ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคราชการ
นักท่องเที่ยวและกลุ่มอิสระ และนักพัฒนาจากองค์กรเพื่อการพัฒนา เป็นต้น เพื่อให้ทุกกลุ่มที่
เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวได้รับทราบข้อมูลที่เกิดขึ้นอย่างทั่วถึง และให้ทุกกลุ่ม
ร่วมมือกันในการดำเนินการเฝ้าระวัง และตรวจสอบถึงปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น จะมีส่วนช่วยใน
การลดปัญหาในเกาะลันตาได้

การส่งเสริมการสื่อสารระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบนเกาะลันตา ควรดำเนินการผ่าน
รูปแบบหรือกิจกรรมต่างๆ เช่น การกระจายข่าวสารเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม การบริหารงาน
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยว ที่เกี่ยวข้องเกาะลันตาให้
รับทราบทั่วถึงกัน ซึ่งการกระจายข่าวสารสามารถทำได้โดยการตีพิมพ์ การจัดทำสิ่งพิมพ์
วารสารสื่อวิทยุ ฯลฯ และเพื่อให้การสื่อสารต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
ควรที่จะมีความเชื่อมโยงของกลุ่มของชุมชนเข้ากับสื่อต่างๆ ที่มีอยู่เดิม อาทิเช่น วิทยุชุมชน ศูนย์
ข้อมูลนักท่องเที่ยว โดยให้มีการปรับปรุงหรือเพิ่มคุณภาพของวัสดุและอุปกรณ์ให้ดียิ่งขึ้น ส่วน
สื่อที่ให้บริการนั้นที่เป็นสิ่งพิมพ์หรือเอกสาร ซึ่งควรมีการสื่อสาร 2 ภาษา จัดทำทั้ง
ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ เพื่อให้ชาวไทยและชาวต่างชาติรับรู้ได้อย่างทั่วถึง

หน้าที่หลักในการรับผิดชอบในการกระจายข่าวสารนั้น ได้แก่ หน่วยภาครัฐและ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้มีการประสานงานและทำงานร่วมกันกับชุมชน เพื่อส่งเสริม
ให้เกิดการสร้างกลุ่มการกระจายข่าวสารให้เป็นไปอย่างทั่วถึงยิ่งขึ้นด้วยความร่วมมือของทุกฝ่าย

● **แนวทางการจัดการระบบคมนาคมขนส่ง**

ในระยะสั้น ควรสร้างทางเลือกในการเดินทางบนเกาะลันตา โดยเน้นที่ประโยชน์ของคนในพื้นที่เป็นหลัก เนื่องจากเป็นผู้ที่ต้องใช้งาน และรับปัญหาอันเนื่องมาจากการคมนาคมในระยะยาว

ก) การสัญจรระหว่างเกาะลันตากับพื้นที่ภายนอก

เส้นทางสัญจรในระดับนี้ มีความสำคัญในการพัฒนาเพื่อความสะดวกสบายในการเดินทาง และการรักษาเอกลักษณ์ของพื้นที่ นอกจากนี้ ควรมีการปรับปรุงระบบการสัญจรเดิม ให้มีคุณภาพ โดยการพัฒนาควรเริ่มจาก

-1 การปรับปรุงการให้บริการแพขนานยนต์ระหว่างเกาะ ให้มีความยุติธรรม ด้วยการแข่งขันกันทางตลาดเพื่อให้เกิดการพัฒนาการบริการ รวมถึงการกำหนดค่าบริการให้เหมาะสม

-2 การพัฒนาระบบการข้ามฟาก แบบใช้เรือโดยสารสำหรับผู้โดยสารและรถจักรยาน เพื่อลดปริมาณรถยนต์เข้ามาในเกาะ นอกจากนี้ควรปรับปรุงให้บริการรถโดยสารสาธารณะบริเวณจุดเปลี่ยนถ่ายต่างๆ เพื่อบริการคนในพื้นที่ รวมทั้งนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้เดินทางด้วยรถยนต์ส่วนบุคคล

-3 จัดให้มีเรือด่วนสำหรับช่วยเหลือชาวบ้านและนักท่องเที่ยวในกรณีฉุกเฉิน และการสร้างเครือข่ายการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ สำหรับติดต่อไปยังโรงพยาบาลและ สถานีอนามัย ในละแวกใกล้เคียง

ข) การสัญจรระหว่างชุมชนกับชุมชนบนเกาะลันตา

การเชื่อมโยงระหว่างชุมชนไปยังชุมชน ส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับคนในท้องถิ่น และอีกส่วนหนึ่ง คือกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางจากจุดหมายหนึ่งไปยังจุดอื่นๆ ความต้องการหลักคือ ความปลอดภัยและความรวดเร็วในการสัญจร ดังนั้น พื้นผิวถนนควรได้รับการดูแลให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ เพื่อลดอุบัติเหตุจากการเดินทาง รวมถึงมีความชัดเจนในการบอกเส้นทางสำหรับผู้ใช้งาน แนวทางในการพัฒนา ได้แก่

-1 การทำป้ายบอกทางที่สื่อสารให้เข้าใจได้โดยง่าย

-2 การปรับปรุงถนน ในบริเวณที่เป็นทางอันตราย หรือจุดที่พบว่าเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง การใช้สัญญาณเตือนเป็นพิเศษ

-3 การสร้างที่จอดรถ และจุดพักรถบริเวณที่มีจุดชมวิวหรือบริเวณที่มีแนวโน้มที่จะมีการจราจรคับคั่ง เช่น สถานที่บริเวณใกล้จุดหมายของการท่องเที่ยว ตลาด เพื่อให้การจราจรคล่องตัว และการหยุดพักรถไม่กีดขวางการสัญจรหลัก

ทั้งนี้แม้ในแต่ละพื้นที่ จะมีความสำคัญในการคมนาคมเท่าเทียมกัน แต่ในการจัดสรร

งบประมาณควรเลือกพัฒนาในพื้นที่ที่มีการใช้งานสูง และจุดที่มักเกิดอุบัติเหตุก่อน เพื่อประโยชน์ของคนในวงกว้าง

ค) การสัญจรภายในชุมชน

ผู้ใช้งานส่วนใหญ่ในชุมชน ใช้เส้นทางสัญจรเพื่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น จากบ้านไปโรงเรียน ตลาด ศาสนสถาน การพัฒนาเส้นทางในระดับชุมชน ควรมุ่งเน้นส่วนของทางเดินเท้า รถจักรยาน และรถจักรยานยนต์ มักพบปัญหาอุบัติเหตุบริเวณจุดตัดของเส้นทางระหว่างชุมชน ซึ่งเป็นการเดินทางด้วยความเร็วสูง ก็กับการสัญจรในชุมชนด้วยการเดินเท้าและจักรยาน นอกจากนี้ยังอาจรวมไปถึงการเชื่อมต่อเส้นทางจากชุมชนไปสู่ชายหาด

-1 การสร้างสัญญาณไฟและทางข้ามในย่านชุมชน โดยเฉพาะบริเวณหน้า

โรงเรียน ตลาด ศาสนสถาน

-2 การปรับปรุงทางเดินเท้าและทางจักรยาน ให้มีความปลอดภัย เป็นสัดส่วน

หากเส้นทางมีความสวยงามและสะดวกสบาย ก็อาจจะเป็นจุดหมายในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่อไปอีกด้วย เช่น บริเวณบ้านศรีรายา ควรมีการใช้อุปกรณ์และวัสดุประกอบถนนที่สื่อสาร ให้ผู้ใช้งานรับรู้ถึงความเป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์ บริเวณพื้นที่ป่าสงวนก็อาจใช้ฝิวถนนเป็นลาดยางและมีเขตทางสำหรับการเดินป่า เป็นต้น

-3 ควรจัดให้มีพื้นที่สำหรับการเข้าถึงชายหาด เพื่อให้ชุมชนและนักท่องเที่ยวมีสิทธิในการเข้าถึงพื้นที่ชายหาดได้อย่างเท่าเทียม เพื่อเป็นประโยชน์ในการท่องเที่ยวรวมถึงการประกอบอาชีพของชุมชน โดยควรจัดให้มีป้ายจุดเข้าถึง รวมทั้งจัดให้มีที่จอดรถและความสวยงามของเส้นทางเดินเท้า

5.2.2 ยุทธศาสตร์เชิงกายภาพ

นอกเหนือจากการกำหนดนโยบาย มาตรการ และโครงการซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติได้ ควรมีการศึกษาว่าจะนำไปใช้อย่างไรและที่ใดด้วย ยังควรพิจารณานโยบายต่างๆ มีความเหมาะสมหรือมีความเร่งด่วนในพื้นที่ใดมากกว่า เพื่อให้นโยบายต่างๆปรับใช้เป็นแผนปฏิบัติการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมสำหรับแต่ละพื้นที่

การแบ่งกลุ่มของชุมชนตามเขตการปกครองในปัจจุบัน ยังไม่สามารถตอบคำถามในเรื่องของการจัดการทรัพยากรได้ เนื่องจากเน้นขอบเขตของพื้นที่จากแนวถนน และทางน้ำเป็นเขตแบ่งพื้นที่ จากการศึกษาคณะผู้วิจัยให้ความสำคัญกับพื้นที่ลุ่มน้ำและค้ำน้ำถึงวิถีชีวิตริมทางน้ำทั้งสองด้านซึ่งเป็นผู้ใช้ทรัพยากรร่วมกัน ด้วยแนวคิด **“การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลโดยชุมชน”** เพื่อให้ชุมชนกำหนดและควบคุมการพัฒนา รวมทั้งการจัดการและการบริหาร ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดสมดุลมากขึ้น คณะผู้วิจัยจึง

นำเสนอหน่วยการพัฒนาที่อิงอยู่กับฐานทางสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ที่เรียกว่า “โหมว” ซึ่งเป็นคำที่ชาวลันตาเข้าใจตรงกันว่าหมายถึงกลุ่มเรา หรือ หมู่เรา การแบ่งกลุ่มที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดการรวมตัว มีแนวคิดร่วมกัน มีศักยภาพและอาชีพที่สอดคล้อง รวมถึงทรัพยากรที่คล้ายคลึง ต้องการการจัดการแบบเดียวกันและมีความต้องการในการพัฒนาใกล้เคียงกัน การจัด “โหมว” โดยพิจารณาความสอดคล้องทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ) พื้นที่ลุ่มน้ำ (และวิถีชีวิตชุมชนจะช่วยให้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นไปได้ง่ายขึ้น)

การแบ่งโหมว มีที่มาจากเกณฑ์องค์ประกอบหลัก 2 ประการ คือ ทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำ และการแบ่งกลุ่มตามพื้นที่ชุมชนตามกิจกรรม อาชีพ มรดกของชุมชน โดยต้องประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงระบบโครงสร้างพื้นฐานของเกาะลันตา เพื่อให้สามารถจัดการปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในเรื่องของการจัดสรรและการใช้งบประมาณในการดำเนินการแก้ปัญหา และทำให้ชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถที่จะทำงานร่วมกันได้ ด้วยการเห็นคุณค่าและเคารพซึ่งกันและกัน และเพิ่มองค์ประกอบทางด้านการคมนาคมและองค์ประกอบทางด้านเขตการปกครองที่เป็นโครงสร้างหลักในเกาะลันตา

นอกเหนือจากการจัดกลุ่มทางด้านสภาพทางธรรมชาติและชุมชนด้านโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมของเกาะก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่ตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน ซึ่งเป็นทั้งแนวทางในการแก้ปัญหาเรื่องของการเข้าถึงพื้นที่ และการเชื่อมโยงจากจุดหนึ่งไปสู่อีกจุดหนึ่ง ในขณะเดียวกันหากเส้นทางคมนาคมไม่ได้รับการพัฒนาและปรับปรุงดูแล ก็อาจกลายเป็นปัญหาได้เช่นกัน จากการศึกษาสภาพเส้นทางสัญจรในพื้นที่เกาะลันตาพบว่า ขนาดของถนน มีสภาพการใช้งานถนนแตกต่างกันไปตามหน่วยงานที่สร้างและดูแลเส้นทาง โดยแบ่งสภาพเส้นทางสัญจร ดังนี้

- 1) เส้นทางหลักเชื่อมพื้นที่ภายในเกาะลันตาใหญ่ ได้แก่ บริเวณที่ตัดผ่านพื้นที่บ้านศาลาด่าน พระเอะ ศรีรายา และสังกะอู เป็นส่วนรับผิดชอบโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัด รูปแบบถนนเป็นสองช่องจราจร วัสดุลาดผิวส่วนใหญ่เป็นคอนกรีตและลาดยางบางส่วน สภาพถนนส่วนใหญ่ได้รับการดูแลรักษาที่ดี พบอุบัติเหตุบ่อยเนื่องจากเป็นเส้นทางหลักระหว่างชุมชน
- 2) เส้นทางรอง ผ่านบริเวณบ้านทุ่งห้วยเพ็ง คลองนินและคลองหิน รับผิดชอบโดยองค์การบริหารส่วนตำบล
- 3) เส้นทางครอบคลุมพื้นที่เกาะลันตาน้อย รับผิดชอบโดยกรมทางหลวงชนบท ในเส้นทางเชื่อมต่อไปยังเกาะลันตาใหญ่

แม้ว่าการแบ่งโหมวเพื่อการพัฒนา โดยการคำนึงถึงสภาพทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชน น่าจะเป็นแนวทางในการพัฒนาเกาะลันตาอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม “องค์ประกอบทางการปกครอง” ยังเป็นโครงสร้างที่สำคัญอยู่มากเนื่องจากการจัดสรรงบประมาณของเกาะลันตาในปัจจุบัน เป็นไปตามเขตการปกครองระดับท้องถิ่น ได้แก่ อบต. ศาลาด่าน เกาะลันตาใหญ่ เกาะลันตาน้อย และเทศบาลเกาะลันตาใหญ่ เพื่อให้การจัดการงบประมาณมีความเป็นไปได้มากขึ้น และมีการบริหารในสองระบบควบคู่กันไป โดยการกำหนดนโยบายของแต่ละโหมวให้ชัดเจน สามารถนำแนวทางในการพัฒนาของแต่ละโหมว ให้เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นรับทราบ และนำไปปฏิบัติต่อไป นอกจากนี้ในแต่ละอบต. หรือเทศบาล การพัฒนาพื้นที่ในโหมวต่างๆ ควรมีการขอความคิดเห็น จากคณะกรรมการโหมวที่พื้นที่นั้นๆ ด้วยเช่นกัน

5.2.3 แผนปฏิบัติการและโครงการเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แผนปฏิบัติการและโครงการแก้ไขปัญหการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีที่มาจาก การนำยุทธศาสตร์ทางนโยบายและทางกายภาพที่กล่าวถึงข้างต้นมาประสานกัน โดยที่โหมว หรือ พื้นที่ที่คณะวิจัยใช้เพื่อนำนโยบายไปปฏิบัติซึ่งได้มาจากการใช้พื้นที่ลุ่มน้ำและข้อมูลของชุมชนในการแบ่ง ซึ่งมีทั้งหมด 7 โหมว แต่ละโหมวประกอบด้วยชุมชน ดังนี้

โหมวที่ 1 ชุมชนพานิชยกรรม ได้แก่ บ้านศาลาด่าน-โต๊ะบาหลิว

โหมวที่ 2 ชุมชนบริการการท่องเที่ยวตอนบน ได้แก่ บ้านโละบาหรา-พระอะ

โหมวที่ 3 ชุมชนบริการการท่องเที่ยวตอนล่าง ได้แก่ บ้านคลองโขง-คลองโตบ-คลอง
นิน

โหมวที่ 4 ชุมชนบริการท่องเที่ยวตอนใต้ ได้แก่ บ้านคลองหิน

โหมวที่ 5 ชุมชนเกษตรและหัตถกรรม ได้แก่ บ้านหลังสอด-คลองหมาก-คลองโตนด-
ท่าไร่

โหมวที่ 6 ชุมชนป่าชายเลน และประมงเพาะเลี้ยง ได้แก่ บ้านทุ่ง-ทอนลิบง-โละใหญ่-
โละดูหยง- ทุ่งห้วยเพ็ง-เจ๊ะหลี่

โหมวที่ 7 ชุมชนเก่าและประมงชายฝั่ง ได้แก่ บ้านศรีรายา-หัวแหลม-เกาะปอ-สังกาอู่
จากการวิเคราะห์ปัญหาและการประชุมสัมมนากับกลุ่มชุมชนบนเกาะลันตาน้อยและ
เกาะลันตาใหญ่ สะท้อนให้เห็นความต้องการวางแผนในการแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน ดังนี้

1) **แผนปฏิบัติการด้านสภาพแวดล้อม** เป็นการนำเสนอการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแต่ละ “โหมว” มีที่มาจากการหาจุดเด่น จุดด้อยและสภาพปัญหาในพื้นที่ที่ชัดเจนขึ้น ซึ่งจะทำให้สามารถวางแผนปฏิบัติการให้เหมาะสมกับแต่ละโหมว ดังนี้

โหมวที่ 1 : การควบคุมการรุกรานพื้นที่ริมทะเล

เป็นพื้นที่จุดเชื่อมต่อท่าเรือข้ามฟากธุรกิจบริการนักท่องเที่ยว รวมถึงเป็นที่ตั้งของชุมชนดั้งเดิมในพื้นที่ (โต๊ะบาหลิว) พบปัญหาในเรื่องของการรุกรานพื้นที่ริมชายฝั่ง ควรมีการควบคุมในเรื่องการบำบัดน้ำเสียจากครัวเรือน และการปล่อยของเสียจากเรือโดยสาร รวมทั้งการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติให้มีคุณภาพในการรองรับการท่องเที่ยว

โหมวที่ 2 และโหมว 3 : การจัดการขยะ รวมถึงการควบคุมการก่อสร้างอาคาร

ฝั่งตะวันตกของเกาะลันตาใหญ่ ซึ่งมีชายหาดสวยงาม ทำให้มีการสร้างรีสอร์ท โรงแรม มาก เพื่อเป็นการควบคุมและแก้ไขปัญหาควรเน้นนโยบายด้านการจัดการขยะ รวมถึงการควบคุมการก่อสร้างอาคารเพื่อไม่ให้รุกรานพื้นที่สาธารณะและเป็นไปตามข้อกำหนด

โหมวที่ 4 : การรักษาพื้นที่ป่าสงวน

บริเวณที่ต่อเนื่องกับพื้นที่ป่าสงวน ควรมีมาตรการเร่งด่วนในเรื่องของการควบคุมการเติบโตของแหล่งบริการการท่องเที่ยว รวมถึงการควบคุมเส้นทางสัญจร มิให้รุกรานไปยังพื้นที่ป่าและชายป่า

โหมวที่ 5 : การจัดเก็บขยะและจัดหาแหล่งน้ำจัดสำหรับบริโภคและใช้ในการเกษตร

ควรจัดให้มีการจัดเก็บขยะโดยอบต.เกาะลันตาน้อย และดำเนินการกำจัดอย่างถูกต้อง สดุดลักษณะ รวมทั้งการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการบริโภคและการเกษตร

โหมวที่ 6 : การรักษาพื้นที่ป่าชายเลน/ควบคุมการทำฟาร์มกุ้งให้มีการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าชายเลน ควรมีการออกมาตรการที่ชัดเจนในการควบคุมการลักลอบตัดไม้และการเร่งปลูกป่าทดแทน การจัดกิจกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การควบคุมการบำบัดน้ำเสียจากบ่อเลี้ยงกุ้งก่อนการปล่อยสู่แหล่งน้ำสาธารณะรวมถึงการจำกัดพื้นที่เลี้ยงกุ้ง

โหมว 7 : การป้องกันการรุกรานพื้นที่ริมชายฝั่งการบำบัดของเสียจากชุมชนริมทะเล และการประมงเชิงอนุรักษ์

พื้นที่เป็นศูนย์กลางชุมชนเดิมทำให้มีการก่อสร้างอาคารพักอาศัยยื่นล้ำในน้ำ มีปัญหาในเรื่องการบำบัดของเสียจากครัวเรือน การทำประมงชายฝั่งนอกจากการกำหนดแนวเขตการจับปลา ควรมีการกำหนดฤดูกาลห้ามจับสัตว์น้ำเพื่อให้เกิดการเพาะพันธุ์ตามธรรมชาติ การ

อนุรักษ์และพัฒนาภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม

2) แผนปฏิบัติการด้านชุมชน

เป็นการนำเสนอการสร้างเสริมความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านการส่งเสริมการเรียนรู้ และการสื่อสารในแต่ละโหมว โดยเน้นการเรียนรู้และการสื่อสารที่เหมาะสมในแต่ละโหมว ดังนี้

โหมวที่ 1 : ชุมชนพาณิชยกรรม

โหมวนี้มีชุมชนศาลาด่านเป็นย่านพาณิชยกรรมหลัก และเป็นพื้นที่ที่เป็นประตูสู่เกาะลันตาใหญ่ รวมทั้งยังเป็นจุดรองรับการเข้าถึงพื้นที่ของนักท่องเที่ยวเป็นลำดับแรก การส่งเสริมการเรียนรู้และการสื่อสารในโหมวนี้ ควรเน้นฝึกอบรมแก่ผู้นำชุมชนในเรื่องการพัฒนาการประกอบธุรกิจ และการฝึกฝนทักษะภาษาอังกฤษ เป็นต้น

โหมวที่ 2 และ 3 : ชุมชนบริการการท่องเที่ยว

พื้นที่นี้เป็นย่านที่สำคัญในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย ร้านค้า ร้านอาหาร โรงแรม รีสอร์ท การส่งเสริมการเรียนรู้และการสื่อสารในโหมวนี้ ควรเน้นฝึกอบรมแก่ผู้นำชุมชน การพัฒนาการประกอบธุรกิจ และการฝึกฝนทักษะภาษาอังกฤษ ควบคู่ไปกับการให้ความรู้กับกลุ่มนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการจากภายนอก ให้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนบนเกาะลันตาอย่างถูกต้อง เพื่อก่อให้เกิดความเคารพแก่สถานที่ สร้างความตระหนักและจิตสำนึกในการท่องเที่ยว และประกอบกิจการ เช่น การให้ความรู้ในเรื่องวิถีชีวิต การแต่งกายของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจและแต่งตัวให้เหมาะสมเมื่อเข้าไปในพื้นที่หมู่บ้าน

โหมวที่ 4 : พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และย่านที่อยู่อาศัยของชุมชน

พื้นที่ของโหมวที่ 4 ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติทางตอนใต้ของเกาะลันตาใหญ่ ดังนั้นการส่งเสริมการเรียนรู้และการสื่อสารควรเน้นเรื่องการดูแลสิ่งแวดล้อม ความสมบูรณ์ของป่าไม้ คุณภาพน้ำ เป็นต้น

โหมวที่ 5 : ชุมชนเกษตรและหัตถกรรม

พื้นที่ส่วนมากคือเกาะลันตาน้อย ซึ่งยังคงประกอบอาชีพทางการเกษตร หัตถกรรม และประมงเป็นหลัก การส่งเสริมการเรียนรู้และการสื่อสารในโหมวนี้ ควรเน้นการถ่ายทอดความรู้และทักษะที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพดั้งเดิมคือการเกษตรและการทำประมง และอีกด้านหนึ่งคือการส่งเสริมให้มีการทัศนศึกษาดูงานนอกพื้นที่ เพื่อพัฒนาสินค้าท้องถิ่นให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

โหมวที่ 6 และ 7 : ชุมชนป่าชายเลน ประมงเพาะเลี้ยง/ชายฝั่ง และชุมชนเก่า

เนื่องจากพื้นที่อยู่ทางทิศตะวันออกของเกาะลันตาน้อย และเกาะลันตาใหญ่ เป็นป่าชายเลนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติสำคัญ ดังนั้น การส่งเสริมการเรียนรู้และการสื่อความหมายของชุมชนที่มีความสำคัญในด้านมรดกทางวัฒนธรรมการดูแลสิ่งแวดล้อม ความสมบูรณ์ของป่าไม้ คุณภาพน้ำ การทำประมงเชิงอนุรักษ์

3) แผนปฏิบัติการด้านคมนาคมขนส่ง

เป็นการนำเสนอการจัดการคมนาคมขนส่งโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความปลอดภัยและพัฒนาระบบคมนาคมที่เป็นมิตรแก่สภาพแวดล้อม รวมทั้งยังคงรักษาอัตลักษณ์ของท้องถิ่นของแต่ละโหมวไว้ด้วย ดังมีรายละเอียดดังนี้

โหมวที่ 1 : พัฒนาระบบขนส่งสาธารณะ

เป็นพื้นที่ที่เป็นเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างเกาะลันตาน้อยกับเกาะลันตาใหญ่ ควรมีการพัฒนาด้านขนส่งสาธารณะ จุดเปลี่ยนถ่ายรถบริการและแพขนานยนต์ โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการเดินทางในเขตชุมชน เพื่อความปลอดภัยและลดอุบัติเหตุในช่วงฤดูการท่องเที่ยว

โหมวที่ 2 : เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงชายหาด

เป็นพื้นที่ที่เป็นจุดเริ่มต้นเข้าสู่เกาะลันตาใหญ่ ควรส่งเสริมด้านการขนส่ง รถบริการ ความปลอดภัย การมีระเบียบเรียบร้อยของเส้นทาง ปรับปรุงทางข้ามถนน สัญญาณไฟ การเข้าถึงชายหาดและทางเชื่อมระหว่างหาดทางทิศตะวันตก

โหมวที่ 3 : ควบคุมการก่อสร้างอาคาร

พื้นที่นี้มีการสร้างอาคารเพื่อเป็นสถานที่พักของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ดังนั้น จึงควรมีการควบคุมการก่อสร้างอาคารให้ถอยร่นจากชายหาดเพิ่มมากขึ้น และเน้นการสร้างความปลอดภัย โดยเพิ่มป้ายสัญญาณเตือนในจุดเสี่ยงอันตราย

โหมวที่ 4 : ปรับปรุงระบบคมนาคมที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

พื้นที่นี้ควรเน้นการเพิ่มความปลอดภัยโดยการเพิ่มแสงสว่างตามไหล่ทาง และปรับทางสัญจรให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม เนื่องจากถนนอยู่บนไหล่เขา

โหมวที่ 5 และ 6 : ปรับปรุงระบบคมนาคมที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

พื้นที่นี้ควรปรับเส้นทางให้สอดคล้องกับภูมิประเทศ ไม่ให้เกิดขวางทางน้ำธรรมชาติ และควบคุมสิ่งก่อสร้างไม่ให้บดบังทัศนวิสัยในการเดินทางคมนาคม

โหมวที่ 7 : ปรับปรุงระบบคมนาคมที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับมรดกทางวัฒนธรรม

เป็นพื้นที่ที่มีความชัดเจนด้านมรดกทางวัฒนธรรม สร้างเอกลักษณ์ให้แก่ถนนด้วย
รูปทรงวัสดุและสีขององค์ประกอบถนนที่เหมาะสม เช่น ไฟส่องสว่าง ม้านั่ง หรือพื้นถนนบาง
ช่วง เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น กิจกรรมถนนคนเดิน เป็นต้น

5.2.4 ตัวอย่างโครงการเสนอแนะ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

5.2.4.1 โครงการพัฒนาพื้นที่ว่างสาธารณะในชุมชน และทางเข้าถึงหาด

คอกวาง

พื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นพื้นที่สวนสาธารณะ การรักษาแนวหาดคอกวาง
ซึ่งอยู่ในโฉมที่ 1 (บ้านศาลาด่าน-โต๊ะบาหลิว) เป็นการพัฒนาแหล่งนันทนาการที่เหมาะสม
และเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไปได้ในอนาคต โดยมีวัตถุประสงค์
ดังนี้

- 1) การพัฒนาพื้นที่หาดคอกวางที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยสึนามิ
- 2) กำหนดรูปแบบกิจกรรมการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ ให้สามารถอำนวยความสะดวก
ชุมชนและนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น

5.2.4.2 โครงการมรดกวัฒนธรรมศรีราชา เทศบาลเกาะลันตาใหญ่

โครงการมรดกวัฒนธรรมศรีราชา ซึ่งอยู่ในโฉมที่ 7 (บ้านศรีราชา-หัวแหลม-เกาะ
ปอ-สังกาอู๋) เป็นโครงการที่เกิดขึ้นเพื่อปกป้องดูแลรักษาคุณค่าของพื้นที่โดยรวม หรือนิเวศ
ชุมชน โดยผ่านการพิจารณาโดยองค์รวม ทั้งในส่วกายภาพทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ วิถี
ชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงผู้คน และผู้รู้ในท้องถิ่นที่จะต้องเป็นผู้ดูแล
มรดกทางวัฒนธรรมนั้นๆ มิใช่แค่เพียงอนุรักษ์แต่เพียง บ้าน สถาปัตยกรรม โบราณสถาน
เหมือนในอดีต แต่เป็นการกระทำเพื่อให้เกิดภูมิทัศน์เชิงพิพิธภัณฑ์ พยายามทำให้เกิด
สิ่งแวดล้อมที่มีชีวิต ซึ่งประโยชน์ใช้สอยในปัจจุบันสามารถไปได้อย่างกลมกลืน กับการปกป้อง
รักษาความสมดุลของระบบนิเวศน์

การจัดทำโครงการมรดกวัฒนธรรมศรีราชา ในที่นี้หมายถึงการทำแผนที่มรดกทาง
วัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งใช้เป็นแหล่งอ้างอิงสำหรับการอนุรักษ์แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่มี
ชีวิตตามหลักการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน แผนที่มรดกทางวัฒนธรรมจะเป็นขั้นตอนในการ
เริ่มต้นของโครงการมรดกวัฒนธรรมศรีราชา ที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
ช่วยกันระบุแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน และยังสามารถนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลแหล่ง
มรดกทางวัฒนธรรม และเป็นแหล่งอ้างอิงสำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการวางแผนการ

ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและพัฒนาท้องถิ่น เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเฝ้าระวังการพัฒนาที่ไม่เหมาะสมและการเปลี่ยนแปลงที่อาจทำลายคุณค่าความสำคัญของชุมชน

5.2.4.3 โครงการเฝ้าระวังรักษาพื้นที่ลุ่มน้ำ

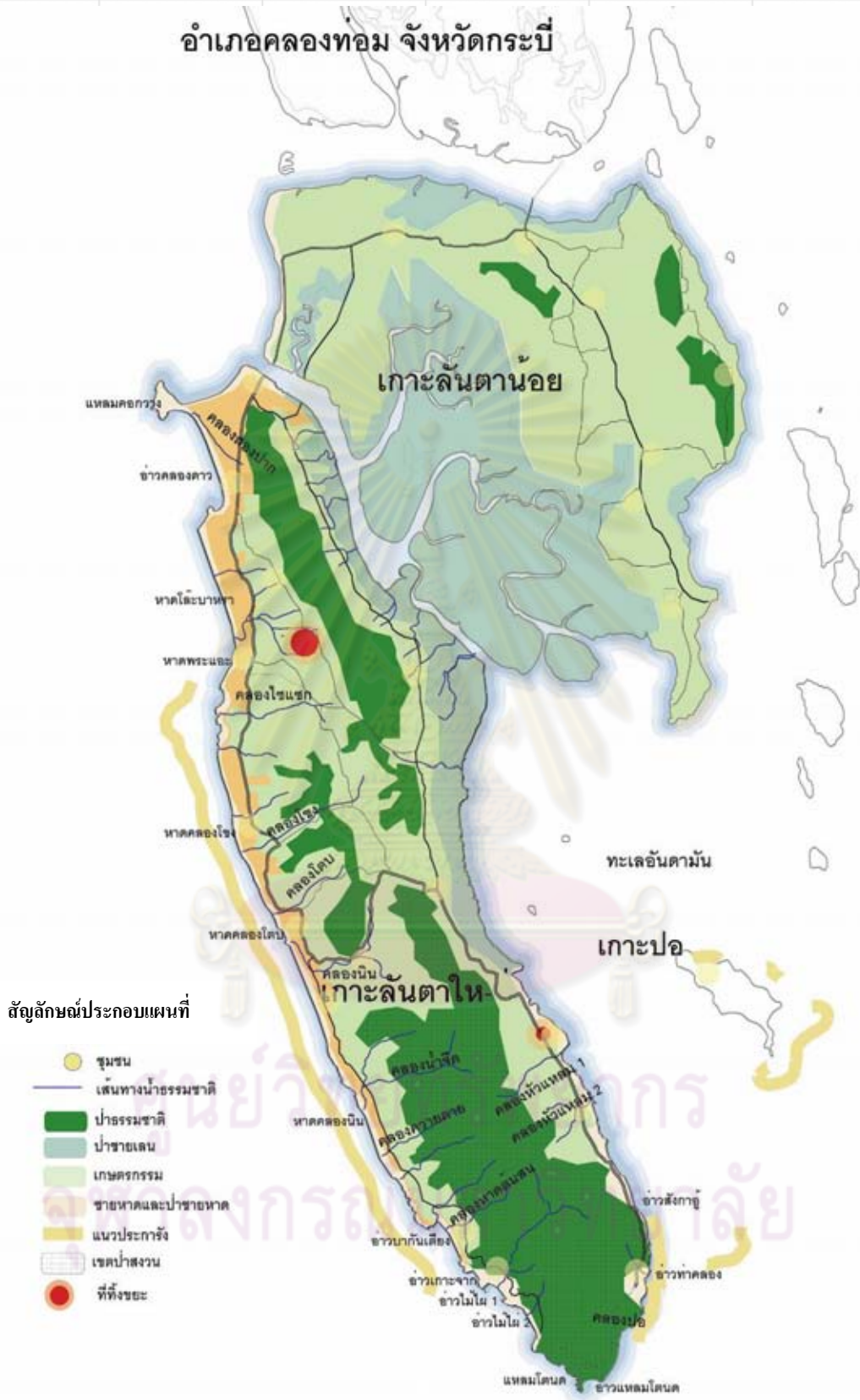
โดยการที่สามารถดำเนินการในโหมดต่างๆ ได้ตามความพร้อม แบ่งการดำเนินการเป็นสองส่วน ได้แก่

1) การร่วมกันเพื่อกำหนดรูปแบบและมาตรการของการรักษาพื้นที่ลุ่มน้ำ เพื่อเป็นเกณฑ์ในการสังเกตและตรวจสอบ โดยแบ่งรูปแบบตามลักษณะการใช้ที่ดินและสภาพทางธรรมชาติของพื้นที่ ได้แก่ การก่อสร้างอาคารบริเวณริมชายหาดและเส้นทางน้ำ การปรับพื้นที่เพื่อทำสวนยางพารา และพื้นที่เกษตรกรรม การสร้างถนนและสะพานตัดผ่านบริเวณทางน้ำ และการรักษาพื้นที่ต้นน้ำลำธาร

2) การเผยแพร่ให้ชุมชนรับรู้และร่วมเฝ้าระวัง โดยการเผยแพร่รูปแบบและมาตรการต่างๆ ผ่านทางจดหมายข่าว สร้างจุดแจ้งเหตุและมีคนกลาง เช่น หน่วยราชการเข้ามาตรวจสอบ สร้างกิจกรรมเพื่อสานไมตรีบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำ เพื่อให้คนต้นน้ำกับคนปลายน้ำมีกิจกรรมร่วมกัน เช่น การปลูกป่าต้นน้ำ การเก็บขยะริมทางน้ำ การมีกิจกรรมสังสรรค์และบันเทิงควบคู่ไปกับการร่วมแสดงความคิดเห็นทางด้านสิ่งแวดล้อม และให้รางวัลหรือสิทธิพิเศษสำหรับหน่วยงานหรือเอกชนในชุมชน ที่ดำเนินการเพื่อส่งเสริมหรือรักษาพื้นที่ลุ่มน้ำเป็นอย่างดี เช่น การคัดเลือกโรงแรมหรือรีสอร์ทที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ลุ่มน้ำน้อย หรือหมู่บ้านที่มีส่วนช่วยในการจัดการขยะในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการยกย่องให้ผู้อื่นเห็นเป็นตัวอย่าง

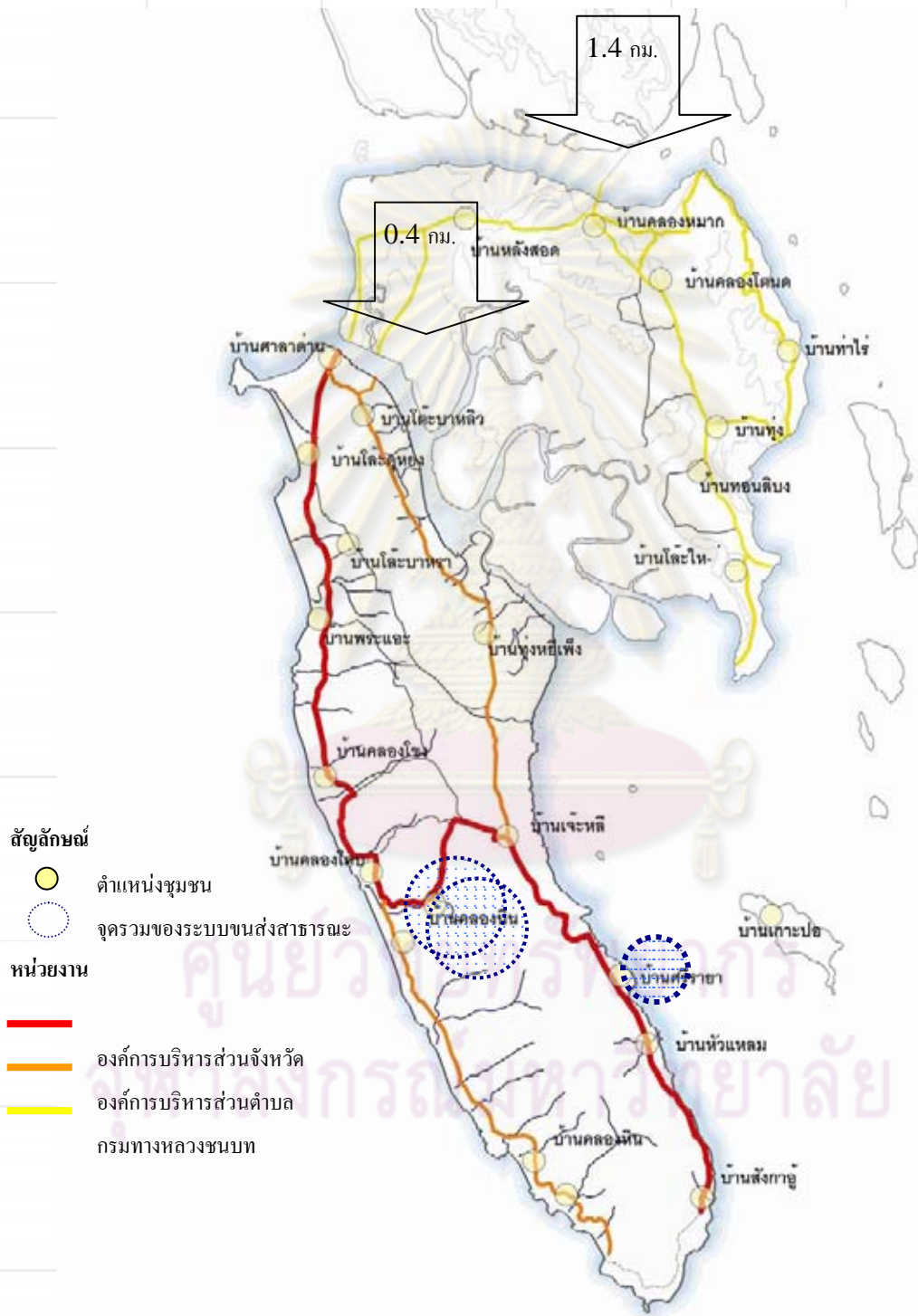
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

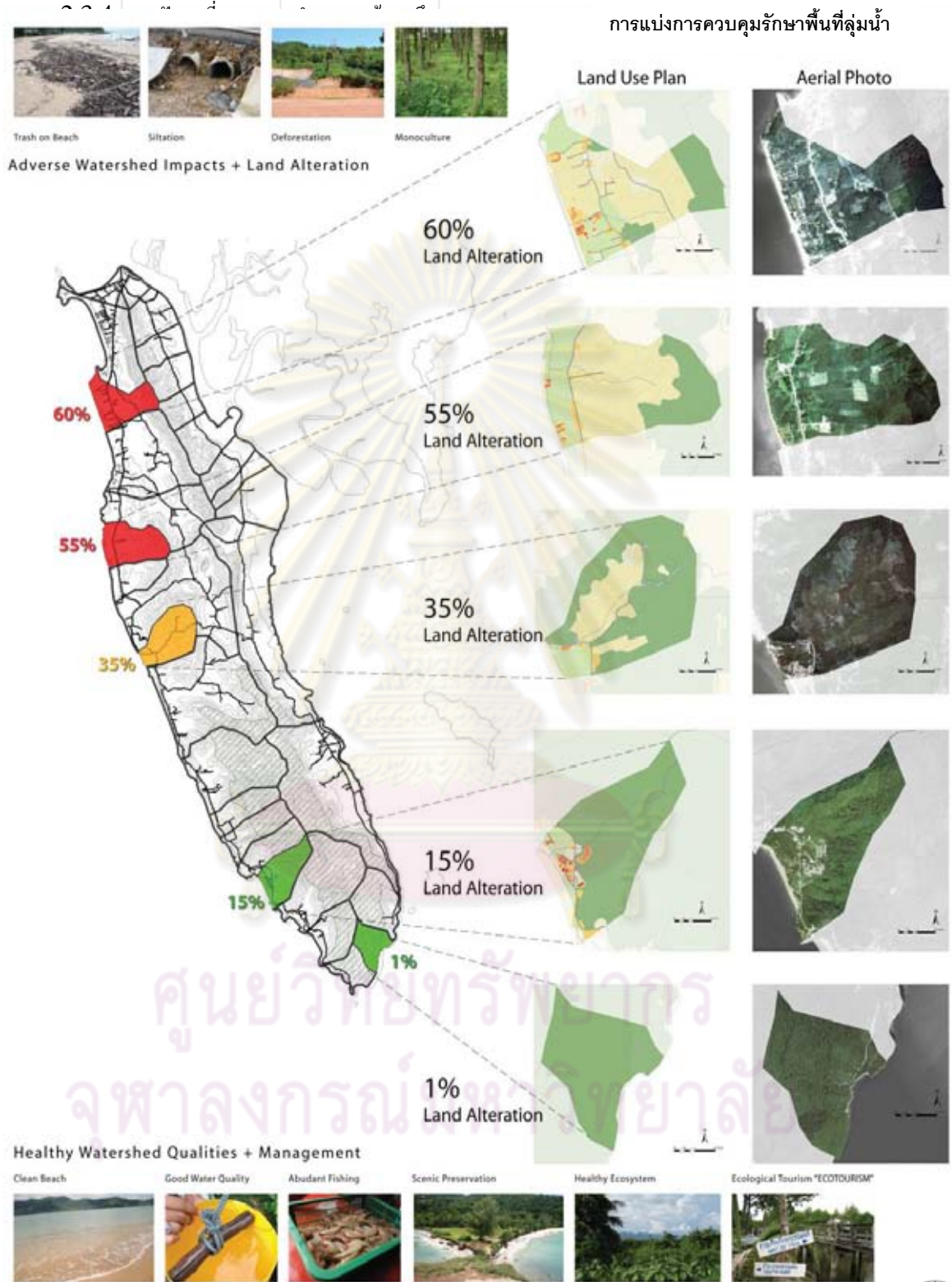
แผนที่ 2.1 แหล่งทรัพยากรของเกาะลันตา

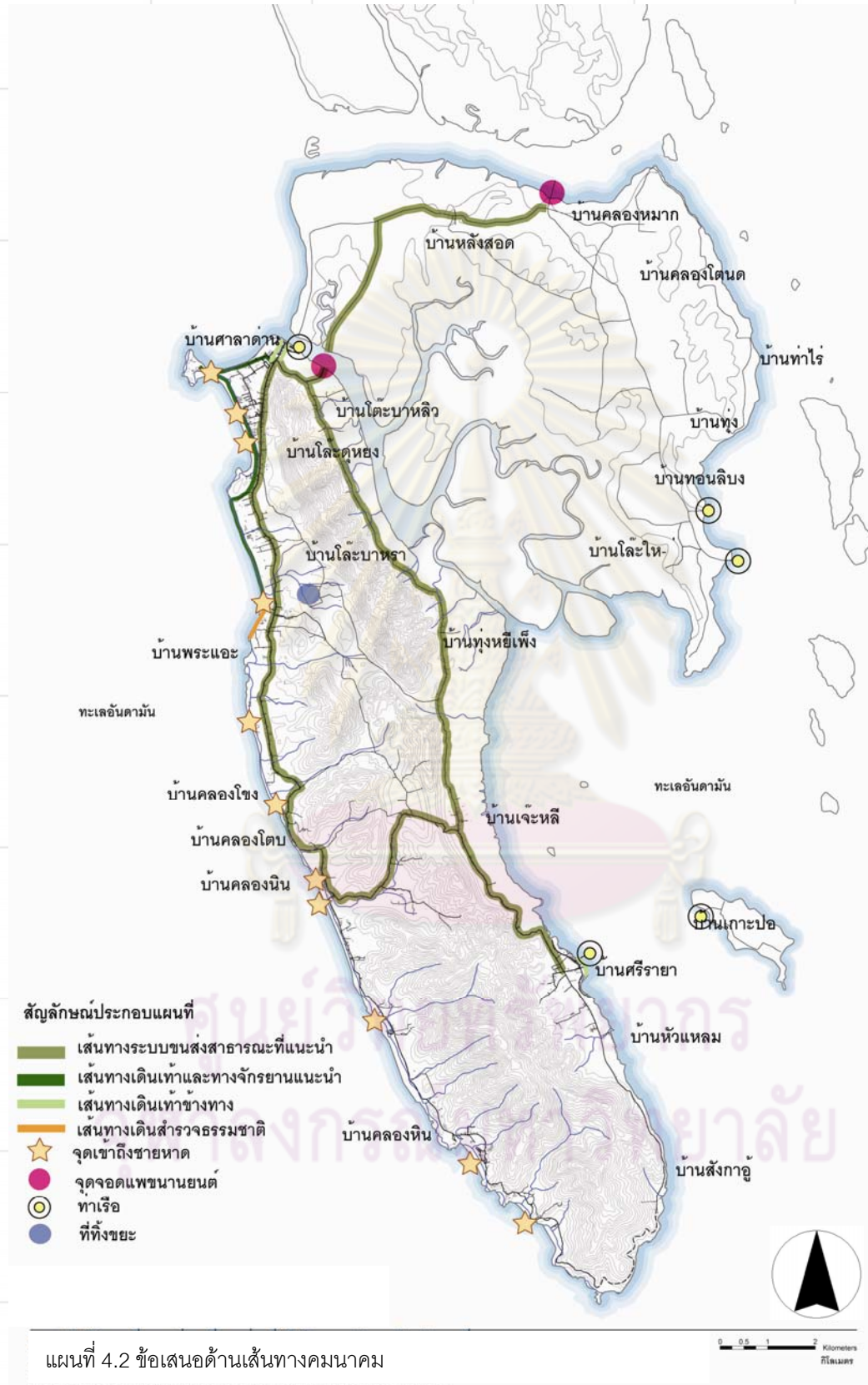

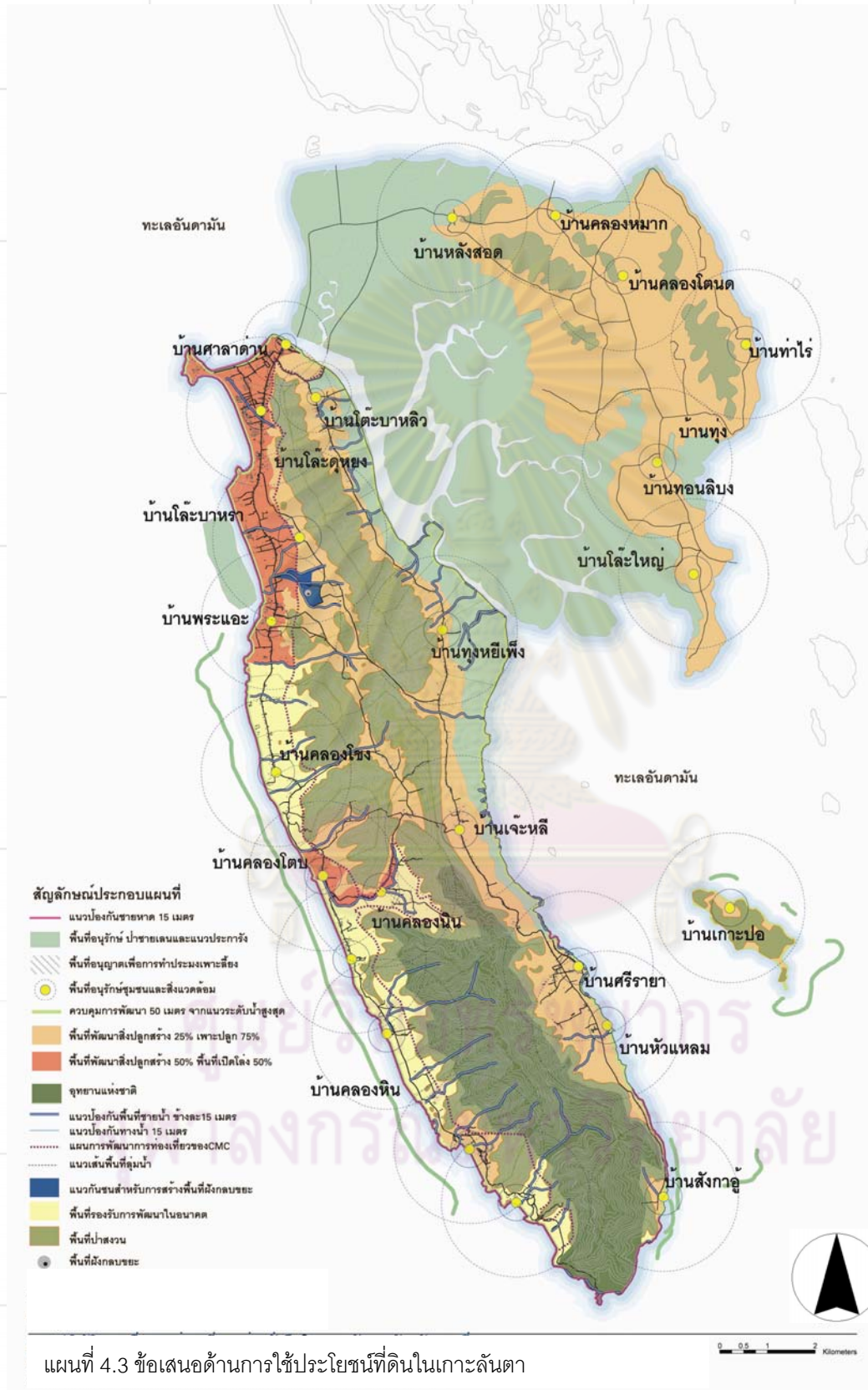
แผนที่ 2.5 การเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมการเข้าถึงเกาะลันตา

แผนที่ 4.1 การแบ่งการควบคุมรักษาพื้นที่ลุ่มน้ำในเกาะลันตา

บรรณานุกรม

- เครือข่ายชุมชนพื้นฟูเกาะลันตา และ โครงการฟื้นฟูวิถีชีวิตดั้งเดิมและการจัดการระบบนิเวศที่ยั่งยืนของเกาะลันตา . ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาชุมชนเกาะลันตา อ.เกาะลันตา จ.กระบี่ , 2550.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , มหาวิทยาลัยแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย วิทยาเขตเบอร์กลีย์ และมูลนิธินโยบายสาธารณะไทย . การวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดกระบี่ . กรุงเทพมหานคร, 2549.
- ถวิลวดี บุรีกุล . การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ . สถาบันพระปกเกล้า , 2548.
- ที่ทำการปกครองอำเภอเกาะลันตา อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ . เอกสารบรรยายสรุป อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ , 2547.
- เนชั่นสุดสัปดาห์ . “ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนแบบแท้และเทียม ” ของเพ็ญ นักร้องนอก , ใน ปีที่ 15 ฉบับที่ 784 วันศุกร์ที่ 8 มิถุนายน 2550.
- ศิริวรรณ ศิลาพัชรินทร์ และพิสมัย ชนบดี (บรรณาธิการ). แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตาใหญ่ จังหวัดกระบี่ . สถาบันพัฒนาภาคและเมืองภาควิชาการวางแผนและเมือง,มหาวิทยาลัยแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย วิทยาเขตเบอร์กลีย์ ,คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร, 2550.
- สำนักงานความร่วมมือทางวิชาการของเยอรมัน (GTZ) และเทศบาลพิษณุโลก , เอกสารประกอบการอบรม “ การจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน สำหรับผู้ประกอบการ ”.
- สำนักงานจังหวัดกระบี่ กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร . บรรยายสรุปจังหวัดกระบี่ ประจำปี 2549 , 2549.
- สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง. รายงานฉบับสุดท้าย เรื่องโครงการวางและจัดทำผังพัฒนาพื้นที่ ชุมชนเกาะลันตาใหญ่. กรุงเทพมหานคร, 2549.
- องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลันตาน้อย อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ . รายงานแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2549-2551) , 2548.
- องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลันตาน้อย . วารสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 , 2550.

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ . เอกสารรายงาน
แผนพัฒนา ประจำปี พ.ศ.2550-2552 , 2549.

องค์การบริหารส่วนตำบลศาลาด่าน อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ . เอกสารรายงาน
แผนพัฒนาสามปี : 2548

องค์การบริหารส่วนตำบลศาลาด่าน อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ . เอกสารแผนการ
ดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2550 , 2550.

Sherry R. Arnstein . *A Ladder of Citizen Participation* . AIP Journal , 1969.

Website available from:

www.advisor.anamai.moph.go.th

www.kohlantayaicity.org/plan_3year_sarubpol.htm

www.deqp.go.th/index1.jsp

www.phukettoday.com/news/detail_old.php?t2=20070521033229&t=20070521033638

www.tat.or.th/travelplacedet.asp?prov_id=81&id=1065

www.thaitambon.com/Tambon/tpubdesc.asp?ID=810302

www.se-ed.net/tb_kohlanta/pan%2049.htm

www.saladan.org/information1.asp

www.kohlantanoi.org/finish.html

ศูนย์วิทยพัทยาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1 รายชื่อคณะวิจัย

● **รายชื่อคณะวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ ศิลาพัชรนันท์
 อาจารย์ ดร. นรมล กุลศรีสมบัติ
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังสนา บุญโยภาส
 อาจารย์ กนกวลี สุธีธร
 นาย ตรีชาติ เล่าแก้วหนู
 นายพงศธร เนตรวิเชียร
 นางสาวรนุช จำปานิล
 นางสาวสุภาณี วงษ์ชัยสุวรรณ
 นางสาวสุวิชา หัย่องฮวย
 นางสาวอนุตรา ไชยन्हนัท
 นายวีรกิต วงศ์วิชุด
 นางสาวศุภลักษณ์ ผิวบาง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
 ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
 ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม
 อาจารย์ประจำภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม
 นิสิตปริญญาโทภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
 นิสิตปริญญาโทภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
 นิสิตปริญญาโทภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
 นิสิตปริญญาโทภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
 นิสิตปริญญาโทภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
 นิสิตปริญญาโทภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
 นิสิตปริญญาโทภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรมศาสตร์
 นิสิตปริญญาโทภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรมศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์

อาจารย์ ดร. พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์
 นางสาวประทีปจิต นีละไพจิตร
 นางสาวจิรภา พฤกษ์พาดิ
 นายเอกรินทร์ ต่วนศิริ

ภาควิชาการปกครอง
 นิสิตปริญญาเอกภาควิชาการปกครอง
 นิสิตปริญญาเอกภาควิชาการปกครอง
 นิสิตปริญญาโทภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา

- รายชื่อคณะวิจัย มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย วิทยาเขตเบอร์กลีย์
School of Environmental Design and Planning

Professors

Prof. David Dowall, Institute of City and Regional Planning, U.C. Berkeley.

Assoc. Prof. Louise Mazingo, Department of Landscape and Environmental Planning

Students

Mr. Benjamin FELDMANN

Mr. Fred BAUERMEISTER

Mr. Jedediah HORNE

Ms. Kristen JOHNSON

Ms. Vinita HUANG

Ms. Andrea GAFFNEY

Ms. Kristin MARAVILLA

Ms. Brittany MONTGOMERY

Ms. Jaclene BEGLEY

Ms. Jennifer QUINN

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก 2 อธิบายคำศัพท์

ภาษาไทย

การมีส่วนร่วมของประชาชน (participation) หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมในที่ประชุมหรือการสัมมนาที่พร้อมรับฟังความคิดเห็นและข้อมูลจากประชาชน หรือให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตอบแบบสอบถาม หรือการจัดประชาพิจารณ์เพื่อให้ข้อมูลต่อประชาชน และให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในลักษณะที่กล่าวมา เป็นการแสดงให้เห็นถึงรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายแตกต่างกันไปมากกว่าจะมุ่งเน้นที่สาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริง

การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริง หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ประชาชนสามารถรับผิดชอบและจัดการกับวิถีชีวิตของตนเองได้โดยไม่ขัดต่อความเชื่อหรือหลักการทางศาสนา นโยบายหรือแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญกับหลักการทางศาสนา และวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อที่จะทำให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกับรัฐได้อย่างแท้จริง

การถือศีลอด คือ การงดเว้นข้อห้ามต่างๆ ตามที่ศาสนาบัญญัติ เช่น งดการกิน การดื่ม นับตั้งแต่แสงอรุณขึ้น จนถึงตะวันตกดิน

กูรอาน คือวะฮีย์ที่เป็นปาฏิหาริย์แห่งพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของ เป็นภาษาอาหรับ ซึ่งประทานลงมาในรูปแบบของคำด้วย โดยผ่านญิบรออีลที่รับมาจากพระเจ้า จากเลาหุลมะฮ์ฟูซ สู่จิตอันบริสุทธิ์ของท่านศาสดามุฮัมมัด(คือลฯ) ทั้งที่ประทานลงมาวะฮีย์อย่างกว้างๆ และเป็นรายละเอียดในตลอดระยะเวลา 23 ปี ท่านศาสดาได้อ่านสิ่งนั้นให้แก่เหล่าสาวกกลุ่มหนึ่งของท่าน และมีสาวกกลุ่มหนึ่งทำการจดบันทึกวะฮีย์ (พระวจนะแห่งพระเจ้า) โดยได้รับการดูแลตรวจสอบโดยตรงและอย่างต่อเนื่องจากท่านศาสดา(คือลฯ) อีกทั้งมีเหล่าสาวกอีกจำนวนมากที่ได้ท่องจำกูรอาน โดยได้รายงานกันมาด้วยสายรายงานที่น่าเชื่อถือ (มุตะวาติร) กูรอานถูกบันทึกในสมัยท่านศาสดา (คือลฯ) แต่ยังไม่ได้รวบรวมเป็นเล่ม ซึ่งต่อมาในยุคของท่านอุษมาน ท่านได้ใช้เวลารวบรวมเป็นรูปเล่มนานกว่า 28 ปี โดยได้เรียบเรียงจากซูเราะฮ์อัลฟาติหะฮ์จนถึงซูเราะฮ์อันนาสรวมทั้งหมด 114 ซูเราะฮ์ เป็นตัวบทที่ศักดิ์สิทธิ์ ได้รายงานด้วยสายรายงานที่น่าเชื่อถือ โดยเป็นสิ่งดียิ่งสำหรับการอ่านคัมภีร์แสวงหาปัจจัยยังชีพ (ริซกี)

ขีดจำกัดการพัฒนา หมายถึง ความสามารถของชุมชนที่จะดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข บนพื้นฐานของการมีสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณภาพเพียงพอให้คนในชุมชนได้บริโภค

ความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ร่วมกัน (stewardship) หมายถึง ความเป็นเจ้าของผืนดินร่วมกันของทุกคนในชุมชน ทั้งในพื้นที่ส่วนตัวและพื้นที่สาธารณะ

ของต้องห้าม (ฮาลอม) หมายถึง การห้ามในทางศาสนา ในกรณีของอาหารมุสลิมหรือผู้นับถือศาสนาอิสลามมีกฎเกณฑ์เคร่งครัดที่บัญญัติไว้ในคัมภีร์อัลกุรอาน และแนวทางคำสั่งสอนของศาสดาที่ได้กำหนดไว้ว่า จะต้องบริโภคอาหารเฉพาะที่ฮาลาลเท่านั้น โดยมีการยกเว้นได้เฉพาะกรณีที่เป็น

ทัศนะอิสลาม (ฮาลาล) เป็นคำมาจากภาษาอารบิก หมายความว่า การผลิต การให้บริการ หรือการจำหน่ายใดๆ ที่ไม่ขัดต่อบัญญัติของศาสนา ฮาลาลมิได้ใช้เฉพาะอาหารเท่านั้น แต่หมายถึงทุกกิจการของมุสลิมตั้งแต่เรื่องอาหาร เครื่องอุปโภค กิจกรรมบุคคล การแต่งกาย ความประพฤติปฏิบัติซึ่งชาวมุสลิมได้รับการอนุมัติจากศาสนาให้ทำได้โดยไม่เป็นโทษ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทาง การดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำ แนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลง

โครงการวางและจัดทำผังพัฒนาพื้นที่เฉพาะชุมชนเกาะลันตาใหญ่ เป็นแผนเสนอแนะรายละเอียดการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดำเนินการโดยสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกระบี่

ฮิญาบ หมายถึง ผ้าคลุมศีรษะของผู้หญิงที่นับถือศาสนาอิสลาม

พื้นที่ลุ่มน้ำ (Watershed) หมายถึง บริเวณพื้นที่ที่ครอบคลุมลำน้ำธรรมชาติบริเวณใดบริเวณหนึ่งเหนือจุดที่กำหนดในลำน้ำนั้น ทำหน้าที่เป็นแหล่งรวมน้ำทั้งที่ไหลลงมาบนผิวดินและที่ซึมออกจากดินให้ระบายลงสู่ลำน้ำและไหลไปยังจุดที่กำหนด พื้นที่ลุ่มน้ำจึงเปรียบเสมือนหลังคาบ้านรองรับน้ำฝน และลำเลียงน้ำลงสู่รางน้ำเพื่อให้ไหลลงสู่ภาชนะเก็บกัก

โหมว หมายถึงกลุ่มเรา หรือ หมู่เรา การแบ่งกลุ่มที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดการรวมตัว มีแนวคิดร่วมกัน มีศักยภาพและอาชีพที่สอดคล้อง รวมถึงทรัพยากรที่คล้ายคลึง ต้องการการจัดการแบบเดียวกันและ มีความต้องการในการพัฒนาใกล้เคียงกัน

ภาษาอังกฤษ

Community Based Solid Waste Management (CBM) คือ การจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน
Community Organization Development Institute (CODI) คือ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ชื่อย่อ พอช.

Empowerment หมายความว่า การให้อำนาจ การให้ความสามารถ การอนุญาต หรือการเปิดโอกาสให้

Deutsche Gesellschaft fur Technische Zusammenarbeit: GTZ คือ สำนักงานความร่วมมือทางวิชาการของเยอรมัน

Green and Happiness Society หมายความว่า สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ภายใต้แนวปฏิบัติปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียง โดยเน้นให้ระบบสุขภาพไทย มุ่งสู่ระบบสุขภาพพอเพียง เพื่อสร้างให้สุขภาพดี บริการดี สังคมดี ชีวิตมีความสุขอย่างพอเพียง

Landslide หมายถึง ดินถล่ม ดินไหล/ดินถล่ม

Living Environment หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่มีชีวิต

MBT-Mechanical Biological Treatment คือ จัดการขยะด้วยเทคโนโลยีชีวภาพ

Minor Urban Collector คือ ถนนสายหลักที่ผ่านเขตชุมชน

Museum Landscape หมายถึง ภูมิทัศน์เชิงพิพิธภัณฑ์

Niche Market คือ กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ลูกค้าเฉพาะกลุ่ม

Positioning Thailand คือ การกำหนดจุดขายของประเทศไทย

Rural Collector เป็นถนนสายหลักที่อยู่นอกเขตชุมชน

Solid Waste Management หมายความว่า การจัดการการกำจัดขยะมูลฝอย

Thai-German Waste Management Project คือ โครงการการจัดการของเสียร่วมไทย-

เยอรมัน

Urban Collector คือ ถนนสายหลักที่ผ่านบริเวณชุมชนศาลาด่าน

United Nations Development Programme (UNDP) คือ สำนักงานโครงการพัฒนาแห่ง
สหประชาชาติ

Wetland หมายถึง พื้นที่ชุ่มน้ำ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Berkeley
University of California

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย วิทยาเขตเบอร์กลีย์
มูลนิธินโยบายสาธารณะไทย

ภาคผนวก 3 ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หน้า ๓

เล่ม ๑๒๔ ตอนพิเศษ ๓๕ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๐

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม
ในท้องที่อำเภออ่าวลึก อำเภอเมืองกระบี่ อำเภอเหนือคลอง
อำเภอคลองท่อม และอำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และโดยอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี ออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในประกาศนี้

“แนวชายฝั่งทะเล” หมายความว่า แนวที่น้ำทะเลขึ้นสูงสุดตามปกติทางธรรมชาติ

“ชายหาด” หมายความว่า พื้นที่ภายในแนวที่น้ำทะเลขึ้นสูงสุดตามปกติทางธรรมชาติจนถึงแนวที่น้ำทะเลลงต่ำสุดตามปกติทางธรรมชาติ

ข้อ ๒ ให้พื้นที่ที่ได้มีการกำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์และเขตควบคุมอาคารของจังหวัดกระบี่ ที่มีอยู่ในเขตพื้นที่ให้ใช้มาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในบริเวณพื้นที่จังหวัดกระบี่ พ.ศ. ๒๕๔๖ ดังต่อไปนี้ ตามแผนที่ท้ายประกาศนี้ เป็นเขตพื้นที่ให้ใช้มาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประกาศนี้

(๑) พื้นที่ภายในแนวเขตตามพระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ บังคับในท้องที่บางแห่งในจังหวัดระนอง จังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง และจังหวัดสตูล พ.ศ. ๒๕๓๔ เฉพาะท้องที่ในจังหวัดกระบี่

(๒) พื้นที่ภายในแนวเขตตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดเขตห้ามใช้เครื่องมืออวนลากและอวนรุน ที่ใช้กับเรือยนต์ทำการประมง ลงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ เฉพาะบริเวณที่วัดจากแนวชายฝั่งทะเลออกไปในทะเลเป็นระยะ ๓,๐๐๐ เมตร ตั้งแต่ด้านเหนือของตำบลแหลมสัก อำเภออ่าวลึก ไปทางทิศใต้ขนานกับแนวชายฝั่งทะเลจนสุดเขตตำบล

ทรายขาว อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ให้จำแนกพื้นที่ตามวรรคหนึ่งเป็น ๗ บริเวณดังต่อไปนี้

หน้า ๔

เล่ม ๑๒๔ ตอนพิเศษ ๓๕ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๐

บริเวณที่ ๑ เขตสงวนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่

- (๑) พื้นที่ชายหาดตลอดแนวชายฝั่งทะเลของจังหวัดกระบี่ ตั้งแต่บ้านอ่าวน้ำ ตำบลแหลมสัก อำเภออ่าวลึก จนจดแนวเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมด้านใต้สุดเขตบ้านบ่อมะม่วง ตำบลทรายขาว อำเภอคลองท่อม ยกเว้นพื้นที่ในบริเวณที่ ๓ (๑) และบริเวณที่ ๔
- (๒) พื้นที่ที่วัดจากแนวชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกของเกาะลันตาน้อย ตั้งแต่บ้านคลองหมาก ตำบลเกาะลันตาน้อย ไปทางทิศใต้จนสุดเขตบ้านหลังสอด ตำบลเกาะลันตาน้อย และเกาะลันตาใหญ่ ตั้งแต่บ้านศาลาด่าน ตำบลศาลาด่าน ไปทางทิศใต้จนสุดเขตบ้านคลองหิน ตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา เข้าไปในแผ่นดินเป็นระยะ ๑๕ เมตร
- (๓) พื้นที่ป่าพรุ ในพื้นที่บริเวณตำบลคลองยาง ตำบลเกาะกลาง และตำบลเกาะลันตาน้อย อำเภอเกาะลันตา

บริเวณที่ ๒ เขตอนุรักษ์แหล่งหญ้าทะเล แนวปะการัง และแหล่งอาหารของชุมชน ได้แก่

- (๑) พื้นที่ในบริเวณน่านน้ำทะเลภายในอ่าวบริเวณปากคลองลัดบอแหนและคลองเกาะยาง จนถึงเส้นตรงที่ลากจากยอดเขาปลายแหลมแต่เหลียง ตำบลเกาะลันตาน้อย ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้จนจดกับยอดเขาสูงสุดของเขาลันตา ตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา
- (๒) พื้นที่ในบริเวณน่านน้ำทะเลที่วัดจากแนวชายฝั่งทะเลของหมู่เกาะศรีบ่อยา เกาะลันตาใหญ่ และเกาะปอ ออกไปในทะเลเป็นระยะ ๓,๐๐๐ เมตร ยกเว้นพื้นที่ในบริเวณที่ ๑ บริเวณที่ ๓ เขตอนุรักษ์เพื่อการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ ได้แก่

- (๑) พื้นที่ป่าชายเลนที่จำแนกไว้ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ.

๒๕๓๐

ในท้องที่ตำบลอ่าวลึกใต้ ตำบลแหลมสัก ตำบลอ่าวลึกน้อย อำเภออ่าวลึก ตำบลเขาคราม ตำบลเขาทอง ตำบลปากน้ำ ตำบลกระบี่ใหญ่ ตำบลกระบี่น้อย ตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมืองกระบี่ ตำบลเหนือคลอง ตำบลคลองเขม่า ตำบลตลิ่งชัน ตำบลคลองขนาน ตำบลปกาสัย ตำบลเกาะศรีบ่อยา อำเภอเหนือคลอง ตำบลเพหลา ตำบลคลองท่อมใต้ ตำบลห้วยน้ำขาว

ตำบลคลองพน ตำบลทรายขาว อำเภอคลองท่อม และตำบลคลองยาง ตำบลเกาะกลาง ตำบล
เกาะลันตาน้อย ตำบลศาลาด่าน ตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา ยกเว้นพื้นที่ใน
บริเวณที่ ๔

(๒) พื้นที่ในบริเวณน่านน้ำทะเลที่วัดจากแนวชายฝั่งทะเลออกไปในทะเลเป็นระยะ
๑,๐๐๐ เมตร ยกเว้นพื้นที่ในบริเวณที่ ๑ และบริเวณที่ ๒

หน้า ๕

เล่ม ๑๒๔ ตอนพิเศษ ๓๕ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๐

บริเวณที่ ๔ เขตอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ได้แก่ พื้นที่ป่าชายเลนและพื้นที่ชายหาด ที่
มีชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมอาศัยอยู่ในบริเวณหมู่ที่ ๑ บ้านปากลาว ตำบลนาเหนือ หมู่ที่ ๑ บ้านเขา
ล้อม ตำบลเขาใหญ่ หมู่ที่ ๕ บ้านถ้ำเสือ หมู่ที่ ๖ บ้านคลองสุข ตำบลอ่าวลึกใต้ หมู่ที่ ๑ บ้านหิน
ราว หมู่ที่ ๒ บ้านอ่าวน้ำ หมู่ที่ ๓ บ้านแหลมสัก หมู่ที่ ๔ บ้านสมิหลิง หมู่ที่ ๕ บ้านคลองแรด หมู่
ที่ ๖ บ้านโนไส ตำบลแหลมสัก หมู่ที่ ๒ บ้านบากัน หมู่ที่ ๕ บ้านควนโอ ตำบลอ่าวลึกน้อย
อำเภออ่าวลึก หมู่ที่ ๒ บ้านหนองจิก หมู่ที่ ๓ บ้านไหนหนิง ตำบลเขาคราม หมู่ที่ ๒ บ้านเขาทอง
หมู่ที่ ๓ บ้านท่าเลน หมู่ที่ ๕ บ้านท่าพรุ หมู่ที่ ๖ บ้านท่าทองกลาง ตำบลเขาทอง หมู่ที่ ๑ บ้าน
เกาะกลาง หมู่ที่ ๒ บ้านคลองประสังค์ หมู่ที่ ๓ บ้านคลองกำ หมู่ที่ ๔ บ้านบางขนุน ตำบลคลอง
ประสังค์ อำเภอเมืองกระบี่ หมู่ที่ ๖ บ้านวังหิน ตำบลคลองท่อมใต้ หมู่ที่ ๓ บ้านน้ำร้อน หมู่ที่ ๔
บ้านท่าประดู่ หมู่ที่ ๖ บ้านควนใต้ ตำบลห้วยน้ำขาว หมู่ที่ ๕ บ้านมูสา หมู่ที่ ๗ บ้านคลองแรด
หมู่ที่ ๙ บ้านท่ามะพร้าว หมู่ที่ ๑๐ บ้านคลองไคร หมู่ที่ ๑๑ บ้านทุ่งครก ตำบลคลองพน หมู่ที่ ๒
บ้านทรายขาว หมู่ที่ ๔ บ้านป้อมมะม่วง หมู่ที่ ๕ บ้านทุ่งคา ตำบลทรายขาว อำเภอคลองท่อม หมู่
ที่ ๖ บ้านท่าควน ตำบลคลองยาง หมู่ที่ ๓ บ้านทุ่ง หมู่ที่ ๔ บ้านโล๊ะใหญ่ ตำบลเกาะลันตาน้อย
หมู่ที่ ๑ บ้านศาลาด่าน ตำบลศาลาด่าน และหมู่ที่ ๑ บ้านหัวแหลม หมู่ที่ ๒ บ้านศรีราชา หมู่ที่
๗ บ้านสังก้า ตำบลเกาะ ลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา

บริเวณที่ ๕ ได้แก่ พื้นที่ดังต่อไปนี้ ยกเว้นพื้นที่ในบริเวณที่ ๑ บริเวณที่ ๓ บริเวณที่ ๔ และบริเวณ
ที่ ๖

(๑) พื้นที่ที่วัดจากแนวชายฝั่งทะเลเข้าไปในแผ่นดินใหญ่ และเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา
เป็นระยะ ๕๐ เมตร

(๒) พื้นที่ในเกาะต่าง ๆ ยกเว้นเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา

บริเวณที่ ๖ ได้แก่ พื้นที่ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางเกิน ๔๐ เมตร ขึ้นไปบริเวณที่ ๗
ได้แก่ พื้นที่นอกจากบริเวณที่ ๑ ถึงบริเวณที่ ๖ ยกเว้นพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองกระบี่

ข้อ ๓ เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ห้ามก่อสร้างหรือดัดแปลงอาคารและสิ่งก่อสร้างทุกประเภท หรือกระทำการหรือประกอบกิจกรรมใด ๆ ในพื้นที่บริเวณที่ ๑

ข้อ ๔ ในพื้นที่ตามข้อ ๒ ห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารใด ๆ ให้เป็นอาคารหรือประกอบกิจการ ดังต่อไปนี้

หน้า ๖

เล่ม ๑๒๔ ตอนพิเศษ ๓๕ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๐

(๑) โรงงานทุกประเภทหรือทุกชนิดตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน เว้นแต่โรงงานประเภท ชัก อบรีด โรงงานทำน้ำแข็ง โรงงานทำน้ำดื่ม และโรงงานทำน้ำให้บริสุทธิ์ ที่ใช้เครื่องจักรไม่เกิน ๒๐๐ แรงม้า และมีพื้นที่อาคารรวมไม่เกิน ๓๐๐ ตารางเมตร โรงงานปรับปรุงคุณภาพของเสียรวมชุมชน โรงงานที่เกี่ยวกับระบบสาธารณสุข และโรงงานที่จำเป็นต้องก่อสร้างทดแทนของเดิมเพื่อปรับปรุง กระบวนการผลิตของโรงงานให้ดีกว่าเดิมและไม่เข้าข่ายขยายโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน แต่การเพิ่มเครื่องจักรเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมให้กระทำได้ ทั้งนี้ ให้ก่อสร้างได้เฉพาะในบริเวณพื้นที่เดิมเท่านั้น

(๒) สถานที่บรรจุก๊าซหรือสถานที่เก็บก๊าซตามกฎหมายว่าด้วยการบรรจุก๊าซปิโตรเลียมเหลว เว้นแต่สถานีบริการ ร้านจำหน่ายก๊าซ สถานที่ใช้ก๊าซ และสถานที่จำหน่ายอาหารที่ใช้ก๊าซ

(๓) สถานที่เก็บน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อจำหน่ายตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง เว้นแต่สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง

(๔) สุสานและฌาปนสถาน เว้นแต่การก่อสร้างทดแทนหรือดัดแปลงของเดิมในพื้นที่เดิม พร้อมด้วยระบบควบคุมมลพิษทางอากาศของฌาปนสถาน รวมตลอดถึงสิ่งก่อสร้างและอาคารประกอบของระบบดังกล่าว

ข้อ ๕ ในพื้นที่ตามข้อ ๒ ห้ามกระทำการหรือประกอบกิจกรรม ดังต่อไปนี้

(๑) การทำเหมือง เว้นแต่พื้นที่ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดพื้นที่แหล่งหินอุตสาหกรรม ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ และกรณีที่หน่วยงานของรัฐผู้มีอำนาจในการอนุญาตได้ประทับตราและลงทะเบียนรับคำขออนุญาตประกอบกิจการทำเหมืองไว้แล้ว ก่อนวันที่ประกาศนี้ใช้บังคับ โดยให้ดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายว่าด้วยการนั้นและกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไปได้

(๒) การขุด ตัก ดุด หรือลอก กรวด ดิน ลูกกรัง หินผุ หรือทราย เพื่อการค้า เว้นแต่การขุด ตัก ดุด หรือลอก ดิน หรือลูกกรัง ในพื้นที่บริเวณตำบลคลองยาง และตำบลเกาะกลาง อำเภอเกาะลันตา

- (๓) การถมทะเล เว้นแต่เป็นนโยบายของรัฐตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ หรือมีความจำเป็นเพื่อกิจการของส่วนราชการตามมติของคณะกรรมการจังหวัดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี
- (๔) การล่องลำลำน้ํา เว้นแต่กระชังปลา และอาคารหรือการล่องลำที่มีลักษณะตามข้อ ๔(๑) ถึง (๗) แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๖๓ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ ที่ได้รับอนุญาต

หน้า ๗

เล่ม ๑๒๔ ตอนพิเศษ ๓๕ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๐

- (๕) การถม ปรับพื้นที่ หรือปิดกั้น ซึ่งทำให้แหล่งน้ำสาธารณะตื้นเขิน หรือเปลี่ยนทิศทางหรือทำให้ให้น้ำในแหล่งน้ำนั้นไม่อาจไหลไปได้ตามปกติ
- (๖) การขุด ถม หรือเปลี่ยนสภาพธรรมชาติของพื้นที่พรุ เว้นแต่การดำเนินงานของทางราชการ เพื่อการศึกษาวิจัยทางวิชาการ การคุ้มครอง และการเพาะพันธุ์พืชและสัตว์น้ำ
- (๗) การปล่อยทิ้งมลพิษลงสู่แหล่งน้ำหรือทะเล เว้นแต่เป็นกรณีที่ได้ผ่านการบำบัดตามมาตรฐานของทางราชการแล้ว
- (๘) การงมหรือการกระทำใด ๆ ที่เป็นการค้นหา เก็บ ทำลาย หรือทำให้เสียหายซึ่งโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เว้นแต่การงมที่เป็นการค้นหาเพื่อการศึกษาวิจัยทางวิชาการหรือเป็นการดำเนินการของทางราชการซึ่งได้รับอนุญาตจากกรมศิลปากร
- (๙) การเก็บหรือทำลายปะการัง ซากปะการัง หรือหินปะการัง หรือการกระทำใด ๆ ที่อาจเป็นอันตรายหรือมีผลกระทบหรือทำให้ปะการัง ซากปะการัง หรือหินปะการัง ถูกทำลายหรือเสียหายเช่น การเดินท่องเที่ยวใต้ทะเล (sea walker) ในแนวปะการัง การทอดสมอเรือในแนวปะการังเรือดำน้ำดูปะการัง หรือการใช้เรือท้องกระจกที่มีขนาดใหญ่เกินกว่า ๗ ที่นั่ง
- (๑๐) การเล่นเรือสปีดเตอร์ เจ็ตสกี และกิจกรรมที่ใช้เรือลากทุกชนิด
- (๑๑) การจับหรือการครอบครองปลาสวยงามตามที่กำหนดในบัญชีท้ายประกาศนี้ เว้นแต่
- (ก) การครอบครองของทางราชการเพื่อการศึกษาวิจัยทางวิชาการ การคุ้มครองการเพาะพันธุ์ หรือเพื่อกิจการสวนสัตว์สาธารณะซึ่งได้รับอนุญาตจากกรมประมง
- (ข) การครอบครองของเอกชนเพื่อการเพาะเลี้ยง การครอบครองและการจำหน่ายซึ่งได้รับอนุญาตจากกรมประมงหรือผู้ว่าราชการจังหวัดกระบี่ แล้วแต่กรณี

(๑๒) การเพาะเลี้ยงกุ้งเพื่อการค้า เว้นแต่เป็นผู้ประกอบกิจการก่อนวันที่ประกาศนี้ใช้บังคับและได้จดทะเบียนหรือขึ้นทะเบียนบัญชีรายชื่อกับกรมประมง โดยจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เงื่อนไข และมาตรการที่กรมประมงกำหนด และต้องไม่เพิ่มจำนวนพื้นที่เพาะเลี้ยงกุ้งจากที่มีอยู่เดิม

(๑๓) การติดตั้งป้ายหรือสิ่งก่อสร้างขึ้นสำหรับติดหรือตั้งป้ายดังต่อไปนี้ เว้นแต่ป้ายหรือสิ่งก่อสร้างขึ้นสำหรับติดหรือตั้งป้ายของทางราชการ

(ก) ป้ายหรือสิ่งก่อสร้างขึ้นสำหรับติดหรือตั้งป้ายเหนือที่สาธารณะที่มีขนาดเกิน ๑ ตารางเมตร หรือมีน้ำหนักรวมทั้งโครงสร้างเกิน ๑๐ กิโลกรัม

หน้า ๘

เล่ม ๑๒๔ ตอนพิเศษ ๓๕ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๐

(ข) ป้ายหรือสิ่งก่อสร้างขึ้นสำหรับติดหรือตั้งป้ายเหนือที่เอกชนที่มีระยะห่างจากที่สาธารณะในแนวราบบนพื้นดินและในอากาศน้อยกว่าสองเท่าของความสูงของป้ายในแนวตั้ง

(ค) ป้ายหรือสิ่งก่อสร้างขึ้นสำหรับติดหรือตั้งป้ายเหนือที่เอกชนหรือที่สาธารณะในลักษณะบดบังหรืออาจจะบดบังทัศนวิสัยหรือทัศนียภาพอันสวยงามของแนวทางหลวงหรือทางสาธารณะและพื้นที่ใกล้เคียง หรือในลักษณะที่น่าจะเป็นอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สินของผู้อื่น

(ง) ป้ายหรือสิ่งก่อสร้างขึ้นสำหรับติดหรือตั้งป้ายเหนือที่เอกชนหรือที่สาธารณะในพื้นที่ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางตั้งแต่ ๔๐ เมตร ขึ้นไป หรือพื้นที่ที่มีความลาดชันเกินร้อยละสามสิบห้า

(๑๔) การกระทำใด ๆ ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพชายหาดไปจากเดิมหรือทำให้ทัศนียภาพบริเวณชายหาดเสียไป ยกเว้นป้ายเตือนของทางราชการที่มีลักษณะไม่ถาวรข้อ ๖ ภายใต้บังคับข้อ ๔ และข้อ ๕ ในพื้นที่ตามข้อ ๒ การก่อสร้างอาคาร ดัดแปลงอาคาร หรือการกระทำหรือการประกอบกิจกรรม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(๑) บริเวณที่ ๒ ห้ามกระทำหรือประกอบกิจกรรม ดังต่อไปนี้

(ก) การประมงที่ใช้เครื่องมือประมงประเภทอวนลากหรืออวนรุนทุกประเภทและทุกขนาดที่ใช้ประกอบกับเรือยนต์ อวนทับตลิ่ง (อวนชัก) อวนล้อมปลาทรายประกอบกับเครื่องมือกระทุ้งน้ำ อวนถ่าง อวนญี่ปุ่น และเครื่องมือประมงทุกชนิดที่ใช้ประกอบกับเครื่องกำเนิดไฟฟ้า

(ข) กิจการร้านอาหาร ภัตตาคาร หรือโรงแรมบนเรือ

(ค) การทอดสมอเรือ

(ง) การขุดลอกร่องน้ำ

(๒) บริเวณที่ ๓ ห้ามการขุดลอกร่องน้ำ เว้นแต่เป็นการบำรุงรักษาทางน้ำ และการดำเนินการเพื่อความปลอดภัยในการเดินเรือ

(๓) บริเวณที่ ๔ การก่อสร้างอาคาร ตัดแปลงอาคาร การกระทำหรือการประกอบกิจกรรมใด ๆ ต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น

(๔) บริเวณที่ ๕ การก่อสร้างอาคาร ตัดแปลงอาคาร การกระทำหรือการประกอบกิจกรรมใด ๆ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(ก) ให้มีได้เฉพาะอาคารที่มีความสูงไม่เกิน ๖ เมตร เว้นแต่อาคารทรงจั่วหรือปั้นหยาและอาคารทรงไทย และต้องมีระยะห่างจากแนวชายฝั่งทะเลเข้าไปในแผ่นดินไม่น้อยกว่า ๑๕ เมตร

หน้า ๙

เล่ม ๑๒๔ ตอนพิเศษ ๓๕ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๐

และมีที่ว่างโดยรอบอาคารไม่น้อยกว่าร้อยละเจ็ดสิบห้าของที่ดินแปลงที่ขออนุญาตก่อสร้างอาคารนั้น แต่สำหรับบริเวณที่มีระยะห่างจากแนวชายฝั่งทะเลเข้าไปในแผ่นดินเกิน ๕๐ เมตร ให้มีที่ว่างโดยรอบอาคารไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบของที่ดินแปลงที่ขออนุญาตก่อสร้างอาคารนั้น ในกรณีที่เป็นอาคารทรงจั่วหรือปั้นหยา ให้มีความสูงรวมได้ไม่เกิน ๙ เมตร ส่วนอาคารทรงไทย ให้มีความสูงรวมได้ไม่เกิน ๑๐ เมตร ทั้งนี้ ความสูงวัดถึงยอดผนังของชั้นสูงสุดต้องไม่เกิน ๖ เมตร

(ข) ห้ามตั้งและประกอบกิจการโรงงานทุกประเภทหรือทุกชนิดตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

(ค) ห้ามตั้งและดำเนินกิจการสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ

(ง) ห้ามการเลี้ยงสัตว์เพื่อการค้า ที่มีน้ำหนักสัตว์เลี้ยงรวมกันในแต่ละพื้นที่เลี้ยงสัตว์เกิน ๓,๐๐๐ กิโลกรัม

(จ) ห้ามดำเนินการในลักษณะที่นำบ้านพักอาศัยที่อยู่ในที่ดินแปลงเดียวกัน หรือติดต่อกันไปใช้ประโยชน์เพื่อให้บริการที่พักเป็นการชั่วคราวสำหรับบุคคลอื่นใด ไม่ว่าจะระยะสั้น หรือระยะยาว โดยมีค่าตอบแทน ในลักษณะที่ไม่เข้าข่ายโรงแรมและมีจำนวนห้องพักทั้งหมดเกิน ๓๐ ห้อง

(๕) บริเวณที่ ๖ ให้มีได้เฉพาะอาคารที่มีความสูงไม่เกิน ๖ เมตร เว้นแต่อาคารทรงจั่วหรือปั้นหยาและอาคารทรงไทย และต้องมีพื้นที่ที่มีพันธุ์ไม้ที่เป็นต้นปกคลุมดินไม่น้อยกว่าร้อยละเจ็ดสิบห้าของที่ดินแปลงที่ขออนุญาตก่อสร้างอาคารนั้น ยกเว้นพื้นที่ที่มีความลาดชันเกินร้อยละสามสิบห้าห้ามก่อสร้างหรือตัดแปลงอาคารใด ๆ ในกรณีที่เป็นอาคารทรงจั่วหรือปั้นหยา ให้

มีความสูงรวมได้ไม่เกิน ๙ เมตร ส่วนอาคารทรงไทย ให้มีความสูงรวมได้ไม่เกิน ๑๐ เมตร ทั้งนี้ ความสูงวัดถึงยอดผนังของชั้นสูงสุดต้องไม่เกิน ๖ เมตร

(๖) บริเวณที่ ๗ ให้มีได้เฉพาะอาคารที่มีความสูงไม่เกิน ๑๒ เมตร และต้องมีที่ว่างอันปราศจากสิ่งปกคลุมดินไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบของที่ดินแปลงที่ขออนุญาตก่อสร้างอาคารนั้นการวัดความสูงของอาคารให้วัดในแนวตั้งจากระดับพื้นดินถึงส่วนที่สูงที่สุดของอาคาร หรือส่วนที่สูงที่สุดของจั่ว ปันหยา หรือหลังคาทรงไทย แล้วแต่กรณี หลักเกณฑ์เกี่ยวกับความสูงตามวรรคหนึ่งและวรรคสองมิให้ใช้บังคับกับกรณีโครงสร้างที่ใช้ในกิจการสาธารณูปโภค แต่ต้องมีระยะห่างจากแนวชายฝั่งทะเลไม่น้อยกว่า ๒๐๐ เมตร

ข้อ ๗ ให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนที่จะทำการก่อสร้างอาคาร หรือดำเนินโครงการ หรือประกอบกิจการดังต่อไปนี้ ในพื้นที่ตามข้อ ๒ เสนอรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม

หน้า ๑๐

เล่ม ๑๒๔ ตอนพิเศษ ๓๕ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๐

เบื้องต้นหรือรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม แล้วแต่กรณี ต่อสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และระเบียบปฏิบัติที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๔๖

(๑) การก่อสร้างอาคารหรือการดำเนินโครงการหรือประกอบกิจการ ดังต่อไปนี้ ให้จัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น

(ก) โรงแรมหรือสถานที่พักตากอากาศที่มีจำนวนห้องพักตั้งแต่ ๑๐ ห้อง ถึง ๗๙ ห้อง

(ข) อาคารอยู่อาศัยรวมตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารที่มีจำนวนห้องพักตั้งแต่ ๑๐ ห้อง ถึง ๗๙ ห้อง

(ค) กิจการที่นำบ้านพักอาศัยที่อยู่ในที่ดินแปลงเดียวกันหรือติดต่อกันไปใช้ประโยชน์ เพื่อให้บริการที่พักเป็นการชั่วคราวสำหรับบุคคลอื่นใดไม่ว่าระยะสั้นหรือระยะยาวโดยมีค่าตอบแทนในลักษณะที่ไม่เข้าข่ายโรงแรมและมีจำนวนห้องพักรวมทั้งหมดตั้งแต่ ๑๐ ห้อง ถึง ๗๙ ห้อง

(ง) สถานพยาบาลที่มีเตียงสำหรับผู้ป่วยไว้ค้างคืนตั้งแต่ ๑๐ เตียง ถึง ๒๙ เตียง

(จ) การจัดสรรที่ดินเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยหรือเพื่อประกอบการพาณิชย์ ที่มีจำนวนที่ดินแปลงย่อยตั้งแต่ ๑๐ แปลง ถึง ๙๙ แปลง หรือเนื้อที่น้อยกว่า ๑๙ ไร่

(ฉ) สถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการที่มีพื้นที่รวมกันทุกชั้นในอาคารหลังเดียว

หรือหลายหลังรวมกันตั้งแต่ ๕,๐๐๐ ตารางเมตร แต่ไม่ถึง ๑๐,๐๐๐ ตารางเมตร

(ข) โรงงานปรับปรุงคุณภาพของเสียรวมชุมชนที่มีขีดความสามารถในการบำบัดน้ำเสีย ได้ไม่เกิน ๓,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร ต่อวัน หรือสถานที่ที่ใช้ในการกำจัดมูลฝอยที่มีปริมาณในการกำจัด ไม่เกิน ๕๐ ตัน ต่อวัน เว้นแต่โรงงานปรับปรุงคุณภาพของเสียรวมเฉพาะสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

(ค) ท่าเทียบเรือทุกประเภทที่สามารถรับเรือขนาดตั้งแต่ ๑๐๐ ตันกรอส แต่ไม่ถึง ๕๐๐ ตันกรอส

(ง) ทางหลวงหรือถนนส่วนบุคคลตั้งแต่สองช่องเดินรถขึ้นไปที่ก่อสร้างบนพื้นดินที่มีความลาดชันเกินร้อยละสี่สิบห้า และมีความยาวต่อเนื่องกันตั้งแต่ ๕๐๐ เมตร ถึง ๑,๕๐๐ เมตร

(๒) การก่อสร้างอาคารหรือการดำเนินโครงการหรือประกอบกิจการ ดังต่อไปนี้ ให้จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

(ก) การก่อสร้างอาคารหรือการดำเนินโครงการหรือประกอบกิจการประเภทต่าง ๆ ที่มีขนาดเกินกว่าที่กำหนดไว้ใน (๑)

หน้า ๑๑

เล่ม ๑๒๔ ตอนพิเศษ ๓๕ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๐

(ข) อาคารสูงหรืออาคารขนาดใหญ่พิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร ในกรณีที่มีการดัดแปลงหรือเปลี่ยนการใช้อาคาร หรือเปลี่ยนแปลงการดำเนินโครงการ หรือประกอบกิจการใด ๆ ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง (๑) หรือ (๒) ต้องเสนอรายงานตามที่กำหนดในวรรคหนึ่งด้วย

ข้อ ๘ เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลและติดตามผลการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ตามข้อ ๒ ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลและติดตามผลการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมขึ้นเพื่อทำหน้าที่ดูแล ติดตาม และตรวจสอบการบังคับใช้มาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามประกาศนี้ และให้ความเห็นชอบการนำแผนงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมไปปฏิบัติการให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ ผู้แทนส่วนราชการประจำจังหวัดหรือรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง นายอำเภอที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ไม่เกินสามคน ผู้แทนภาคเอกชนซึ่งมีกิจกรรมเกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม พาณิชยกรรม หรืออุตสาหกรรมที่อยู่ในพื้นที่ไม่เกินสามคน และผู้แทนภาคเอกชนซึ่งมีกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในพื้นที่ไม่เกินสามคน เป็นกรรมการ และให้

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ กรรมการตามวรรคสองให้ผู้ว่าราชการจังหวัดกระบี่เป็นผู้เสนอชื่อต่อรัฐมนตรีภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ประกาศนี้ใช้บังคับ

ข้อ ๙ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการฟื้นฟูและรักษาสีเขียวในพื้นที่ ตามข้อ ๒ ให้จังหวัดมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ดำเนินการจัดทำแผนงานฟื้นฟูและรักษาสีเขียว เพื่อให้สภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพื้นที่กลับคืนสู่สภาวะธรรมชาติเดิมอันจะนำมาซึ่งความอุดมสมบูรณ์แก่ท้องถิ่น ให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ประกาศนี้ใช้บังคับ แล้วเสนอให้คณะกรรมการตามข้อ ๘ เป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบ กรณีที่มีความจำเป็นไม่อาจจัดทำแผนงานให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าวให้คณะกรรมการตามข้อ ๘ ขยายระยะเวลาออกไปได้อีกแต่ไม่เกินเก้าสิบวัน

(๒) ดำเนินการให้มีการฟื้นฟูและบำรุงรักษาพื้นที่ป่าชายเลนที่มีสภาพรกร้างว่างเปล่าหรือเลิกการใช้ประโยชน์ตามที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายแล้ว ให้สอดคล้องกับแผนการจัดการป่าชายเลนของประเทศตามมติของคณะรัฐมนตรี เพื่อให้พื้นที่นั้นฟื้นคืนสู่ธรรมชาติโดยเร็ว เพื่อเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ และเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ธรรมชาติ

หน้า ๑๒

เล่ม ๑๒๔ ตอนพิเศษ ๓๕ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๐

(๓) ดำเนินการจัดทำแผนการดูแลรักษาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อม รวมทั้งการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่บริเวณที่ ๒ (๒) และบริเวณที่ ๔ ทั้งนี้ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการตามข้อ ๘

ข้อ ๑๐ ในพื้นที่ตามข้อ ๒ หากมีกฎหมายใดกำหนดมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเรื่องใดไว้ โดยเฉพาะและเป็นมาตรการที่ไม่ต่ำกว่ามาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมหรือมีมาตรการที่ดีกว่าในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้ในประกาศนี้ ก็ให้เป็นไปตามมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้ในกฎหมายนั้น

ข้อ ๑๑ ให้ผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมอาคารหรือการประกอบกิจการใด ๆ ในพื้นที่ตามข้อ ๒ ปฏิบัติการให้เป็นไปตามมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้ในประกาศนี้

ข้อ ๑๒ การกระทำ กิจกรรม หรือกิจการใดที่ต้องห้ามมิให้ดำเนินการตามข้อ ๓ ข้อ ๔ ข้อ ๕ และ

ข้อ ๖ ที่ได้รับอนุญาตอยู่ก่อนวันที่ประกาศนี้ใช้บังคับ ให้ดำเนินการต่อไปได้จนกว่าจะสิ้นกำหนดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต ทั้งนี้ มิให้กระทำหรือประกอบกิจกรรมหรือกิจการใดเพิ่มขึ้น

หรือนอกเหนือจากที่ได้รับอนุญาตไว้แล้ว ในกรณีที่ผู้ได้รับอนุญาตตามวรรคหนึ่งประสงค์จะดำเนินการนั้นต่อไปภายหลังจากสิ้นระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต ให้ยื่นคำขอต่ออายุหรือยื่นคำขออนุญาตใหม่ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น แล้วแต่กรณีการอนุญาตตามวรรคสอง ให้อนุญาตตามพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตไว้เดิม

ข้อ ๑๓ อาคารที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ตามข้อ ๒ ก่อนหรือในวันที่ประกาศนี้ใช้บังคับ ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามประกาศนี้ แต่ห้ามดัดแปลงหรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารดังกล่าวให้เป็นอาคารชนิดหรือประเภทที่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ในประกาศนี้

ข้อ ๑๔ อาคารที่ได้รับใบอนุญาตหรือใบรับแจ้งการก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงการใช้ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร หรือที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายเฉพาะว่าด้วยกิจการนั้น ก่อนวันที่ประกาศนี้ใช้บังคับ และยังคงก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงใช้ไม่แล้วเสร็จ ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามประกาศนี้ แต่จะขอเปลี่ยนแปลงการอนุญาตหรือการแจ้งให้เป็นการขัดต่อประกาศนี้ไม่ได้

ข้อ ๑๕ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป และมีระยะเวลาการบังคับใช้ห้าปีนับแต่วันที่ประกาศมีผลใช้บังคับ

ประกาศ ณ วันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

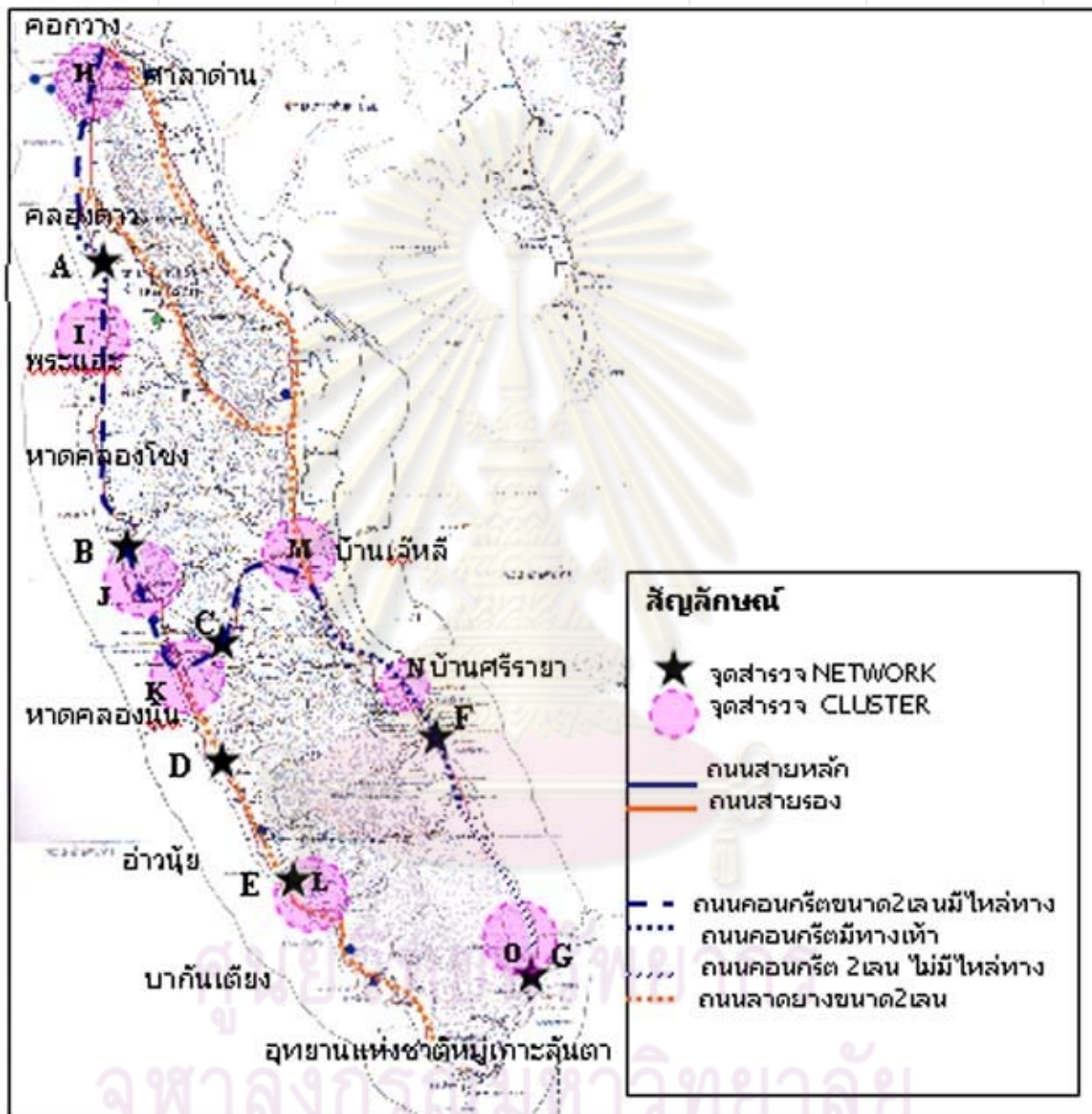
เกษม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

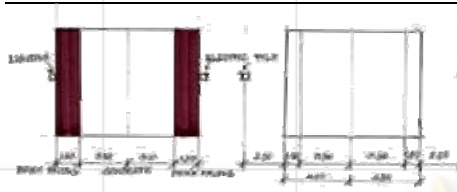
ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก 4 การคมนาคมขนส่ง

แผนที่แสดงเส้นทางสำรวจรอบเกาะลันตา แบ่งเป็นส่วนโครงข่าย และแบบกลุ่ม Cluster

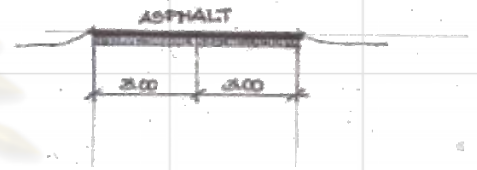
E คลองหิน-อ่าวนุ้ย

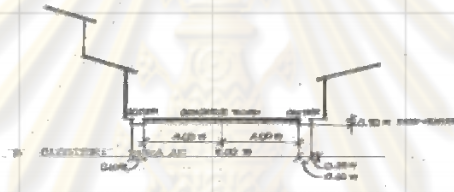
F บ้านศรีราชา

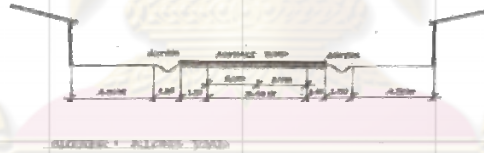
G บ้านสังกาดู๋

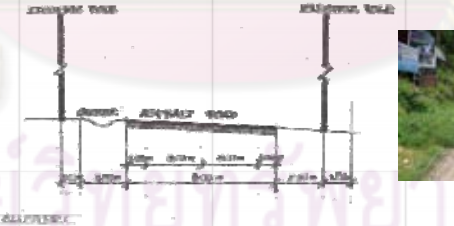
H ตลาด่าน

I พระแอะ

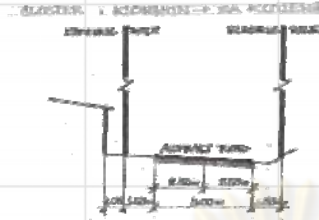
J คลองโตน

K คลองนิน

L คลองหิน

M บ้านชะหลี่

N สรีรยา

O สังกาอู๋

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก 5 การดำเนินงานและกำหนดการเดินทางสำรวจพื้นที่ในการศึกษาวิจัย

กิจกรรม	2550						2551		
	พ.ค.	มิ.ย.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.
1. ประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับระหว่างนิสิตจุฬาฯ และนักศึกษาแห่งรัฐแคลิฟอร์เนีย วิทยาเขตเบอร์กลีย์	←→								
2. สำรวจภาคสนามครั้งที่ 1	←→								
3. สัมภาษณ์ถึงความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนครั้งที่ 1	→								
4. นำเสนอผลงานครั้งที่ 1 และรับฟังความคิดเห็น คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์		*							
5. รวบรวมข้อมูลและสรุปผลการศึกษากิจการสำรวจภาคสนามครั้งที่ 1 และรับฟังความคิดเห็น		←→							
6. สำรวจภาคสนามครั้งที่ 2			←→						
7. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเตรียมการนำเสนอผลงานในการสัมมนาครั้งที่ 2			←			→			
8. สำรวจภาคสนามพร้อมเสียงและเตรียมการสัมมนาครั้งที่ 2					←→				
9. นำเสนอผลงานในการสัมมนาครั้งที่ 2 พร้อมระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน ณ เกาะลันตาใหญ่						→			
10. รวบรวมและวิเคราะห์ผลการสัมมนาครั้งที่ 2						←→			
11. นำเสนอผลงานครั้งที่ 3 ณ โรงแรมปทุมวันปริ๊นเซส							→		
12. รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาและผลการสัมมนาทั้ง 3 ครั้ง เพื่อเตรียมเนื้อหาในการจัดทำเล่ม					←		→		
12. แก้ไขและปรับปรุงรายงานฉบับสมบูรณ์								←→	
13. จัดพิมพ์รายงานเล่มฉบับสมบูรณ์									→

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก 6 การจัดเสนอผลงานเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน ในเกาะลันตา
ใหญ่ จังหวัดกระบี่ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และโรงแรม
ปทุมวันปรีนเซส กรุงเทพมหานคร

กำหนดการสัมมนาเพื่อรับฟังความเห็น ครั้งที่ 1

เรื่อง

แผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตา

จัดโดย

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย วิทยาเขตเบอร์กลีย์ สหรัฐอเมริกา
มูลนิธินโยบายสาธารณะไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๐

ณ ห้องประชุม ๓๑๙ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

๐๙.๐๐ – ๑๐.๐๐ น.	ลงทะเบียน
๑๐.๐๐ – ๑๑.๓๐ น.	นำเสนอผลการวิจัยเบื้องต้นในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ โดยคณะนิสิต นักศึกษา จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย วิทยาเขตเบอร์กลีย์
๑๑.๓๐ – ๑๒.๐๐ น.	อภิปรายทั่วไป, ถาม – ตอบ
๑๒.๐๐ – ๑๒.๓๐ น.	สรุปผลการสัมมนา และปิดการสัมมนา โดยนายโชติ โสภณพนิช ประธานกรรมการมูลนิธินโยบายสาธารณะไทย

กำหนดการสัมมนาเพื่อรับฟังความเห็น ครั้งที่ 2

เรื่อง

แผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตา จัดโดย

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย วิทยาเขตเบอร์กลีย์ สหรัฐอเมริกา

มูลนิธินโยบายสาธารณะไทย

วันจันทร์ที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๐

ณ เซาท์เทิร์นลันตารีสอร์ท เกาะลันตาใหญ่ จังหวัดกระบี่

- ๐๘.๓๐ – ๐๙.๓๐ น. ลงทะเบียน ชมนิทรรศการ บริการน้ำชา/กาแฟ
- ๐๙.๓๐ – ๐๙.๔๐ น. กล่าวรายงานการสัมมนา โดย คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (รองศาสตราจารย์ เลอสม สถาปิตานนท์)
- ๐๙.๔๐ – ๐๙.๕๐ น. กล่าวเปิดการสัมมนา โดย รองผู้ว่าราชการจังหวัดกระบี่
(นายธันวาคม เขมะสิริ)
- ๐๙.๕๐ – ๑๑.๐๐ น. ข้อคิดเห็นต่อการศึกษาวิจัยแผนปฏิบัติงานของ Assoc.Prof. Louise
MOZINGO
มหาวิทยาลัยแห่งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย วิทยาเขตเบอร์กลีย์
ถ่ายทอดต่อที่สัมมนาโดยคุณพิศมัย ชนบดี ที่ปรึกษามูลนิธินโยบาย
สาธารณะไทย
- ๑๑.๐๐ – ๑๑.๓๐ น. อภิปรายทั่วไป, ถาม - ตอบ
- ๑๑.๓๐ – ๑๒.๓๐ น. อภิปรายกลุ่มย่อย
- ๑๒.๓๐ – ๑๓.๓๐ น. รับประทานอาหารกลางวัน
- ๑๓.๓๐ – ๑๔.๐๐ น. รายงานการสัมมนากลุ่มย่อยในการนำไปปฏิบัติ
- ๑๔.๐๐ – ๑๔.๓๐ น. สรุปผลการสัมมนา และปิดการสัมมนา โดย นายโชติ โสภณพนิช
ประธานกรรมการมูลนิธินโยบายสาธารณะไทย

กำหนดการสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นครั้งที่ 3
การบรรยาย เรื่อง
แผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลันตา
จังหวัดกระบี่
วันศุกร์ที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๐
โรงแรมปทุมวันปริ้นเซส ห้องจามจู้รี ๒
เวลา ๑๖.๓๐ – ๒๐.๐๐ น.

๑๖.๓๐ น.	ลงทะเบียน
๑๗.๐๐ น.	การนำเสนอผลการศึกษาวิจัยภาคสนาม โดยนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๑๘.๐๐ น.	อภิปรายความเห็น ถาม – ตอบ โดยคณาจารย์จาก U.C. Berkeley Prof. David DOWALL, Institute of City and Regional Planning Assoc. Prof. Louise MOZINGO, Department of Landscape and Environmental Planning คณาจารย์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ ศิลพัชรนันท์ ภาควิชาการวางแผนภาคและ เมือง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังสนา บุญโยภาส ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม อาจารย์ ดร. นිරมล กุลศรีสมบัติ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง อาจารย์กนกวลี สุธีธร ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม อาจารย์พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ ภาควิชาการปกครอง
๑๘.๓๐ น.	รับประทานอาหารค่ำ

